



CZERWONY KRZYŻ

ORGAN POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

REDAKTOR: HENRYK NOWODWORSKI

TREŚĆ NUMERU 21—24: Kalendarz na r. 1923. na str. 1—26. Pokój ludziom [dobrej woli! str. 27. Okólniki Zarządu Głównego P. C. K. Nr. 98 — 99 str. 28, Nr. 100 str. 29, Nr. 101. str. 30. Wzory sprawozdań od str. 31 do 36. Armja dla P. C. K., str. 37. Kto oświacie służy — Polsce służy str. 38 i 39. Historia Czerwonego Krzyża, str. 40. Konferencja Czerwonego Krzyża Wschodniej Europy str. 45. Doroczny Tydzień P. C. K. w r. 1923 str. 47. Czerwony Krzyż w obłokach str. 48. Na szlakach Beniowskiego, str. 52. Działwa polska u kresu tułaczki str. 59. Szpital P. C. K. w Warszawie str. 60. Szpital P. C. K. w Brześciu n/B. str. 61. Opieka nad dzieckiem str. 62. Z Komitetu Opieki nad Oświatą w szpitalach P. C. K. str. 63. Pielęgniarstwo, str. 64. Siostry P. C. K. str. 66. Schroniska dla inwalidów str. 66. Repatrjacja str. 68. Nansenowskie paczki żywnościowe str. 68. Zgon Prezyd. Franc. Czerwonego Krzyża str. 68. P. C. K. we Włocławku str. 69. Anglja—Polsce str. 73. Okręg Pomorski str. 74. Kartuzi str. 75. Tczew str. 78. Łomża str. 81. Łódź str. 81. Kielce str. 81. Włocławek „Suchy Kierz“ str. 82. P. C. K. w Białymstoku str. 84. P. C. K. Weteranom 1863 r. str. 88. Składki dla członków P. C. K. str. 89. Bursy dla „uczni — żołnierza“ str. 89. Ś. p. Eugenja Umgelterowa, urz. Zarządu Gł. P. C. K.

Pokój ludziom dobrej woli!

Gdy tradycyjnym zwyczajem zbierzecie się w gronie rodzin, krewnych i blizkich u wigilijnego stołu, aby łączyć się opłatkiem, wymienić z sobą nawzajem życzenia, w tym podniosłym nastroju nie poskąpcie jednej minuty pamięci Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi, który skupia w swem łonie ludzi dobrej woli, dla pracy w dziele miłości bliźniego.

Zwiastunem największej odmiany w dziejach świata była Gwiazda Betlejemską. Ona ludzkość przywołała do stóp Krzyża. Z tego zaś źródła zaczerpnął świat, co ma najwznieślijszego. A więc i wielkie w swej doniosłości dzieło pod godłem Krzyża Czerwonego.

Liga Towarzystwo Czerwonego Krzyża, skupiająca w sobie wszystkie bratnie instytucje, pracujące pod sztandarem Czerwonego Krzyża, za godło swe obrała znak Czerwonego Krzyża w promieniach Gwiazdy Betlejemskiej. Jakże wzniósła była myśl skojarzenia z sobą tych dwu przepięknych symboli!

Oto dla czego znak Czerwonego Krzyża winien znaleźć swe miejsce w sercach ludzi dobrej woli zebranych u wigilijnego stołu. W dniu radości i wesela, podzielicie się niem z Polskim Czerwonym Krzyżem, pozwólcie Mu przełamać się z Wami wszystkimi, obecnymi i przyszłymi członkami wielkiej rodziny, zjednoczonej pod Chrystusowem godłem dla pracy dla bliźniego, i życzyć Wam wszelkiej pomyślności i szczęścia w rozpoczynającym się niebawem Nowym Roku.

Polski Czerwony Krzyż.

Okólniki Zarządu Głównego Polskiego Czerw. Krzyża.

O k ó ł n i k Nr. 98

Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża
do Zarządów Okręgów i Oddziałów P. C. K.

Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża zwraca się niniejszym do Zarządów Okręgów i Oddziałów o niezwłoczne zawiadomienie, jaka ilość znaczków dla członków zwyczajnych na rok 1923 będzie potrzebna Oddziałowi oraz o nadesłanie à conto należności za znaczki po 50 mk. od sztuki.

Ze względu na niewielką ilość zamówionych przez Zarząd Główny znaczków, może ich zabraknąć dla tych Oddziałów, które do dnia 15 grudnia nie uskutecznia zamówienia i nie wpłacają zadatku.

Pozostałą część należności Oddziały wpłacą po otrzymaniu znaczków.

Prezes: (—) *St. Zaborowski.*

Dyrektor: (—) *J. Troetzer.*

Kierownik Wydz. Organizacyjnego. (—) *St. Podolak.*

Warszawa, d. 14/XI 1922 r.

O k ó ł n i k Nr. 99.

Zarząd Główny niniejszym podaje do wiadomości Okręgów i Oddziałów P. C. K., że Walne Zgromadzenie Delegatów w dn. 30/IX r. b. uchwaliło:

1) Składka członka zwyczajnego P. C. K. na rok 1923 wynosić będzie 500 marek.

2) Składka od członków dożywotnich w 1923 r. winna być ściągana w rozmiarze 25.000 mk.

3) Towarzystwa, Korporacje i Stowarzyszenia mogą swoich członków zapisywać na członków zwyczajnych P. C. K., opłacając za nich składkę członkowską za rok 1923 w rozmiarze 250 mk., z zastrzeżeniem, że opłata wniesiona będzie przez dane organizacje jednocześnie za wszystkich jej członków.

4) Okręgi i Oddziały winny nabywać w Zarządzie Głównym kwitarjusz i znaczki po cenach przezeń ustalonych. Znaczki te Oddziały wydają bezpłatnie swoim członkom.

5) Oddziały P. C. K., które zaliczają się do Okręgów obowiązane są płacić 30% od składek członków dożywotnich do kasy swojego Okręgu. Okręgi $\frac{1}{3}$ tych procentów przesyłają do Kasy Zarządu Głównego. Oddziały samoistne obowiązane są wpłacać 30% od składek członków do Kasy Zarządu Głównego.

Prezes: (—) *Z. Zaborowski.*

Dyrektor: (—) *J. Troetzer.*

Kierownik Wydziału Organizacyjnego: (—) *St. Podolak*

Warszawa 20/XI 22 r.

Okólnik Nr. 100.

DO ZARZĄDÓW OKRĘGÓW, ODDZIAŁÓW i KÓŁ P. C. K.

Polski Czerwony Krzyż ma poza sobą pracę trzech lat; rok 1920 był tym, w którym energia i siły społeczne, skierowane na pomoc armii walczącej doszły do swego zenitu.

Co zdziałał P. C. K., o tem wiedzą tylko ci, co się bezpośrednio z nim stykali, a szerokie masy nie są poinformowane dostatecznie.

Większość społeczeństwa sądzi, że podczas pokoju rola P. C. K. jest skończona, nie licząc, że trzeba kadry nasze w pogotowiu utrzymać, a to można zrobić przez pracę i wykonywanie programu pokojowego. Trzeba zainteresować siły społeczne i tym pobudzić do pracy i ofiar. Niewielu da grosz, gdy nie widzi pracy lub nie zna jej i często nie posiada wyliczenia się z datku.

Jednym z pierwszych środków zapoznania społeczeństwa — to sprawozdania umieszczane w pismach miejscowych, które obrazowałyby dokładnie działalność P. C. K.

Do Zarządu Głównego napływa również zbyt skromny materiał sprawozdawczy od Oddziałów. Rozumiemy dobrze, że siły społeczne, prowadzące akcję, nie rozporządzają czasem, ażeby zaś jaknajoszczędniej wydatkować grosz społeczny, nie tworzy się biur. Jednak brak sprawozdań z działalności nie pozwala nam ująć całokształtu pracy P. C. K. na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej i udowodnić społeczeństwu o żywotności i celowości naszej akcji.

Z tych właśnie powodów ostatnie sprawozdanie Zarządu Głównego (patrz Nr. Czerw. Krzyż 15 i 16) nie wykazuje w ca-

łej rozciągłości pracy Okręgów i Oddziałów Polskiego Czerwonego Krzyża, w skutek czego znika niepostrzeżenie z przed oczu społeczeństwa ogrom prac wykonanych na prowincji. Przyszłe sprawozdanie Zarządu Głównego musi odzwierciedlać całokształt pracy P. C. K. w 1922 r. tembardziej, że w Warszawie w końcu kwietnia 1923 odbędzie się Zjazd Czerwonych Krzyży Państw Ościennych, więc Zarząd Główny chciałby zilustrować działalność P. C. K. za rok bieżący i z tego względu sprawozdania Oddziałów, nawet z drobnej działalności, są bardzo pożądane.

Prosimy przeto wszystkie Okręgi i Oddziały o zbieranie materiału sprawozdawczego, by w czasie możliwie najkrótszym, nie później 1 lutego roku przyszłego przesłać według załączonych formularzy jaknajdokładniejsze dane.

Prezes: (—) *Z. Zaborowski*. Dyrektor: (—) *J. Troetzer*.

Kierownik Wydziału Organizacyjnego: (—) *St. Podolak*

Warszawa, dn. 20/XI—1922 r.

Okólnik Nr. 101.

DO PRENUMERATORÓW ORGANU „CZERWONY KRZYŻ“.

1) Zarząd Główny P. C. K. uprasza Szanownych odbiorców pisma (osoby prywatne i instytucje) o uregulowanie prenumeraty i zawiadomienie, czy życzą sobie nadal w roku 1923 prenumerować pismo. — Brak wiadomości o powyższem do dn. 1 stycznia 1923 r. będziemy uważali za skreślenie się z listy odbiorców pisma „Czerwony Krzyż“.

2) Zarządy Okręgów, Oddziałów i Kół P. C. K. w myśl uchwały Komitetu Głównego obowiązane są prenumerować przynajmniej jeden egzemplarz organu „Czerwony Krzyż“, jednakże Zarządy Okręgów i Oddziałów są proszone o możliwe powiększenie ilości abonowanych numerów organu P. C. K. oraz, żeby zechciały powiadomić do dnia 1 stycznia o ilości egzemplarzy, jaką pragną otrzymywać. W razie braku wiadomości do dnia 1 stycznia, Zarząd Główny będzie wysyłał pismo w dotychczasowej ilości.

Jednocześnie upraszamy z Okólnikami Nr. 92 i 96 o uregulowanie zaległej prenumeraty.

Prezes: (—) *Z. Zaborowski*. Dyrektor: (—) *J. Troetzer*.

Kierownik Wydziału Organizacyjnego: (—) *St. Podolak*.

Warszawa, dn. 20/XI 1922 r.

Wzór do sprawozdań na rok 1922.

1. Wpływy gotówkowe.

	SUMY	
	poszczególne.	ogólne.
	mk.	mk.
a) Saldo z 1921 r.		
b) Składki członków		
c) Ofiary		
d) Zasiłki Zarządu Gł. lub Okręgu		
e) Zasiłki instytucji samorząd. i władz		
f) Sprzedaż i dochód z nieruchomości		
g) Wpływy z własnych instytucji		
h) Kwesta majowa		
i) Imprezy, zabawy, odczyty i t. p.		
k) Banki		
Różne		
Ogółem		

Rozchody gotówkowe.

a) Wydatki na własne instytucje	
b) Zasiłki instytucjom, organizacjom, osobom prywatnym	
c) Procenty dla Okręgu i Centrali.	
d) Biura: 1) płace personelu.	
2) koszta biurowe.	
e) Podróże i diety	
f) Materiał propagandowy	
g) Banki	
Różne	
Saldo na 1-go stycznia 1923 r.	
Ogółem	

2. Wpływy w naturze.

a) Od Zarządu Głównego bądź Okręgu	
b) Od Sejmiku i Magistratu	
c) Ofiary	

UWAGA: Wycenić wartość p/g cen rynkowych.

Rozchody w naturze.

a) Instytucjom własnym	
b) Instytucjom wspomaganim	
c) Osobom prywatnym	

UWAGA: Podać w/g wartości wycenionej przy wpływach.

Pozostałość na dzień sprawozdawczy:

- a) nieuregulowanych należności (wierzyciele) Oddziałów
- b) „ „ wpłat (dłużnicy) Oddziałów.

3. Biuro: a) Ilość pracowników płatnych
b) „ „ bezpłatnych
c) „ kwitarjuszy w obiegu w roku
sprawozdawczym
-
4. Zarząd: a) Skład Zarządu
b) Ilość posiedzeń Zarządu w ciągu
1922 r.
-
5. Komitet Okręgu bądź Oddziału:
a) Skład Komitetu
b) Ilość posiedzeń w ciągu 1922 r.
-
6. Komisja Rewizyjna (Skład)
-
7. Wyszczególnić miejscowości, w których znaj-
dują się Koła i liczbę członków w każdym
- 1)
2)
3)
4)
5)
6)
7)
8)
-
8. Ilość członków—korespondentów, bądź mę-
żów zaufania na terenie Oddziału
-
9. Ilość członków w 1922 r., łącznie z Kołami
a) Członków dożywotnich
b) Członków zwyczajnych
c) Członków wspierających
-
10. Jakie instytucje prowadzi Oddział łącznie
z Kołami (szpitale, łaźnie, ambulatorja,
sanatorja i t. p.)
-
11. Ilość odczytów, pogadanek i t. p. przed-
sięwzięć, jakie urządził Oddział w celu
szerzenia idei Czerwonego Krzyża
-
12. Jakie posiada nieruchomości Oddział PCK.
i ich szacunek: a) nabyte przez Oddział
b) przekazane „
c) dane w administrację

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

W

[illegible]

Kierownik Ambulatorjum

UWAGA: Roczne sprawozdanie według tegoż szematu z dodatkiem załącznika B.

Załącznik A.

1. Ilość dniówek u chorych.
2. Spis imienny pracowników (lekarzy i personelu sanitarnego pomocniczego).

[illegible]

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE Szpitala P. C. K. W

za czas od 19 r. do 19 r.

Ilość personelu		Rodzaje chorób	W dn. było chorych		Przybyło		Wypisało się		Zmarło		Na dz. pozostaje chorych		Ilość zabiegów		UWAGI
Lekar- skiego	Pomoc- niczego		Męż- czyzn	Kobiet	Męż- czyzn	Kobiet	Męż- czyzn	Kobiet	Męż- czyzn	Kobiet	Męż- czyzn	Kobiet	Męż- czyzn	Kobiet	
		Chirurgiczne													
		Wewnętrzne													
		Zakaźne													
		Skórne													
		Oczne													
		Kobiece													
		Dziecinne													
		Razem													

Lekarz Naczelny

UWAGA: Roczne sprawozdanie według tegoż szematu z dodatkiem załącznika A.

Załącznik B.

1. Ilość udzielonych porad.....u.....chorych
w.....dniach przyjęć.
2. Spis imienny pracowników (lekarzy i personelu sanitarnego
pomocniczego).

[illegible]

ARMJA

dla Polskiego Czerwonego Krzyża.

Dow. Okr. Korp. Nr 1.

Warszawa, dn. 10—XI 1922 r.

Szefostwo Sanit. •

L. dz. 11045/San. Org.

Rozkaz D-cy O. K. I.

Zapisywanie się na członków Polskiego Czerwonego Krzyża.

Wielkie zasługi, jakie położył Polski Czerwony Krzyż jako instytucja pomocnicza dla wojska w czasie wojny ubiegłej, zapewniły mu gorącą sympatię i prawdziwe uznanie wśród ogółu żołnierzy polskich. Nie było, można powiedzieć, nikogo, kto by nie zetknął się z samarytańską i kulturalno-oświatową działalnością P. C. K., nie doświadczył na sobie dobroczynnego jej wpływu i nie ocenił szlachetnych wysiłków, bezinteresownego nieraz poświęcenia i troski o dobro żołnierza.

Obecnie, w czasach pokoju, prowadzi P. C. K. pomiędzy innymi pracę kulturalno-oświatową w szpitalach wojskowych i zakładach dla inwalidów wojennych, zatrudnia w warsztatach chorych żołnierzy i inwalidów, umożliwiając tym sposobem ich wyszkolenie fachowe oraz czyni daleko idące przygotowania na wypadek wojny na korzyść rannych żołnierzy.

Czerpiąc swe środki jedynie z ofiarności publicznej, walczy Polski Czerwony Krzyż ze znacznymi trudnościami, które nie pozwalają mu rozwinąć działalności w tym stopniu, w jakim zachodzi potrzeba.

Wydatną pomocą finansową byłoby powiększenie liczby członków Czerwonego Krzyża.

Uważam, że żołnierz polski, tak oficer, jak i szeregowy, pomny na cele doniosłe P. C. K. powinien spełnić obowiązek obywatelski, popierając wszelkimi możliwymi środkami instytucję, która dla niego pracuje, to też wzywam wszystkich żołnierzy polskich na terenie D. O. K. Nr. I do możliwie szybkiego i licznego przystąpienia do Czerwonego Krzyża w cha-

rakterze członków. Umożliwi to każdemu stosunkowo małą wkładka która wynosi:

- a) dla członków dożywotnich — 5000 mkp. jednorazowo
- b) dla członków zwyczajnych — 100 mkp. rocznie.

Oprócz tego przyjmowane są jednorazowe wkładki jako ofiary w wysokości dowolnej.

Wszystkie Oddziały, zakłady i urzędy na terenie DOK. Nr. 1 sporządzają wykazy zapisujących się do P. C. K. członków i przesyła je wraz z odpowiednimi sumami pieniężnymi do Zarządu Okr. Oddz. Warszawskiego P. C. K. w Warszawie ul. Mazowiecka 9, (telef. 214—12), poczem otrzymają kwity i znaczki, które mogą być przez wszystkich żołnierzy noszone.

D-com formacji wojskowych poleca się obznajmić wszystkich żołnierzy z rozkazem niniejszym i zachęcić ich do masowego przystąpienia do Polskiego Czerwonego Krzyża.

Za zgodność:

D-ca O. K. Nr. 1.

Sk. Bajkowsk
Sekretarz Zarządu

(—) *Kuliński*
Generał Dywizji

UWAGA: z dniem 1-go Stycznia 1923 roku składki wynosić będą:

- 1) dla członków dożywotnich mkp. 25000.
- 2) dla członków rzeczywistych mkp. 500.

Kto oświacie służy—Polsce służy.

Odezwa Komitetu Opieki nad oświatą w szpitalach wojskowych przy Warszawskim Oddziale Polskiego Czerwonego Krzyża.

W szpitalach Wojskowych w Warszawie z ramienia Sekcji Kulturalno-Ośw. Oddziału Warszawskiego Polskiego Czerwonego Krzyża, grono Sióstr oświatowych, które ukończyły kursy nauczania analfabetów i popularyzowania wiedzy, gorliwie pracuje nad oświeceniem rekonwalescentów-żołnierzy, dzięki temu żołnierz zamiast tracić czas w bezczynności, uczy się chętnie i wraca do oddziału, z rozbudzoną myślą i więcej uświadomionym.

Ogół społeczeństwa mało wie o tej pięknej inicjatywie i świetnym wykonaniu podjętych zadań przez Sekcję Oświatową Warszawskiego Oddziału P. C. K. Kilka cyfr wystarczy by zrozumieć doniosłość tej pracy.

W ciągu roku (od 1-go VII.20 r. do 1-go VII.21 r.). Sekcja Kulturalno - Oświatowa Oddziału Warszawskiego P. C. K. prowadziła i skompletowała 15 bibliotek, zarejestrowała przeczytanych tomów 70.461, czytelników było 40.899, uczniów w szkołach szpitalnych wykazała 8.246 (żołnierzy i sanitariuszy), urządziła 16 świetlic, 86 przedstawień teatralnych i koncertów, 100 przedstawień kinematograficznych, 46 wycieczek na wystawy i do muzeów, założyła 2 kółka dramatyczne żołnierskie i 9 warsztatów rękodzielniczych.

Obecnie choć wojna się skończyła, w szpitalach warszawskich stale przebywa około 1.500 chorych i inwalidów, a życie szpitalne bez pracy oświatowej jest nie do pomyślenia, byłoby to bowiem wielką krzywdą.

W liczbie chorych jest wielu żołnierzy z Kresów naszej Rzeczypospolitej, którzy ledwo mówić umieją po polsku, a polskiej nauki nie mieli skąd zaczerpnąć, zaś naogół pragną jej i proszą o nią.

Ciężkie położenie finansowe naszego kraju zagraża upadkiem wielu instytucji społecznych; los ten grozi Sekcji Kulturalno-Oświatowej Oddziału Warsz. P. C. K., gdyż brak funduszków sprawił, że praca oświatowa w szpitalach warszawskich musiała być zredukowaną niemal do minimum. A czyż można odjąć oświatę temu żołnierzowi, który ma bronić całości i niepodległości naszego Państwa?

Celem utrzymania tej niezbędnej placówki oświatowej zawiązuje się Komitet Opieki nad Oświatą w szpitalach wojskowych przy Sekcji Kulturalno - Oświatowej Oddziału Warszawskiego P. C. K.

W myśl słów największego naszego wieszczą i najgorętszego patrioty Adama Mickiewicza „Zbawienie Ojczyzny leży nie w kombinacjach politycznych, nie w spiskach i programach partyjnych, lecz w moralnym odrodzeniu Narodu“, społeczeństwo powinno odczuć i zrozumieć doniosłość podniesienia umysłowego i moralnego poziomu naszych żołnierzy—bo przecież kto służy oświacie, ten Polsce służy!

Wzywamy gorąco wszystkich, którym drogą jest ta idea, do zapisywania się na członków czynnych i wspomagających Komitetu Opieki nad Oświatą w szpitalach Warszawskich.

Zarząd dyżuruje codziennie w lokalu Oddziału Warszawskiego Polskiego Czerwonego Krzyża Mazowiecka 9, Sekcja Kulturalno-Oświatowa, od godz. 12-ej do 14-ej.

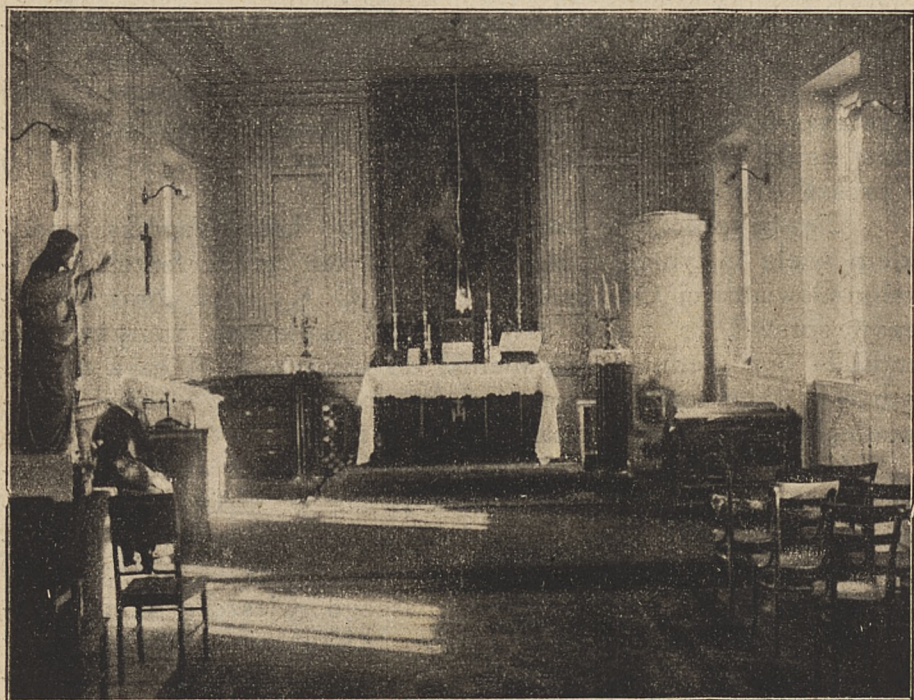
Prezes Komitetu

(—) *Teresa Łubieńska.*

Historja Czerwonego Krzyża.

Do użytku dla propagandy Polskiego Czerwonego Krzyża w odczytach, konferencjach i pogadankach).*

Było to 24 czerwca 1859 pod Solferino. Austriacy w początkach bitwy byli górą, ale mimo to zaczęli się cofać. Wtedy wojska Napoleona III, poszły gwałtownie naprzód, a początkowa ich klęska zamieniła się w świetne zwycięstwo. Odwrót Austriaków odbywał się w straszliwych warunkach. Czterdzieści tysięcy trupów zaległo pole bitwy, a okropności tego dnia to była właśnie chwila narodzin Czer-



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej w Warszawie. Kaplica szpitalna.

wonego Krzyża, jednej z najpiękniejszych instytucji, na jakie ludzkość się zdobyła.

Do owej bowiem chwili nie znano zorganizowanej, natychmiastowej opieki nad rannymi, tej opieki, co to prawie jeszcze podczas bitwy z pod koni czy z pod gradu kul wyciąga rannych, aby ich unosić daleko w bezpieczne miejsce. Los rannych zależał od przypadku i bywał nieraz straszny. Takim miał być i los rannych po bitwie pod Solferino.

*) Dla tegoż celu zamieścimy w następnym (styczniowym 1923) numerze org. „Czerwony Krzyż” wyczerpująco opracowaną historję powstania i rozwoju Polskiego Czerwonego Krzyża.

Lecz oto na pobojowisko patrzył trzydziestoletni Francuz szwajcarski z Genewy, Henryk Dunant. Widział, że tysiące rannych giną dlatego tylko, że nikt ich nie ratuje, że ranni umierają bez kropli wody, bez ulgi moralnej, jaką w mękach konania przynosi choćby jedno słowo pociechy. Na poczekaniu, przy pomocy kilku niewiast, zorganizował ratunek dla rannych i tak rozpoczął swoją działalność, która miała być uwieńczoną założeniem Czerwonego Krzyża. Było to w pobliżu Solferino, w miasteczku Castiglione.

Po wojnie Henryk Dunant wydał w r. 1862 niewielką książkę pod tyt.: „Wspomnienie z pod Solferino“. Książka rozeszła się w tłumaczeniach szeroko pośród narodów cywilizowanych i poruszyła opinię publiczną. Autor nie ograniczył się w niej do opowiadania okropności, na które patrzył, lecz sformułował, co należy czynić, aby takim okropnościom na przyszłość zapobiedz.

Żądał w niej mianowicie dwóch rzeczy:

1) neutralizacji rannych t. j. uznania, że ranni, należący do którejkolwiek ze stron walczących, są nietykalni, znajdują się niejako już poza obrębem bitwy i wszystkim należy się równa opieka;

2) zorganizowania już podczas pokoju stałych stowarzyszeń, które mają nieść pomoc rannym w razie wojny.

Zdawałoby się, że nic naturalniejszego, jak te właśnie żądania. Ale do najprostszych rzeczy ludzkość dochodziła przez wieki mozolnie.

Obaczmyż tedy, czy i jakich Dunant miał poprzedników.

Autorowie starożytni, greccy i rzymscy, wprawdzie, że tak przy armji lądowej, jak przy marynarce starożytnej byli już jacyś lekarze, ale to urządzenie znikło, jak cała prawie cywilizacja starożytna w zachodniem cesarstwie rzymskiem w czasie najścia barbarzyńców.

We wschodniem cesarstwie rzymskiem, t. j. późniejszym bizantyńskim, w IX wieku cesarz Leon VI utworzył t. zw. „despotatów“, którzy szli za wojskiem, nie mieli broni, tylko nieśli wodę dla żołnierzy rannych i znużonych.

Średnie wieki nie znały lekarzy wojskowych, a nawet cywilnych było niewielu. Zastępowali ich doświadczeni mnisi, lub baby-znachorki. Natomiast miłosierdzie chrześcijańskie stworzyło rzecz nową: hospicja dla chorych, rannych, podróżnych i pielgrzymów. Dało to początek szpitalom (hospital), a także hotelom, który to wyraz pochodzi z tego samego źródłosłowu.

W Ziemi Świętej takie hospicja utrzymywał zakon rycerski św. Jana.

Pierwszy szpital wojskowy powstał, zdaje się, w czasie oblężenia Grenady, przy końcu XV wieku, gdy Izabella Katolicka, królowa Hiszpanji, kazała dla rannych i chorych urządzić pod oblężonem miastem sześć wielkich namiotów. Nazwano to „Szpitalem królowej“.

W XVII wieku zjawiają się z rzadka ambulanse na polach bitew. Pod koniec XVIII w. zaczynają się udoskonalać.

Ale sprawa opieki nad rannymi nie rozwijała się tak szybko, jak w przerażającym tempie rosły rozmiary wojen, gwałtowność działań wojennych, ciągle udoskonalenia uzbrojenia, tak że wkońcu zrezygnowano z tego, aby tamta sprawa mogła dogonić drugą w jej

przyspieszonym rozwoju. Lekarze wojskowi byli nieliczni, środki, jakimi rozporządzali, niedostateczne.

Cała nędza urządzeń ówczesnego szpitalnictwa wojskowego okazała się w wojnie krymskiej 1853—1855 r. Armja francuska pojechała na Krym w sile pięćdziesięciu tysięcy ludzi, a obsłużyć jej rannych miało pięćdziesiąt szarytek. Anglików pojechało dwadzieścia pięć tysięcy wraz z trzydziestu ośmioma pielęgniarkami. Śmiertelność rannych w szpitalach tej armji wynosiła 42^o/_o.

Samo wojsko zresztą nigdy nie może podołać wymogom opieki nad rannymi, bo ma zbyt wiele innych zadań do spełnienia. Tu konieczną jest pomoc jakaś z poza obrębu wojska, z łona cywilnego społeczeństwa.

Pierwszy tę prawdę zrozumiał Henryk Dunant w r. 1859. Jeżeli przed nim podczas niektórych bitew społeczeństwo na większą skalę starało się otoczyć rannych opieką, to działo się to dorywczo i zapął gaśl rychło po dokonanym wysiłku.

Co się tyczy neutralizacji rannych, idea ta rozwijała się także bardzo powoli. Zjawia się podczas wojny sukcesyjnej hiszpańskiej (1701—1713). Wówczas zaczęły się strony wojujące umawiać, że ranni będą leczeni na wspólny koszt armji obustronnych, a szpitale będą nietykalne. To samo powtórzyło się w czasie wojny siedmioletniej (1756—1763).

✓ Jednakże i w tym względzie coraz częstsze wojny przyniosły zdżiczenie i powrót barbarzyństwa. To było zapewne powodem, że gen. Kray, głównodowodzący armji austriackiej w r. 1800, nie zgodził się na projekt gen. Moreau, głównodowodzącego armją francuską, tej treści, że szpitale będą nietykalne i otaczane wzajemną opieką, a ranni, po wyleczeniu, odsyłani pod konwojem do swoich armji.

Tak więc idea neutralizacji rannych w czasach poprzedzających wystąpienie Dunanta stanęła także na martwym punkcie.

✓ Jednym z pierwszych, którzy się poznali na doniosłości idei Henryka Dunanta, był Gustaw Moynier, prezydent genewskiego stowarzyszenia użyteczności publicznej, czyli pracy społecznej, jakbyśmy dziś powiedzieli. Z własnego popędu oddał on Dunantowi do rozporządzenia organizację stowarzyszenia, którego był prezydentem. Utworzono komisję, która miała sprawę posunąć naprzód, a członkiem jej został Dunant.

Komisja ta dn. 17 lutego 1863 przekształciła się na „Stały Komitet międzynarodowy“. Taki był zawiązek Czerwonego Krzyża. Właśnie wówczas szalały na ziemi polskiej w całej grozie represje przeciw powstaniu polskiemu. Czerwony Krzyż powstawał pod tchnieniem tej grozy.

Komitet postanowił zwołać do Genewy Konferencję Międzynarodową. Odtąd już sprawa Czerwonego Krzyża ze sfery marzeń zeszyła na realne tory. Na Konferencję zjechali się delegaci czternaśtu państw, także wiele znakomitości wojskowych, lekarskich, wielu filantropów i delegaci Zakonu Maltańskiego.

Konferencja udała się ponad wszelkie spodziewanie. Proklamowała neutralizację rannych i wszystkich tych, co się nimi stale lub przygodnie opiekują, jakoteż neutralizację ambulansów i szpitali. Uchwaliła dla tych osób osobną odznakę (opaskę na ramieniu), a dla

tych zakładów osobną chorągiew, wreszcie utworzenie w każdym kraju stałego komitetu opieki nad rannymi. Jako odznakę przyjęto krzyż czerwony w białym polu.

Tak powstało Stowarzyszenie Czerwonego Krzyża.

Za jego inicjatywą państwa europejskie zawarły w r. 1864 w Genewie t. zw. konwencję genewską, która ustaliła jako obowiązujące cały świat powyższe postanowienia konferencji.

Pierwsza konwencja genewska z r. 1864 została uzupełniona przez drugą konwencję genewską z 1906 i konwencję haską z 1907.

W ten sposób idee skromnego obywatela genewskiego stały się prawem dla całego świata.

Na wzór Czerwonego Krzyża Turcy utworzyli „Czerwony Półksiężyc“.



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej w Warszawie. Pawilon 4 — 5.

Jako nazwa naczelnej władzy Czerwonego Krzyża ustaliło się ostatecznie od r. 1887 wyrażenie: Komitet Międzynarodowy (Comité International), jakkolwiek ten komitet stale jest złożony z osób zamieszkałych w Genewie i ma niezmiennie siedzibę tamże. Międzynarodowym jest jednak, bo działalność jego rozciąga się na wszystkie narody świata.

Wydaje on czasopismo „Bulletin international de la Croix Rouge“, zarządza funduszami mu powierzonymi, propaguje zakładanie nowych Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i czuwa nad tem, aby w razie wojny, gdziekolwiek na świecie wybuchłej, zasady Czerwonego Krzyża były, o ile możliwości, jak najściślej przestrzegane.

Mijały lata. Działalność Czerwonego Krzyża ogarniała zakres spraw coraz większy. I tak, w r. 1912 konferencja w Waszyngtonie powierzyła Komitetowi Międzynarodowemu w Genewie wprowadzenie w czyn myśli, jakby można najskuteczniej zapewnić opiekę jeńcom wojennym.

Wskutek tego powstała w Genewie dn. 15 sierpnia 1914 Agencja Międzynarodowa Jeńców. Czem była w czasie wojny, jaką ulgę przyniosła jeńcom i ich rodzinom, mamy w świeżej pamięci. Wystarczy zaznaczyć, że w czasie wojny zatrudniała naraz do 1900 współpracowników płci obojga.

Komitet Międzynarodowy nie ograniczył się do opieki nad ofiarami wojny; z czasem zajął się łagodzeniem następstw katastrof, nie tylko wojennych. Gdzie nie może pomódz ze swych funduszy, tam przynajmniej pomaga czunością, obmyślając środki ratunku.

On to przypilnował po wojnie, aby rządy poświęciły trochę grosza, celem ułatwienia jeńcom rozproszonym po całym świecie powrotu do ojczyzny. Dzięki staraniom tego Komitetu, Liga Narodów, utworzona w r. 1919, powierzyła mu wielkie dzieło repatriowania jeńców, i w tym celu dała mu środki (pewną ilość okrętów). W ten sposób mógł nastąpić rychły powrót setek tysięcy jeńców do domu.

W r. 1919 Henryk Davison, prezydent Czerwonego Krzyża Amerykańskiego, podał myśl, aby Towarzystwa Czerwonego Krzyża na całym świecie zajęły się w czasie pokoju walką w obronie zdrowia fizycznego ludzkości. Dla tej walki powstała obok Komitetu Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w Genewie jeszcze Liga Towarzystw Czerwonego Krzyża z różnych krajów. Sekretariat jej urzędował także w Genewie, obecnie w Paryżu. Liga ta prowadzi walkę z epidemjami. Ma ona swoją reprezentację w łonie Ligi Narodów (w Sekcji Hygieny) i działa w porozumieniu z Urzędem Międzynarodowym Hygieny Publicznej w Paryżu (l'Office International d'hygiene publique). Wydaje ona miesięcznik p. t. „Vers la Sante” („Ku zdrowiu”) w trzech językach: francuskim, angielskim i hiszpańskim.

W styczniu 1920 Komitet Międzynarodowy Czerwonego Krzyża założył Unję Międzynarodową Pomocy dla Dzieci i kierował jej pracami. W przeciągu roku dla poratowania dzieci w różnych krajach wydano 35 milionów franków szwajcarskich. Za inicjatywą Komitetu Czerwonego Krzyża powstał dalej Wysoki Komisarjat Ligi Narodów dla opieki nad tymi, co musieli uciec z Rosji przed rewolucją i głodem. Wysokim komisarzem został znany podróżnik Nansen. Wreszcie Komitet Czerwonego Krzyża przyczynił się do zorganizowania przez Ligę Narodów walki z powojenną epidemją tyfusu, która się obecnie prowadzi ze skutkiem.

Przychodzi na myśl, coby się stało, gdyby nie te wszystkie starania ludzi wielkiego serca, rozumu i woli. Europa po katastrofie wojny światowej wyglądałaby jak na początku wieków średnich po wędrownkach narodów, t. j. jak pustynia.

W Ameryce prawie co trzeci człowiek należy do Czerwonego Krzyża. Czy u nas, w Polsce, ta wielka instytucja znalazła już takie uznanie i zrozumienie jej potrzeby, na jakie zasługuje?...

Konferencja Czerwonego Krzyża Wschodniej Europy

odbędzie się na wiosnę 1923 roku w Warszawie.

Radzi jesteśmy podzielić się z naszymi czytelnikami nader doniosłą nowiną dla rozwoju i przyszłości Polskiego Czerwonego Krzyża.

Zgodnie mianowicie z uchwałą Rady Głównej Ligi Towarzystw Czerwonego Krzyża powziętą na ostatnim zjeździe w marcu 1922 r., oraz w myśl życzenia zainteresowanych T-w Czerwonego Krzyża Wschodniej Europy postanowiono wspólną ich Konferencję urządzić w Warszawie. Postanowienie to podjęto, przychylając się do propozycji uczynionej przez Polski Czerwony Krzyż, który wyraził gotowość dokonania wszystkich potrzebnych zarządzeń na miejscu.

Pierwotnie już, skoro tylko zwrócono się do T-w C. K. Wschodniej Europy z prośbą o wybór miejsca dla Konferencji, opowiedziały się one za Warszawą. Węgierski C. K., który proponował na ten cel Budapeszt, przychylił się lojalnie do ogólnego życzenia i zgodził się na wybór Warszawy. Ogół T-w. C. K. z wysokiem uznaniem powitał zgłoszoną przez P. C. K. gotowość podjęcia trudnego zadania zorganizowania Konferencji.

W zjeździe wezmą udział Czerwone Krzyże: Bułgarski, Estoński, Węgierski, Rumuński, Serbo-Kroato-Słoweński, Czecho-Słowacki i Polski, jako gospodarz. Każde z powyższych T-w będzie reprezentowane przez trzech najwyżej delegatów. Prócz wymienionych T-w w Konferencji mogą wziąć udział z głosem doradczym delegaci wszelkich innych T-w C. K. w ilości niewyższej od 2-ch delegatów od każdego z nich. T-wa pragnące uczestniczyć w obradach Konferencji zadeklarują przed dn. 15 stycznia 1923 r. Sekretarjatowi Ligi nazwiska swych delegatów.

Na Warszawskiej Konferencji Czerwonego Krzyża prócz zainteresowanych bezpośrednio T-w C. K. będą reprezentowane: Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (Genuński) Wydział Hygieny przy Lidze Narodów, Międzynarodowe Biuro Pracy, Instytut Pasteura, Fundacja Rockefellera Misja i Europejska Amerykańskiego Czerwonego Krzyża Młodzieży. Sekretarjat Ligi T-w C. K. reprezentować będzie jej Sekretarz Generalny dr. René Sand z gronem swych współpracowników.

Porządek dzienny obrad zostanie ustalony przez Sekretarjat Ligi na podstawie wskazówek uczestniczących w Konferencji T-w i wniosków w tym względzie, jakie winny być złożone Sekretarjatowi Generalnemu nie później 31 grudnia b. r. Nie przesądzając jednak właściwego porządku dziennego, Sekretarjat Generalny opracował prowizoryczny program obrad Konferencji w czterech działach. W pierwszym z nich postawiono: rozwój Czerwonego Krzyża w Europie Wschodniej, udoskonalenie organizacji, werbunek członków, propagandę wśród społeczeństwa; stanowisko Komitetu Głównego i stosunek jego do Komitetów Okręgowych i miejscowych; organizacja

Sekretarjatu Generalnego; personel płatny i personel ochotniczy; kampanja werbunkowa, odezwy, uzyskiwanie funduszków. Dział drugi poświęcono współpracy z rządem, z instytucjami rządowymi, prywatnymi i społecznymi, tudzież współpracę z duchowieństwem, pracodawcami i pracobiorcami. Trzeci dział obejmować będzie różne gałęzie akcji pokojowej Czerwonego Krzyża we Wschodniej Europie, przystosowanie programu Ligi T-w C. K. do warunków lokalnych. Dział ten rozróżnia specjalne akcje pomocy doraźnej i stałą działalność pokojową. Pierwsze są to: walka z epidemjami, odbudowa zniszczonych obszarów, pomoc uchodźcom i sierotom. Druga część tej działalności jest wykonaniem programu pokojowego Rady Głównej Ligi T-w C. K., na który składają się następujące działy: rozwój pielęgniarstwa (pielęgniarki-wizytatorki i ich wykształcenie), popularyzacja higieny, Czerwony Krzyż Młodzieży, walka z gruźlicą, kampanja antyweneryczna, inne akcje C. K., pokazy wogóle i specjalnie hy-



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej w Warszawie. Pawilon Nr. 3. Główna sala.

gieny w pewnych dziedzinach. Czwarty na koniec dział programu poświęcony będzie dyskusji i badaniom dróg, na których Sekretarjat Ligi T-w C. K. może być pomocnym poszczególnym narodowym T-wom.

Koszty Konferencji zostaną pokryte przez Ligę, każde zaś z uczestniczących w Zjeździe T-w pokryje koszty podróży, utrzymania i mieszkania swych delegatów. Polski Czerwony Krzyż podjął się załatwienia miejscowych zarządzeń, a więc przygotowania odpowiedniego pomieszczenia na obrady, mieszkań dla delegatów i t. d. Zadanie to, wobec dotkliwego głodu mieszkaniowego w Warszawie, przedstawia wielkie trudności, które jednak P. C. K. ma nadzieję zwalczyć, ufny w pomoc rządu i społeczeństwa, świadomych doniosłości Konferencji. Sekretarjat Ligi T-w podjął się przygotowania i wydrukowania protokółów i dokonania tłumaczeń. Urzędowym językiem Konferencji będzie język francuski i niemiecki, delegatom

wolno będzie posługiwać się innymi językami pod warunkiem wszakże dostarczenia tłumaczy. Polski Czerwony Krzyż podjął się ułatwić delegatom podczas pobytu w Warszawie zwiedzenie swych instytucji, jak również stolicy kraju i okolic.

Ścisła data Konferencji jeszcze dotąd nie została ustalona. Zdecydowano dotąd odbyć ją przed upływem wiosny. Co do określenia terminu toczą się rokowania, przyczem Polski Czerwony Krzyż zaproponował zwołanie Konferencji na koniec kwietnia.

W każdym razie termin Konferencji jest krótki, zwłaszcza wobec ogromnej wagi faktu zwołania Konferencji w stolicy Polski, niezmiernie doniosłego nie tylko dla naszej przedewszystkiem instytucji, jako bezpośrednio zainteresowanej, lecz również dla całości interesów i reprezentacji państwowej w obliczu świata i innych narodów

Polski Czerwony Krzyż zdaje sobie dokładnie sprawę z ogromu roli, jaką na swe barki wziął, proponując Warszawę na miejsce obrad Konferencji i swoje usługi koło jej urzędzenia. Pragnąc godnie wystąpić w roli gospodarza pod godłem Czerwonego Krzyża na polskiej ziemi, z całą energją przystąpił już do przygotowań. Ponieważ sprawa ta wkracza w kompetencje i zakres działania Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wstępne kroki przedjazdowe Polski Czerwony Krzyż rozpoczął od nawiązania jaknajściślejzego kontaktu z odnośnym resortem, dla porozumiewania się z którym delegował w charakterze swego reprezentanta, p. Emila Gerlacha, członka Komitetu Głównego.

Doroczny Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża w całej Rzeczypospolitej w r. 1923-im.

Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża uchwalił doroczny Tydzień P. C. K. w r. 1923 urządzić we wszystkich Okręgach i Oddziałach na całym obszarze Rzeczypospolitej

W OSTATNIM TYGODNIU M-CA MAJA.

Cały ten tydzień ma być poświęcony jaknajszerszej propagandzie idei i zadań Polskiego Czerwonego Krzyża, i jaknajintensywniejszemu werbunkowi członków. Zarządy Okręgów i Oddziałów skorzystają niewątpliwie z tej wskazówki, aby zawczasu wyteżyc wszystkie siły dla jaknajlepszego zorganizowania na miejscach akcji propagandowej i werbunkowej

w zbliżającym się

TYGODNIU POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA.

Czerwony Krzyż w obłokach.

Samolot sanitarny.

Pionierem użycia samolotu do celów sanitarnych był lekarz francuski por. rezerwy dr. Chassaing, który plany swoje żywione jeszcze w roku 1912 wprowadził w czyn podczas wojny światowej we wrześniu 1917 r. Udało mu się adaptować jeden z samolotów wojskowych specjalnie dla transportu rannych; z tym aparatem odbyto próbę w r. 1917 na froncie francuskim nad Aisnę, transportując dwóch fikcyjnych rannych w 35 minutach na 60 klm. od miejsca ich załadowania.

W r. 1918 francuskie władze wojskowe oficjalnie uznały samolot sanitarny, jako zdalny dla transportu rannych i wprowadziły dla potrzeb sanitarnych specjalny model samolotu typu Breguet limuzyna 14 T. bis.

Zasluga praktycznego wykonania samolotu dla transportu rannych przypada lotnikom którzy wcześniej już czynili próby w tym kierunku. W r. 1915 np. w czasie odwrotu z Serbji piloci francuscy zabierali rannych na swe aparaty, przewożąc ich przez duże przestrzenie. Znany jest między innymi wypadek przetransportowania ciężko chorego porucznika Stefanika przez pilota francuskiego por. Paulhana na przestrzeni 250 klm. w czasie 3 g. i 10 minut.

W r. 1916 na froncie zachodnim lotnik francuski ranny w brzuch na wysokości 3000 m. poza linią nieprzyjacielską o 20 klm., zachowuje tyle zimnej krwi, że kieruje swój aparat na znany mu ambulans chirurgiczny i w 20 minut po otrzymaniu rany znajduje się na stole operacyjnym.

Są również do zanotowania wypadki transportowania lekarza z jego sprzętem technicznym za pomocą samolotu na miejsce wypadku. Naprzykład w Tunisie w r. 1919 generał francuski ciężko ranny przewieziony jest zapomocą awionu do Ksar es Souk, gdzie na jego przybycie czeka lekarz wojskowy, przybyły również samolotem z Fezu. W kilka dni później tenże generał odbywa podróż samolotem do Bon-Denis, gdzie go czeka przybyły z Francji samolotem chirurg.

Przed wojną, a również w czasie wojny światowej omawiano w szeregu konferencji możność zastosowania samolotu dla celów sanitarnych, szerszego zastosowania jednak w czasie wojny wszechświatowej lotnictwo sanitarne na froncie zachodnim nie osiągnęło, na skutek sieci doskonałych dróg kołowych i kolei żelaznych, umożliwiających transport rannych w samochodach i wagonach z dużą szybkością i wygodą, a mniejszym kosztem i ryzykiem, niż za pomocą płatowców. Bardziej gruntownym doświadczeniom z płatowcami sanitarnymi przeszkodziło zresztą zakończenie Wielkiej Wojny.

Mimo to Francuska Dyrekcja Służby Zdrowia nie zaniedbała dalszych ulepszeń w dziedzinie lotnictwa sanitarnego i na kongresie chirurgów dnia 1 października 1920 r. widzimy demonstrację nie tylko dwuosobowego płatowca sanitarnego typu Breguet, ale nawet przystosowanego na pięć leżących osób samolotu Farman'a F. 50.

W czasie, gdy we Francji oddawano się drobiazgowym próbom i ćwiczeniom z samolotami sanitarnymi, sprawa przewożenia rannych i chorych na płatowcach nabrała potężnego rozmachu dzięki inwencji, śmiałości i wysokiemu poczuciu koleżeństwa pilotów francuskich, latających poza granicami swej ojczyzny. Mianowicie korpusy okupacyjne francuskie w Syrii i Marokko były, a częściowo i obecnie są zmuszone prowadzić zaciekle i uporczywe walki z miejscowymi szczepami, zaopatrzonymi w czasie wojny obficie w broń i amunicję. Poza bitnym i liczным nieprzyjacielem, wojska francuskie mają tam do pokonania niesłychane trudności terenu i klimatu.

W grudniu 1920 r., gdy do garnizonów francuskich w Syrii, bądź odciętych przez nieprzyjaciela, bądź zaspanych naokoło masami śniegu, nie można było dotrzeć inną drogą, jak powietrzną, rozpoczął się improwizowany transport rannych na płatowcach. Rannego, wymagającego pomocy chirurgicznej, której nie można było udzielić w odcętym garnizonie — wnoszono na rękach przez otwór przeznaczony dla pilota i układano na miejscu wyjętego karabina maszynowego. W ten sposób można było przewozić tylko jednego rannego i to w dość niewygodnej pozycji do tak zwanych centrów sanitarnych, będących w Beyrut, Aleppo, Damaszk i t. d. W ten pierwotny sposób przewieziono od grudnia 1920 r. do marca 1921 przeszło osmdziesięciu rannych, którzy zginęliby, według wszelkiego prawdopodobieństwa, bez pomocy chirurga.

Na skutek tych doświadczeń rząd francuski wysłał w marcu 1921 r. do Syrii i Marokko płatowce sanitarne typu Bréguet 14 T. z kabiną Chassainga w liczbie 60 sztuk. W ciągu miesięcy sześciu dokonano tymi samolotami przeszło siedmset transportów rannych i ciężko chorych bez wypadku.

Inne państwa pozostały pod tym względem daleko za Francją.

Niemcy w czasie Wojny Światowej uskuteczнили transport rannych płatowcami w sposób następujący: na górnej powierzchni skrzydeł płatowców bojowych i służących do celów łączności między piechotą i artylerją, przymocowywano rzemienie do przypinania noszy z rannymi. Nosze stawiano na skrzydle wzdłuż zewnętrznej powierzchni kadłuba płatowca. Ranny i nosze starannie przymocowywane. W dniach większych walk lotnicy obowiązani byli lądować na skutek umówionych sygnałów z punktów opatrunkowych kompanji sanitarnych dywizyj, zabierali na skrzydła płatowca dwóch symetrycznie ułożonych rannych i przewozili ich do szpitala polowego, położonego na dalszych tyłach. Specjalnych płatowców sanitarnych w czasie wojny niemcy nie używali.

Obecnie, wobec skrępowania lotnictwa niemieckiego i możliwości poczynañ tajnych, trudno jest powiedzieć coś pewnego. Faktem jest, że wszystkie pasażerskie płatowce niemieckie, których mają 5 razy więcej niż Anglja, mogą być każdej chwili dostosowane do potrzeb sanitarnego. Niektóremi z nich nawet, w razie potrzeby, przewożą obecnie chorych. Napewno więc, w razie wojny, Niemcy nie będą cierpieć na brak płatowców sanitarnych, których nie omieszkają celowo użytkować dla dobra swych rannych.

Armja Amerykańska do dziś dnia nie wprowadziła specjalnych płatowców sanitarnych, posilkując się, w razie potrzeby, do tran-

sportu rannych i chorych płatowcami zwykłymi. Ranni sadzani są na miejscu obserwatora. Powoduje to jednak szalone niewygody przy przewożeniu chorych ze złamanymi kończynami dolnymi etc.

Anglja, idąc śladami Francji, zaprowadziła w swych kolonjach duże płatowce sanitarne zwane ambulansami latającymi. W wygodnej kabinie jest miejsce dla ośmiu leżących rannych, lekarza i sanitariusza. Specjalną uwagę zwrócono na zaopatrzenie w wodę i wentylację.

A cóż u nas?

Odpowiedź znajdujemy w miesięczniku „Lekarz Wojskowy“, z którego zacerpneliśmy powyższe interesujące dane z żywo i gorąco napisanych artykułów specjalistów, d-rów A. Zaklińskiego i Składkowskiego.

Czytamy we wspomnianem piśmie:

Wiadomości ogólne o otworzeniu lotnictwa sanitarnego we Francji skłoniły sfery kierownicze naszego sanitariatu wojskowego do zwrócenia się, celem zasiągnięcia bliższych informacji do p. mjr.-lek. Barona, członka Misji Wojskowej Francuskiej.

Dostarczone wkrótce źródłowe informacje, przekonały Sanitarjat Wojskowy o konieczności utworzenia lotnictwa sanitarnego w Polsce. Nie możemy odkładać tego projektu do czasu wojny, gdyż wtedy będzie zapóźno na organizowanie nowego środka transportu rannych. Trudności, z jakimi spotkał się por.-lek. Chassang we Francji przy uzyskaniu w czasie wojny jedyne go próbnego płatowca do celów sanitarnych wskazują jasno, że w czasie wojny my również, a nawet tembardziej nie możemy liczyć na zrealizowanie tego pewnego, szybkiego i wygodnego środka transportu rannych. Zresztą płatowce sanitarne, ze względu na ubóstwo środków komunikacyjnych na naszych kresach wschodnich, potrzebne są już w czasie pokoju do przewożenia chorych, wymagających natychmiastowego zabiegu. Żołnierz, który zachoruje w Głębokoje na zapalenie ślepej kiszki, może umrzeć, nim dojedzie do szpitala w Wilnie; płatowcem sanitarnym zostaje w ciągu godziny dostawiony do rąk chirurga.

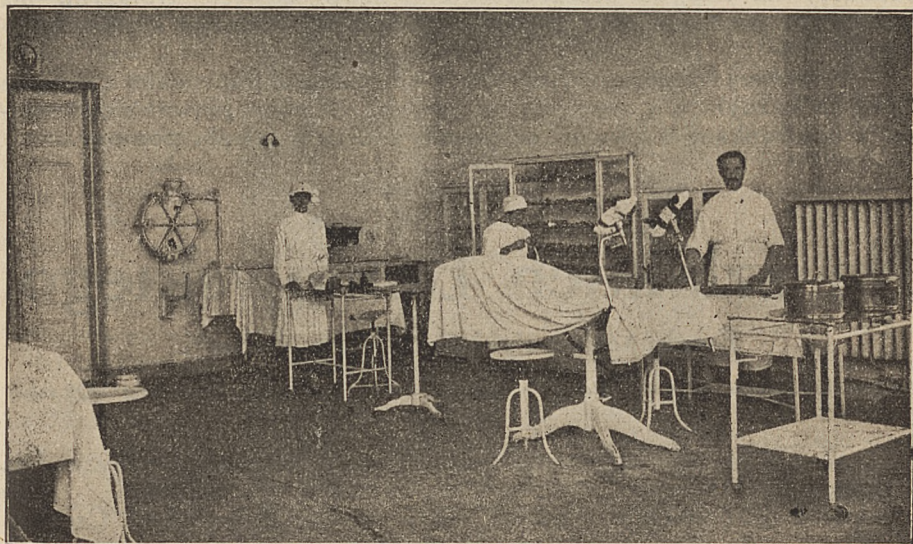
Dlatego lotnictwo sanitarne musimy stworzyć możliwie szybko, jeżeli chcemy uniknąć zarzutu zaniedbania czegokolwiek dla dobra naszych chorych i rannych. Trudności wykonania zamiaru są olbrzymie. Tym silniejszym musi być rozmach w wykonaniu. Nie mogąc oczekiwać całkowitego pokrycia wydatków ze strony Rządu, uciec się musimy do zrozumienia dobra chorych i rannych przez ogół naszego Narodu.

Pan Minister Spraw Wojskowych zezwolił na zbieranie składek przez specjalny „Komitet Utworzenia Lotnictwa Sanitarnego w Polsce“. Trudno jest i zbyt ciężko agitować o wytężoną pracę, celem zyskania funduszu na Lotnictwo Sanitarne. Rozumiemy wszyscy i wyczuwamy jego konieczność. Departament sanitarny utworzył dla składek w Banku T-w Współdzielczych konto Nr. 4818 dla „Funduszu Aero-nautyki Sanitarnej“.

Opis samolotu sanitarnego.

W specjalnem czasopiśmie „Lot“ (Nr. 2—3.1922 r.) znajdujemy opis płatowców sanitarnych. W armji francuskiej ma on typ płatowca, przeznaczonego dla transportowania dwu rannych leżących i towa-

rzyszającego im lekarza lub sanitariusza. Jest to karetta (Limousine) z motorem Renaulta o 300 koniach parowych. Kabina mieszcząca dwoje noszy dla leżących rannych i składane siedzenie dla lekarza i pomocnika, jest długa na 2 m. 10 cm., szeroka 1 m. 05, wysoka 1 m. 45 cm. Z tyłu nad kabiną siedzi pilot, mając swobodny widok w czasie lotu, jak i przy lądowaniu oraz mogąc komunikować się z pasażerami. Cały mechanizm kierowniczy znajduje się poza kabiną, aby uniknąć niepożądanego interwencji pasażerów w kierowaniu płatowcem. Nosze w kabinie umieszczone są jedno nad drugim. Rannych wsuwa się na noszach przez duży otwór po lewej stronie kabiny. Górne nosze wiszą, dolne stoją na podłodze. Sanitarjusz wchodzi przez drzwiczki z prawej strony i siedzi podczas podróży na skład-



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej w Warszawie. Sala operacyjna w pawilonie 4—5.

nem krzesła. Ma on pod ręką szafkę z lekami i stolik na materiały opatrunkowe. Oświetlanie kabiny i ogrzewanie kołder odbywa się zapomocą elektryczności, wytworzonej przez generator.

Angielski ambulans lotniczy jest to duży dwupłatowiec o 2 motorach, po 450 koni każdy. Zabrać może pilota, mechanika, lekarza, sanitariusza i 8 chorych. Po bokach kabiny są umieszczone łóżka. Tylne drzwi służą dla personelu i łóżek rannych; cięższych rannych wciąga się za pomocą windy sznurowej umieszczonej na przodzie kabiny. Angielski ambulans lotniczy zaopatrzony jest w rezerwuuar wodny, wentylację, ma nawet przyrząd do radjotelegrafu.

Ładunek wagi 1600 klg. Samolot ten osiąga wysokość 2000 mtr. w ciągu 10 minut i leci z szybkością 175 klm. na godzinę.

Płatowiec ratowniczy.

Praktyczność i zastosowanie aeroplanu w celach ratowniczych zadokumentowało się niedawno, jak donoszą dzienniki amerykańskie,

w sposób dramatyczny w stanie Washington: w jednej z obszernych dolin wchodniej części gór Kaskadowych wybuchła wśród dzieci nagminnie choroba tężca. Lekarz położonego tam miasteczka lakana chciał zwalczyć ją za pomocą surowicy, nie posiadał jej jednak w dostatecznej ilości, zatelegrafował więc do departamentu zdrowia w Seattle, stolicy stanu, z żądaniem jaknajśpieszniejszego przysłania lekarstwa.

Ponieważ departament zdrowia obawiał się, że wysyłka surowicy koleją potrwa zbyt długo, postanowił więc użyć w tym celu aeroplanu. Podjął się tego jeden z lotników i nie mając innych wskazówek, jak tylko słońce i śnieżny szczyt Mount-Rainer wzbił się w powietrze na 11.000 stóp dla ominięcia chmur i dostarczył szczęśliwie surowicy na miejsce przeznaczenia w czasie o wiele krótszym, niż byłoby to możliwe przy użyciu jakiegokolwiek innego środka lokomocji.

Rozporządzeniem podsekretarza aeronautyki francuskiej z 25 lipca b. r. na każdym płatowcu transportowym winna znajdować się skrzynka z opatrunkami i lekami, celem możności udzielenia pomocy.

Na szlakach Beniowskiego.

Ewakuacja polskich dzieci z Syberji.

Opis ich opiekunki, p. Anny Bielkiewiczowej, skróślony w Japonji dn. 31 sierpnia 1922 roku.

W Tokyo na posiedzeniu Japońskiego Czerwonego Krzyża dnia 6 lipca roku bieżącego odbyło się ostateczne porozumienie co do ewakuacji bezdomnych dzieci z Syberji do Polski. Japoński Czerwony Krzyż, cały czas otaczający niezmierną sympatją prace ratownictwa dzieci z Syberji i okazujący tyle pomocy, bez której ratunkowa praca nie mogła być wykonana, na moją prośbę zdecydował obecnie cały ciężar ewakuacji dzieci wziąć na siebie i pokryć wydatki przewiezienia ich wprost do Polski.

Z powodu tego, że następuje ewakuacja wojsk japońskich z Syberji, termin zebrania dzieci i dostarczenia ich do Władywostoku wypadło oznaczyć niesłychanie krótki. Pomiędzy 10 — 15 sierpnia już musiały być wszystkie dzieci we Władywostoku. Zatem miałam do wykonania tego zadania zaledwie 5 tygodni. Zważając na rozległe przestrzenie syberyjskie, zdawałoby się to niewykonalnem zwłaszcza przy zdeorganizowanych środkach komunikacji na Syberji. Wierząc jednak w szczęście tej pracy, 7 lipca siedziałam już w wagonie i jechałam wprost przez Mukden do Charbina, jako do punktu centralnego, gdzie można będzie najłatwiej zorientować się, jak dalej prace prowadzić. Ostatnie czasy w Tokyo przeżyłam w trwodze oczekiwania decyzji Japońskiego Czerwonego Krzyża i w nawale pracy dla wyjednania tej ostatecznej decyzji, wskutek czego kilka dni drogi do Charbina po tem wszystkiem wydały mi się nadzwyczajnym wypoczynkiem.

11 lipca wieczorem już naradzałam się z wicekonsulem charbińskim co do różnych detali. Uderzyło mnie to, że w Charbinie o Czyście, Błagowieszczeńsku i wogóle o Syberyjskim Dalekim Wschodzie nie mają żadnych informacji. Co do kolei chińskiej na terenie Mandżurji, wiadomości były pomyślne, co do statków różne zdania a w jednym względzie jednomyślnie wszyscy twierdzili, że jeżeli chunchuzi nie rozbiją statku, napewno grozi nam siedzenie na mieliźnie. Jednak dzieci z Błagowieszczeńska i Chabarowska można było przywieźć

tylko statkiem po Amurze i Sungari. Amatorów na tę podróż trudno było znaleźć. Ostatecznie udało się wyszukać odpowiednich kierowników dla akcji do Błagowieszczeńska; zgodził się pojechać porucznik Lernet bezinteresownie a Kuczkowski, nauczyciel ze st. Mandżurja — do Chabarowska. W Charbinie załatwiałam sprawę przewozu kolejną chińską, uzyskawszy pewien rabat, zaś firma okrętowa Utuń zupełnie bezpłatnie zgo-

omdlenia — taki chaos nie do opisania był w konsulacie; gdzie skoncentrowałam robotę, że wszyscy tracili siły ze zmęczenia, pracując od wczesnego ranka do późnej nocy. U mnie w hotelu już od 5 rano było istne oblężenie. Nie mogę się oprzeć, by nie wspomnieć o pracy wspólnej z konsulem Charbińskim. Czułam opiekę i życzliwość dla pracy. Konsul p. Pindor osobiście uczynił wszystko, by mi dopomóc, zaś w domu wice-konsula p. Simonolewicza, czułam się jakby członkiem rodziny, tyle okazywano mi troskliwości i serdeczności, co niewątpliwie miało ogromny wpływ na dodanie energii, tak potrzebnej w pracy przy takich warunkach.

Konsulat Charbiński zajął się rejestracją i kwalifikowaniem dzieci w m. Charbinie, więc załatwiwszy wszystkie sprawy w Charbinie,



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej
w Warszawie.
Korytarz szpitalny w pawilonie 4—5.

było przywieźć dziesiątą się przebież 200 dzieci swymi statkami z Błagowieszczeńska i Chabarowska do Charbina. W Charbinie przez cały czas bytności, t. j. 5 dni byłam formalnie obłożona przez ludzi pragnących jechać do Polski. Dzieci taka ilość zjawiała się pierwszego dnia, że byłam przerażona tem, co mam robić, bo mając tylko 400 dzieci zabrać, nie mogłam zabrać tysięcy wołających o ratunek. Płacz dzieci, lament matek, prośby, zdenerwowane głosy rozżalonych ludzi, n a w e t

wyruszyłam spokojnie do Czyty razem z ks. Szewczunasem, który jest proboszczem w Wierchnieudinsku i zna dobrze całe Zabajkale. Chodziło przede wszystkim o uzyskanie pozwolenia na wywiezienie dzieci z Republiki Dalekiego Wschodu i załatwienie wszystkich formalności. Dnia 20 lipca byliśmy na stacji Mandżurja. Kolonja miejscowa z p. Bemem na czele spotkała nas serdecznie, ale na wstępie oznajmiono nam, że dalej do Czyty jechać nie można, ponieważ jest niespokojnie, areszty, potyczki i t. d. Wogóle charakterystyczną cechą całej podróży było to, że nikt nie wiedział, co dalej o kilka stacyj się dzieje, wszyscy byli zgębieńi, niespokojni, zbiedzeni.

Na drugi dzień jednak siedzieliśmy już w wagonie i dążyliśmy do Czyty. Śmiałam się serdecznie ze wszystkich strachów, bo pociąg był nie tylko dobry, ale bez zarzutu: czysty, wygodny wagon, nawet służący, przygotował mi pościel na noc, życzył uprzejmie „Dobrej nocy“.

Doba drogi bez przeszkód i jestem w Czycie. Kolonja spotkała nas. Ksiądz gościnnie przyjął pod swój dach, co naturalnie wyratowało z trudnej sytuacji, bo o hotel tam nie łatwo, nawet zdaje się, że niema go obecnie wcale.

Starania moje w Czycie w Ministerjum Spraw Wewnętrznych poszły szybko. Wogóle w urzędzie spotykałam życzliwość. Z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p. Iwanow w jednej chwili wysłał depesze do Błagowieszczeńska i Chabarowska, by nie stawiano przeszkód delegatom moim. Pozwolenie na wyjazd, wizy i wagony zostały uzyskane literalnie odrazu. Inżynier Milejew zniżył koszty przewozu dzieci do 50 proc. Zebrano informacje, czy można jechać przez Sretiensk, następnie czy można po rzece Szylce dojechać do Błagowieszczeńska. I jedno i drugie okazało się możliwem.

Zamówiono mi nawet miejsce w wagonie z Czyty do Sretienska. Uprzejmość i uczynność władz w Czycie dodały mi wiary, że i dalej będzie dobrze. Cały czas w Czycie przeszedł nam na załatwianiu spraw w urzędach i odwiedzinach rodaków mieszkających w mieście, by dokładnie zbadać ich położenie. Wyniosłam z Czyty bardzo smutne wspomnienia. Ogólne wrażenie miasta to bieda wycierająca ze wszystkich kątów. W urzędach wszyscy widocznie ubrani w resztki starych ubrań. Mężczyźni wszyscy w rosyjskich bluzach; marynarek, zakietów nigdzie nie widać. W mieszkaniach Polaków-wygnañców niema z mebli ani z ubrania już literalnie nic. Wszystko zjedzone: codziennie na miasto wnoszono jakąś część garderoby i zamieniano na produkty spożywcze. Wszyscy w Czycie tak żyją. Na przykład rodzina składająca się z 4 osób ma tylko jedno futro, więc myśl o zimie napawa przerażeniem. Odczuwa się brak pieniędzy, pensje wypłacają z opóźnieniem i tylko cząstkowo. Wiele rodzin otrzymuje np. 5 rb. złotem miesięcznie, więc oczywiście, nie mając co sprzedać, musi cierpieć głód. Żywią się wszyscy przeważnie chlebem i herbatą. W mieście otyłych osób nie widziałam zupełnie. Sytuacja komplikuje się jeszcze z tego powodu, że nie można uzyskać pozwolenia na wyjazd do Polski przez Sowiecką Rosję. Sprawa przepustek jest nierozstrzygnięta i jeżeliby kto nawet mógł się zdobyć na kupno biletu kolejowego, to jednak jechać nie może. A pociąg do Moskwy jednak chodzi regularnie raz na tydzień — podróż po-

dobno trwa 10 dni. Droga zaś morska jest kosztowna i dla tego to ludzie muszą siedzieć odcięci od świata i bez wszelkiej nadziei wydostania się. Takie położenie działa ogromnie przygnębiająco. To też zebranie się całej kolonji polskiej, obydwóch gmin pozostawiło niezatarte wrażenie. W zupełnem przeciwieństwie do Charbina i Władywostoku, gdzie każdy samolubnie o siebie tylko prosił, ludzie w Czycie jakoś zrzeszyli się, zdobyli się na wyzbycie się egoizmu, wszyscy pragnęli jechać, jednak każdy głosował za czymś wyjazdem, nie swoim. To też serdecznie porozumieliśmy się co do dalszej pracy; ja powiedziałam o swoich wynikach, oni mi dobrem słowem i pokładaniem zaufaniem dodali otuchy i wzmocnili pragnienie zdobycia pomocy.

Wspominam o Czycie z głębokiem wzruszeniem i świadomością, że tam pomoc musi być dana szybko, gdyż położenie jest chyba najgorsze, zimy ludzie bodaj nie będą mogli przetrzymać. Ubrania niema, pieniędzy niema i opału niema. A w zimie mrozy dochodzą do 50 stopni. Z tego powodu postanowiłam największą ilość dzieci zabrać stamtąd.

Ksiądz Szewczunas podjął się zebrać najbiedniejsze dzieci z Wierchnieudinska, Mongolji, Troicko-Sławska, Nerczyńska, Czyty i linii kolejowej, a dostarczyć je do Charbina. Więc spokojnie mogłam pojechać dalej z Czyty do Sretienska, prosząc obie gminy w Czycie o zajęcie się rejestracją i przyjęciem dzieci według danych wskazówek. Wszyscy ochoczo zabrali się do pracy. Wszędzie na całej linii z Mandżurji do Sretienska spotykałam ślady odbytych walk. Na stacjach moc spalonych i rozbitych wagonów, uszkodzone budynki. Towarzyszami mojej podróży byli żołnierze i 2 artelszczyków, którzy wieźli do Sretienska niezliczoną ilość woreczków ze złotem. Jechali bez straży, czem się mocno denerwowali. Cały nasz przedział był zapakowany temi skarbami. Siedziałam w kącie kanapy i przyznam się, że z ciekawością przyglądałam się wszystkiemu i słuchałam rozmów. Jeden z towarzyszków podróży nachylił mi się do ucha i zapytał tajemniczo:

— Jakiego Pani jest stronnictwa? Czerwonego, czy białego?

— Żadnego — odpowiedziałam — moja praca jest poza wszelką polityką.

Temat o ratownictwie dzieci zainteresował moich towarzyszy i bardzo chwalili tę pracę, a w końcu wyrazili gotowość dopomożenia, jeżeliby zaszła tego potrzeba. Wkrótce nawet dowiedli, że nie była to próżna mowa.

Coraz szerzej rozpowszechniała się wieść, że po Szyłce jechać nie podobna: woda płytka. W Kuenga z tej racji parę rodzin jadących do Chabarowska wysiadło i powróciło do Czyty. Namawiali mnie, abym uczyniła to samo. Oczywiście pojechałam dalej i ostatecznie nic nie straciłam. W drodze znowu wypadło wspomnieć o Czycie. W Czycie zastanowiło mnie to, że spotkałam wielu młodych ludzi z zupełnie białymi włosami. Spokojnie skupione oczy z wyrazem takim, jakby widziały coś niedostępnego zwykłym śmiertelnikom. Zapytałam jednego komisarza:

— Czemu tak jest, co Pan przeżył, czemu Pańska głowa posiwiała?

Spokojna odpowiedź:

— Byłem w Irluku skazany na śmierć podczas przyjścia wojsk Kołczaka. Przez omyłkę pijany strażnik wywołał na kaźń mego towarzysza. Towarzysza rozstrzelano. Ja ocalałem, bo nadeszli nasi.

Śluchając jego opowiadań jedno mogłam powiedzieć:

— Jakie straszne rzeczy się działy, jakie okrucieństwa, czemu tak i po co?

Na to odpowiedziano, mi, tłumacząc wszystko przysłowiem: „Podniesiesz wiatr, burzę wywołasz”.

— Biali też czynili straszne okrucieństwa — mówił dalej — wieszali naszych na słupach, na drutach, nie zdejmowali ich, gardła przegniły — trupy spadały, potem już uczucie zemsty wiodło do okrucieństw z naszej strony.

I tak bez końca... jedni drugich mordowali...

Znowu spadła wiadomość, iż statku nie będzie... znowu konsternacja... wracać czy jechać dalej? Wolałam na miejscu się przekonać. Towarzysze moi chcieli mnie uspokoić, jednak gdzieś jakimś sposobem rozmówili się przez telefon i dowiedzieli się, że wieści są fałszywe — statki chodzą.

Za parę dni statek niby miał odejść ze Sretienska. Jednak szczęście mi sprzyjało zawsze, bo w Sretiensku, gdy nie było statku zwykłego, zastałam na przystani prywatny statek, który za godzinę odchodził do Błagowieszczeńska. W ten sposób zupełnie nie czekałam. Istne moje szczęście; wogóle parostatki chodzą w najlepszym razie raz na tydzień, a tu trafiłam w szczęśliwy dzień i nie czekałam na statek wcale, gdy ludzie czekają statku po 10 dni i więcej. Powiedziałam, po co jadę i prosiłam o zabranie mnie. Nieubłagane cyfry w kalendarzu wskazywały 23 lipca. Jeżeli nie siądziemy na mieliznę, obiecują za 6 dni być w Błagowieszczeńsku. To też głos Chińczyka mierzącego w rzecę wodę wprowadził mię w ciągły niepokój — $2\frac{1}{2}$ była złowroga cyfra. Statek tedy już z szumem sunął po dnie. Silna wiara, że bez przeszkód dojadę, bo dojechać muszę, bo ani jednego dnia nie mam do stracenia, dawała mi taką pewność, że mimo wszystko pracowałam spokojnie. Nieodstępna maszynka do pisania wesoło stuknęła...

Brzegi Szyłki bardzo ładne, lesiste, ładne góry w oddali. Olbrzymie przestrzenie niezaludnione, czasem tylko jakąś wioseczkę widać, czasami zaś tylko domy obecnie puste... Na przystaniach, gdzieśmy się zatrzymywali, sprzedawano tylko mleko, chleba nie było wcale, zaledwo 2 razy w ciągu 6 dni drogi widziałam sprzedawany chleb i to w ilości mizernej. Najczęściej proszono na statku o sprzedanie mąki, płacono złotym piaskiem, który dobywają tu wprost na brzegu bez żadnych nawet specjalnych urządzeń. Zamiast pieniędzy za mleko proszono o cokolwiek z ubrania. Najciekawsze to jednak były rozmowy. Myślałam, że wyjawianie swoich przekonań grozi niebezpieczeństwem. Nigdy więc nie przypuszczałam, że można usłyszeć takie dysputy, jakie miały miejsce na statku. Pasażerowie dysputujący składali się między innymi z byłego dowódcy wojsk w Chabarowsku, dziennikarzy, doktora, paru komisarzy i jeszcze kilka osób. Opowiadano o bitwach zeszłej zimy pod Chabarowskiem, zachwycono się męstwem zarówno białych, jak i czerwonych. Charaktery-

styczne określenie tego bezprzykładnego męstwa było takie, że nikt z nikim na świecie nie mógłby walczyć z taką zjadłością, jak Rosjanin z Rosjaninem. W czasie tych walk mrozy wynosiły przeszło 40 stopni, ludzie niemal nadzy, bo bez butów, w łachmanach, po dwa dni bez jedzenia leżą w śniegu, ale zapалу nie tracą.

Moc zginęła nie tylko zabitych, lecz nawet lekko ranionych, bo natychmiast zamarzali. Oczywiście zaraz pozostali zdzierali z nich ubranie, by się okryć. Całe wały trupów, zawisłych na drutach kolczastych polewali wodą i z takiego muru tworzyli zasłone dla siebie.

Po skończonej bitwie czerwoni zdecydowali obdarzyć najwaleczniejszych złotemi naszywkami, o czem obecny na statku naszym dziennikarz napisał złośliwy feljeton. Były dowódca wojsk kazał mu to wyrzucić, mówiąc:

— Gdybym ja wtedy wziął Chabarowsk, pana pierwszego ka-
załbym roz-
strzelać. — Na
to dziennikarz
z najgłębszym
spokojem od-
powiedział:

— Ma pan
czas, nic jesz-
cze straconego,
jestem do u-
sług.

— T a k,
pan teraz mówi
ironicznie, ale
gdybyście zwy-
cięzyli, panby
mnie zabił.

— Jakby nie o życie, a o coś podrzędnego chodziło. Spierano się o słusność poglądów, mówiono wzajemnie bezwzględną prawdę, obiecując sobie wzajemnie przy sprzyjających okolicznościach stryczki, lub kule. W takiej atmosferze zatracą się zupełnie uczucie strachu; człowiek obojętnieje i już nie myśli o jakimkolwiek niebezpieczeństwie. To też zapowiedziane napady chunchuzów, którzy wciąż ostrzeliwują statki, nie sprawiały na mnie więcej wrażenia i z zupełną obojętnością o tem myślałam. Za wiele było wrażeń nowych. Jedno atoli zdanie wszędzie można było słyszeć: co było, należy do przeszłości, teraz należy zająć się odbudową kraju pod każdym względem. Mówiono o tem na statku, mówiono na brzegu; wszyscy w jeden głos: — pragniemy spokoju.

Tak dojechalismy do Błagowieszczeńska bez nadzwyczajnych przygód.

Jeszcze na statku komisarze uprzedzili mnie, że w Błagowieszczeńsku rządzą partyzanci, więc będzie trudniej o przepustki, że mniej, niż za trzy dni, nie uzyskam nic, pomimo, iż praca moja wszędzie zyskuje sympatje.



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej
w Warszawie. Apteka.

— Nie, to
nie moja spe-
cjalność, jestem
przeciwnikiem
zabijania.

— Ja zaś
uważam za obo-
wiązek zapisy-
wać „w ros-
chód“ ludzi
szkodliwych na-
szemu stronnictwu—zakończył
dowódca.

Rozmowy
takie toczyły się
zupełnie swobo-

Pożegnano mię i życzone powodzenia i znowu stanęłam u brzegu w obcym mieście, namysławiając się dokąd się udać. Zdecydowałam pojechać do księdza.

Ku mojej radości zastałam tam mego delegata porucznika Lernetę, który przed paru godzinami przyjechał z Charbina do Błagowieszczeńska. Po wspólnej naradzie z księdzem, przedstawicielami „Domu Polskiego“ i Tow. Dobroczynności, rozdzielono prace. Nazastrz rano z por. Lernetem pośpieszyliśmy do komisarza i w przeciągu kilku minut załatwiliśmy wszystko.

Dla dzieci wszędzie chyba na świecie znajdzie się sympatja i dobre słowo. I tu też zawodu nie doznałam. Dzielnny porucznik Lernet i przedstawiciele kolonii z całą energją pracowali, a nikt nie przeszkadzał. Za dwa dni około 100 dzieci wyjechało z Błagowieszczeńska. Poznałam całą kolonję, przyjechali z Aleksiejewska ludzie i przywieźli hiobowe wieści o głodzie, który tam panuje. Kilkaset dzieci mogło być zebranych w parę dni. Wszyscy błagali z płaczem, by ich zabrać! Niestety nie mogłam przekroczyć oznaczonej liczby. Położenie w Błagowieszczeńsku ciężkie; głód, bieda. Najgorzej, że jeżeli i można było dostać pozwolenie na wyjazd, to zimą niepodobna tego uczynić; kolej nie funkcjonuje, a na arbach dziś jechać 300 wiorst przez Mandżurję to narażenie życia na wszelkie niebezpieczeństwa. Wkrótce z przyściem zimy statki staną i wtedy ludzie będą odcięci od świata. W Błagowieszczeńsku najwięcej spotkałam wygnańców politycznych i potomków powstańców. Kilku powstańców żyje jeszcze, ale takich staruszków wywieźć w tak daleką drogę obecnie nie podobna, nie mamy możliwości.

W Błagowieszczeńsku najwięcej spotkałam tych, którzy życie w swoim czasie poświęcili Polsce... Dopomagać trzeba, ale jak i kiedy to można zrobić, kiedy tyle przeszkód w pracy na każdym kroku, a czas leci.

Wreszcie przychodzi chwila pożegnania z kolonją. Spotkała mnie przy wyjeździe nieunikniona rewizja wojennej kontroli na rogatce, gdzie kobiety pełniły obowiązki przy rewidowaniu kobiet, a tak gorliwie, że szukały mi czegoś we włosach, całą po doktorsku obszukiwały, wreszcie ściągnęły mi pantofle i pończochy. Więc kobiety w Błagowieszczeńsku mię zawiodły, po macoszemu się zemną obchodziły...

Podróż po Sungari nie należy do bezpiecznych. Częste napady chunchuzów są postrachem dla podróżnych. I naszych małych podróżników omal nie spotkało nieszczęście. W połowie drogi urzędowo zasadzkę na statek „Ajguń“, na którym jechały dzieci z powodu tego, że wieziono karabiny; przecięto drogę barkami i na obydwuch brzegach chunchuzi czekali uzbrojeni. Na nasze szczęście jakiś statek uprzedził „Ajguń“ na pół godziny i wpadł w zasadzkę. Rezultat był taki, że mieli 6 ludzi zabitych i 6 rannych, wszystkie szkła w oknach wybite i ściany jak rzeszoto podziurawione kulami. Dano nam o tem znać, chowano dzieci do luk towarowych, by tak przejechać niebezpieczne miejsce. Resztę drogi przebyliśmy szczęśliwie. W Charbinie spotkano dzieci bardzo serdecznie. Związek młodzieży energicznie zajął się przygotowaniem obiadu, opiekowano się dziećmi. Koło Pań i inne organizacje też jak mogły pomagały. Droga

z Charbina do Władywostoku okazała się najniebezpieczniejsza. Na tym małym kawałku dzieci nasze jechały literalnie pomiędzy katastrofami kolejowymi. Przed przyjściem naszego pociągu nastąpiło rozbicie pociągu koło Mułina, potem nasz pociąg wykoleił się ale w porę został zatrzymany, co zapobiegło rozbiciu się. Pod pociąg, który uległ katastrofie, podłożono fugasy i z całego pociągu pozostała tylko kupa gruzów. Jedna grupa naszych dzieciaków cało dotarła do Władywostoku, gdzie p. Konsul Morgulec z żoną i prezesem Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża dopomogli do rozmieszczenia dzieci w szkole polskiej i zorganizowali karmienie ich do czasu wyjazdu do Japonii. Przeprowadzenie całej pracy na Syberji zawdzięczam jedynie szczęśliwym okolicznościom, które nieodstępnie towarzyszyły mi i w oznaczonym terminie partja dzieci już opuściła Władywostok. We Władywostoku już wziął dzieci pod swoją opiekę Japoński Czerwony Krzyż, zawsze troskliwy. Dzieci przyjechały do Japonii zachwycone uprzejmością i serdecznością jego przedstawicieli, obdarzone w Curudze słodyczami i zabawkami. Ludność Osaki przyjęła dzieci całym sercem. Do domu, gdzie mieszczą się dzieci, wiele osób przychodzi, przynosząc przysmaki, łakocie, zabawki... Kiedy pierwsza grupa 25-VIII-22 wyjeżdżała do Polski na statku „Katori Maru“, z Tokyo przyjechał wice-prezes Japońskiego Czerwonego Krzyża pan Sakamoto, który pomimo straszego upału cały czas był z dziećmi, aż do chwili odejścia statku. Pożegnać dzieci przybył również Posel Polski p. Stanisław Patek z sekretarzem Poselstwa p. Mościckim.

Anna Bielkiewiczowa.

31 sierpnia 1922 r.
Japonja.

Działwa polska u kresu tułaczki.

W pierwszych dniach listopada przybyło do Polski przez Gdańsk 400 dzieci polskich, które przywiezione zostały z Syberji do Japonii, gdzie będąc pod ścisłą i troskliwą opieką Japońskiego Czerwonego Krzyża, były rozlokowane w ochronkach, zaś dzieci chore w szpitalu. Po przyjeździe do kraju transport wyżej wymienionych dzieci skierowano częściowo do kraju, Wielkopolski i Pomorza, część zaś przywieziono do Warszawy na kilka dni, skąd 37 dziewczyn w wieku od lat 9 — 15 i skierowano do zakładów wychowawczych w Kielczewicach (z. Radomska) Grabowie (Małopolska) i Sielcach (pod Warszawą), gdzie oprócz nauki znajdują troskliwą i odpowiednią opiekę. Polski Czerwony Krzyż łącznie z Kołami Polskiego Czerwonego Krzyża Młodzieży Warszawskimi i Lwowskimi zaopatrzył tę działwę w sukienki, bieliznę, czapeczki, swetry, szaliki i pończochy oraz mydło, szczotki do zębów i środki opatrunkowe.

Zapisujcie się na wieczystego Członka Czerwonego Krzyża.

Brak znaku członka POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA na codziennej odzieży Polaka, jest dowodem serca oschłego na niedolę.

Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża

przy ul. Smolnej w Warszawie.

Szpital P. C. K. Nr. 1, odziedziczony po Rosyjskim Czerwonym Krzyżu jest rozmieszczony w 7-iu pawilonach przynależnych P. C. K. Budynek szpitalny po opuszczeniu przez Rosyjski Czerwony Krzyż, aż do chwili objęcia go przez P. C. K. nie były odnawiane i znajdowały się w stanie opłakanym. Rozpaczliwy stan finansowy i gospodarczy był taki, że P. C. K. nosił się z myślą zamknięcia szpitala, lecz uczucia obywatelskie, zrozumienie potrzeb chwili Kraju były dla Zarz. Główn. P. C. K. dostateczną pobudką do wyłączenia wszystkich swoich starań i zabiegów dla uratowania i kontynuowania tej

tak potrzebnej i jedynej w swoim rodzaju placówki użyteczności społecznej. Jedną z licznych pobudek pozostawienia szpitala była nowopowstająca w Warszawie Szkoła Pielęgniarek P. C. K., która wymagała dla swych zajęć praktycznych wzorowo prowadzonych urzędzeń szpitalnych, jakie posiada szpital



Szpital P. C. K. przy ul. Smolnej
w Warszawie.

Kuchnia szpitalna.

P. C. K. przy ul. Smolnej. Pomiędzy więc piętrzących się z każdą chwilą trudności finansowych postanowiono szpital dalej prowadzić. Główną troską Zarządu Gł. było zorganizowanie szpitala w ten sposób, aby przy wzorowym prowadzeniu go, szpital sam siebie finansował, przy minimalnych zasiłkach Zarz. Gł. P. C. K.

Z tego powodu pozostawiono 100 łóżek, które są jako szpitalne (w pawilonie 3 i 5), a z 30 łóżek utworzono szpital-lecznicę (pawilon 4-ty). W pawilonach 1 i 2 umieszczono Szkołę Pielęgniarstwa, a w 6 i 7 pawilonach, po częściowym rozebraniu pod nowo budującą się kolej, umieszczono personel i kancelarję.

Dzięki licznym i niestrudzonym staraniom Zarządu Głównego P. C. K. udało się wyjednać w Ministerstwie Skarbu znaczną sumę na przeprowadzenie remontu, który już częściowo uskutecznił. W 1921 r. szpital obsługiwał wyłącznie wojskowość (do września). Komendantami wojskowymi byli kolejno po sobie: dr. pułk. Górczycki, dr. pułk. Grodecki i dr. mjr. Kulesza. W miesiącu wrześniu szpital został przekazany pod wyłączne kierownictwo Zarządowi Głównemu P. C. K., który mianował lekarzem naczelnym znanego chirurga Dr. W. Dobrowolskiego.

Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża Imienia Królowej Elżbiety Belgijskiej w Brześciu n/B.

Szpital powyższy powstał, jako dar Belgijskiego Komitetu „Pro Polonia“ i był przeznaczony dla niesienia pomocy Wojsku Polskiemu. Do kwietnia 1921 r. pozostawał pod zarządem Misji Belgijskiego Czerwonego Krzyża, po tym zaś czasie został przekazany Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi do bezpośredniego prowadzenia, który powierzył zarząd D-r B. Serdakowskiemu, jako pierwszorzędnej sile lekarskiej i administracyjnej.

Brześć n/Bugiem nie posiadał szpitala dla ludności cywilnej, potrzeba jego dawała się odczuwać gwałtownie, biorąc choćby pod uwagę dość liczną rzeszę pracowników kolejowych Poddirekcji Brzeskiej, którzy, o ile zaszła potrzeba, zmuszeni byli udawać się do szpitali w Siedlcach lub Białymstoku, prócz tego ludność miasta i wsi okolicznych zupełnie była pozbawiona możności leczenia szpitalnego. Względy te skłoniły Polski Czerwony Krzyż do przekształcenia szpitala na chirurgiczno-ginekologiczno-wewnętrzny o 100 łóżkach, z jednoczesnym projektem rozszerzenia go do 200 i urządzeniem przy szpitalu ambulatorjum dla przychodzących chorych, a przeznaczenie go wyłącznie na użytek ludności cywilnej.

W 1921 roku szpital nie mógł rozwinąć działalności w takim zakresie, jak tego pragnął Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża. Najważniejszą przeszkodą był brak lokalu, gdyż ten, jaki dotąd zajmował szpital, należał do wojskowości, która zmuszona była umieścić w nim swoje agendy, a odpowiedniego pomieszczenia nie było w leżącym w gruzach Brześciu. Jednakże P. C. K., mimo te trudności, postanowił utrzymać placówkę, aby nie pozbawiać miejscowej ludności opieki lekarskiej, nawiązał więc pertraktacje z Dyrekcją Kolei, Województwem i Magistratem, na skutek czego powyższe urzędy podjęły się finansowania szpitala i dostarczenie lokalu. Po długich staraniach Poddirekcja Brzeska udzieliła budynków należącej do niej, a zajmowanych do odwrotu w 1920 r. przez wojskowy szpital epidemiczny, potem zaś przez pracowników kolejowych. Lokal przydzielony był zniszczony do tego stopnia, iż nie był zdalny do natychmiastowej używalności i wymagał gruntownych remontów. Prawidłowa praca szpitala zaczęła się od maja 1922.

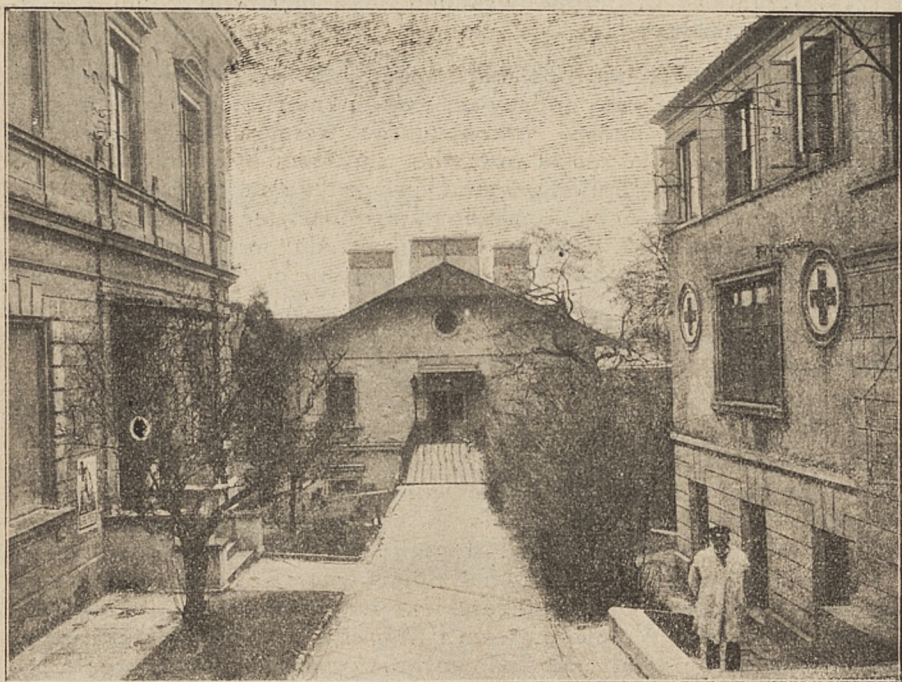
Działalność szpitala w cyfrach od kwietnia 1922 r. przedstawia się następująco: chorych w 1921 r. leczyło się 223 wewnętrznych, 259 chirurgicznych i 288 zakaźnych — razem 770 przez 15541 dni szpitalnych. Śmiertelność wynosiła 5,45%. W ambulatorjum udzielono 410 porad. Od stycznia do 30 czerwca 1922 r. było w szpitalu chorych 142 wewnętrznych, 95 chirurgicznych i 250 zakaźnych razem 487, w ciągu 11445 dni szpitalnych, śmiertelność wynosiła 6,57%. Z pośród chorych było 269 mężczyzn, 148 kobiet i 70 dzieci. Wykonano 50 operacji. Porad w ambulatorjum udzielono 300.

Opieka nad dzieckiem.

AKCJA POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA.

Polski Czerwony Krzyż utrzymuje i opiekuje się następującymi instytucjami opieki nad dziećmi w liczbie trzynastu pozycji:

1. Brześć n/B. — Ochronka Królowej Elżbiety Belgijskiej w Brześciu n/B. dla 80 dzieci w wieku od lat 4 — 10. Są to przeważnie sieroty i pólsieroty, repatriowane z Rosji, lub należące do ludności kresowej tak bardzo dotkniętej przez wojnę. Instytucja po-



Warszawska Szkoła Pielęgniarek przy szpitalu P. C. K. przy ul Smolnej.

wyższa jest prowadzona przez miejscowy Oddział P. C. K. który otrzymuje częste zapomogi z kasy i składnicy Zarządu Głównego ze względu na wyjątkowo ciężkie położenie materialne społeczeństwa miejscowego, które zrujnowane przez wojnę, nie może dopomagać finansowo.

2. Mielec (ziemia Wołyńska) Okręg Południowo-Wschodni zorganizował schronisko dla 300 dzieci repatriowanych. Obecnie z powodu epidemii odry schronisko to zostało zamknięte, częściowo przekształcone na szpitalik dla chorej dlatwy.

3. W Kartuzach (Pomorze). W październiku r. b. został otwarty sierociniec na 100 dzieci (sieroty wojenne i repatrianci). Instytucja ta jest prowadzona przez oddział miejscowy P. C. K.

4. W Baranowiczach na etapie dla repatriantów istnieje Dom Niemowlęcy dla 200 dzieci, składający się z Kropli Mleka i Żłobka dla 20 niemowląt, których matki przebywają w szpitalach w Baranowiczach. Na utrzymanie tej instytucji łoży P. C. K. przy pomocy subsydjów przyznanych przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża. Dotąd otrzymano z tego źródła 400.000 mkp.

5. W Rybniku (Śląsk) otwarto niedawno sierociniec imienia Generała Józefa Hallera dla 50 dzieci w wieku od 5 do 13 lat, zakład ten jest prowadzony przez miejscowy Oddział P. C. K.

6. W Puszczykowie pod Poznaniem Okręg Wielkopolski otworzył w b. r. sanatorium dla 100 dzieci gruźlicznych, gdyż warunki klimatyczne i budynek nadawały się do urządzania powyższej lecznicy.

7. W Zakopanem istnieje sanatorium „Odrodzenie“ dla młodzieży chorej na gruźlicę; od dn. 1.4 do 30.6 pacjentów było 104, ilość dni leczenia 4333, przeciętny koszt utrzymania wynosił dziennie 1900 mk. Od dnia 1.7 do 30.9 pacjentów były 94, dni leczenia 4948, koszt utrzymania wynosił dziennie 2300 mk. Na to sanatorium w bieżącym roku Polski Czerwony Krzyż wyasygnował zapomogi 9 i pół miliona mkp.

8. Okręg Wielkopolski P. C. K. utrzymuje 5 instytucji dla dzieci repatriowanych i kresowych w różnych miastach Wielkopolski. W tych schroniskach ma opiekę około 350 dzieci.

9. Oprócz wyżej wymienionych instytucji prowadzonych bądź przez Oddziały Miejskowe P. C. K., bądź to przez Zarząd Główny, wydawano ze Składnicy Centralnej w miarę możliwości odzież, bieliznę i lekarstwa dla instytucji opiekujących się dziećmi.

10. Wydział Opieki zorganizował w r. 1921 Rozdawnictwo Odzieży dla poszczególnych osób z inteligencji (ofiary wojny i repatrianci) gdzie po dokonanych wywiadzie wydaje się najbiedniejszym odzież i bieliznę uwzględniając w pierwszym rzędzie potrzeby dzieci i matek mających niemowlęta. Również wydawano dla dzieci produktu spożywcze (farinę, mleko skondensowane, kakao, kaszę, fasolę i t. d.). Od dn. 1.1 1922 r. do dn. 1.10 wydano 7577 sztuk odzieży i bielizny dla 754 rodzin.

Z Komitetu Opieki nad oświatą w szpitalach wojskowych przy Oddziale Warszawskim Polskiego Czerwonego Krzyża.

Dancing urządzany w dniu 24 b. m. w salonach Hotelu Europejskiego na cele oświatowe wojskowych szpitali przez Sekcję Balową Komitetu Opieki nad Oświatą w szpitalach wojskowych przy Oddziale Warszawskim Polskiego Czerwonego Krzyża był bezwątpienia jedną z najbardziej udanych zabaw kończącego się jesienno-karnawału. Liczne grono cudzoziemców zwłaszcza Amerykanów składało hojne ofiary na cele Komitetu, wyrażając swój zachwyt nad ślicznie urządzonej zabawą. Całą zasługę należy tu przypisać uroczym Paniom Gospodyniom, które potrafiły zaprosić doborowe towarzystwo i uprzejmością swą nadać dancingowi charakter eleganckiej prywatnej zabawy, wróżącej niewątpliwie powodzenia dancingom, które Sekcja Balowa Komitetu zamierza urządzać co tydzień w ciągu karnawału.

Pielęgniarstwo.

Obecne warunki społeczne i ekonomiczne sprawiły, że prawie każda Polka bierze czynny udział w życiu społecznem. Wychowanie naszych dziewcząt już dawno nie poprzestaje na tem, by je przygotować tylko do przyszłych obowiązków żon i matek, ale każda z nich dąży do tego, by się stać samodzielnym i niezależnym członkiem społeczeństwa, każda obiera sobie bowiem zawód. Wszystkie prawie zawody stanęły dziś dla kobiet otworem, ale niemniej wybór będzie częstokroć trudnym. Bo ileż to kobiet szuka nadaremnie zadowolenia wewnętrznego w swej pracy, obrawszy sobie zawód nie odpowiadający istotnym potrzebom kobiety.

Zawód jeden z najszczytniejszych i najszlachetniejszych, który najbardziej może odpowiada kobiecie, to zawód Siostry-pielęgniarki u nas w Polsce dotąd zupełnie zaniedbany, jeżeli pominiemy czasy wielkiej wojny, kiedy to w zrozumieniu ważności pracy kobiecej na tej placówce życia liczne zastępy kobiet inteligentnych poświęciły swe siły opiece nad rannymi bohaterami-żołnierzami. Ale nietylko w czasie wojny, lecz i obecnie wśród pokoju potrzeba inteligentnych, odpowiednio przygotowanych i wykształconych pielęgniarek jest niezaprzeczoną. Wobec postępu wiedzy lekarskiej i ogromnego podniesienia się techniki leczniczej nie wystarczy już tylko dobra wola i poświęcenie, dzisiaj pielęgniarka musi rozumieć powody swego działania, musi wnikać w treść swych poczynań, aby stać się prawdziwą współpracowniczką lekarza przy łożu chorego, bo tak jak lekarz, który nie umie zorientować się, nie umie poznać najróżnorodniejszych objawów i przejawów choroby, tak i pielęgniarka nie rozumiejąca przyczyn, powodów i objawów choroby, może niejednokrotnie zamiast pomocy przynieść szkodę powierzonemu swej pieczy choremu. A już ważność współpracy inteligentnej pielęgniarki, fachowo wykształconej i odpowiednio przygotowanej, na klinikach uniwersyteckich, gdzie uczeni-lekarze pracują nad dalszym rozwojem nauki, każdy chyba rozumie, kto wie jak wielką doniosłość odgrywa tutaj każdy szczegół, który uchodzi uwagi nieinteligentnej i niewykształconej pracownicy. To też zagranica i w tym wypadku dawno już nas ubiegła i podczas gdy u nas w Polsce do dziś istnieje niemądry przesąd, że zawód pielęgniarki nie odpowiada aspiracjom inteligentnej panienki z maturą gimnazjalną czy seminarjalną, tam istnieją szkoły zawodowych pielęgniarek, do których przyjmuje się jedynie kandydatki z ukończoną szkołą średnią. Tam też zawód pielęgniarki po krótkiej wstępnej walce z przesądem stoi dziś już na odpowiednim stanowisku, a przez pielęgniarki ceniony jest bardzo wysoko.

Bo czyż zresztą zawód pielęgniarki, której poza zdobyciem materialnych korzyści, poza zabezpieczeniem swej przyszłości przyniesie szczytny i szlachetny cel niesienia pomocy i opieki licznyim rzeszom chorych, nie stoi o wiele wyżej aniżeli inne zawody?

Powinniśmy jak najprędzej dorównać pod względem pielęgniarstwa zagranicy.

O Warszawskiej Szkole Pielęgniarek funkcjonującej przy szpitalu P. C. K. przy ul. Smolnej podajemy wiadomości w każdym nieomal zeszycie naszego wydawnictwa. W dzisiejszym zamieszczamy kilka zdjęć z życia i pracy tej doskonale rozwijającej się instytucji wychowawczo-samarytańskiej.



Wychowawice Warszawskiej Szkoły Pielęgniarek
(w środku Dyrektorka Szkoły Miss Bridge).

Krząta się o założenie Szkoły Pielęgniarek Okręg Wielkopolski P. C. K., zawsze przodujący innym w dziale humanitarnem. We Lwowie tworzy się obecnie Państwowa Szkoła Pielęgniarek przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza, która jako pierwsza polska państwowa szkoła ma wykształcić nowe zastępy inteligentnych pielęgniarek. Uczestniczki kursu 3-letniego mają zapewnić stanowiska przy klinikach uniwersyteckich jako pracowniczki państwowe.

Masz serce dobre i czułe na niedolę? Chciałbyś jej ulżyć i zaradzić?

POLSKI CZERWONY KRZYŻ daje ci łatwą możliwość do tego. Zapisz się na JEGO członka i współpracuj z NIM!

SIOSTRY P. C. K.

Siostry Oświatowe.

Przy Wydziale Sióstr przy Zarządzie Głównym P. C. K. powołano Sekcję Sióstr Oświatowych, równoległą do Sekcji Sióstr Sanitarnych. Obie te Sekcje koncentrują się w ręku przewodniczącej Wydziału Sióstr P. C. K. Kierowniczką Sekcji Sióstr sanitarnych mianowano p. Wigurzynę, zaś Oświatowych — p. Łada. Rejestracja Sióstr Oświatowych prowadzona będzie narówni z rejestracją Sióstr Sanitarnych. Sekcja ta będzie rozwijać swą działalność wyłącznie wśród chorych żołnierzy w obrębie zakładów sanitarno-wojskowych.

Łódzka Sekcja Sióstr.

Zarząd Główny zatwierdził tytułem wyjątku Sekcję Sióstr, czynną przy Oddziale Łódzkim P. C. K. z terenem działalności wyłącznie na miasto Łódź, a to wobec przewidywanego w przyszłości obrania tego miasta na siedzibę Zarządu Łódzkiego Okręgu P. C. K., obejmującego swą działalnością całe województwo Łódzkie.

Sanitarjuszki w szpitalach wojskowych.

Polski Czerwony Krzyż obowiązał się na zapotrzebowanie M. S. Wojsk. dostarczać odpowiednio wyszkolone i wykwalifikowane (posiadające dyplom ukończenia ze szkoły pielęgniarskiej Pol. Cz. Krzyża z wynikiem dodatnim) sanitariuszki do wojskowych zakładów sanitarnych na przewidziane dla nich etatem stanowiska w kraju i na obszarze wojennym, a także przygotować w czasie pokoju niezbędną na wypadek wojny ilość sanitariuszek. Natomiast M. S. Wojsk. zobowiązało się nie przyjmować jako sanitariuszki osób niezarejestrowanych w P. C. K. Wyjątek stanowią sanitariuszki—siostry zakonne, którym jednakże nie poleca się pracy na jednym i tym samym oddziale szpitalnym z siostrami-sanitarjuszkami kategorii poprzedniej.

Schroniska dla inwalidów.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej rozporządzeniem z dnia 19 maja 1922, okólnik Nr. 226, poleciło Urzędowi Wojewódzkim (Wydziału Pracy i Opieki Społecznej) zorganizować do dnia 1 lipca 1922 r. schroniska przejściowe dla inwalidów wojennych w następujących miejscowościach:

M. st. Warszawa: Warszawa na 25.

Województwo Warszawskie: Pułtusk na 5 osób, Ciechanów na 5 osób, Mińsk-Mazow. na 5 osób.

Województwo Lubelskie: Lublin na 10 osób, Chełm na 5 osób, Siedlce na 5 osób.

Województwo Białostockie: Białystok na 10 osób, Łomża na 5 osób, Grodno na 10 osób, Suwałki na 5 osób, Augustów na 5 osób.

Województwo Łódzkie: Łódź na 15 osób, Tomaszów na 5 osób, Piotrków na 10 osób.

Województwo Kieleckie: Kielce na 10 osób.

Województwo Wołyńskie: Łuck na 10 osób, Kowel na 5 osób.

Województwo Nowogr.: Nowogródek na 5 osób, Lida na 5 osób.

Województwo Poleskie: Brześć n/B na 10 osób.

Województwo Krakowskie: Kraków na 20 osób, Wadowice na 5 osób, Nowy Sącz na 10 osób, Tarnów na 11 osób.

Województwo Lwowskie: Lwów na 15 osób, Sanok na 5 osób, Przemyśl na 5 osób, Sambor na 5 osób, Jarosław na 5 osób, Rzeszów na 5 osób, Gródek Jagielloński na 5 osób.

Województwo Stanisławowskie: Stanisławów na 10 osób, Kołomyja na 5 osób, Stryj na 5 osób.



Uroczystość zamknięcia kursów dokształcających P. C. K.

Województwo Tarnopolskie: Tarnopol na 5 osób, Brzeżany na 5 osób, Buczacz na 5 osób, Złoczów na 5 osób, Czortków na 5 osób.

Województwo Pomorskie: Toruń na 10 osób, Starogard na 5 osób, Grudziądz na 5 osób.

Województwo Poznańskie: Poznań na 15 osób.

W okólniku, powołanym powyżej, Nr. 226 wydało Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zarazem następujące postanowienia: „Schroniska przejściowe są przeznaczone na czasowy pobyt inwalidów wojennych, przybywających w sprawach superrewizji, rent, leczenia, dołączania, protezowania, zapośredniczania, (ciężko poszkodowanych), szkolenia i opieki społecznej na wezwanie lub za zgodą właściwych urzędów. Urzędami tymi są: Urzędy Wojewódzkie (Wydziały Pracy i Op. Sp.), względnie podległe im organa do tego upoważnione, w mieście st. Warszawie Komisarz O. S., Szefostwo Sanitarne D. O. K., Kierownictwo zakładów leczniczo-szkolnych, oraz fabryk protez M. S. Wojsk. Powiatowe Komendy uzupełnień M. S. Wojsk. Do schronisk inwalidzi będą przyjmowani na skutek zleceń pisemnych, wystawionych przez wyżej wymienione urzędy. Zasadniczo pobyt inwalidy w schronisku przejściowym może trwać 2 dni i tylko w wypadkach wyjątkowych i uzasadnionych, do 7 dni na skutek odnośnego zlecenia urzędu, skierującego inwalidę do schroniska.

Repatriacja.

Ilu repatriantów przybyło z Rosji?

Ogółem z „raju“ bolszewickiego przybyło do Polski i zostało zarejestrowanych 689.730 repatriantów.

W tej liczbie: polaków 143.849, białorusinów 441.951, żydów 23.784, rosjan 5.485, Niemców 9.521, litwinów 2.747, Łotyszów 212, rusinów 7.026, ukraińców 51.981, Węgrów 269, Czechów 1.367, Bułgarów 44, Rumunów 347, Słowaków 19, Tatarów 443, Ormian 6, Austriaków 40, Serbów 136, Francuzów 133, Belgów 20, Anglików 11, Cyganów 4, Greków 9, Włochów 41, Szwajcarów 4, Szwedów 5, Chorwatów 6, Jugosłowian 189, Amerykanów 5, Turków 7 i jeden Japończyk.

W roku bieżącym oczekiwany jest jeszcze jeden transport repatriantów polskich z Rosji. Na zimę repatriacja zostanie wstrzymana aż do marca 1923 r.

Nansenowskie paczki żywnościowe dla głodnej ludności w Rosji.

Za pośrednictwem Zarządu Gł. P. C. K. wydano 615 blankietów nadawczych na przesyłki żywnościowe, których dostarczeniem zajmuje się organizacja d-ra Nansena.

Szwajcarski Akademicki Komitet Ratowniczy dla Akademików rosyjskich (Genewa, rue du Rhône 4) zaopiekował się między innymi, rodziną poety rosyjskiego, Dostojewskiego. Komitet otrzymał następujące pismo:

„Właśnie, dzięki staraniom Panów, otrzymaliśmy za pośrednictwem organizacji d-ra Nansena, cztery pakiety żywnościowe. Matka moja i ja serdecznie dziękujemy za tę pomoc tak dla nas cenną w naszym ciężkim położeniu. Prosimy wyrazić naszą najgłębszą wdzięczność Szwajcarskiemu Akademickiemu Komitetowi Ratowniczemu, który uczcił swą pamięcią wspomnienie mojego dziadka i którego współczucie dla losu jego wnuka głęboko nas wzruszyło“.

Andrzej Dostojewski.

Zgon Prezydentki Franc. Czerwonego Krzyża.

Hrabina Paulina d'Haussonville, z domu d'Harcourt, prezydentka francuskiego Czerwonego Krzyża, zmarła 6 listopada b. r. w swoim pałacu przy rue de Constantine. Salon zmarłej hrabiny był przez długie lata ogniskiem francuskiego rojalizmu. Gdyby pani d'Haussonville sama nie należała do najwybitniejszych postaci kobiecych francuskiego towarzystwa, byłaby osobistością interesującą już przez swoje koligacje. Córką czwartego markiza d'Harcourt, ambasadora w Londynie, a wuja prezydenta republiki, marszałka Mac Mahona, była synową słynnego akademika, hr. d'Haussonville, a syn tego ostatniego, mąż zmarłej, był siostrzeńcem ks. de Broglie, a wnukiem pani de Staël.

Pogotowie wojenne ziemi Kujawskiej

22.XI 1918 — 1.VIII 1921 r.

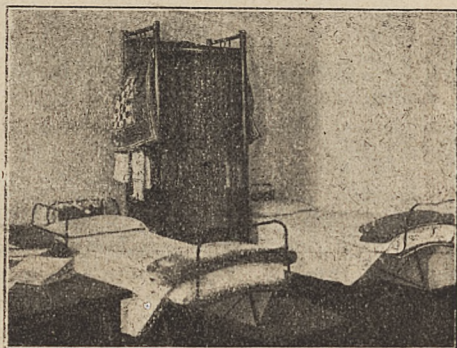
O B E C N I E

Polski Czerwony Krzyż we Włocławku.

„Bohaterskiej Belgji—Kujawy, jedna z ziem bratniej Polski“.

Tak pod znakiem Orła Białego intytułowany zeszyt pamiątkowy Włocławskiego Polskiego Czerwonego Krzyża. Na pięknej okładce imitującej marmur — spory Czerwony Krzyż. Papier, druki i ozdoby prześliczne. Aż dziw, że w tych czasach drożyzny, ubóstwa i lichoty wydawniczej—tak estetyczne dzieło powstało. Wiele w nie snąc pjetyzmu włożono, co świadczy o dużym ukochaniu sprawy, której je poświęcono.

Ukochanie to widocznym jest w każdym niemal wierszu. Treść zeszytu obrazuje trzy lata działalności Włocławskiego Oddziału P. C. K. Dedykacja Belgji wię-



Warszawska Szkoła Pielęgniarek.
Sypialnia wychowanic.

chetnych ludzi, jakie się skupiło dla pracy pod znakiem Polskiego Czerwonego Krzyża na ziemi Kujawskiej. I odzwierciadlenie właśnie tego ducha na kilkudziesięciu stronicach włocławskiego wydawnictwa czyni je szczególnie cennym. Bo i cóżby znaczyć mogły najpiękniejsze zestawienia kolosalnych nawet sum, świetnie zestawione budżety, bilanse, kalkulacje, gdyby ducha w nie nie tchnęła idea. Interesy handlowe, przemysłowe, na cyfrze tylko oparte—cyfra zaspokozi. Lecz dla instytucji, jak Polski Czerwony Krzyż, żywej swą ideą, martwa cyfra nie wystarcza. Gdzie miłość tam duch. Co z miłości poczęte, cyfrą obliczyć się nie da. Ani łokciem zmierzyć, ani miarką, ani zważyć, ani obliczyć. Więc nie szukajmy w sprawozdaniu Włocławskiem nadmiaru cyfr. Nie brak ich, owszem. Dane cyfrowe wplecione są w ogólną treść, ale jej nie pochłaniają ani usuwają na drugi plan. Pozostają tem, czem być powinny w życiu instytucji o celach Polskiego Czerwonego Krzyża, dokumentem, świadectwem zakresu działalności, na jaki zdobył się duch, pod którego tchnieniem była ona prowadzona.

Zajrzyjmy w te piękne karty. Najpiękniejsze bodaj, jakie dotąd wyszły z pod tłoczni drukarskiej pod znakiem Polskiego Czerwonego Krzyża.

że się z celem wydawnictwa podjętego z okazji Wszechświatowego Kongresu Czerwonego Krzyża w Brukselli. Nie jest to zwykłe, suche, cyfrowe sprawozdanie. Jest czemś więcej, czemś nie-powszedniem. Daje obraz ducha, ożywiającego grono szla-

Embrjonem obecnego Włocławskiego Oddziału P. C. K. było „Pogotowie Wojenne Ziemi Kujawskiej”. Dzieje organizacji tej kresli p. Degen-Slusarska, kierownicza sekcji kulturalno-oświatowej:

„Stowarzyszenie, z którego powstał Oddział Czerwonego Krzyża we Włocławku, zawiązało się natychmiast po wyjściu z Polski okupantów i było wynikiem samorządnej inicjatywy polskiego społeczeństwa, będącego wówczas w stanie organizacji własnej państwowości, a więc i nierozdzielnej z nią Armji.

Zanim powstał w początkach 1919 r. Polski Czerwony Krzyż jako ogólna, centralna organizacja wzorowana na wszechświatowym stowarzyszeniu Czerwonego Krzyża, już w listopadzie 1918 roku cały kraj pokryty został siecią stowarzyszeń, niosących pomoc choremu i rannemu żołnierzowi polskiemu, któremu od pierwszej chwili ujęcia karabinu w niewyćwiczoną słabą jeszcze dłoń, wypadł los staczania okrutnych, krwawych walk z otaczającymi zmartwychwstającą Polskę wrogami.

Stowarzyszenia, mając jeden wspólny cel, nosiły różne nazwy: „Ligi kobiet polskich“, „Pogotowia Wojennego Koła Polek“, „Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza Polskiego“ etc.

Stowarzyszenie, które powstało 22-go listopada 1918 roku we Włocławku, na Kujawach, nosiło początkowo nazwę „Pogotowia Wojennego Koła Polek“ i było w kontakcie z Centralą Warszawską, zachowując jaknajszerszą autonomję pod względem kierunku swojej działalności.

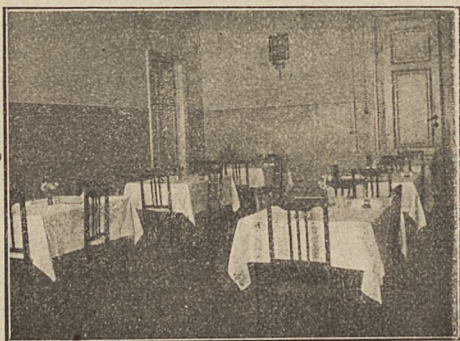
Pierwsze miesiące istnienia „Pogotowia Wojennego Koła Polek“ we Włocławku przypadają na pierwszy przełomowy moment historyczny, jakim dla naszego państwa był okres pookupacyjny. W żadnym, prócz lipca i sierpnia 1920 roku, miesiącu późniejszym inicjatywa prywatna w dopomaganiu Armji naszej nie była tak niezbędnie potrzebna jak w listopadzie i grudniu 1918 roku i w początkach 1919 roku. Kraj był zniszczony, ogłodzony przez Niemców—okupantów, ludność steroryzowana i zupełnie pozbawiona broni. Armja polska z kilkutysięcznych zaledwie zastępów legjonowych zaczęła się rozwijać z błyskawiczną, piorunującą wprost szybkością, wymagając dużego współdziałania ze strony społeczeństwa. Tym narzuconym przez sam bieg historycznych wypadków obowiązkom starało się sprostać „Włocławskie Pogotowie Wojenne Koła Polek“, wspierając tworzącą się Armję polską na miejscu i na froncie, zakładając i utrzymując pierwszy we Włocławku szpital wojskowy, pierwszą stację zborną na dworcu, izbę chorych przy koszarach na Kokoszcze i wystawiając własną „Czołówkę“—lotny oddział sanitarny, który był czynny na froncie pod nazwą „Czołówki Nr. 26“. Często w pierwszych tygodniach swego istnienia „Pogotowie Wojenne Koła Polek“ zmuszone było myśleć nawet o dostarczaniu produktów na obiady dla żołnierzy, których dowództwo wojskowe, przeżywające pierwszy, chaotyczny jeszcze stan organizacji, nie było w stanie zaopatrywać należycie w żywność.

Od pierwszej chwili swego istnienia „Pogotowie wojenne K. P.“ zajęło się i duchowym pokarmem dla żołnierza polskiego, zakładając w grudniu 1918 roku pierwszą czytelnię i bibliotekę dla żołnierzy w koszarach przy ul. Toruńskiej oraz uruchamiając kursy języka

polskiego i arytmetyki i organizując odczyty przezroczami. Te różnorodne kierunki działalności pociągnęły za sobą podział stowarzyszenia na sekcje: gospodarczą, szpitalnianą i kulturalno-oświatową.

Sprawozdanie kasowe z jednego tylko miesiąca grudnia 1918 r. podaje bardzo znaczną na ówczesny poziom waluty sumę blisko pół miliona przychodu, czyli około miliona marek obrotu. Jest to suma wielka, odpowiadająca w zupełności zadaniom, jakie na barki społeczeństwa wkładała w przełomowym okresie pookupacyjnym brzemienne w niezwykle dziejowe wypadki chwila historyczna. Duża ofiarność Włocławka i okolic, czyli Ziemi Kujawskiej skłoniła członków Pogotowia Wojennego Koła Polek do zmodyfikowania nazwy z chwilą wystawienia „Czołówki” w lutym 1919 roku. Stowarzyszenie po-

częło nosić nazwę „Pogotowia Wojennego Ziemi Kujawskiej”, stanowiąc od chwili powstania Polskiego Czerwonego Krzyża autonomiczną jego część składową, będącą w kontakcie z Centralą Czerwonego Krzyża w Warszawie, do której odsy-



Warszawska Szkoła Pielęgniarek
Jadalnia.

i celowo, pomoc, okazywana żołnierzowi na miejscu i na froncie, była udzielana bezpośrednio z rąk ideowych członków Pogotowia, wagony z żywnością, środkami opatrunkowymi dla żołnierzy na wszystkich frontach dochodziły pod opieką członkiń i członków Pogotowia Wojennego Ziemi Kujawskiej, którzy osobiście udawali się na front. Pod stałą opieką Pogotowia W. Z. K. były wszystkie formacje Kujawskie.

łano 20% od składek członkowskich Czerwonego Krzyża i Pogotowia Wojennego Ziemi Kujawskiej, członkowie więc Pogotowia byli z a r a z e m członkami Polskiego Czerwonego Krzyża, dzięki zaś szerokiej autonomii praca szła sprawnie, szybko

Wspomagano nie tylko Armję, ale i ludność kresową na Litwie, Wołyniu i Polesiu, rozdając ziemniaki i nasiona zbóż i warzyw na zasiew zniszczonych przez pożogę wojenną pól. W początkach 1919 r. założono gospodę żołnierską na ul. Piekarskiej, która czynną jest do chwili obecnej i oddaje ogromne usługi żołnierzom przez wydawanie za bardzo małą opłatą lub bezpłatnie śniadań, obiadów i kolacji oraz służy im jako schronisko i czytelnia pism i książek. Utrzymywano ciągle kontakt z „Czołówką” i stale wspierano wydatnie i pod kontrolą członków Pogotowia Wojennego W. Z. K. dwa miejscowe szpitale wojskowe, które wyrosły z czasem na fundamencie pierwszego szpitala przy ul. Gęsiej, założonego przez Pogotowie.

Praca oświatowa nieustannie była podtrzymywana: dla żołnierzy garnizonu Włocławskiego organizowano koncerty, odczyty i obchody narodowe, utrzymywano bibliotekę w świetlicy na ul. Piekarskiej, rozdawano gazety w szpitalach i urządzano pogadanki oraz koncerty

dla chorych żołnierzy. Sprawozdanie kasowe z roku 1919 wskazuje sumę mk. 943,688 obrotu rocznego.

Drugim przełomowym momentem historycznym, który wzmożył działalność Pogotowia Wojennego Z. K. i wogóle Polskiego Czerwonego Krzyża, była inwazja bolszewicka 1920 r. Zbliżająca się z szaloną, zawrotną wprost szybkością nawała dzikich hord bolszewickich skupiła cały naród polski w dwóch potężnych organizacjach: wszystkie zdolne do noszenia broni jednostki w Armji walczącej czynnie z wrogiem, szerokie zaś warstwy ludności cywilnej—w towarzystwie Polskiego Czerwonego Krzyża. O tym wzroście liczby członków P. T. Czerwonego Krzyża świadczą najlepiej dane liczbowe, tyczące się Włocławka. W początkach 1919 roku liczba członków Pogotowia Wojennego Koła Polek dochodziła zaledwie do 86 osób, w r. 1920 Pogotowie Wojenne Z. K. liczy już dziesięć tysięcy osiemset trzydziestu członków i posiada zorganizowane koła we wszystkich okolicznych miasteczkach: Aleksandrowie, Ciechocinku, Chodczu, Lubieniu, Nieszawie, Radziejowie. W okresie inwazji bolszewickiej 1920 roku Pogotowie urządza punkt odżywczy na stacji kolejowej dla wojska i ewakuowanej ludności. Z pomocy tego punktu korzystało 91 tysięcy ludzi w czasie od 9 lipca do 21 września. Pogotowie dopomaga do urządzenia szpitala wojewódzkiego w Aleksandrowie, stale opiekuje się szpitalem na Glinkach we Włocławku, organizuje jadłodajnię dla ewakuowanych urzędników z Kresów, zajętych przez nacierające wojska bolszewickie, wreszcie, gdy hordy bolszewickie docierają do brzegów Wisły w samym Włocławku i gdy zaczyna się bombardowanie miasta, trwające przez 3 dni bez przerwy, Pogotowie Wojenne staje na posterunku służby frontowej, organizuje ruchome punkty opatrunkowe, obsługiwane przez Ligę akademikzek i przez harcerki ze szkół średnich, organizuje i utrzymuje w Seminarjum Duchownem wielki punkt posiłkowy, pralnie i wymienialnie bielizny dla walczących wojsk podczas najkrytyczniejszego okresu ostrzeliwania miasta z dział ciężkich. Przez cały czas bombardowania miasta przez bolszewików, oddzielonych tylko rzeką Wisłą od Włocławka, lokal Pogotowia Wojennego Z. K. na ul. Kilińskiego Nr 1 był czynny z sekretarką panią Teklą Szwankowską na czele.

Sprawozdanie kasowe z r. 1920 świadczy również o wydatnej pomocy, jakiej Pogotowie Wojenne musiało udzielić Armji i ofiarom wojny w okresie inwazji moskiewskiej. Obrót roczny 1920 roku wyniósł 5.132.845 mk.

Dopomaganie naszej dzielnej Armji w jej walce z zagrażającą całej Europie nawałą bolszewicką było pierwszym czynem Polskiego Czerwonego Krzyża, mającym na względzie nie tylko interes narodowy, ale dobro całej ludzkości.

Od tego właśnie momentu zaczyna się pełna i rozległa praca pokojowa Polskiego Czerwonego Krzyża, do którego Pogotowie Wojenne Z. K. coraz więcej się zbliża i wreszcie 1921 roku zlewa się z nim całkowicie.

Pogotowie Wojenne Z. K., nie czując potrzeby dalszego utrzymywania tak szerokiej autonomji, jaka była wskazana w okresie przejściowym wojennym, postanawia na ogólnem zebraniu w czerwcu 1921 roku przeprowadzić likwidację Stowarzyszenia i przyłączyć się

gremjalnie do P. T. Czerwonego Krzyża. Połączenie obu organizacji w jedną nastąpiło dnia 1 sierpnia 1921 roku.

W chwili obecnej P. C. K. organizuje pod Włocławkiem pierwszą w kraju wzorową fermę dla inwalidów wojennych „Suchy Kierz“ *).

Łagodzenie strasznych cierpień ludzkości, spowodowanych przez krwawą wojnę, opieka nad sierotami, inwalidami wojennymi i weteranami, nad zdemobilizowanymi żołnierzami, powracającymi z niewoli niemieckiej i bolszewickiej, powstańcami górnośląskimi, powracającymi z piekła bolszewickiego repartjantami i wogóle pomoc cierpiącym—stają się głównem zadaniem pokojowej pracy Polskiego Czerwonego Krzyża.

Anglja—Polsce.

W dotychczasowych sprawozdaniach publicznych z działalności Polskiego Czerwonego Krzyża, najsilniej podkreślane było współdziałanie i pomoc materialna ze strony organizacji społecznych i humanitarnych Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Stanowisko zresztą zupełnie słuszne, odpowiadające całkowicie faktycznemu stanowi rzeczy. Sprawiedliwość jednak nakazuje w sposób wyraźniejszy, niż to może dotychczas uczyniono, uwypuklić współdziałanie również rządu i społeczeństwa angielskiego w międzynarodowej akcji pomocy na terenie ziem polskich w latach 1919—1920.

A więc w r. 1919 angielski Czerwony Krzyż przysłał materiały opatrunkowe i sanitarne; w następnym roku tenże Czerwony Krzyż oraz rząd angielski urządzają i utrzymują dwa szpitale dla chorych zakaźnych, po 250 łóżek każdy. I dominja angielskie nie pozostają w tyle: australijski Czerwony Krzyż przysłał w zimie 1919 — 1920 znaczne ilości leków, żywności i odzieży, a kanadyjski Czerwony Krzyż—wełnę na wyrób ciepłej bielizny i swetrów. Gdyby wszystkie te pozycje przeliczyć na gotówkę, suma wypadłaby bardzo poważna. A całą tę akcję pomocy przypisać należy inicjatywie grona osób ze społeczeństwa angielskiego, które w tymże czasie w naszym kraju przebywały, a mianowicie: Lady Etheldred Rumbold, kapit. Hamilton, p. Ryszard Kimens, sekretarz handlowy poselstwa angielskiego, oraz kapit. Bernard Crewdson.

Zresztą zainteresowanie się sprawami Polskiego Czerwonego Krzyża ze strony angielskiej nie osłabło bynajmniej z chwilą zakończenia naszej wojny z sowietami w r. 1920. Bo oto małżonka obecnego posła angielskiego w Warszawie, lady Max Muller, kilkakrotnie zwiedzała szpital Czerwonego Krzyża przy ul. Smolnej, informując się o jego potrzebach i brakach. W rezultacie tych wizyt lady Max Muller zaofiarowała od siebie i od grona anglików, zamieszkałych w Warszawie, znaczniejszą sumę pieniężną, dzięki czemu zarząd Polskiego Czerwonego Krzyża może znów wykonać część nieodzownych w szpitalu remontów.

*) Patrz str. 82.

Okręg Pomorski.

Okręg Pomorski po zlikwidowaniu gospód żołnierskich, prowadzonych przez nieomal wszystkie Oddziały od czasu ich powstania, stracił duże żywotności.

Zarządy Oddziałów Miejskowych, które w razie aktualnych potrzeb pracowały dodatnio, niedoceniały idei i zadań Czerwonego Krzyża i jego prac pokojowych. Brak inicjatywy jest tu jedyną i najważniejszą przyczyną zastoju w pracy.

Wobec tego Zarząd Okręgowy postawił sobie jako pierwsze zadanie wizytację Oddziałów, wzbudzenie zrozumienia dla doniosłości Czerwonego Krzyża dla Polski tak pod względem pogotowia wojennego, jak i pieczy nad zdrowiem społecznym i opieki nad rodzinami wojaków.

Jako wytyczne programu wskazuje Okręg na obowiązek stworzenia składnicy okręgowej, w fundacji której powinny brać udział wszystkie Oddziały. W tej myśli uchwałą walnego zebrania w Grudniadzu w maju 1922 r. wszystkie Oddziały zobowiązały się 30% zbiórki w Tygodniu Czerwonego Krzyża przekazać na zakup materiałów bieleńnianych.

Niestety z 41 zatwierdzonych przez Okręg Oddziałów urządziło Tydzień Czerwonego Krzyża tylko 26, a z tych tylko 23 dotąd uściśliło się z tego obowiązku.

Dalszą uchwałą zebrania w Grudniadzu było przesłanie 20% z Tyg. Cz. Krzyża na dochód przytułku dla sierot powojennych w Kartuzach. Wykonało ją 22 Oddziały.

Oddział Kartuski dzięki sprężystości jednego członka zarządu zakupił gmach na ten cel i jego też zabiegom zawdzięcza Oddział gotówkę na przebudowę i urządzenie.

Za wielkie to jednak zadanie dla jednego powiatu i wymaga poparcia całego Okręgu. Poparcie i rozbudowa sierocińca w Kartuzach jest pierwszym punktem prac pokojowych Okręgu Pomorskiego. Dalsze prace pokojowe zamierza Okręg pokierować na teren opieki społeczno-sanitarnej, tworząc z pomocą P. A. K. P. D. poradnie dla matek i niemowląt, urządzając wykłady resp. kursy sanitarne dla kobiet, które, nie poświęcając się zawodowi Sióstr pielęgniarek, przygotowują się do udzielania pomocy w razie klęsk żywiołowych a na wypadek wojny jako Siostry rezerwowe na miejscu ich zamieszkania.

Doraźne prace wykonywały Oddziały w miarę stawianych im wymagań rozmaicie. Okręg Pomorski, nie posiadając żadnego majątku, nie otrzymywał także żadnych awansów od Komitetu Głównego i, czerpiąc dotąd środki li tylko ze składek członkowskich i ofiar społecznych, uzyskał jedynie jednorazową subwencję z Min. b. dz. pr. w wysokości 2½ miliona marek, za które zakupiono natychmiast materiały bieleńniane do składnicy okręgowej. Wobec krytycznego położenia finansowego postanowił Okręg zdobyć fundusz na rozwój dalszej pracy przez wydawnictwa.

We wrześniu r. b. wydał Okręg Pomorski serję widokówek z Pomorza, a obecnie przystąpił do nowego wydawnictwa, mianowicie kalendarzy na rok 1923 z wizerunkiem Kopernika, którego 450

letnią rocznicę urodzin będzie obchodził cały świat cywilizowany dnia 19/II. 1923, dalej popularnego portretu wielkiego astronoma, i rodaka i 6 widokówek z pamiątek po Koperniku z Torunia, jego miasta rodzinnego.

O pomoc w rozsprzedaży tych wydawnictw Zarząd Okręgu Pomorskiego zwraca się z gorącą prośbą do wszystkich Okręgów P.C.K.

Informacjami służy i przyjmuje zgłoszenia Biuro Okręgowe, Toruń, ulica Łazienna 20.

Kartuzy.

Poświęcenie schroniska P. C. K. dla sierot wojennych w obecności Generała Józefa Hallera. — Zjazd delegatów Oddziałów Północno-Zachodnich Pomorskiego Okręgu P.C.K.

W piątek, dnia 3 listopada, odbył się w Kartuzach zjazd delegatów Oddziałów Północno-Zachodnich Pomorskiego Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża. Na zjazd przybyli delegaci i goście z różnych części Pomorza, a zaszczylił go także swoją obecnością



Poświęcenie schroniska P. C. K. dla sierot wojennych w Kartuzach w obecności Generała Józefa Hallera.

Generał Józef Haller, prezes Polskiego Czerwonego Krzyża. Kartuzy przy tej ważnej okazji przybrały wygląd odświętny, gdyż na licznych domach tego centrum naszej kaszubskiej Szwajcarii powiewały chorągwie o barwach narodowych, świadczące o polskości Kartuz

i o patriotyzmie ich mieszkańców. Licznie stawiała się też na uroczystość ludność okoliczna.

Uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem w kościele parafialnym, na którym obecni byli wszyscy delegaci i liczni goście. Generał Haller przybył do kościoła już po nabożeństwie, gdyż samochód, w którym przyjechał z Tczewa, znacznie się opóźnił.

Po nabożeństwie pojechano, do schroniska dla sierot wojennych, które powstało dzięki ofiarności mieszkańców powiatu Kartuskiego. Jest to okazały gmach, lecz wewnątrz niezupełnie jeszcze wykończony, mogący pomieścić znaczną liczbę dzieci. Zakład znajduje się pod opieką Sióstr Wincentek.

Sala w przytulisku okazała się za małą dla pomieszczenia wszystkich gości. Wobec tego po przemówieniu p. Paszki, który w serdecznych słowach powitał Generała Hallera, urządzono dalszy ciąg zebrania pod gołym niebem przed schroniskiem. Jako pierwszy zabrał tutaj głos miejscowy proboszcz ks. Krysiński, który na wstępie złożył należny hołd Generałowi Hallerowi, powiadając, że wielkim zaszczytem jest dla Kaszubów, iż mogą gościć u siebie tego wybitnego generała, którego łączy z Kaszubami wiele serdecznych węzłów. On to bowiem na początku r. 1920 objął Pomorze wraz z Kaszubami i wyrzeźbił polskiem. Gen. Haller tem bardziej jest drogi Kaszubom, że jest on człowiekiem prawdziwie religijnym. Z tych przyczyn Kaszubi nazywają go „naszym Generałem“. Następnie mówił ks. Krysiński o założeniu schroniska dla sierot wojennych i dziękował wszystkim, którzy swemi ofiarami umożliwili powstanie tej instytucji. Największą zasługę około powstania schroniska położyła p. Kuklińska z Kartuz, która niezmordowanie pracowała, aby to wielkie dzieło urzeczywistnić. Mówca wzywał obywateli pow. Kartuskiego, zwłaszcza rolników, aby także w przyszłości pamiętali o zakładzie, tem bardziej, że nie jest on jeszcze zupełnie ukończony. Mowę swoją zakończył okrzykiem na cześć Gen. Hallera, który zebrani podjęli z entuzjazmem.

Po ks. Krysińskim zabrał głos gen. Haller, który w serdecznych słowach podziękował obecnym za dowody przywiązania, lecz dodał, że nie przyjechał po to, aby cześć mu oddawano, lecz po to aby pracować dla wspólnej sprawy, mianowicie dla Polskiego Czerwonego Krzyża. Niektórzy sądzą że organizacja ta obecnie jest już niepotrzebna, gdyż Polska nie prowadzi żadnej wojny. Tak jednakże nie jest, gdyż Polski Czerwony Krzyż potrzebny jest zawsze. W obecnym czasie zadaniem jego jest opiekować się kalekami i sierotami wojennymi, których w Polsce jest wielka liczba, a również podjął się walki z tak zwaną „białą zarazą“, czyli suchotami. Obecnie sprowadził Polski Czerwony Krzyż z Japonii dzieci Polskie, które przebywały kilka lat na Dalekim Wschodzie, gdzie przez długi czas cierpiały ostatnią nędzę, dopiero Japończycy, pozbierawszy je, otoczyli serdeczną opieką i umieścili w swoich sierocińcach. Zwłaszcza opiekowała się dziećmi polskimi Cesarzowa Japońska, która nosi też na piersiach odznakę honorową Polskiego Czerwonego Krzyża. W dalszym ciągu nawoływał Gen. Haller Kaszubów do liczego zapisywania się do naszej organizacji i wyraził nadzieję, że z Kaszub przyjdzie odrodzenie Polski, że ztąd powieje ożywczy i zbawienny prąd na całą Polskę,

tak jak popłynął już ze Śląska. Cała Polska wierzy też w słowa pieśni kaszubskiej, że „Nigde do zgube nie przyńdą kaszube“. Na zakończenie wzniosł Generał okrzyk na cześć Rzeczypospolitej Polskiej.

Następnie przemówił w krótkich słowach starosta kartuski, pan Kowalski, poczem ks. proboszcz Krysiński dokonał poświęcenia schroniska. Na zakończenie odśpiewano wspólnie „Kto się w opiekę“.

Po poświęceniu schroniska udali się delegaci i goście do „Kaszubskiego Dworu“ na wspólny obiad, podczas którego zabrał znowu głos starosta p. Kowalski i mówił o zasługach Gener. Hallera, którego szczególnie ukochali Kaszubi. Również mówił o pracach Polskiego Czerwonego Krzyża. Następnym mówcą był Gen. Haller, który mówił obszernie o Polskim Czerwonym Krzyżu i jego działalności. Czerwony Krzyż został swego czasu założony dla niesienia pomocy rannym na polu bitwy i w tym kierunku zdziałał tyle dobrego, że wkrótce założono towarzystwa tej organizacji we wszystkich niemal krajach. Z biegiem czasu rozszerzono działalność Czerwonego Krzyża, który obecnie zajmuje się także sierotami i chorymi. Podczas ubiegłej konferencji Czerwonego Krzyża w marcu w Genewie, na której jako przedstawiciel Polski był obecny Generał Haller, powstał projekt umiędzynarodowienia tej organizacji. Oparł się temu jednak Generał Haller i przedstawiciele innych krajów, którzy wywodzili, że każdy kraj powinien mieć własną organizację Czerwonego Krzyża, niezależną od wpływów międzynarodowych. Za myślą tą oświadczyła się większość delegatów, wobec czego poszczególne kraje posiadają obecnie odrębne, narodowe towarzystwa Czerwonego Krzyża. Aby jednak między poszczególnymi organizacjami istniało porozumienie, utworzono Komitet Międzynarodowy, w skład którego wchodzi delegaci wszystkich krajów. Dalej mówił Generał Haller o pracy Czerwonego Krzyża w Polsce, o opiece, jaką roztacza nad sierotami wojennymi i nad chorymi na gruźlicę. Na zwalczanie gruźlicy ofiarowała Cesarzowa Japońska znaczną sumę, co umożliwiło Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi nabycie na własność trzech domów w Zakopanem, gdzie mogą się leczyć ludzie mający początki gruźlicy. Działalność Czerwonego Krzyża w Polsce dowodzi, że zasługuje on ze wszech miar na poparcie.

Po mowie Gen. Hallera, której obecni wysłuchali z wielkim zainteresowaniem, wywiązała się ogólna dyskusja. Jako pierwszy zabrał głos wójt Kartuz, p. Moselkowski, który w imieniu mieszkańców tej miejscowości podziękował Generałowi za zaszczytowanie jej swoją obecnością i oświadczył się za popieraniem Polskiego Czerwonego Krzyża. P. Moselkowski prowadził też dalsze formalne posiedzenie Czerwonego Krzyża, na którem omawiano różne sprawy, znajdujące się na programie zjazdu. Pani dr-owa Steinbornowa z Torunia przedstawiła plan szkoły gospodarczo-sanitarnej przy szpitalu powiatowym w Kartuzach. W szkole tej dziewczęta uczyłyby się gospodarstwa, a równocześnie kształciły na zawodowe pielęgniarki, aby móc następnie w swych wioskach wykonywać swój zawód. W sprawie tej wywiązała się ożywiona dyskusja. Zabrał także głos ks. proboszcz Łosiński z Sierakowic, który oświadczył się za odłożeniem wykonania projektu na kilka lat, radząc zająć się przedewszystkiem sierotami wojennymi, które mają znaleźć pomieszczenie w schronisku.

Po wyjaśnieniu prezesa Okręgu Pomorskiego P. C. K. i delegata Zarządu Głównego z Warszawy, że Szkoła tego rodzaju Sióstr jest nadzwyczaj ważna, nie wszędzie jednak da się ją uruchomić dla braku odpowiednich warunków, jednak ciężarem to dla Oddziału P. C. K. w Kartuzach zwłaszcza pod względem finansowym nie będzie.

Szpital będzie finansowany przez opłaty chorych i zapomóg Starostwa, zaś szkołę będzie musiał utrzymywać Okręg Pomorski przy ewentualnych zasiłkach Zarządu Głównego.

Przyjęto rezolucję bliższego rozpatrzenia sprawy szkoły, ułożenia planu prowadzenia i budżetu oraz zapewnienia środków na utrzymanie takowego.

Podczas obiadu zebrano na Polski Czerwony Krzyż 212.000 marek.

Po omówieniu przygotowania zapasów bielizny, pogotowia ratunkowego, poradni dla matek i krótkoterminowych kursów sanitarnych dla szerszych warstw pomorzanek, zakończono zjazd odśpiewaniem „Boże coś Polskę”. Generał Haller zwiedził następnie szpital powiatowy, poczem opuścił Kartuzy, których mieszkańcom dzień ten, uświetniony obecnością ukochanego wodza na długo pozostanie w pamięci.

„Gazeta Kaszubska“ Nr. 15 dn. 7.XI. b. r.

T c z e w .

Powracając z Kartuz z dokonanej uroczystości poświęcenia Sieroć, prezes Komitetu Gł., Generał Haller przybył w dn. 4 listopada do Tczewa na zwołane z tej okazji nadzwyczajne zebranie miejscowego Oddziału P. C. K.

Zebranie zagał prezes miejscowego oddziału, p. Skarżyński, zwracając uwagę licznie zebranych na radosny fakt przybycia Generała Hallera, człowieka, który całe życie swoje poświęca dla narodu i jego lepszej przyszłości. Słusznie na Zjeździe Hallerczyków otrzymał nazwę „Generała bez skazy”. Wznosząc okrzyk na cześć Generała, prezes złożył przewodnictwo w jego ręce. Wszyscy zebrani powtórzyli okrzyk, poczem mała dziewczynka wręczyła Generałowi bukiet.

Gen. Haller w gorących słowach skreślił straszne dawniejsze położenie rozerwanej Polski. Wszyscy zaborcy prześcigali się w gnębieniu podległego im narodu. Po wybuchu wojny wielki procent żołnierzy w armjach stanowili Polacy, którzy też zawsze byli wysyłani na najbardziej niebezpieczne i trudne stanowiska. Dziś, gdy niepodległość odzyskana, gdy wojna ukończona, skutki jej przecież widoczne są dotąd. Całe kresy wschodnie, to jedna mogiła gnanych przez kozactwo w głąb Rosji Polaków, to szereg opuszczonych wygasłych chat. Dziś resztki tych nieszczęsnych wracają do kraju, i dla tych Polski Czerwony Krzyż urządza na kresach łaźnie, odswalnie, pralnie. Państwo samo nie jest w stanie stworzyć szeregu stacji dla re-emigrantów i tego podjął się Polski Czerwony Krzyż, którego celem

goić rany i goić cierpienia. Prowadzi w Zakopanem sanatorium dla gruźlicznych wojskowych, salę zajęć dla ociemniałych w wojnie gazowej, dla sierot—sierocińce, z których najważniejsze w Kartuzach, Rybniku, Brześciu, nie licząc wielu w Kongresówce i Wielkopolsce. Trzysta młodzieży szkolnej przez półtora roku blisko korzystało z wyłącznej pomocy Polskiego Czerwonego Krzyża, dziś część kosztów pokrywa rząd. Rząd zwraca się do P. C. K. o Siostry do szpitali wojskowych na wypadek wojny, sejmiki żądają hygienistek, cała ta praca spada na barki Polskiego Czerwonego Krzyża, bo przecież na wypadek wojny trzeba zmobilizować 10 tysięcy pielęgniarek. Prócz tego Polski Czerwony Krzyż winien dostarczyć 5 tysięcy kompletnych łóżek i ambulansów, których trzeba mieć 30 konnych i 30 samochodowych. Do ogólnych zadań P. C. K. należy też higiena społeczna i to nie tylko cielesna, lecz i moralna. Ameryka zorganizowała w tym kierunku 3 miliony młodzieży—u nas praca idzie ospale, bez zapału i zrozumienia potrzeb i dlatego może uważamy się w zależności od mniejszości narodowych. Podkreślił Generał ofiarność kolejarzy polskich, których warsztaty stały się rzeczywistą pomocą w zwycięstwie. Polski Czerwony Krzyż znajduje się w ciągłym kontakcie z innymi narodami. Na osta-



Warszawska Szkoła Pielęgniarek.

tnim zjeżdżie w Genewie wyróżniał się przez program pracy w dążeniu do braterstwa i miłości bliźniego. Oprócz tego Polski Czerwony Krzyż ma za zadanie szerzenie wiadomości o Polsce, prostowanie tych niedorzecznych plotek, jakie obniżają naszą godność narodową za granicą.

Na zakończenie swego przemówienia, Generał wezwał do pracy, do werbunku członków P. C. K., stawiając przed oczy cudny symbol oblanego krwią najszczytniejszej ofiary życia, Czerwonego Krzyża, który łączy wszystkich bez względu na przynależność partyjną pod sztandarem pracy dla Ojczyzny i Narodu. Generał zamknął swą mowę gorącym życzeniem „aby ziemia Pomorska stała się kuźnicą tej pracy“.

W tem miejscu wchodzi na salę dwoje chłopiąt z klasy przygotowawczej i wręcza Generałowi bukiet z odpowiednim napisem. Wzruszony tym objawem uczucia Generał dziękuje chłopcom, życząc im, aby nauczyli się służyć Ojczyźnie.

Po podziękowaniu złożonem przez p. Skarżyńskiego, sekretarka p. Władyczyna odczytała protokół ostatniego zebrania, poczem wywiązała się dyskusja w sprawie stosunku poradni dla matek i niemowląt do P. C. K. W dyskusji głos zabierali pp. Brejski, Góralski, dr. Szejnbornowa, starosta Dytkiewicz, p. Ciesielska i p. Podolak,

kier. Wydziału Org. Zarządu Głównego P. C. K. P. Szymoński prosił o wyrażenie przez Zarząd Oddziału podziękowania pp. Kościelnym, dzierżawcom bufetu dworcowego, którzy okazali niezwykłą pomoc i ofiarność przy powitaniu i przyjęciu polskiej dziatwy, powracającej z Rosji przez Japonję. Wniosek ten zebranie przyjęło, a Generał Haller położył swój podpis na podziękowaniu.

Z kolei krótkie sprawozdania złożyli kierownicy poszczególnych sekcji. Sprawozdania te były krótkie, gdyż działalność nowoobranego Zarządu Oddziału Tczewskiego datuje się od 3-ch tygodni. P. Góralski, który w ostatnich tygodniach pracy dawnego Zarządu był zaproszony na kierownika sekcji propagandy, wyjaśnił, że przedstawienia i zabawy urządzone w czasie tegorocznego Tygodnia P. C. K. dały poważny dochód, zasiliwszy pustą zupełnie kasę miejscowego Oddziału. P. Witosławski wspomniał dwukrotne przyjęcia dzieci, powracających z Rosji przez Japonję. Związek producentów rolnych ofiarował się dostarczyć większą ilość zboża, zaś kupiectwo miejscowe zbiera pieniądze na koszty jego przemiału, aby w okresie przedgwiazdkowym obdarzyć ubogą ludność mąką. Jednogłośnie przyjęto wniosek p. Skarżyńskiego, aby dwie trzecie posiadanej gotówki przeznaczyć na zakup materiałów na bieliznę, o szycie której apeluje do zebranych pań wiceprezesowa Góralska. P. Nadolski ofiarował się zorganizować pogotowie ratunkowe, o ile zostanie ono zaopatrzone w środki opatrunkowe przez Zarząd Gł. P.C.K. P. Ciesielska kooptowała szereg osób do prowadzonej przez siebie sekcji sanitarnej, mając zapewnioną pomoc fachową w osobie miejscowego lekarza, d-ra Licznarskiego. Kier. Wydz. Org. Zarz. Gł. St. p. Podolak w krótkim referacie przedstawił konieczność kształcenia Sióstr sanitarnych, gospodarczych i oświatowych. D-rowsa Szeibornowa wyjaśniła, że kursy zakładane przy każdym Oddziale na Pomorzu, nie mają na celu specjalizowania Sióstr frontowych, lecz zaznajomienie ogółu kobiet z akcją sanitarną.

Wreszcie poruszono sprawę zakładania Kół Młodzieży P. C. K., mających na celu rozbudzenie idei miłości i poświęcenia dla bliźniego. D-rowsa Szeibornowa zwróciła się do kierowników szkół z apelem o poparcie w tej sprawie z uwagi na spodziewane dodatnie wyniki tej szlachetnej akcji. P. Podolak objaśnił pogląd na nią Ministerstwa Oświaty, zaś Generał Haller zaprzeczył możliwości jakiegokolwiek konfliktu z organizacją harcerstwa, gdyż idee obu tych organizacji wzajemnie się dopełniają. Zakończył Generał wyrażeniem swej wiary w to, że Oddział Tczewski P. C. K. pracą swą w imię dobra ludzkości całej i swego narodu da godne świadectwo patriotyzmu ziemi Pomorskiej.

W gorących słowach starosta Dytkiewicz wyraził Generałowi Hallerowi wdzięczność za przybycie, zapewniając, że gorące ukochanie idei Polskiego Czerwonego Krzyża przez Generała doda miejscowym siłom, otuchy i zapału do pracy, co da najpomyślniejsze wyniki dla instytucji i jej rozwoju.

W podniosłym nastroju, odśpiewawszy „Rotę“, zebrani opuścili salę gimnazjum dla dziewcząt, wynosząc z zebrania głębokie przeświadczenie, że słowa dobrego ziarna—bogaty plon wydadzą.

Ł o m ż a.

Ambulatorjum P. C. K.

Na gruncie łomżyńskim powstała pod sztandarem Polskiego Czerwonego Krzyża nowa placówka użyteczności publicznej odpowiadająca potrzebom chwili. Komitet Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża w Łomży, otworzy w najbliższej przyszłości ambulatorjum, utrzymywane własnym kosztem, w którem niezamożni chorzy otrzymywać będą bezpłatne porady lekarskie. Mieścić się ono będzie przy ul. Polowej Nr. 2. Lekarzem ordynującym zgodził się być d-r Dąbrowski. Czynnem będzie codziennie od godziny 3—4 z wyjątkiem świąt i czwartków.

Ponieważ w ostatnich czasach opłata za pomoc lekarską wzrosła tak, że szerokie warstwy niezamożnej ludności, a zwłaszcza biednej inteligencji, wyrzekać się jej muszą, przeto, jak stwierdza „Gazeta Łomżyńska“ (Nr. 43), należy się wielkie uznanie dla Zarządu miejscowego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża z panem prezesem Roszkowskim na czele, który umiał wyczuć tę potęgę potrzeby i postarał się jej zaradzić. Byłoby jeszcze bardzo pożądanem, dodaje organ łomżyński, ażeby w jakikolwiek sposób można było zdobyć odpowiednie fundusze na zakup lekarstw dla chorych, leczących się w ambulatorjum.

Ł ó d ź.

Praca ambulatorjum P. C. K. dla młodzieży.

W ambulatorjum P. C. K. w Łodzi we wrześniu udzielono porad i zabiegów w zakresie chorób zębów w ilości 398—154 chorym.

W październiku — porad z zabiegami w zakresie chorób oczu, laryngologicznych, wewnętrznych, skórnych i chirurgicznych 320—148 chorym, w zakresie chorób zębów porad i zabiegów 855—178 chorym.

Wydatki administracyjne (lekarze, dentyści, urzędnicy) wyniosły w październiku mk. 788.851., na zakup materiałów wydano mk. 444.030.

K i e l c e.

Komisja Kół Młodzieży P. C. K.

W ostatnich dniach października odbyło się w Kielcach zebranie Komisji Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża pierwsze po wakacjach, celem powołania nowego Wydziału Wykonawczego oraz omówienia projektu prac w roku bieżącym.

Sprawozdanie składali: przewodniczący Komisji p. Dyr. H. Kuderna i sekretarz p. E. Padechowicz. Najważniejszym momentem z działalności zbiorowej Kół było urządzenie choinki dla dzieci inwa-

lidów, kosztem około 70 tys. marek oraz pochodu agitacyjnego młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża w „Tygodniu P. C. K.“

Z działalności poszczególnych Kół wymienić należy: urządzenie choinki i święconego dla dzieci repatriantów, Koło gimn. im. A. Mickiewicza, oraz udział w przedstawieniu na korzyść Polskiego Czerwonego Krzyża, dwa przedstawienia i opieka nad młodzieżą prowadzona przez Koło M. P. C. K. przy gimn. im. Król. Jadwigi, wspaniała wystawa prac uczenicz urządzona w końcu roku szkolnego przez Koło Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża przy gimn. im. Błog. Kingi, wreszcie opracowanie regulaminu prac Koła M. C. K. dokonane przez Koło przy Seminarjum Naucz. Męsk., który później został uznany przez władze Centralne w Warszawie jako wzorowy i drukowany w organie „Czerwony Krzyż“, wreszcie urządzenie przedstawienia na korzyść Polskiego Czerwonego Krzyża i wyszukanie i sprawdzenie stanu zamożności dzieci inwalidów wojskowych, mających wziąć udział w choince, przy urządzeniu której pomagały wszystkie Koła; prócz tego gimnazja: J. Sniadeckiego i Błog. Kingi wystąpiły z chórami pod batutą p. Bogobowicza umilając dziatwie pobyt w tym otoczeniu. Resztę czasu użyto na organizację, która wykazuje 13 Kół w szkołach średnich i powszechnych z około 2.000 członków. Ze szkół średnich tylko jedna szkoła a mianowicie gimn. im. M. Reja Koła M. P. C. K. nie posiada; szkoły powszechne posiadają wszystkie.

Do Wydziału Wykonawczego na rok bieżący wybrano pp. H. Czarneckiego na przewodniczącego, p. Ruskównę na zastępcę przew., p. H. Kuderę na skarbnika i p. Kucową na sekretarza. Za najpilniejsze prace uznano przeróbkę papieru przysłanego przez Tow. Czerwonego Krzyża na koperty i torebki, oraz szycie ubrań dla dzieci repatriantów z materiału jaki mógłby dostarczyć Amerykański Krzyż Młodzieży. Delegatem Zarządu Oddziału jest nadal p. rejent Janiszewski.

W ł o c ł a w e k.

„Suchy Kierz“, osada P. C. K. dla inwalidów.

Koniec wojny z bolszewikami postawił społeczeństwo wobec dość trudnego zadania zaopiekowania się losem poszkodowanych na wojnie. Kujawski Oddział Polskiego Czerwonego Krzyża zajął się na swym terenie tem zadaniem pod hasłem istotnej i trwałej pomocy. Zdecydowano, że polegać ma ona nie na sporadycznych zasiłkach, które nietylko nie zaspokajają istotnej potrzeby poszkodowanych, lecz nawet nieraz przyczyniają się do ich demoralizacji, lecz wzięto się do realnego dzieła drogą stwarzania takich warsztatów pracy, któreby inwalidom pozwalały dla ich własnego pożytku, wyzyskać resztę sił i zdolności do pracy, jakie im pozostały.

W tym celu Zarząd Kujawskiego Oddziału P. C. K. postanowił wydzierżawić od rządu folwark „Suchy Kierz“ pod Włocławkiem, aby z jednej strony, drogą osadzenia na nim możliwie największej ilości inwalidów, dać im zatrudnienie na miejscu, z drugiej zaś strony, stworzyć gospodarcze podstawy do zorganizowania własnych warsztatów pracy. W myśl tych zadań, Zarząd Kujawskiego Od-

działu P. C. K. dąży do zaprowadzenia na folwarku „Suchy Kierz“ gospodarstwa rolnego, hodowlanego, warzywnictwa, pszczelnictwa i fermy mlecznej, mając na widoku również założenie plantacji, wikliny koszykarskiej dla prowadzenia warsztatów koszykarskich, jako zajęcia naogół najdostępniejszego i najodpowiedniejszego dla różnych kategorii inwalidów.

Folwark „Suchy Kierz“ objęto w maju b. r. i odrazu obsadzono na nim rodzinę inwalidzką dla prowadzenia gospodarstwa rolnego i przygotowania folwarku do dalszych zadań. Stan, w jakim „Suchy Kierz“ objęto, wiele pozostawiał do życzenia. Rola była zachwaszczona, znaczna jej przestrzeń leżała odłogiem, łąki marne, mchowate — dawały skąpy zbiór i liche siano. Budynki nędzne, szczupłe wystarczały na prowadzenie gospodarstwa w nader prymitywnych ramach. Spóźniona pora objęcia gospodarstwa nie pozwalała wyzyskać wiosennego czasu dla robót w polu. Tem nie mniej zrobiono, co było możliwe. Wszystkie odłogi uprawiono i zasiano strączkowymi roślinami, jarzynami i okopowizną. Z zebranych ofiar zakupiono narzędzia gospodarcze. Uporządkowano i wyremontowano sprzężaj i inwentarz. Zasadzono 10.000 sadzonek wikliny koszykarskiej, dokonano pomiarów, zrobiono plany folwarku i położono kamień węgielny pod przyszłą budowę.

W bieżącym jeszcze roku postanowiono doprowadzić do należytego stanu łąki, zasadzić część sadu owocowego, wznieść nowy budynek dla inwentarza, na co spodziewany jest budżet od rządu, wreszcie — obecny budynek przerobić na mieszkanie i osadzić co rychlej inwalidę pszczelarza. Na przyszły rok jest planowane wzniesienie jednego jeszcze budynku mieszkalnego i osadzenie ogrodnika i mleczarza.

Obecne gospodarstwo wymaga reformy w tym kierunku, aby część uprawianej ziemi obrócić na sad i warzywa, zaś pozostałą wraz z łąkami zużytkować na potrzeby hodowli krów, koni i trzody chlewnej, pewnej ilości hodowla jest przewidziana na „Suchym Krzu“.

Ogólna suma wpływów wyniosła do dnia 1 września b. r. 1.230.676 mk., z czego wydatkowano: na inwestycje 506.285 mk., na obsianie i uprawę pól i łąk 399.260 mk., na remont budynków 38.830 mk., na wydatki bieżące 329.536 mk. Pozostało 43.235 mk. niedoboru, na pokrycie którego wraz z dalszymi bieżącymi wydatkami ma już „Suchy Kierz“ zbiory zboża i paszy w ilości 25 wozów żyta, 5 wozów pszenicy, 7 wozów owsa i 22 siana. Oprócz tego zbiór potrawu, kartofli, warzyw i kiszonki z wyki, daje nadzieję nawet na pewien dochód.

Na zrealizowanie zamierzeń gospodarczych i inwestycji na rok 1922-23 potrzeba około 18 milionów mk., a mianowicie: postawienie budynku inwentarskiego 6 mil., przeróbka budynku mieszkaniowego 1 mil., postawienie drugiego budynku 8 mil., meljoracje łąk 300.000 mk., zasadzenie sadu i zadrzewienie 700.000 mk., założenie pasieki 1 milion mk.

„Suchy Kierz“ ma obecnie łąki ornej 14 morgów, łąk 16 i nieużytków 15 morgów; inwentarz żywy składa się z pary koni i jałówki, zaś martwy z wozu, pary półszorków, pługa, brony, radła, kultywatora, maneżu, sieczkarni i kompletu narzędzi gospodarczych.

Polski Czerwony Krzyż w Białymstoku.

Białystok, oswobodzony z okowów okupantów pruskich dopiero w marcu r. 1919, nie rychło mógł zdobyć się na otworzenie własnego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża. Nic dziwnego. Ludność była znękana, niepewna jutra, a w dodatku inteligencja nieliczna, urzędy polskie bowiem dopiero tworzyć się zaczynały.



Przywiezienie chorej do Szpitala Czerwonego Krzyża w Białymstoku.

Inicjatywę stworzenia w Białymstoku Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża dali kolejarze z Zarządu miejscowego Oddziału Dyrekcji Wileńskiej. Widzieli oni, jak z placu boju niemal codziennie przewożono w głąb kraju żołnierzy rannych i chorych pod opiekę Czerwonego Krzyża w Warszawie lub Łodzi, widzieli, że ranni i chorzy nie byli otoczeni dostateczną opieką, powzięli więc myśl stworzenia także i w Białymstoku Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża, któryby rodakom, walczącym na placu boju z jednej, a chorym w mieście z drugiej strony, przychodził z pomocą i nie dopuszczał do szerzenia epidemji.

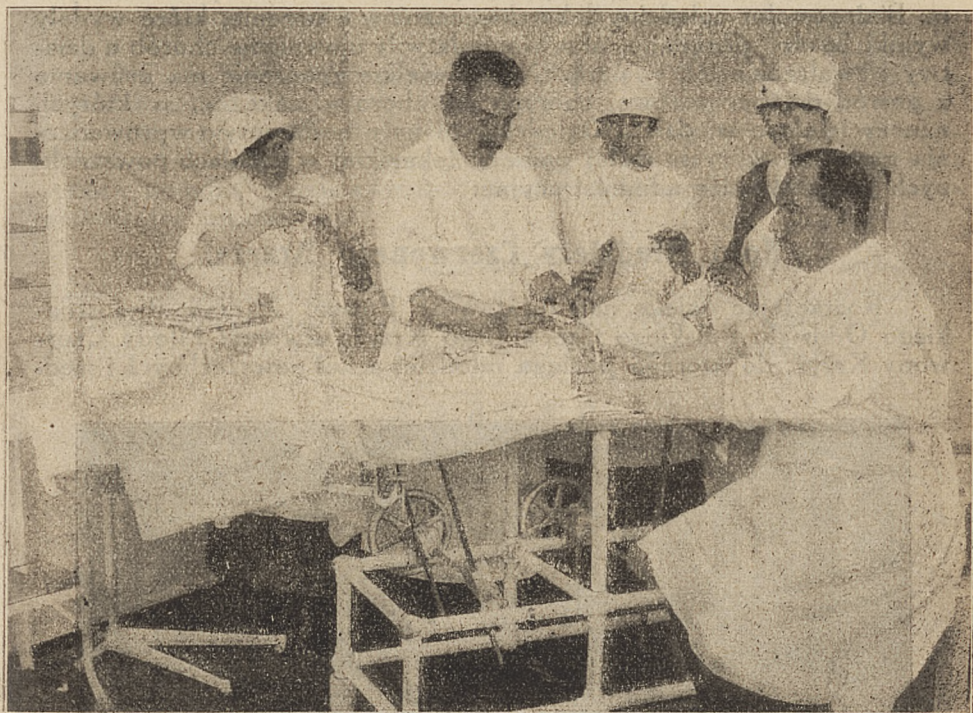
Wydali więc odezwę.

Odezwa do mas ludności nie pozostała bez echa.

Zaledwie jednak Czerwony Krzyż w Białymstoku rozwijać się zaczął a już działalność jego sparaliżowali bolszewicy, których najazd zmusił instytucję do cofania się w głąb kraju.

Czerwony Krzyż Polski nie mógł tutaj wykonać swojego zadania podczas inwazji bolszewickiej dla tych samych powodów, dla jakich także zagraniczne Towarzystwa Czerwonego Krzyża nie mogły rozwijać swej działalności w Sowdepji, co jest znanem powszechnie.

Ale zaraz po odparciu nieprzyjaciela, Oddział Białostocki Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża rozwinął działalność bardzo energiczną.



Szpital Czerwonego Krzyża w Białymstoku. Operacja ślepej кишки.

Po wypędzeniu bolszewików Białostocki Czerwony Krzyż powrócił na swoje stanowisko i odrazu rozwinął działalność wszechstronną, a przede wszystkim starał się gromadzić fundusze na pokrycie kosztów leczenia żołnierzy rannych i chorych osób cywilnych w swoim własnym szpitalu.

S Z P I T A L .

Białostocki Czerwony Krzyż otrzymał od Amerykańskiego Czerwonego Krzyża wzorowy szpital przy ul. Warszawskiej z zastosowa-

niem wszelkich najlepszych pomysłów. Na kosztą urządzenia wydali amerykanie miliony marek.

Z kłopotu co do pomocy lekarskiej wybawił d-r Siemaszko, który sformował personel lekarski, na którego czele stanęli: jako lekarz naczelny dr. Knapieński, jako ordynator chirurg d-r Rosenthal, i inni.

Przy szpitalu Czerwonego Krzyża korzystają z pomocy i rady lekarskiej zupełnie bezpłatnie tysiące osób bez różnicy narodowości, płci i wieku.

Lekarze udzielają tych porad bardzo sumiennie i gorliwie, nie szczędząc czasu ani trudu.

Dwa razy Czerwony Krzyż urządził w szkołach powszechnych m. Białegostoku oględziny lekarskie uczniów i uczenic, które wydały wyniki bardzo pożądane, albowiem ułatwiły ujawnienie chorób u dziatwy i zwalczenie ich w porę. Nadto wielkie znaczenie ma usuwanie z pośród dziatwy zdrowej chorych na choroby zakaźne, o których nauczyciele nie wiedzieli. Oględziny te były bodźcem do wprowadzenia nareszcie w życie stałej pomocy lekarskiej w szkołach powszechnych przez Władze administracyjne.

Koło Młodzieży Czerwonego Krzyża.

Roztaczając opiekę nad dziatwą w Polsce, Zarząd Białostockiego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża utworzył Młody Czerwony Krzyż, do którego pociąga młodzież szkół powszechnych i śred-



Ćwiczenia (Piramidy) wykonane przez uczniów 3-ej klasy Gimnazjum Państw. Im. Króla Zyg. Augusta w Białymstoku.

nich, aby za młodu zachęcić ją do opiekowania się rówieśnikami oraz przyzwyczaić do pracy społecznej.

Pomiędzy innemi Zarząd pragnie przyzwyczaić młodzież do pracy na łonie natury, stwarza więc zagonki:

Urządzono małe ogródki przy szpitalu Czerwonego Krzyża, przy ul. Lipowej 46 i częściowo poza soborem prawosławnym przy ul. Sienkiewicza.

Działwa z ochotą uprawia zagonki, radośnie przypatruje się rozwijaniu roślin, które tam zasadziła. Nasiona zakupił Czerwony Krzyż.

Praca po wsiach.

Pragnąc rozszerzyć umiłowanie Polskiego Czerwonego Krzyża wśród ludności miasteczek i wsi, dążąc do podniesienia oświaty i kultury oraz uczuć humanitarnych wśród ludu, zorganizowano w roku ubiegłym amatorską drużynę teatralną, która w miasteczkach i po wsiach urządza przedstawienia teatralne, połączone zazwyczaj z pogadankami popularnemi.

Na przedstawienia te przybywały setki widzów. Potrzeba widzieć, jak rozczulają ich sceny dramatyczne i jak bawią komiczne. Potrzeba słyszeć rozmowy włościan o widowiskach, aby przekonać się, jak dobrym środkiem kulturalnym jest teatr popularny.

Z A R Z Ą D.

Wielce pochlebnym dla dotychczasowej działalności Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża był przebieg ostatniego walnego zgromadzenia członków w dniu 20 kwietnia r. b.

Do Zarządu na rok przyszły wybrani p. p. inż. Burczyński, który piastując godność prezesa Białostockiego Oddziału P. C. K. od chwili jego założenia, położył na polu jego rozwoju niespożyte zasługi, inż. Roman Wieczorek, vice wojewoda Kołek, Starosta Kmita, prezydent miasta Szymański, D-r Siemaszko, D-owa Siemaszkowa, prezes „Sokoła” Procakiiewicz, D-r Szajkowski, urzędnik kolejowy Głębocki, Gallert, Zdechowski, Adwokat Dobrzyński, Dr. Kowalski, prezes Związku Nauczycieli Kossekówna.

Zarząd ten wybrał:

na Prezesa p. Inżyniera *Burczyńskiego*,

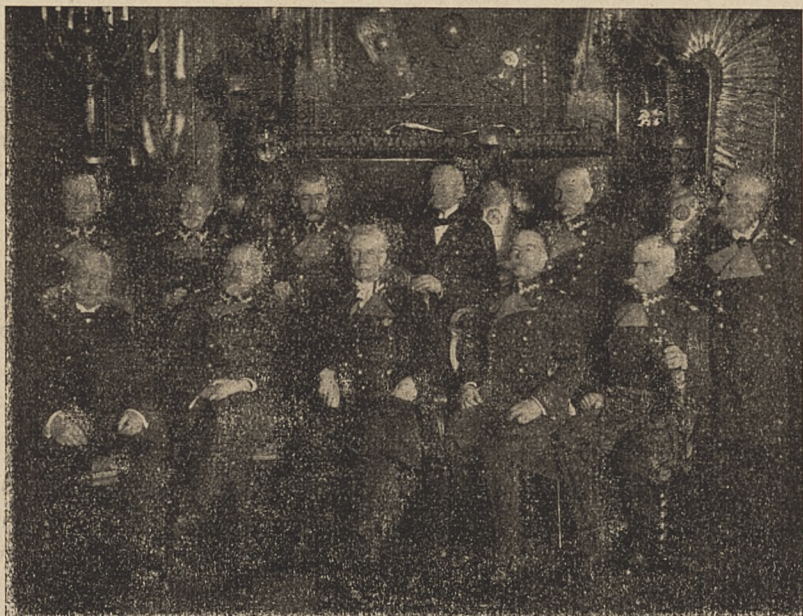
na vice-prezesa p. inżyniera *Kołka*,

na sekretarza p. *Gallerta*,

na skarbnika p. mecenasa *Dobrzyńskiego*.

Polski Czerwony Krzyż Weteranom 1863 r.

Stowarzyszenie weteranów roku 1863 jest organizacją, która winna się cieszyć w społeczeństwie, jak największym uznaniem. Zgrupowały się w niem już niestety nieliczne jednostki, które w stosunkach najbardziej niepomysłnych schwyciły za broń, ażeby walczyć o wolność i niepodległość Ojczyzny. Próba się nie udała, powstanie zostało stłumione, a uczestnicy jego, ci którzy uratowali życie, poszli na wygnanie. Dużo ich zostało na Syberji, drobna część tylko wróciła do kraju, ażeby na schyłku życia oglądać urzeczywistnienie ideału, któremu przed kilkudziesięciu laty nieśli w ofierze swą młodość.



Nowy Zarząd Stowarzyszenia Weteranów 1863 .

Od lewej do prawej siedzą: 1) Sulej Stanisław, 2) Mieczynski Franciszek, 3) Święcicki Julian Adolf (prez.), 4) Doberski Jan (vice-prezes), 5) Strzałecki Antoni.

Stoją: 1) Carosi Bronisław, 2) Janusz Jan, 3) Hertz Leon, 4) Strzałecki Arkadiusz, 5) Wolski Józef, 6) Stypułkowski Alfons.

Szczęśliwi doczekali czasów, o których jeszcze przed kilku laty zaledwie marzyć mogliśmy, stali się współczestnikami wielkich wydarzeń historycznych, które dopiero następne pokolenia należycie będą umiały ocenić. Oni, którzy w roku 63 zamierzali budować Polskę, są dziś świadkami jej zmartwychstania.

Polski Czerwony Krzyż ufa, że jako instytucja, bezpośrednio związana z wojskowością, blizkim będzie zawsze sercu czcigodnych bojowników o niepodległość i znajdzie w nich żywe poparcie swych humanitarnych i patriotycznych usiłowań.

Składki dla członków Polskiego Czerwonego Krzyża

według uchwał Walnego Zgromadzenia z dnia 30 września 1921 r.

Walne Zgromadzenie delegatów Okręgów i Oddziałów P. C. K. w dniu 30 września 1922 r. ustanowiło następujące normy składek dla członków P. C. K.:

**Składka roczna członka zwyczajnego wynosi
500 (PIĘĆSET) mk.**

**Składka roczna członka wspierającego wynosi
200 (DWIEŚCIE) mk.**

**Składka członka dożywotniego wynosi 25.000
(DWADZIEŚCIA PIĘĆ TYSIĘCY mk.)**

UWAGA: Składka dla członków zrzeszeń, zapisujących się ryczałtowo do P. C. K. zniża się do połowy, z tym zastrzeżeniem, że Stowarzyszenia zajmą się inkasowaniem tej składki dla P. C. K.

Uchwała Walnego Zgromadzenia pozostawiła Zarządom Okręgów i Oddziałów wolną rękę przy rozkładaniu składek członkowskich na raty.

BURSY dla „ucznia - żołnierza”.

Odejdźmy nieco wstecz od chwili kiedy pod murami Warszawy stanęła barbarzyńska horda, przez Wisłę szedł huk armatnich strzałów, przez ulice miasta przeciągały wozy, unoszące dobytek cały i rodziny oszalałe z trwogi. Odejdźmy do tych dni sierpniowych r. 20, które niosą nam wspomnienia bolesnych strat, rozpacz, upokarzających oczekiwań i rezygnacji gorzkiej.

Wonczas to z serc młodzieży szkolnej, z serc dzieci naszych ozwał się krzyk jeden „do broni”, byle uratować ziemię ojczystą, stolicę ukochaną, tę wyśnioną Polskę, która ledwo powstawała z niewoli.

Samorzutnie, żywiołowo rwali się niedorostcy, uczniowie nawet klas niższych, na front, niemal szczęśliwi, że dano im za Polskę bić

się i umierać. Nie zastanowiły się te młodziutkie zastępy, że nie wrócą już może, że młody ich zapal zmarnieje, że przerwanie nauki utrudni im życie, że zginie w ciężkiej walce ta najpiękniejsza moc młodości, owe beztroskie dni szkolne, czułość rodzicielska, te dni w których jedynym obowiązkiem była szkoła, nagrodą promocja i wesołe wakacje wśród swoich. Gorzało w myśli i sercu. I zapal ten wniósł świeżość i siłę w zastrachane niedołęstwo starszych, wzniecił obumierającą nadzieję w bojowych szykach, dodał bodźca, wzbudził wiarę!

Stał się cud nad Wisłą, kto wie, czy nie w większości wypadków dzięki gorącości serc tych nieletnich bohaterów!



Ćwiczenia (Rota Konopnickiej) wykonane przez uczniów 3-ej klasy
Gimnazjum Państw. Im. Króla Zyg. Augusta w Białymstoku,

Krótki epizod ten wojenny stał się jednak początkiem tragedji i nieobliczalnych następstw. Z wojny powracać zaczęli—i uczeń żołnierz powracał zniszczony fizycznie, nieraz z zarodkiem nieuleczalnej choroby, wracał nie znajdując swego miejsca w ojczyźnie, na ławie szkolnej w ognisku rodzinnem. Większość, były to dzieci kresów bez rodzin i bliskich, bezdomni i samotni w tej polskiej stolicy na zły los rzucone. Wtedy to Generał Haller przyjął z rąk „Towarzystwa pomocy młodzieży szkolnej z kresów“, burse na Nalewkach 2 wraz z paruset młodzieży, którą porozmieszczał w Grodzisku, na ul. Hortensji w Warszawie i w innych miejscowościach, a profesor Górski stojąc na czele opieki nad uczniem-żołnierzem zajął się pedagogiczną stroną pracy nad nimi. Tak powstały bursy dla ucznia żołnierza pod egidą Czerwonego Krzyża i przetrwały lat dwa.

W ostatnich miesiącach bursy z Grodziska i Hortensji przeniesiono na Nalewki i na Pragę do baraku wojsk. Nr. 9 ul. Jagiellońska,

opieka nad bursami przelana została na kuratorjum, zorganizowane z paru instytucji kresowych jakoto: Komitet Wykonawczy na Rusi, Związek pracującej inteligencji z Rusi oraz członków Czerwonego Krzyża.

Zadanie Kuratorjum nie łatwe. Wojna nie jest dobrą wychowawczynią, młodzież pozbawiona opieki rodzicielskiej i powagi kierowniczej łamała się i paczyła w nierównej walce z nienormalnością życia, z trudnościami wszelkiego rodzaju.

Kuratorjum dąży usilnie i wytrwale do stworzenia ładu i tego spokoju szkolnego, w którym rozwijać się ma młode pokolenie, i często staje bezsilne wobec niepokonanych przeciwności. Kuratorjum dąży dalej niestrudzone, wierząc w szlachetną odporność dusz młodych, w pomoc kraju i społeczeństwa i we własne wytężone siły.

Z wojska powraca wciąż uczeń-żołnierz, ściany burs i fundusze nie są w stanie wytrzymać tej wzmagającej się fali potrzebujących, prośby i podania pozostają bez odpowiedzi.

Codziennie z biura Kuratorjum Zielna 17, odchodzą z rozpaczliwą rezygnacją, a w duszy długo pozostaje ich wzrok beznadziejny, który jak wyrzut ciężki udręcza i boli. Czyż ojczyzna dla dzieci swoich, które w obronie jej stawiała, a dziś nieść pragną pracę swą dla przyszłości, miejsca znaleźć nie może?

Dn. 23 list. 1922 r.

Janina Przeławska.



Eugenja Umgelterowa

urzędniczka Zarządu Głównego Polskiego
Czerwonego Krzyża

po długich i ciężkich cierpieniach zgasła w 21 wiośnie życia
w dniu 28 listopada 1922 r.

i pochowana została w dn. 30 listopada b.r. na cmentarzu
ewangelicko-augsburskim w Warszawie.

Pracując w charakterze urzędniczki w Zarządzie Głównym Polskiego Czerwonego Krzyża od samego jego założenia, chlubnie zapisała się w pamięci przełożonych i kolegów, jako wzór gorliwości i poświęcenia. Dla uczczenia zasług nieodżałowanej współpracowniczki i koleżanki Zarząd Główny P. C. K. i urzędnicy Biura zakupuili cegielkę imienia ś. p. Eugenji Umgelterowej na fundację Domu Akademickiego.



Niema na świecie ani w Polsce zrzeszenia społecznego, którego cele tak jak, Polskiego Czerwonego Krzyża, same za siebie przemawiałyby do chrześcijańskiego i polskiego serca, równie bliskie i drogie mu były.

Każdy więc Polak, każda Polka, bez względu na stan i wiek, do Polskiego Czerwonego Krzyża należeć winni, ideę jego szerzyć i jednać mu jaknajszersze i najserdeczniejsze poparcie w imię miłości bliźniego, Ojczyzny i Ludzkości.



Przy bezmała 30 milionach ludności Rzeczypospolitej---oddawna już **POLSKI CZERWONY KRZYŻ** powinien był liczyć swych członków na miliony.

Tak liczy ich AMERYKAŃSKI CZER-
WONY KRZYŻ.

Tak kaze donioslosc zadan POLSKIEGO
CZERWONEGO KRZYZA i obo-
wizek narodowy i obywatelski!



SKOROWIDZ

ogłaszających się firm.

TOWARZYSTWO AKCYJNE

Widzewskiej Manufaktury

Ł Ó D Ź ,

ulica Cegielniana Nr. 20, tel. 59.

Wyrabia bawełniane towary
aż donajlepszych gatunków.

364

TOWARZYSTWO

B-cia Garzyńscy i S-ka

Warszawa, ul. Piękna 11a.

332

Skorowidz ogłaszających się firm.

A.

Abend M. i S. Bleich	49
Adamczyk J. i S.	
Sznajder	96
„Agromotor“ sp. a.	90
„Agrumarja“ sp. a.	11
Ajzenberg A. B.	99
Ajzensztad B. XLVIII	
Aks i Feller	49
„Alba“ sp. akc.	145
Albin i Kurjański	175
„Alima“	199
Allart, Rousen i Co.	176
„Alliance“	192
Altman I.	67
Ambrożewicz Wł.	162
Anczewski F. LXII	
Apstein Mozes	9a
„Ardora“	10a
„Argus“	154
Arkin B-cia i Frucht	146
Arkin L.	156
Arnd M., L. Dobrowolski, C. Rakowski i S-ka	10a
„Artos“	LXII
Astrachan L. okł.	II
Avenarius i S-ka	186
Axelbrad D. i Syn	46

B.

„Babbit“	LVIII
Bałtycki Dom Tekstylny	52
„Bałtyk“	13a
Bank dla Handlu i Przemysłu	150
Bank Handlowo-Przemysłowy	4
Bank Handlowy kal.	10
Bank Kujawski	L
Bank Kwilecki Potocki i Ska T.A.	58
Bank Małopolski s.a.	44
Bank Małopolski s.a.	58
Bank Polski Handlowo-Przem. s. a.	43
Bank Przem. Polski	44
Bank Zachodni kal.	3
Bank Ziemsk. Kred.	43

Bank Zjednoczon. Ziem Polsk. s. a.	5
Bank Związkowy Wiedeński	62
Baracewicz Piotr	115
„Bartke Karol“ s. a.	131
Bartnik L. i K. Jakólski	175
Beck Süßma	48
Behler M. i S-ka	167
Bekker Ch.	81
Belke Paweł	66
Berensztejn i S-ka	131
Bereziński Jan	1a
Bergman B-cia S. P.	9a
Berkowicz Szpitz i Kinclicher	104
Bernstein i Ferster	12
„Berliet“	169
Białoborski i Boye	191
„Białogon“	4
Białostocka Fabryka Trykotaży	126
Biederman K.	132
„Biograf Polski“	155
Birencweig A.	180
Bizoń i Ziemba	190
Błaszowski H.	158
Blimbaum I. i S-ka	180
Blunck J. C. H. s.a.	XII
Błaszczynski A.	112
Boćko B-cia, Złotogóra i Zylberberg	184
Borkowscy B-cia	187
Borman, Szwede i S-ka. Tow. akc.	38
Brałasky S.	179
Bram Arnold, Dr.	169
Braudes H.	150
„Branka“	110
Brawer S.	134
Brawerman E.	79
Brettschneider H.	47
Broner S.	137
Bronerwejn Ch.	200
Brygiewicz W., M. Zucker i S-ka	95
„Brytopol“ sp. a.	LIV
„Brytopol“	42
Buber	49

Bubryk M. i S-ka	140
Buchenhajn i Buchmański	71
Buchman F. i S-ka	141
„Budulec“ sp. akc.	7

C.

Caref, Golde i S-wie	65
Carl Fraudentberg	161
Centrala ceratowa	56
Centrala Rolników Tow. Akc.	LII
Centrala Stow. Rolniczo-Handl.	16a
„Centrometal“	38
„Cerata“ sp. akc.	23
Chabańscy B-cia, Windman i S-ka	121
„Chemotechnika“	177
Chętkowski Wł.	175
Chirug M.	134
Chmielewski C. inż. E. Hajne i S-ka	69
„Chrom“	79
Chylińska H.	34
Chwojnik B-cia	79
Ciszewski W.	63
„Colpet“	XXXII
„Collegia“	102
„Columbus“	98
Compagnie Cénérale Transatlant.	45
„Continental“	153
„Corso“	57
Cukier K. i Syn	174
Cukier Naum	5a
Cyryński Jakób, okł.	III
Czarnecki F.	36
Czerwono-Dworski browar	119

D.

Dawidowicz Feliks	68
Dawidowicz Józef	142
Dębski P.	111
Dembiński Leop.	71
Den A. L. i S-ka	30
Den M.	29
„Derma“	81
Dipont Paweł	23

Dobreszklanka C. J.	40	„Feniks“	152	ski	XI
„Dobrzynka“ kal.	22	„Ferrum“	44	Goldberg A.	161
Dojlidzki E.	67	Feuer Ch.	46	Goldberg A.	61
Dom Handl.Przem.		Filus J. F. i Syn	167	Goldberg M. i Ch.	
i Budowlany	171	„Fiszmau B.“	42	A. Ankier	82
Drabkin P. B.	122	Flato i Rajndorf	183	Goldberg M. i A.	
„Drut“	X	Flatowicz A.	139	Selecki	8a
Dworecki A.	148	„Florida„	13	Goldberg S. J. i C.	XVI
Dworm B-cia N. i		„Fortuna“	140	Goldfrucht Salo	110
A. Orkin	130	Fragman M.	137	Goldman J. Huta	
Dworzyński E. i		Franszek I.	193	szklana robotni-	
S-ka, okładka	IV	Francusko-Polskie		cza okł.	IV
Dymmek St. i S-wie	60	Zakł. Samoch.		Goldstein B.	49
Dystylarnia Paro-		i Lotnicze s.a.	LXI	Goldstein M.	126
wa Zjedn. Kup-		Freidberg Henryk	181	Golnik B-cia	111
ców Polskich sp.		Freidenberg B. sp.		Gordon Adolf	83
akc.	XXVII	akc., kal.	23	Gotfryd L.	11a
„Dzwignia“ Sp. akc.	9a	„Frech Line“	45	Grabczewski Cze-	
		Freilich Wilhelm	49	slaw i S-ka	L
E.		Frenkelberg A.	125	Graff S.	40
„Echo“	XLVII	„Frez“	159	„Granum“	53
Ehrlich S.	52	Fromhold S. i K.	161	Graazow Kazi-	
„Eisert E. i Schwei-		Fruziński Jan, t. a.	119	mierz Tow. Akc.	71
kert“ Sp. a., kal.	23	Fuchs	112	Grejnic Michał D-r.	
Eisert K. sp. a., kal.	6	Furmański J. A.	138	dentysta	104
Eitnigon N. i S-ka	129			Grodziński Z. i	
Ejzman M.	30	G.		Ch. Azy	200
„Ekspart“	101	„Galicia“ Towarz.		„Grodzisk“ sp. a.	VIII
Emde A. i K.	131	Akc.	XXXIV	Grudski Wolf	197
Ender Teodor, kal.	22	Ganz Sp. Akc.	164	Grudski W. i J.	
Endler i Messing	XLII	Garszyńscy Bracia		Orliński	126
„Energja“	69	i S-ka Tow.	93	Grundland Ch.	XXX
Engelman Izaak	XXXI	Gebethner i Wolff	196	Grylak i Imich	161
„Erdal“	106	Gefen B.	139	„Gudronit“	63
Etienne & Chabrow-		Gerszenowicz J., kal.	9	Gus Max	XVII
ski L.	18	Gerszuny Sz.	148	„Guszli“	92
„Ewig“	14a	Geyer Ludw. Tow.		Gutman Józef	64
„Extrans“	149	Akc.	168	Gutnajer Abe	105
F.		Gierycz M. Sukce-		Gutsztejn Bern.	XIV
Fabryka wyrobów		sorowie	118	H.	
cukierniczych	198	Gleba Cykorja okł.	II	Haberbusch i	
Fajerman i Pużyc	42	Głębicka i Toma-		Schiele Sp. Akc.	116
Faszczyk M.	125	szewska	45	Haibler Emil	130
Faust H. i S-ka, kal.	24	Gleichman i Piń-		„Haisz“	170
Federowicz i B-cia		cewski	140	Handlowo - Prze-	
Sztygold, kal.	3	Glezer Z.	142	mysłowy Bank	4
Feiwl Julusz	49	Glik M.	79	Handzel i S-ka	47
Feldman H.	142	„Gloria“	103	Hatke B. Sp. Akc.	34
„Feldman M. Skar-		Glücksberg M.	65	Hartwig Kantoro-	
żysko“	93	Gobiec Edward	108	wicz	XXIV
		Gold A. i S. Wron-			

Helller Horacy	XIV	„Janowski F. D.“	24	Klinge i Schulz	120
Heller N.	6a	Janowski S.	130	Klobukowski s. a.	63
„Helia“	136	Jarocki Gustaw i		Kobendza Stan.	174
Helman Ludw. H.	119	S-ka	XLVIII	Kofman Z.	104
Helczyński i Sacha	20	„Jedność“	82	„Kolm Marcus“	
Hendel H. L.	182	Jelin S. i J. Rudo-		T-wo Akc., kal.	15
Herbst J.	197	min kal.	13	Kohn St.	136
Herensoth S.	84	Jenike Bracia	33	„Kolos“	102
Herman Szaja	161	„Jerry“	72	Kołodziejski i Fi-	
Herszbein L.	67	John J.	XXXVII	powski sp. akc	.4
Herszkowicz S.	125	Johnr Hird & C-o		„Kołokol“	96
Hieromin Schiff	178	Ltd.	I	„Kometa“	104
Hindrichs Adolf i		Jogli G.	147	Konarzewski J.	185
Zandel	16a	Judelewicz M.	131	„Konkurencja“	47
Hoffmann B-cia	68			„Konopie“ sp. akc.	19
Hoffrichter K. kal.	11			Komitet Obr. Kre-	
„Horacy“ Sp. Akc.	6a			sów Wszchodn.	7a
Horn. A.	LIII			Kopelewicz Ign.	54
Horn Aleksander	XII	Kabak Julian	8	„Kooprolna“ s. a.	IV
Horowicz C. i S-ka	186	„Kabel“ sp. akc.	70	Kornblum i Gepner	28
Hotel Europejski	98	Kabus i Dąbrowski	112	Kornfeld F.	64
Huberman, Kowar-		Kac J., k l.	5	Korzon St.	85
towski i Brun	10	Kahani Agurtin	XLIX	Kostecki K.	180
„Hurt“ Sp. Akc.	21	Kahan, Szpigiel		Kotler M. i S-ka	140
Hurtownia Kiele-		i Frydman	131	Kowalski Jan i S-ka	4a
cka Sp. Akc.	114	Kahn Hirs z i D.		Kowalewski J.	99
„Huta Poldi“	162	Rejskind	73	Kowalik Br.	110
Huta Szklana Rob.		Kakower J. B.	139	Kowieski i S-ka XXVI	
Wołomin. kal.	1	Kalecki, Szyfmano-		„Kraj“ sp. akc.	26
		wicz, Fruch i De-		Krajowe T-wo Mel-	
		reczyński	148	goracyjne s. a.	10a
		Kalecki i S-ka, kal.	7	Krakinowski i Front	125
		Kalinowski i Czar-		Kreda B. i S-ka	166
		nowski	89	Kremer J.	142
		Kalwaryjski tartak		Kresowe T-wo Prze-	
		parowy	86	mysłowo-Handl.	
		Kaplan, Lipman i		sp. akc.	16
		Ginzburg	140	Kresowe T-wo	
		„Karpaty“	143	rybne	113
		Karpowscy B-cia		„Kristalina“	52
		i J Bielajew	133	Krugman B-cia	78
		Katz S. i S-ka	XV	„Krusche i En-	
		Kaufman Ch.	150	der“ Tow. Akc.	123
		Kaweńczyńskie za-		„Kruszec“ s. a., kal.	2
		kłady Cegielnia-		Kruszyński St.	89
		ne Tow. Akc.	71	Krygier B. Il okł. i kal.	8
		Kinderman Edward	74	Krzysztof Brun i Syn	33
		Kinderman F. kal.,	16	Książnica Polska	195
		Kinderman s. a., kal.	15	Księgarnia Stow.	
		Kindler K.	132	Naucz. Polsk.	XLV
		Kino teatr. „Nowy“	105	Kurland i Posłuszny	41
		Klang Arnold	50	Kurland W. okł.	III
		Klempner N.	156		

Kwart D.	45	L.	Milgrom K.	121
Kwater S.	160		Młyn Parowy So-	
Kwilecki, Potocki		„Łazy“ Sp. A. XXXV	lecki	16
i S-ka, Bank.	58	Łęgiewski i Hart-	„Młynarstwo“ XXXIX	
		wig	Monikowski D-r.	109
L.		XIX	Moszkowski J.	182
Lacta i Milka	15	Łukowski Antoni	Miller W.	197
Landau D. Sz.			Mintz S.	178
Zyw i S-ka	22	M.	„Mur“	38
Landau i Weile kal.	18		Mussman H. L. i	
Landsberg H. Akc.			Syn	145
Tow. kal.	21	Majde i S-ka		
„L'arbre“	186	Majewski St. i	N.	
Lardelli G. G.	198	S-ka Tow. Akc.		
„Las“	84	Majzner B-cia XVIII		
„Las Kresowy“	85	Makower B-cia		
Łęcki Miedzianow-		120		
ski i Adolf XXVII		Malinowski W. kal.		
„Lechfilma“	57	26		
Leinkauf Józ. J.	101	Malipan i Open-		
Lejzerowicz H.	154	heim		
Leonhardt Woel-		109	Najman Jakób	148
ker Pirbardt		Małopolski Bank	Natanson S. i Sy-	
Tow. Akc.	179	Sp. Akc.	nowie	43
Lew, Łoś i Gro-		44	Neame i Booth XXXIII	
chowski	186	Małopolski Bank	Neufeld B.	106
Lewenton Szych-		Sp. Akc.	Nichols i Rimington XI	
warg i Fuchs	122	Marejn Jakób	„Nitrat“ Sp. Akc. LVI	
Lewin, Bucher i		140	„Nowość“	31
S-ka, kal.	16	„Marjos“	Nowakowski Fr.	27
Lewit H.	9	49		
Lewit J. i A. Brze-		Marek Hirsch		
ziński kal.	12	Margolis J. i N.		
Leuftman J. W.	XLII	Joselewicz		
Lichtensztein J.	183	144		
Lifszye Ignacy	121	Margolisa J. W-wa		
Lilpop, Rau i Loe-		i S-wie		
wenstein	LX	78		
Lipowski M. D. i		Markowski i Jaś-		
Synowie	12	kiewicz		
Lipszye i Judkowski	41	119	Obermiller, Blaff i	
Lis S.	22	„Markus Kohn“	S-ka	XXI
Lisowoder B.	47	Akc. T-wo	„Ogniwo“	29
Litwak H.	160	15	„Oja“	104
Litwin B. N. kal.	25	Markus Mozes	„Oleum“	LVII
Litwin C. S.	79	48	Oliwenstejn, J. I.	
Liwszye Sz. B.	83	Mass S. L.	London, W.	
London M.	140	126	Nachman	138
Lorenz i Krusche		Maszyzny i Narzędzia	Olsza B-cia	142
Tow. Akc. kal.	24	1	„Optyfot“	94
Lubrzyńska, Hel-		Martens Fr. i Ad.	Orfinger Gustaw	110
ler i S-ka XXX		Daab	„Orientfilm“	153
„Lukrec“ Sp. Akc.	70	158	„Orientpol“	171
		Mayer Eisig i S-ka	Orleański Jakób	84
		46	Orthwein, Karasiń-	
		Mazurski M.	ski i S-ka Sp. Akc.	35
		65	Orthwein Ludwik	74
		Mazykiewicz W. i	Ostrowski T. B.	
		Grochowski	Szwedowski S-ka LI	
		140	„Ostrówek“ tow.	
		„Mechanik Polski“	akc.	90
		62	Olzerowski O.	XX
		Mehlman i Rubin	Offfinowski Jan i	
		48	S-ka	169
		„Metalurgia“		
		97		
		Messing Leon		
		124		
		Merzer A.		
		110		
		Mezrycki A.		
		18		
		Michael J. i S-ka		
		185		
		Michajłowski Teo-		
		dor, okł.		
		II		
		Mierczyński, Zar-		
		nowiecki		
		188		

P.

„Pabiamo“ sp. akc.	127
Pabjanickie Kon-	
sorcjum Prze-	
mysłowe, kal.	25
Pabjanickie T-wo	
Akcyjne	142
„Pac“ sp. akc.	115
„Pacific“	25
Palusiński A.	66
Paszke Edw. i Ska	166
Paradistal Adolf	
i S-ka, kol.	4a
„Pellis“	46
Peltzes	184
Perec S.	142
Perelsztejn Dr.-ch.	143
„Perkun“ sp. akc.	163
„Perun“ tow. akc.	39
Pfejffer B-cia.	XIII
Philips sp. akc.	187
„Phos“	192
Piechocki A.	82
Pierwsza Wielka	
Spółka Parcela-	
cyjna.	171
Pilger Jakób.	105
Pińczewski M.	183
Piotrowski G. i s-ka.	87
Plewkiwicz R.	
i S-ka Tow. Akc.	70
Płoski Leon i s-ka.	89
„Pocisk“ s-ka. akc.	LIX
Podberęzec b-cia	47
Polaczyk Ignacy	177
Polakiewicz B-cia	
kal.	2a
Polańczyk Ignacy.	134
„Poldor“ sp. akc.	149
„Poldom“ sp. akc.	176
Poler M. i s-ka.	54
Polfilma sp. akc.	103
Północne T-wo.	
Transportowe	
i Ekspedycyjne	
Sp. Akc.	150
Politzer Bertold.	46
„Polonja“, Hotel.	118
Polska budowlana	
Sp. Akc.	76
Polska Centrala	
Handlowa sp. akc.	55

Polska Dyrekcja	
Ubezpieczeń	
Wzajemnych okł. IV	
Polska fabryka	
Ekstraktów gar-	
barskich sp. akc. XX	
„Polska Nafta“ s. p. 8a	
Polska Składnica	
Pomocy Szkol-	
nych sp. akc.	105
Polska Spółka Akc.	
dla Zbytu Che-	
mikalji.	185
Polski Akcyjny	
Bank Komercyj-	
ny sp. akc. kal.	2
Polski Bank Ko-	
munalny.	151
Polski Bank Han-	
dlowo-Przemy-	
słowy sp. akc.	43
Polski Bank Prze-	
mysłowy.	44
Polski Przemysł	
Budowlany s. akc.	7
Polski Przemysł	
naftowy sp. akc.	14
Polskie Tow. Bu-	
dowlane s. akc.	5
„Polthap“	IX
Polus J.	128
Pomper M. Ch.	55
„Poreba“ Tow.	
Akc. okł.	III
Porecki i Gawień-	
ski.	127
Potocki D. hr.	74
„Praca“ kal.	1
Preiss Gustaw.	133
Preminger M. i ska.	50
Pren I.	10
Presburger Z. i ska.	
kal.	12
„Prodnaf“	LV
„Progres“	XLIV
„Promień“ kal.	11a
Prusak D.	130
Pruwes S. sp. akc.	28
Przeddziecki K.	44
Przetwórnia Che-	
miczna Drzewa.	106

Przysuski	XXI
Pupko G.	6
Purzycki W.	73

R.

Raabe H. B.	80
Rago Wacław	197
Rajzman Jakób	139
Rakower B-cia	137
„Rapid“	100
Red Star Line XXIX	
Rejchman Br., kal.	20
Rechtszafen J. M.	141
„Rekord“	98
Repphan August	
Syn i S-ka	X
Reznikowicz I. i Syn	78
Richter Adolf	96
Rogaczewski Sęcz-	
kowski, Zulakie-	
wicz-kalend.	5
Rohn, Zieliński	
i S-ka	158
Roiter G.	XVI
Rojzman Sz.	182
Rokicki i Kowalski	119
Rolider M.	178
Rolland Gabryel	61
Ronin I.	146
„Ropa“	59
Rosenblatt sp. akc.	
kalend.	14
Roth Wilhelm	13
Rotsztejn W.	82
Rottenberg A.	41
Rozenberg J.	104
Rozenfeld i Zaks	138
Rozenfeld J. B.	X
Rozenkranc W.	138
Rudnicki S.	113
„Rudniki“ sp. akc.	157
Rygier Sz. Ch.	126
Rymowicz K. S.	153
Rywkin i Salman	80

S

Sachnowicz D.	125
Sapiro A.	200
„Saturn“	11
„Saturnia“ Sp. Akc.	14a
Sawicki i Czerski	39
Sawicki i Gosiewski VII	

Scheibler Grohman		Suchedniowska fa-	"Terrafilm"	152
Sp. Akc.	XLI	bryka odlewów	The Royal Mail	
Schiff Hieromin	178	Sp. Akc.	Stear Packet	
Scheifer Józef	52	Sud i Rynkiewicz	C-o	XLIII
Schlösserowska		"Surowiec"	Thonet B-cia	147
Przedziałnia kal.	17	Suski i Lenksze-	Thumim Bracia i	
Schnee i Greczanik	47	wicz	Freidman	48
Schönberg i C-o	XVI	Święcicki Kazimierz	Tisser i s-ka	48
Schwarz Izidor	47	Ś-to Jerskie Zakła	Tomaszowska Fa-	
Schweikert	131	klady Przemys-	bryka Sztuczne-	
Seelig L. i Syn	46	słowo-Handlowe	go Jedwabiu kal.	4
Sejneński O. S.	XLVII	Sp. Akc.	Tomaszowska Prze-	
Serko Ber	67	"Świt	dzalnia sp.akc.kal.	18
Sieradzki, Kronen-		"Synapl"	Tow. Akc. Elek-	
berg i James	124	"Syrena"	trowni Zgierskiej	167
Silberstein M.		Szczerbiński i S-ka	Tow. Akc. Rosyj-	
Tow. Akc. kalen.	6	Szejnman, Kowar-	skiego Przemysłu	
"Skarżysko M. Feld-		ski i Chmilnicki	Żelaznego	34
man	93	"Szekelin	Tow. Akc. Widzew-	
Slawoit M. i C-o	II	"Szereszewski I.L."	skiej Manufaktury	
Śląski Bank Eskon-		Tow. Akc.	kal.	7 i 93
towy	44	Szerman	Tow. Apropowizacji	
"Słoń"	135	Szleser i Spindler	miast Polski i	
Sobel N.	48	Szmechel Emil	Ziem Wschod.	
Société Fermière de		Szopa i Zimmer-	okładka	III
la Czenstochowie-		man	Tow. dla Przemysłu	
ne kalendarz	17	Szpira Fiszel	rolnego	172
Soczeńska papier-		Szporn Joachim	Tow. Przemysłowo	
nia	VI	Sztabiński i Syn	leśne sp. akc.	XVII
Sojka Adolf	105	Sztejn i Szturman	Tow. Sosnowieck.	
"Solali"	105	"Szyft"	fabr. rur i żelaza	
Solecki Młyn Pa-		Szulc Wacław	sp. akc.	36
rowy	16	Szulszleper S-wie	Tow. Starochowick.	
Sołowejczyk	198	Szustowa Koniak	Zakładów gór.	
Sommer i Nower	142	kalendarz	sp. akc.	XXXIX
Sowa D.	29	Szwarcbaum	"Tradecentr" kol.	3a
"Sparos"	172	Szwyf i Paulński	Trilling O. i Syn	127
Spiegel Sami	50	Szybowski M.	"Trimex"	133
Spielman Benzion	47	Szydłowski L. M.	Trubowicz F.	120
"Sport"	39	Szyffem Maksym	"Trud"	161
Spotowski	XLVI		"Trud" sp. akc.	XVI
"Spójnia"	66	T.	Tschakert R. i s-ka	3
"Staniola" Sp.Akc.	60	Tartaki Parowe i	Turjański A.	133
Starfilm	154	Ekspluat. Leśna	Türkli Lipe	XXI
Steiberg A. i Mo-		Teatr "Odeon"	Türkli Nüssenbaum	48
nitz	XXXIII	Teatr Paryski	Turner R. i S. kal.	21
Steinberg B-a i S-ka	160	"Technik" kol.	Tylczyn I.	183
Stern i Beck	50	"Technopol"	Tymieniecki i s-ka	88
Stolarow W. kal.	14	Templer i Szwede	Twarowski i s-ka	112
"Stradom"	177	Tepler, Brutman i		
"Strem" Sp.Akc.	13	S-ka		
Stuczyński B-cia	144	"Tepege" sp. akc.		

U.		Wickenhagen F.		Z	
„Union“ sp. akc. kal. 4		Sp. Akc.	30	Zabłocki Józef	111
„Unja“ sp. akc. kol. 13a		Wider H.	LXII	Zachodnie T-wo	
„Ursus“ kalend. 11		Widzewska Manu- fak. Tow. A. kal. 7	93	dla Handlu i przemysłu Sp.	
V.		Wiedeński Bank		Akc.	61
„Vertex“ 36		Związkowy	62	Zajczyk G.	118
W.		Wien Karol	174	„Zawiercie“	129
		Wien Osias	175	Zelwer i Syn	66
		Wieliczkie B-cia		Zembowicz i Zda- nowicz	136
Wachs Bergner i		i S-ka	112	Zgierska manufak- tura Tow. Akc.	
Metzger 48		Wierciński Feliks	73	kalendarz	19
Wagner J. 165		„Wik“	82	„Zgoda“	31
Wajdenfeld A. 88		Wileński Prywatny Bank Handlowy	3a	Zgórecki	150
Wajman Z. 96		Wileński Syndykat rolniczy Sp. Ak. XLII		Ziemiańska Cukier- nia	117
Wajnsztok H. 93		Wileńskie Towarz. Handl.-Zastawo- we Sp. Akc.	94	Ziemski Bank Kre- dytowy	43
Wajnsztok L. 94		Wilner H.	42	Zjednoczenie Pol- skich fabryk ma- szyn i narzędzi rolniczych	XL
Wallmann Alek- sander Sukc. 168		Winberg B-cia	114	Zjednoczony Han- del i Przemysł	107
Warsz. Centr. Za- kupu Jaj kalen. 20		Windman J. okład. III		Ziółkowski XXVIII i 17	
Warsz. Sp. Akc. Bud. Par. 163		Windyga T.	63	Zygadło, Legotke, Kuczewski inż.	27
Warsz. Syndykat Rolniczy V		Winograd i Lewar- towicz	141	Zylber i Poznań- ski. XXXIV	
Warsz. Laborat. Chem. Tow. A. 53		Winiski F.	99	Zweibaum M.	148
Warsz. T-wo Bud. 89		Winzberg L. J.	26	Zrzeszenie Cech- mistrzów Budo- wanych Spółka Akc. XXXV	
Warsz. T-wo Tr. i Żegl. Sp. Akc. 45		Winter i Reiser	46	„Zrzeszenie Pracy“	87
„Warta“ 177		Winter b-cia i s-ka	120	Zw. Białostockie- go Przemysłu	128
Warwasinski L. J.		Winter S. XVIII		Związek Garbarzy Fabrykantów.	81
Wojakowski i S-ka 97		„Wisła“ Tow. Akc. 77		Związek Producentów Drzewa	59
Wawrzyniak St. 110		Wnuk Herman	178	Związek Producentów Ryb.	200
Wdowiński Józef III		„Wojciechów“ Tow. Akc.	75	„Żelazo“	156
Wedel kalen. 10		Wojewódzki i S-ka	100	„Żelazo-Beton“.	29
Wegenko S. i S-ka 55		„Wola“ Tow. Akc. kalend.	19	Żelazo-Beton	189
Weigle Wilhelm 181		Woldenberg E. XV		Zyrardowskie Za- kłady tow. akc.	22
Weinberg M. L. 66		„Wood“ kol. 4a			
Weiss Z. XLIX		Wolska Manufak. 18			
Weksler S. 118		Wschód. Chemicz. T-wo Akc. XVIII			
„Wektor“ 70		Wutke Krystjan kal. 9			
Wende E. i S-ka 194		„Wysoka“ Sp. Akc. 88			
„Wenus“ 79		Wyszomirski & Bekker	9		
Werner A. J. 50					
Wertheim i S-ka XXXI					
Wertheim R. 160					
„Westrich“ Sp. A. 37					
Wexler E i J. Oldak 182					

Maszyny i Narzędzia

Sp. z ogr. odp.

Biuro centralne: Warszawa, Marszałkowska Nr. 147, tel. 91-98.

Skład: Warszawa, Bednarska 8, tel. 33-31.

Oddziały: Kraków, ul. Pędzichów 6; Borysław, ul. Pańska,

POLECA ZE SWOICH SKŁADÓW KRAJOWYCH:

Wszelkie maszyny do obróbki metalu, żelaza i drzewa.

Narzędzia mechaniczne, ślusarskie i stolarskie, jak świdry spiralne, gwintowniki, imadła i t. p.

Narzędzia pneumatyczne jak wiertarki, młotki i t. p. z częściami zapasowymi.

Wiertarki elektryczne ręczne.

Łożyska kulkowe.

WYŁĄCZNE ZASTĘPSTWA NA POLSKĘ:

BLAU i S-ka Fabryka obrabiarek i narzędzi w Wiedniu: Szlifiarki i wiertarki wszelkiego rodzaju. Wszelkie narzędzia warsztatowe jak: gwintowniki, gwintownice, świdry spiralne, uchwyty, narzędzia instalacyjne, obcęgi i t. d.

Frankfurcka fabryka maszyn, przedtem POKORNY i WITTEKIND w Frankfurcie n-Menem: Turbokompresory. Kompresory powietrzne wszelkiego rodzaju wedle patentu „Köster”. Młotki pneumatyczne do nitowania. Dłuta pneumatyczne do rżnięcia. Wiertarki pneumatyczne. Ubijacze pneumatyczne i t. p.

COLLET & ENGELHARDT Sp. Akc. Fabryka maszyn Offenbach n/Menem: Poziome maszyny do wiercenia, wszelkie maszyny do fabryk parowych i wagonów kolei, stałe i przenośne maszyny do wiercenia. Wytaczarki do cylindrów, maszyny do obróbki radiatorów, maszyny do nawijania szpul elektr. i t. d.

BURKHARDT & WEBER Fabryka maszyn, Reutlingen: Maszyny o szybko-
bieżnych piłach do rżnięcia żelaza wszelkiego rozmiaru.

WOTAN—WERKE Sp. Akc. w Lipsku: Frezarki wszelkiego rodzaju. Strugarki poprzeczne. Tokarki szybkobieżne i t. d.

KONRAD MODRACH Fabryka maszyn, Gera-Reuss: Wszelkie nożyce do blach; pojedyncze i kombinowane maszyny do rżnięcia blach, wytłaczarnia dziur i t. p.

LIPSKA FABRYKA BUDOWY MASZYN Lipsko—Sellerhausen: Elektryczne kolankowe, maszyny do nitowania.

Niemiecka fabryka łożysk kulkowych (D. K. F.) Lipsko—Plagwitz: Łożyska kulkowe wszelkiego rodzaju.

„RUCOCO“ Fabryka maszyn Rucolvius, Cordier i S-ka. Menden, Westfalia: Maszyny o szybkobieżnych piłach do rżnięcia żelaza i metali.

Jac. SCHMITZ i Syn Fabryka maszyn, Düsseldorf: Kompletne urządzenia kuzienne, wentylatory, kuźnie i t. p.

DOM HANDLOWY

Kazimierz Święcicki

WARSZAWA,

ul. Boduena 3, telefon 1270-80

POLECA Z REPREZENTOWANYCH FABRYK

Dział budowlano-ceramiczny:

Dachówka Marsylska, Rzymska, Karpiówka
Ciągniona, Felcowana, Sączki diamentowe, Po-
sadzka Terrakotowa;

Cegła maszynowa, kominowa, fasonowa;

Cegła ogniotrwała (szatamowa) normalna
i fasonowa.

Dział techniczny:


Maszyny do obróbki metali, lokomobile i ma-
szyny parowe, strugarki, heblarki, tokarnie,
wiertarki, maszyny do cięcia metali na zimno,
typu „Fortuna“, szlifiernie, instrumenty war-
sztatowe, pilniki, noże dyfuzyjne i pilniki
do nich;

Maszyny dla młynarzy.

21

FABRYKA

USZCZELNIENIENIA 

 **DO MASZYN**

R. TSCHAKERT i S-ka.

Warszawa, ul. Żytnia Nr. 20.

Telefonu Nr. 11-42.

**SZCZELIWA (PAKUNKI)
ANTIFRYKCYJNE DO DŁAWIC.**

PIERŚCIEŃ USZCZELNIAJĄCY
do przewodów parowych,
powietrznych i wodnych.

Smar adhezyjny do pasów.

SMAR DO LIN.

Zakłady Mechaniczne i Odlewnia

„B I A Ł O G O N”

w KIELCACH.

Oddział w Warszawie, Bracka 5.

RURY LANE WODOCIĄGOWE, KANALIZACYJNE,
ZLEWOWE. ODLEWY SANITARNE, KUCHENNE,
ROLNICZE. POMPY ABISYNSKIE. DIAFRAGMA,
KALIFORNIJSKIE. KOŁOWROTY. TRANSMISJE.
————— ODLEWY MASZYNOWE. —————

55

BANK

Handlowo-Przemysłowy w Łodzi

Instytucja Centralna:

Łódź, ul. Piotrkowska N-r 74, tel. 259, 871, 872.

Oddział w Warszawie:

ul. Królewska 23, Telefony 171-83, 193-52, 193-48.

I Oddział Miejski:

Warszawa, Al. Jerozolimska 39, (Hotel Polonja),
tel. 255-67.

Kapitał zakładowy 200.000.000.

Adres telegraficzny: LOVARBANK, Warszawa.

Załatwia wszelkie czynności bankowe.

47

BANK ZJEDNOCZONYCH ZIEM POLSKICH

Spółka Akcyjna.

WARSZAWA, pl. Napoleona 7.

ODDZIAŁY MIEJSKIE:

I Oddział, ul. Królewska 6;

II Oddział, ul. Krak. Przedm. 13. (Gmach Hotelu Europejskiego).

ODDZIAŁY ZAMIEJSCOWE:

**w Bydgoszczy, Lwowie, Baranowiczach, Kole, Wilnie,
Słonimie, Równem.**

Agentury w Stołbcach i Nowogródku.

**Załatwia wszelkie operacje w zakres
bankowości wchodzące.**

71

Polskie Tow. Budowlane

Spółka Akcyjna.

Warszawa,

ulica Wierzbowa 9.

Telefon 255.02, 255-07, 255-29.

Adres telegraf. **Fundament.**

L w ó w,

ulica Kościuszki 6. Tel. 374.

Adres telegraf. **Fundament.**

Wykonywa budowlę w działach:

**Architektonicznym, żelbetowym, kolejowym, drogowym
i wodnym.**

Opracowuje plany, kosztorysy i rachunki rentowości urządzeń, zwłaszcza miejskich. Zatrudnia pierwszorzędných specjalistów w każdym dziale, biorąc pełną odpowiedzialność za celowość, terminowość i ekonomję wykonanych budowli.

Własne kolejki robocze, bagry lądowe i wodne, cegielnie, tartaki, stolarnie.

15

G. PUPKO

Przedsiębiorstwo
Komisowo - Leśne

WARSZAWA,
ulica Sienna Nr. 61 m. 3.

Telefony: 238-22.
233-61.

109

Polski Przemysł Budowlany

Spółka Akcyjna

Biuro Zarządu

Warszawa, ulica Wierzbowa Nr. 9.

TELEFONY:

Zarząd: 73-96, 73-99. ——— Dyrekcja: 79-65.

RACHUNKI PRZEKAZOWE

Pocztowa Kasa Oszczędności Nr. 2110

Polski Bank Handlowo-Przemysłowy Oddział Warszawski.

79

TOWARZYSTWO Przemysłowo-Leśne i Budowlane

„Budulec“

Sp. Akc.

WARSZAWA

Wierzbowa 11 m. 28.

Tel. 229-63.

77

DOM HANDLOWO- PRZEMYSŁOWY LEŚNY

JULJAN KABAK

W SOSNOWCU.

2

DOM HANDLOWY W. ISSERLIN

WARSZAWA

Żabia 7/16, tel. 42-92.

WILNO

Końska 1, telef. 653.

GDAŃSK

ISSERLIN HOLZEXSPORT G. m. b. H.

HUNDEGASSE 40, tel. 1014.

Adres dla depesz: Warszawa: „WUISSERLIN“

Wilno i Gdańsk: „BRISSERLIN“

Eksport materiałów drzewnych.

6

Wyszomirski & Bekker

Sp. z ogr. odp.

Przemysł leśny.

Warszawa, Królewska 29. Tel. 296-22.

5

DOM HANDLOWY

H. LEWIT

WARSZAWA, Twarda 21. — Tel. 208-24.

Przemysł drzewny.

4

DOM HANDLOWY

Huberman, Kowartowski i Brun

PRZEMYSŁ LEŚNY

Warszawa, Tłomackie 2

Telefon 124-17.

- - Adres dla depesz: „HUKOB“. - -

7

DOM HANDLOWY

I. PREN

Warszawa, ul. Leszno 15, telefon 86-83.

**- - - Eksploatacja lasów - - -
i eksport materiałów leśnych.**

8

WYRÓB MATERIAŁÓW BUDOWLANÝCH i EKSPLOATACJA LASÓW.

PRZEDSIĘBIORSTWO

DRZEWNE

„SATURN”
SPÓŁKA z OGR. ODP.

WARSZAWA,
Wilcza Nr. 23.

— Telef. 250-90. —

Adr. telegraficzny „ENRES“, Warszawa.

18

„AGRUMARIA“

SPÓŁKA AKCYJNA

Importowo-Eksportowa

Warszawa, Gdańsk, Kraków, Lwów, Tryjest, Medjolan, Katania,
Palermo, Sztokholm, Wiedeń, Praga, Budapeszt, Marburg,
Hamburg, Windsheim, Madryt, Almeyxa, Barcelona, Malaga,
Murcja, Walencja, Lizbona, Addis-Abeba (Abisynia).

Warszawa, Szczygła Nr. 12.

Telefony: 210-20, Składy: 171-07 i 217-30.

Eksploatacja lasów, wyrób materiałów na własnych tartakach.
Eksport wyprodukowanych i zakupionych materiałów drzewnych.

Place ładunkowe i tartak w porcie Gdańskim.

46

Dom Handlowy
B. Bernstein i Ferster

Warszawa, ul. Rysia 1.

— Telef.: 205-83 i 511-18 —

Biuro Przemysłowo-Leśne

Podkłady kolejowe, materiały tarte, drzewo okrągłe.

2 Tartaki Parowe.

Eksport mater. drzewnych zagranicę.

13

Fabryka Garbarska
M. D. Lipowskiego i Synowie
w. Pustelnik, star. Warszawskie.

ZARZĄD: Warszawa, Niska 41.

Telefon Zarządu 40-55. Telefon Szefów 161-06, 258-92 i 309-57.

SPECJALNOŚĆ:
Skóry podeszwowe i juchtowe.

84

T-wo Przem. „FLORIDA“

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ulica Nowolipie Nr. 68, Telefon 298-47.

Wytwórnia wykwintnych mydeł toaletowych
- - - i artykułów technicznych. - - -

Specjalność:

Mydła glicerynowe transparent żółte i różnobarwne. 44

WILHELM ROTH

SP. Z OGR. ODP.

Wiedeń IX, ul. Sobieskiego 3.

BANK-KONTI: ANGLO-OESTERR, BANK, WIEN,
DEUTSCHE BANK, FRANKFURT a/M.
POSTSPARKASSEN-KONTO 149-499.
TELEGRAMM ADRESSE: „ROTHCHEMIE, WIEN“.

Oddział w Warszawie, Żórawia 23.

Telefony 107-05, 207-23. ----- Telegr.: „CHEMROTH“.

31

DOSTARCZAJĄ:

wszystkie chemikalie, surowce i półsurowce potrzebne dla przemysłu tekstylnego, skór, szkła, porcelany, zapalek etc., etc.,
farby anilinowe, oraz wszystkie barwniki tak organicznego, jak i nieorganicznego pochodzenia potrzebne do barwienia skór, wełny, płócien i t. p. rozpuszczalne w wodzie, spirytusie i tłuszczach.

T-wo Zakładów Chemicznych

SP. AKC. „STREM” SP. AKC.

WARSZAWA, MAZOWIECKA 7.

76

Telef.: 314-30, 56-65, 273-17 i 120-00. Adres dla telegr. „STREM“.
FABRYKI: w Strzemieszycach W. W.; w Łodzi st. Łódź-Chojny;
w Tarchominie st. Praga; w Odessie st. Odessa-Peresyp.
KLEJ KOSTNY i SKÓRNY, OLEINA, STEARYNA, GLICERYNA, MACZKI
KOSTNE NAWOZOWE. KUPUJE KOŚCI, PŁACĄC NAJWYŻSZE CENY.

POLSKI Przemysł Naftowy

SPÓŁKA AKCYJNA

W WARSZAWIE.

CENTRALA: Warszawa, Wiejska 14. Tel. 253-60, 252-62.

DYREKCJA RUCHU w Borysławiu.

Kapitał akcyjny mkp. 100.000.000.

KOPALNIE:

w Borysławiu,

w Mraźnicy,

w Bitkowie,

w Iwoniczu,

w Trześniowie,

w Roztokach,

w Szymbarku etc.

Adres telegraficzny: PRZEMNAFT-WARSZAWA.

T = E = P = E = G = E

T-wo dla Przedsiębiorstw Górniczych

SPÓŁKA AKCYJNA w KRAKOWIE.

Telefon 22-32. — Adres telegr.: TEPEGE, telefonem Kraków.

Centrala Kraków, Jagiellońska 5.

REPREZENTACJE: Warszawa, Hortensja 1, telef. 303-89. —
Sosnowiec, Trzeciego Maja 15. — Krosno, Boryslaw.

- I. **DZIAŁ POSZUKIWAŃ GÓRNICZYCH.** Geologiczne badanie znachodzeń się ropy, węgla, rud, glinki ogniotrwałej, kamieni użytkowych i budowlanych i t. d.
- II. **DZIAŁ WIERTNICZY.** Płytkie wiercenia poszukiwacze — głębokie wiercenia za ropą, węglem, solą, wodą i t. d., bądź systemem suchym polskim (t. zw. kanadyjskim), bądź płuczkowym szybko-udarowym lub płuczkowym obrotowym, djamentowymi koronami do jaknajwiększej głębokości z najlepszej idącemi gwarancjami.
- III. **DZIAŁ ROBÓT GÓRNICZYCH.** Głębianie szybów o wyprawie murowanej, betonowej, żelaznej, żelazno-betonowej, drzewnej w warstwach zwykłych i wodonośnych. Pędzenie przecznic (przekopów), chodników, wykonywanie pośszybiów, izb maszynowych podziemnych i t. d. Pędzenie tunelów dla celów kolejowych i dla zakładów wodnych. Cementowanie gór utworu wodonośnego. Kupno i sprzedaż terenów węglowych, rudonośnych i t. d. Informacje co do wartości kopalń, udziałów i t. d.
- IV. **DZIAŁ BIURA TECHNICZNEGO.** Projektowanie urządzeń nowych kopalń, zmian w istniejących kopalniach oraz wszelkie roboty w zakres miernictwa górniczego wchodzące.
- V. **DZIAŁ TOWAROWY.** Dostarczanie urządzeń kopalnianych oraz wszelkich dla ruchu kopalń potrzebnych artykułów technicznych. Na składach żelazo, stal, rury, pasy, liny, uszczelnienia, cement, karbid i t. d. Zastępstwa: A. Deichsel, fabryka lin w Sosnowcu, H. Flottmann, fabryka urządzeń kopalnianych i t. d. w Wiedniu.
- VI. **DZIAŁ ROPNY.** Własne kopalnie ropy; tworzenie Spółek dla eksploatacji ropy (Krakowsko-bitkowska Spółka naftowa, Polska Związkowa Spółka naftowa) i zarząd tychże. Kupno i sprzedaż terenów naftowych.
- VII. **DZIAŁ WĘGLOWY.** Sprzedaż węgla i koksu.
- VIII. **FABRYKA MASZYN i NARZĘDZI WIERTNICZYCH W KROŚNIE** dostarcza kompletnych urządzeń i narzędzi do wierceń.

Kresowe Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe

Spółka Akcyjna

Zarząd w Warszawie, ulica Jasna Nr. 24.

Telefon 5-68 i 45-29.

Własne Fabryki Wódek i Likierów

oraz składy hurtowe i detaliczne

**w Wilnie, Głębokiem, Mołodecznie, Baranowiczach, Pińsku,
Sarnach, Zdołbunowie i Ostrogu,**

Rachunek Czekowy w P. K. O. Nr. 3233.

29

MŁYN PAROWY SOLECKI

WARSZAWA, SOLEC Nr. 14.

TELEFON Nr. 95-01.

FABRYKA
Cukrów i Czekolady
Jana Ziółkowskiego
w Warszawie, ul. Wolska 32,
telefon Nr. 189-97

poleca specjalnie Czekoladę:

Perła Wisły, Jajeczną-Zdrowia, Marysienkę,
Stołeczną, Mleczną, Różana Kalina, Wanda,
Ponczową.

ŻAŁAĆ WSZĘDZIE!!!

WARSZAWSKA FABRYKA
WYROBÓW POŃCZOSZNICZYCH
A. MEZRYCKI

WARSZAWA, Leszno 71, tel. 143-34

wyrabia w różnych gatunkach i kolorach pończochy, skarpetki, pończoszki dzieciinne, żakiety, swetry, reformy i stylpy przędzowe i wełniane.

45

WOLSKA
MANUFAKTURA

WARSZAWA, Przyokopowa 49.

Telefon 71-53.

FABRYKA PŁÓTNA INTROLIGATORSKIEGO (CALICO) CHUSTEK KRETONOWYCH I CHUSTEK DO
===== NOSA. =====

39

Wytwórne
Wyroby Czekoladowe

FABRYKI

A. Etienne & L. Chabrowski
Warszawa, ul. Żytnia, 20, telefon 36-39.

41

„KONOPIE”

SPÓŁKA AKCYJNA

Wytwórnia Lin
i wyrobów Konopnych

w Warszawie, ulica Czerniakowska 205.
— Telefon Nr. 292-42. —

Fabryka produkuje:

SIECI morskie, jeziorowe i rzeczne,
SZPAGATY wszelkich gatunków,
LINY konopne, manilowe, transmisyjne,
sznury rybackie oraz wszelkie wyroby
POWRÓŻNICZE.



Dom Handlowy
Hełczyński i Sacha
w Warszawie,

Al. Jerozolimską 6. Telefony 238-16 i 298-03.



Poleca:

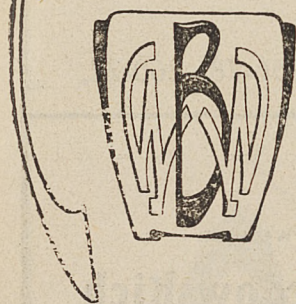
Tkany bawełniane filtracyjne wyrobu T-wa Schlöserowskiej Przędzalni i Tkalni Bawełny w Ozorkowie.

Stale na składzie:

Pasy skórzane krajowe i zagraniczne, pasy balata
Pilniki ślusarskie i do ostrzenia pił
Piły poprzeczne, podłużne, gatrowe, tarczowe i taśmowe
Węże parciane i liny manilla
Oleje maszynowe, cylindrowe, wazelinowe, automobilo-
bilowe i smar Tootte'a
Oraz wszelkie inne artykuły techniczne.



Antoni Łukowski



Wielkopolska wytwornia bielizny

Sprzedaż tylko hurtowa

Warszawa, Długa 50, Tel. 231-59.

16

Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu towarami
włókienniczymi, norymberskimi i galanteryjnymi

„HURT“

w WARSZAWIE,

CENTRALA: ul. Długa 42.

Telefony: Zarząd 279-62, Buchalterja 208-26, Składy 238-76.

Mechaniczna Fabryka Bielizny Męskiej

Ulica Ogrodowa Nr. 29, tel. 220-17.

Sklep fabryczny: Długa 42, tel. 284-22.

POLECA: towary wełniane, półwełniane, bawełniane i trykotaże
oraz posiada na składzie olbrzymi wybór bielizny
męskiej miękkiej i sztywnej, kołnierzy, półkoszulków,
mankietów etc. po cenach bardzo przystępnych,

Wykonanie wykwinne z pierwszorzędných towarów.

SPRZEDAŻ HURTOWA.

CENY FABRYCZNE.

HURTOWNIA

ceraty, skóry sztucznej, kaloszy, płótna gumowego dla szpitali, piłek i obcasów gumowych.

S. LIS

Warszawa, Nalewki 13, m. 4. Telefony 256-78, 260-22,

40

Znajdujące się pod Zarządem Państwowym

Tow. Akc. Zakładów Żyrardowskich
w Żyrardowie (pod Warszawą)

Przędzalnia lnu, bawełny, oraz tkalnia

Wyroby lniane, bawełniane, bielizna stołowa, wyroby pończosznicze, płótno oponowe (surowe i impregnowane),
— — filtracyjne, obuwowe i t. d. — —

Skład główny

— w WARSZAWIE, ulica Tłomackie Nr. 1. —

82

Warszawski Skład Fabryczny

Fajansu, Szkła, Porcelany, Lamp i Wyrobów Metalowych.

D. Landau, Sz. Żyw i S-ka

Warszawa, Ptasia 2. Telefon 62-46

74



Skład Fabryczny
Warszawa, ul. Długa Nr. 21.

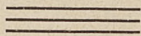
Telefony: 167-17 i 261-41.



CERATA RÓŻNYCH GATUNKÓW.

— OBRUSY CERATOWE. —

CHODNIKI i DYWANY CERATOWE.

SPRZEDAŻ HURTOWA. 

80

Fabryka
Wyrobow Tytuniowych
„F. D. Janowski”
w Białymstoku,
ulica Warszawska Nr. 39. Telef. 201.



Rachunek żyrowy w P. K. K. P. w Białymstoku i Warszawie.

Kantor i skład fabryki w Warszawie,
Tłomackie Nr. 9, telefon Nr. 176-22.

Poleca swoje wyroby z najlepszych tureckich,
rosyjskich i innych zagranicznych tytuniów.

Firma egzystuje od 1889 roku.

Jeneralna reprezentacja na Polskę
Amerykańskich fabryk
MASZYN DO PISANIA
„ROYAL”

— i —

„CORONA”

Taśmy, Kalka i dodatki do maszyn
do pisanja.

Amerykańskie meble
i urządzenia biurowe.

Tow. Handlowo-Przemysłowe

„PACIFIC”

WARSZAWA, Al. Jerozolimska Nr. 25.

Tel. 80-37 i 117-80.

Sp. Akc. „KRAJ” Sp. Akc.

FABRYKA

Maszyn i Narzędzi Rolniczych

DAWNIEJ ALFRED VAEDTKE w KUTNIE.

ZARZĄD i CENTRALNE BIURO HANDLOWE

WARSZAWA, ul. CHMIELNA Nr. 26. TELEF. 241-33.

Fabryka założoną została w roku 1890, i przekształconą na spółkę akcyjną, pod powyższą nazwą w roku 1920. Organizacyjnie, pod względem swej wytwórczości fabryka rozpada się na 2 działy:

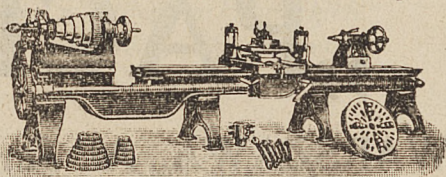
Maszyn Rolniczych,

produkując masowo: Młocarnie sztyftowe (kolcowe) cepowe i szerokomłotne do prostej słomy. Maneże konne. Sieczkarnie tarczowe i bębnowe oraz miedlice do obróbki lnu i konopi.

Długoletnia działalność fabryki i zastosowanie ulepszeń technicznych w produkcji maszyn rolniczych, dają zupełną gwarancję otrzymania maszyn najbardziej dostosowanych do potrzeb naszego rolnictwa, o czym świadczy setki listów rolników pracujących naszymi maszynami.

Dział Obrabiarek:

Tokarnie pociągowe do obróbki metali od 1 do 7 metrów toczenia, oraz tokarnie tarczowe (borbanki) ze specjalnym uwzględnieniem typu mniejszych tokarni uniwersalnych, najbardziej odpowiednich i mających szerokie zastosowanie w mniejszych warsztatach mechanicznych.



Katalogi, rysunki i szczegółowe oferty
wysyłamy odwrotną pocztą.

**FABRYKA
PASÓW PĘDNYCH
Fr. Nowakowski**

WARSZAWA,
ulica Wolska Nr. 5. — Telefon Nr. 207-54.
ADRES TELEGRAFICZNY: F R A N O — W A R S Z A W A.



SPECJALNOŚĆ:

Pasy blankowe. Manżety do pomp.
Troki wszelkiego rodzaju i struny skórzane.

128

**Biuro Techniczno-Handlowe
Zygadło, Legotke, Kurcewski
Inżynierowie**

WARSZAWA, ul. Marszałkowska Nr. 72. Telefon Nr. 76-73.

Budowa urządzeń elektrycznych:

S I Ł Y,
Ś W I A T Ł A,
T E L E F O N Ó W,
S Y G N A L I Z A C J I.

Dostawa maszyn i materiałów instalacyjnych.

WARSZTATY TELEFONICZNE.

94

SKŁADY ŻELAZA S. P R Y W E S

SPÓŁKA AKCYJNA

w Warszawie.

ŻELAZO: wszelkie wymiary i profile.

BLACHY: żelazna, cynkowa i ocynkowana,

belki żelazne i szyny kolejowe, gwoździe

i drut, towary żelazne galanteryjne, okucia

i odlewy żelazne oraz metale.

110

METALE

SUROWCE: cyna, ołów, cynk, miedź, antymon, aluminium.

PÓŁWYROBY z powyższych surowców — w blachach,
prętach, rurach.

Blachy białe i żelazne cienkie. ——— Metale białe.

KUPNO I SPRZEDAŻ STARYCH METALI I POPIOŁÓW

DOM HANDLOWY

Kornblum i Gepner

WARSZAWA, Grzybowska Nr. 27. Tel. 90-27, 55-25.

Adr. tel.: Gepner-Warszawa.

120

Zakłady Przemysłowe M. D E N

Rachunki przekazowe:
PKKP. Oddział w Radomiu Nr. 1218.
Poczt. Kas. Oszczęd. Nr. 100,219.
Adres dla depesz: **Dekaef** Radom.

Telefony:
Kaptur pod Radomiem Nr. 29,
Firlej pod Radomiem Nr. 65,
Radom Nr. 80.

FABRYKI GARBARSKIE:
Skóry podeszwowe:

Radom-Kaptur

Skóry chromowe i gienzowe:
Radom-Firlej

Skóry lakierowe: Radom-Firlej

SIERŚCIARNIA RADOM — KAPTUR.

Olejarnia Parowa, Młyn Walcowy,

CEGIELNIA PAROWA:
Firlej (pod Radomiem).

DOBRA ZIEMSKIE
Kłw atka - Szlachecka
i Firlej (pod Radomiem).

KANTOR
i BIURO SPRZEDAŻY
w Warszawie, Leszno 33. Tel. 241-64.

135

„Żelazo--Beton”

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ulica Żórawia 11.
Tel.: dyrekcji 60-24, biura 40-24.

WYKONYWA
wszelkie roboty w zakresie
budownictwa wchodzące.

96

FABRYKA

GARBARSKA

R A D O M, ul. Mleczna 5a

D. Sowa.

132

Garbarnia „Ogniwo”

w RADOMIU, telefon Nr. 22.

Skóry podeszwiane i chromowe.

133

FABRYKA GARBARSKA M. Ejzman RADOM

Skrz. pocz. 34. — Telef. Nr. 174.

Wyrabia skóry podeszwiane i chromowe
wszelkiego gatunku.

142

Zakłady Garbarskie i Fabryka Pasów F. WICKENHAGEN Spółka Akcyjna w RADOMIU.

134

Garbarnia A. L. DEN i S-ka

w RADOMIU, ul. Zamłynie Garbarska 4. Telefon 179.

Adres dla depesz: „DEN ZAMŁYNIE“.

**WYRÓB SKÓR PODESZWIANYCH
wszelkich gatunków oraz
WSZELKICH SKÓR CHROMOWYCH.**

R-ki bieżące: P.K.K.P., Bank Handlowy w Warszawie Oddział w Radomiu,
Bank Handlowy w Łodzi Oddział w Radomiu.

138

Fabryka Garbarska

„Z G O D A”

Spółka z ogran. odpow.

RADOM, ulica GŁÓWNA Nr. 4. — Telefon Nr. 134.

Adres dla depesz: Radom, Garbarnia „Zgoda”.

Wyroby skór chromowych:

BUKATY, SSAKI i BARANY oraz WYROBY SKÓR
PODESZWIANYCH DĘBOWYCH
i PASÓW CHROMOWYCH TRANSMISYJNYCH

140

I-sza Spółka Garbarska

„N O W O Ś Ć”

ODDZIAŁ we LWOWIE.

Wyrabia: Skóry, podeszwy, juchty, faledry, blanki i chromowe czarne i kolorowe.

Rachunki Przekazowe: P. K. K. P., Bank Hadl. Warszawski Oddział w Radomiu, Bank Zachodn. w Warszawie Oddział w Radomiu, Bank Przemysłowców Radomskich w Radomiu, Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie Oddz. w Radomiu.

141

T-WO HANDLOWO - PRZEMYSŁOWE

Spółka
z o. p.

„TECHNOPOL“

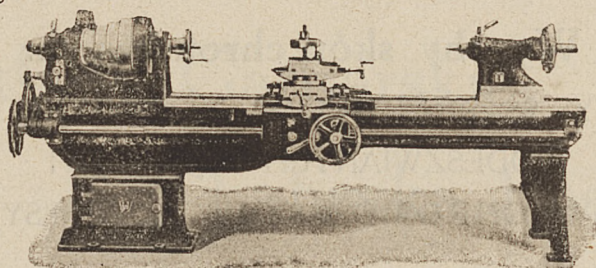
Spółka
z o. p.

WARSZAWA, Jerozolimska 35, tel.: 216-51 i 270-27
poleca ze składu:

MASZYNY DO OBRÓBKIDRZEWA: Heblarki, Piły, Gatry i in.
DO METALI: Tokarnie, Wiertarki i in.

ARTYKUŁY TECHNICZNE: Azbest, Pakunki uszczelniające,
Klingerit, Morit, Pasy skórzanе, „Balata“ i z sierści wielbłądziej;

NARZĘDZIA: Piły gatrowe, cyrkularne, Pilniki, Uchwyty,
Świdry.



95

**Warszawska fabryka drutu,
gwoździ i wyrobów metalowych**

„SZTYFT“

WARSZAWA, ulica Ciepła Nr. 11.

Telefony: 205-28; 172-61; 92-69 i 183-25.

Adres telegraficzny „SZTYFT-WARSZAWA“.

**POLECA: gwoździe handlowe, faso-
nowe sztyfty i t. p.**

**druty blankowe, zarzone,
galwanizowane i t. p.**

131

Bracia Jenike,

Inżynierowie

Warszawa, Żórawia Nr. 12.

Telefony: 29-64 i 220-00. Adres telegraficzny „Brajenikę“.

Dźwigniki,
Karczowniki,
Liny stalowe,
Łańcuchy,
Drut stalowy.

— Oferty i katalogi na żądanie. —

85

Naczynia i Przybory Kuchenne

Konserwatory J. Wecka.

Maszynki do mięsa i lodów.

Kuchenki do gotowania.

Piece żelazne. Łóżka. Meble koszykowe.

Zamki i kłódki. Wyroby nożowe.

Galanteria metalowa. Towary żelazne.

Rok założenia 1794

Krzysztof Brun i Syn

w Warszawie, plac Teatralny.

Filje: Marszałkowska 124 — Daniłowiczowska 9.

85

TOWARZYSTWO AKCYJNE Rosyjskiego Przemysłu Żelaznego (dawniej Tow. B. Hantke)

w WARSZAWIE, ul. Srebrna 9. Adres telegraficzny: „Behan—Warszawa“.
Rachunek bieżący: w Banku Handlowym w Warszawie, w Banku Przemysłowców
Polskich Sp. Akc. Nr. 583, w Pocz. Kasie Oszczęd. Nr. 2962.
Telefony: Dyrekcja 57-22, Biuro Sprzedaży 4-59, Buchalterja i Kierownik techniczny
142-86, Ogólny 4-75.

WYRABIA:

Drut żelazny i stalowy, ciągniony: blankowy, żarzony, brązowany (galwanizowany), cynkowany, cynowany; drut do przewodników telefonicznych i telegraficznych.

Drut kolczasty z drucianymi kolcami, biały, oliwiony, cynkowany; **skobelki** do przymocowywania drutu kolczastego, białe (blankowe) lub cynkowane.

Gwoździe druciane o okrągłym i kwadratowym przekroju, gwoździe tapicerskie, tyble i t. p.
Łańcuchy: zaprzęgowe, stopowe, windowe.

Śruby: śruby z nakrętkami, czarne i toczone, śruby do zamków i do kół, śruby przyciskowe (stelsrubby), śruby do drzewa z cztero i sześciokątnymi łebkami, czarne, śruby sztyftowe, śruby ankrowe, końce do nadszwejsowania, śruby do krzeseł, śruby do plugów, śruby cepowe, śruby do szyn, tiryfony. **Nakrętki** czarne i toczone, gwintowane i niegwintowane, cztero i sześciokątne, oraz okrągłe: **nakrętki do osi**; nakrętki ze skrzydłami; **szajby** (podkładki pod nakrętki), okrągłe i kwadratowe; **nity**: kotłowe, do konstrukcyj żelaznych, manheimskie i saskie, niciki krótkie z płaskimi główkami i t. p.

Łopaty i szufle: fasonów gdańskiego i frankfurckiego, lakierowane, trawione, łopaty do węgla, łopaty balastowe, łopaty do piasku, do kartofli, szufle dla palaczy, szufle lokomotywowe, łopaty i szufle z trzonkami.

Widły: do nawozu i siana, do buraków z gąbkami na końcach zębów, kopacze do buraków, widły do kartofli z gąbkami na końcach zębów, widły do koksu i węgla. **Grabie ręczne żelazne**.

Młoty kowalskie, **oskardy**, **młotki** i **Kowadła** do klepania kos, młoty do obróbki kamienia, młoty do wbijania haków szynowych, deksle, kilofy, drągi żelazne, **haki izolatorowe** do przewodników telefonicznych i telegraficznych; wyroby kowalskie podług rysunków.

Sztyfty do młókań, **zęby do siewników**, **zęby do bron** żelaznych i drewnianych, **lemieszki** do bron sprężynowych, **zęby do konnych grabiarek** wszelkich systemów, z najlepszej stali hartowane.

Sprężyny do bron i **Kultywatorów** oraz **lemieszki** do tychże.

165

T-wo Zakładów Metalowych B. HANTKE

Sp. Akc.

w Warszawie.

„HUTA CZĘSTOCHOWA“.

Wielkie piece, Stalownia, Walcownia.

Surowiec martenowski i lejarski. — **Stal.** — **Żelazo profilowe i handlowe** (płaskie, okrągłe, kwadratowe). — **Żelazo uniwersalne.** — **Bednarka.** **Blacha** zwykczajna do 3 mm. grubości. **Blacha dachowa.** — **Drut walcowany.**

Zarząd i Biuro Sprzedaży, Warszawa, ul. Srebrna Nr. 9.

168

Spółka Akcyjna
Fabryki Maszyn i Odlewni
„ORTHWEIN,
KARASIŃSKI i S-ka”
w WARSZAWIE.

Biuro Zarządu: ulica Złota Nr. 68.
Fabryka „Włochy“ pod Warszawą.

Maszyny parowe, wentylowe i suwakowe.

Motory do gazu ssanego. Kompresory.

Motory do gazu ziemnego. Pompy. Tartaki.

Wirówki, błotniarki. Transmisje.

Całkowite urządzenia cukrowni.

BIURO ELEKTRO-TECHNICZNE
— i —
Fabryka Płyt Gramofonowych
F. CZARNECKI

Warszawa, Chmielna 12. Telefon 16-88.

POSIADA na SKŁADZIE

Dynamomaszyny i Motory: Elektryczne, Gazowe,
Benzynowe, Naftowe, Ropowe i Lokomobile.

KUPNO i ZAMIANA WSZELKICH MASZYN.

Na składzie wielki wybór płyt gramofonowych.

— Kupuje się zgrane i połamane płyty. —

149

Zakłady
Elektryczne

VERTEX

T-wo z ogr. odp.

Warszawa,

ul. Marszałkowska Nr. 98.



163

Zakłady Przemysłowo-Budowlane „WESTRICH“

SPÓŁKA AKCYJNA.

Kapitał zakładowy mk. 50.000.000.

ZARZĄD: Warszawa, Nowowiejska Nr. 9. Tel. 239.38.

ZAKŁADY w Nowym Dworze, z. Warszawskiej.

Adres telegr. „Westrichska“ Warszawa.

Rachunek bieżący w Banku Zjednoczonych Ziem Polskich
I-szy Oddział miejski w Warszawie.

Własne warsztaty mechaniczne stolarsko-ciesielskie i Tartak Parowy.

Przyjmują wszelkie roboty w Zakres Budownictwa.

PRZYJMUJĄ ZAMÓWIENIA: na poszczególne roboty stolarskie i ciesielskie np. na drzwi, okna i t. p. oraz na gotowe wyroby stolarskie jak: krzesła, stoły, taborety, ławki szkolne i t. d. jak również na meble biurowe, na wzór urządzeń amerykańskich.

UTRZYMUJĄ STAŁE NA SKŁADACH: materiały budulcowe jak: belki, bale, deski, łaty i t. d. oraz deski szpuntowane, szalówkę i inne półwyroby z maszyn.

ZAKUPUJĄ: znaczniejsze drzewostany rębne oraz drzewo materiałowe w kłocach.

Towarzystwo Handlowe „Centrometal“

Warszawa, Tel. 247-06 i 176-13. Bracka 4.

ARTYKUŁY TECHNICZNE,
SKUP i DOSTAWA HURTOWA STARYCH METALI
— do HUT i ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH. —

91

Dom Handlowy „MUR”

Sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, Nowosenatorska 8. Tel. 199-05.

HURTOWA SPRZEDAŻ i PRODUKCJA MATERJAŁ.
BUDOWLANYCH WSZELKIEGO RODZAJU.

Biura sprzedaży poniższych instytucji:

Grodziskie Parowe
Zakłady Cegielniane
„HENRYKÓW“

Sp. z ogr. odp.

Polecają:

CEGLĘ ręczną, maszynową,
kominówkę, dziurawkę i t. p.

Polskie Zakłady
WAPIENNE „BIEL“
Sp. z ogr. odp.

Polecają:

WAPNO budowlane, palone,
mielone do celów rolniczych.
Kamień wapienny.

Adres telegraficzny: Warszawa „MUR“.

171

Broń i Amunicja H. Sawicki i S. Czerski

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Królewska Nr. 31. Tel. 38-03.

POLECA BRON palną śrutową i kulową.

Własne warsztaty puszkarskie.

153

Skład Broni i Amunicji ORAZ WARSZTATY REPERACYJNE

„SPORT”

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Chmielna 33, telef. 226-13

(w pobliżu Dw. Gł.)

POLECA broń pierwszorzędných fabryk, oraz wielki wybór naboí myśliwskich z kapiszonami „Gevelot”. WYKONYWA wszelkie roboty w zakres puszkarstwa wchodzące po cenach umiarkowanych.

U w a g a! Zakład prowadzony przez wykwalifikowanych puszkarzy b. współpracowników pierwszorzędných firm warszawskich i zagranicznych.

Firma stale posiada na składzie wybór
strzelb używanych po minimalnej cenie.

— Zamówienia pocztowe i kolejowe wykonywa się za zaliczeniem. —

152

Tow. Akc. „PERUN”

Biuro: Warszawa, Wspólna 59,
telef. 89-34 i 162-99.

Fabryka: Warszawa-Praga, Grochowska 48, tel. 201-16.

Adres telegr.: „Waperun”. Stacja kolejowa: Warszawa-Wschodnia.

Tlen, Azot, Acetylen w Butlach (Dizzons), Karbid, Przyrządy i aparaty do spawania i cięcia metali, Roboty spawalne.

Kosztorysy i wyczerpujące wiadomości udzielam na żądanie.

Składy Tlenu i warsztaty reperacyjne:

i Francuski Zakład spawania i cięcia metali

Łódź, ulica Sienkiewicza Nr. 22.

BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE

MALESZEWSKI i S-ka

Sosnowiec, ulica Piłsudskiego Nr. 4. Tel. Nr. 64.

124

SKŁADY ŻELAZA S. Graff

WARSZAWA, ulica Grzybowska Nr. 10.

Telefony: 37-67, 302-15. Adres telegr. „GRAFFES“.

Rachunek przekaz. w P. K. O. Nr. 3499.

Żelazo we wszelkich wymiarach i profilach,
belki i korytka żelazne, blachy żelazne od
najcieńszych do najgrubszych.

19

Blachę cynkową ocynkowaną białą, żelazną,
oraz wszelkie artykuły żelazne jako to: Gwo-
ździe, Druć, Łańcuchy, Łopaty, Hacele, Huf-
nale, Podkowy jako też blachy kuchenne,
Buksy, Garnki, Podkowy do butów

P O L E C A

Ch. J. Dobroszklanka

W A R S Z A W A,

Plac Grzybowski Nr. 14 w podwórzu.

Telefon 158-02.

182

Kurland i Posłuszny

Warszawa, Twarda № 13.

Telefon Nr. 199-93. Adres telegraficzny „Kurposmetal“.
Rachunek czekowy w P. K. O. № 2641.

Skład wyrobów żelaznych, stalowych, okuć do drzwi i okien, narzędzi rzemieślniczych oraz części do maszyn rolniczych, noży do sieczkarni i żniwiarek wszystkich systemów, kos i sierpów. Gwoździe, drut, łańcuchy, łopaty, hufnale, hacele i t. p.

117

Skład żelaza i blachy Lipszyc i Judkowski

Warszawa,

Plac Grzybowski № 14, telefon 287-90.

183

FABRYKA

Wyrobów Fajansowych i Sanitarnych

A. Rottenberg

RADOM, — Telefon Nr. 1.

Rachunek przekazowy w Pol. Krajowej Kasie Pożycz. Oddziale w Radomiu.

Specjalność: Miski klozetowe wszelkich typów.

Umywalki różnej wielkości, Pissuary i t. p.

139

Skład Szkła, Lamp i Kałamarzy
zwyczajnych i luksusowych
wyłączna sprzedaż
==fabryki== **„B. FISZMAN“**
FAJERMAN i PUŻYC
Warszawa, Grzybowska Nr. 6. Telefon 145-41.

185

Spółka Akcyjna Handlu Przemysłowego
„BRYTOPOL”
w Warszawie.

IMPORT.

EKSPORT.

Zarząd: ul. Zielna Nr. 21, dom własny.
Telefony: { 216-00 gabinet dyrektora.
 { 216-01 biuro.
 { 120-34 gabinet prokurentów.

SKŁADY: ul. Gęsia Nr. 16, tel.: 216-83.

ODDZIAŁY:

ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza Nr. 22,
LWÓW, ul. Kazimierzowska Nr. 17.
GDANSK, Böttchergasse 23-27,
WIEDEN, Josefstadterstr. Nr. 52,
STOŁPCE, dom Pużynowskiego,
KORZEC, (agentura).

Własna tkalnia mechaniczna

ŁÓDŹ, ulica Milsza, Nr. 58.

Adres telegraficzny: „SABRYT“.

180

Obróbka Drzewa
Heblarnie szpuntmaszyny
oraz skład desek
H. WILNER
Al. Jerozolimska 81.

191

Dom Bankowy
S. Natanson i Synowie
(Bank Dewizowy)

załatwia wszelkie czynności
w zakres banków wchodzące.

177

**POLSKI BANK
HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY**
Spółka Akcyjna w Krakowie

Oddział Warszawski
Wieźbowa Nr. 9 (Plac Teatralny).

Założony staraniem i kapitałami Wychodźstwa Polskiego
do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej
Załatwia wszelkie operacje w zakres bankowości wchodzące.
KAPITAŁ ZAKŁADOWY BANKU CAŁKOWICIE WPŁACONY

Mkp. 300.000.000.

Bank przystępuje do stwarzania nowych placówek
wytwórczych, by tem samem stworzyć silne
podstawy bytu ekonomicznego naszego Państwa.

Popieramy wszelką inicjatywę prywatną
w zakresie handlu i przemysłu.

Otwieramy rachunki bieżące, specjalne oraz przyjmujemy
lokaty na książeczki wkładowe, na dogodnych warunkach.

37

Ziemski Bank Kredytowy
we Lwowie ul. Jagiellońska 2.

BANK DEWIZOWY. Rok założenia 1900. BANK DEWIZOWY.
Adres telegraf. „Ziembank“. Nr. telefonu 401, 633.
Konto żyrowe w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.
Konto w Pocz. Kasie Oszczęd. w Warszawie L. 140950.
Kapitał Akcyjny mkp. 525,000,000. Fundusze Rezerwowe 287,000,000.

F I L J E:

Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Kołomyja, Kraków, Krosno, Lublin,
Tarnów, Warszawa i Zakopane.

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.
Osobne Oddziały: Hipoteczny, Parcelacyjny, Chmielowy, Węglowy, Drzewny.
Własny pawilon na Il-gich „Targach Wschodnich“.

195

BANK MAŁOPOLSKI S. A.

Kapitał akcyjny Mp. 200.200.000.

Adres telegr. „Empolbank“

Zakład centralny w Krakowie, Rynek główny 25 (dom własny).

Telefony: Nr. 9, 425, 427, 2070.

ODDZIAŁY: w Warszawie ul. Marszałkowska 154, w Łodzi ul. Moniuszki 4, w Zakopanem ul. Krupówki 38, w Bielsku ul. Kolejowa 8, w Tarnowie ul. Krakowska 8, w Jasle ul. 3-go Maja, w Rzeszowie ul. Jagiellońska 3, w Stanisławowie ul. Sapieżyńska 10, we Lwowie ul. 3-go Maja 10.

Wykonuje wszelkie tranzakcje, wchodzące w zakres działalności bankierskiej, oraz zakłada i finansuje różne przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe.

35

Założony
w r. 1910.

POLSKI BANK PRZEMYSŁOWY

Założony
w r. 1910.

Kapitał akcyjny: Mp. 1.050.000.000.

Rezerwy: Mp. 550.000.000.

Zakład Główny: L W Ó W, ulica 3-go Maja 9.

ODDZIAŁY: Będzin, Boryslaw, Dąbrowa górnicza, Drohobycz, Gdańsk, Jasło, Kraków, Krosno, Łódź, Nowy Sącz, Rzeszów, Sanok, Sosnowiec, Strój.

W A R S Z A W A. Adres telegraficzny Zakładu Głównego i Oddziałów „INDUSTRIA“.

Instytucja ściśle związana z Polskim Bankiem Przemysłowym:

ŚLĄSKI BANK PRZEMYSŁOWY w Bielsku.

ODDZIAŁY: Cieszyn, Katowice.

KOMANDYTY:

Z działu Bankowego: Dom Bankowy H. Ripper i S-ka., Kraków.

Robert Goldschmid & Comp., Wiedeń.

Z działu Towarowego: Lesiecki i Rosiński, S-ka komand., Kraków.

Polski Bank Przemysłowy posiada korespondentów we wszystkich ważniejszych ogniskach handlowych świata.

196

ŚLĄSKI BANK ESKONTOWY BANK DEWIZOWY

Założony w r. 1893.

BIELSKO-ŚLĄSK. Tel. 58.

Kapitał akcyjny: 80.000.000.

Rezerwy: 100.000.000.

Oddziały: w Krakowie i Cieszynie.

Ekspozytury: w Skoczkanie, Żywcu, w Wadowicach
Oświęcimie i Andrychowie.

Zajmują się wszelkimi tranzakcjami wchodzącymi
w zakres działalności bankowej.

Oddział towarowy: **SÓL i WĘGIEL.**

34

ZARZĄD INTERESÓW

HRABIEGO

**Konstantego
Przedzieckiego**

Hotel Polonja.

FABRYKA MASZYN,
ODLEWNA ŻELAZA i METALI

„FERRUM“

SPÓŁKA Z O. P.

we LWOWIE, ul. Żółkiewska Nr. 147.

Stacja kolejowa: **LWÓW-PODZAMCZE.**

Adres telegraficzny: **FERRUM, LWÓW.**

Wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres przemysłu maszynowego, części transmisyjne, konstrukcje żelazne, zbiorniki, odlew w własnych lub nadesłanych modeli etc.

BUDOWY GORZELN, RAFINERYI i MŁYNÓW.
specjalność:

APARATY ODPĘDOWE i REKTYFIKACYJNE.

Kosztorysy i projekty na żądanie.

Fabryka Gilz
„SYRENA”

oraz Fabryka Maszyn

D. Kwart Nowolipki 6 **Warszawa**

Telefon Nr. 298-24.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 2871. 178

Compagnie Générale Transatlantique
(FRENCH LINE)

REGULARNA POCZTOWA KOMUNIKACJA
H â v r e — N. J o r k.

Komfortowe Kabiny. ————— **Francuska Kuchnia.**

Miejsca 1-ej, 2-ej i 3-ej klasy rezerwować.

WARSZAWA, ulica KRÓLEWSKA Nr. 27. 146

Składnica Papieru

GŁĘBICKA & TOMASZEWSKA

WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 69, Telef. 136-72,

Poleca: Papier, materiały piśmienne, księgi handlowe, przybory szkolne i kancelaryjne, artystyczne drobiazgi,

Wykonywa: Drugi wszelkiego rodzaju, roboty intro-ligatorskie i dostawy do biur. 147

**WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO
TRANSPORTU i ŻEGLUGI, S. A.**

Transportowanie Towarów Drogami Morskimi, Rzeczniemi i Lądowemi
WŁASNA ŻEGLUGA NA RZECIE WIŚLE

Finansowanie Zakupów ————— **Warrantowanie Towarów**
WARSZAWA, NOWY ŚWIAT Nr. 35.

Oddziały: Gdańsk, Hundegasse 117, Łódź, Południowa 44-46, Sosnowice, Starososnowicka 12, Tczew, Stary Rynek 1, Toruń, Mostowa 9, Liverpool, 20 Chapel Str., Paryż, 43 Boulevard Haussmann, New-York, Pearl-Street 45-47, Toruń, Nieszawa, Włocławek, Płock, Wyszogród, Puławy, Sandomierz.

Adres telegr. Polska-Gdańsk: „Żegluga”, London: Liverpool: „Żeglugar”, Paryż: „Żeglugar”, New-York: „Warsawisla”. **Telefony.** Zarządu 90-01, 201-96, Dyrektora 160-22, Biura 83-46, 90-98, 94-76, 94-78, 94-79 i 206-01, Składy 73-59, Warsztaty 4-49.

London E. C. 3.
23 st. Dunston's Buildings

T-he OCEANIC TRANSPORT C-o
St. Dunstan's Hill.

87

Fabryka Skór i Obuwia „PELLIS”

Spółka z ogr. odpow.

Fabryka: Św. Marcina 38.
Telefon Nr 666.

L w ó w .

Biuro: Hetmańska Nr. 22.
Telefon Nr. 828.

Adres telegraficzny: Pellis Lwów.

Stacja dla przesyłek kolejowych: Lwów - Podzamcze - Rzeźnia.
Konto bankowe: Polski Bank Krajowy we Lwowie.

Konto żyrowe: w Polskiej Kr. Kasie P. we Lwowie.

WYRABIA: Skóry podeszwowe, pasy transmisyjne, juchty czarne i żółte, blanki, vaches, boks bydlęcy czarny i kolorowy, boks cielęcy czarny i kolorowy, szewro czarne i kolorowe, skóry meblowe, automobilowe i galanteryjne.

197

**Adolf Winter
i S. Reiser**

Hurtowy Skład Skór

Luksusowych

i Podeszwowych

LWÓW, Żółkiewska Nr. 37.

201

Eisig Mayer i S-ka

L W Ó W ,

Plac Krakowski Nr. 1.

Skład Skór

200

**Nowy Lwowski
Młyn Parowy
D. AxelbradiSyn**

we Lwowie.

203

Hurtowy Skład Skór

wszelkich gatunków krajowych i zagranicznych po cenach najtańszych poleca

— Firma —

CH. FEUER

Lwów, ul. Żółkiewska 17.

202

Bertold Politzer
PRZEMYSŁ DRZEWNY

SPECJALNOŚĆ

Drzewa Gęstosłoiste

dla wyrobów

Instrumentów Smyczkowych.

Lwów, Kazimierzowska 47.

205

L. Seelig i Syn

Przemysł Drzewny

L W Ó W ,

ulica Sykstuska Nr. 56a.

204

BENZION SPIELMAN

handel towarów
tekstylnych
L W Ó W, Rzeźnicka 17.

207

Skład towarów bławatnych
i chustek

„Konkurencja“

Lwów,
ul. Kazimierzowska Nr. 17.

206

DOM
Tekstylny i Chustek
IZYDOR SCHWARZ

dawniej
Teitelbaum
we LWOWIE,
ulica Hetmańska Nr. 24.

208

Skład towarów bławatnych
sukiennych i chustek

B. LISOWODER

Lwów,
ul. Skarbkowska 4, I. p.

209

Skład towarów bławatnych
i chustek

SCHNEE i GRECZANIK

L W Ó W, ul. Rutowskiego 24.

212

DOM
tekstylny, sukienny
i skład chustek
Bracia PODBEREŻEC

L W Ó W,
ul. Skarbkowska 4 (naprz. filharmonji)
filja ul. Rzeźnicka 15.

210

HURTOWNIA
towarów bławatnych
Herman

Brettschneider
L W Ó W, ul. Skarbkowska 1
poleca tekstylia krajowe
i zagraniczne.

213

HURTOWY SKŁAD
towarów bławatnych
i chustek

Handzel i S-ka

L W Ó W,
ul. Rutowskiego 23. Gmach Skarbka.

211

Mehlman i Rubin

HURTOWNIA

GALANTERJI

trykotaży i bielizny.

L W Ó W,

ulica Rzeźnicka Nr. 12.

Hotel Abazia w podwórzu.

216

Süssman Beck

SKŁAD

Towarów bławatnych

L W Ó W,

Pasaż Fellerów Nr. 4.

217

Pierwszorzędny

Największy Wybór Chustek

BRACI

Thumim i Friedman

we LWOWIE,

ul. Legionów 41, I-sze piętro.

215

Tisser i S-ka

Spółka z ogr. odp.

Lwów, Legionów 41.

Poleca wszelkie towary
bławatne i tekstylne po ce-
nach konkurencyjnych.

214

**Skład Towarów
Bławat. i Chustek**

Natan Sobel

Lwów, Kazimierzowska 13.

227

Türkl i Nüssenbaum

HURTOWNIA

i detaliczna sprzedaż
towarów bławatnych
i sukiennych

we Lwowie,

Pasaż Fellerów 5.

218

**Wachs, Bergner
i Metzger**

Skład Sukna

i towarów tekstylnych

Lwów,

Pasaż Fellerów Nr. 4.

220

Mozes Markus

FABRYCZNY SKŁAD

szyb, luster i ram

LWÓW, ul. Kaźmierzowska 35

oraz

SKŁAD TOWARÓW

bławatnych i sukiennych

LWÓW, ul. Kaźmierzowska 21.

221

HURTOWNIA
towarów tekstylnych
**Wilhelma
FREILICHA**

LWÓW, ul. Kazimierzowska 3.

223

HURTOWY SKŁAD
towarów bławatnych
i sukiennych
AKS i FELLER

LWÓW,

Wagowa 7-Kazimierzowska 4.

222

HURTOWNIA
towarów bławatnych
i sukiennych
Samuel BÜBER

LWÓW,

ul. Kazimierzowska Nr. 11. I. p.

225

M. Abend i S. Bleich

**Skład towarów bławatnych
i chustek**

LWÓW,

ul. Kazimierzowska 3, I. p.

RACHUNEK BIEŻĄCY w Banku Komerc. S. A.

Adres telegraficzny: **ABENDBLEICH.**

224

TOWARY
bławatne i sukienne
B. GOLDSTEIN

LWÓW, ul. Hetmańska 22.

SPECJALNOŚĆ:

Towary zagraniczne.

228

Adolf MAREL

Hurtowy Skład

**TOWARÓW BŁAWATNYCH
i CHUSTEK**

LWÓW,

ul. Kazimierzowska Nr. 13.

226

Hirsch MAREL

SKŁAD SUKNA

i towarów bławatnych

LWÓW,

ul. Kazimierzowska Nr. 12.

229

DOM TEKSTYLNÝ

Juljusz FEIWEL

LWÓW,

ul. Legjonów Nr. 13.

Telefon 487.

240

M. PREMINGER i S-ka

Wyroby Tekstylne

L W Ó W,

ulica Kazimierzowska 15.

231

STERN i BECK

L W Ó W,

ul. Kazimierzowska Nr. 20.

Konto żyrowe w P. K. Kasie Pożycz.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 151-319
w Warszawie

IMPORT i EXPORT

wyrobów tekstylnych.

232

SAMI SPIEGEL

Fabryczne Składy Sukna

WIEDEN-BERNO-LWÓW

L w ó w,

ulica Kazimierzowska Nr. 4.

230

Hurtownia

**Towarów Bławatnych
i Sukiennych**

**Aron Jakób
WERNER**

L W Ó W,

Kazimierzowska Nr. 41 I p.

234

SKŁAD

**Towarów Bławatnych,
Wełnianych i Chustek**

Arnold KLANG

L W Ó W,

Kazimierzowska Nr. 4.

233

Fabryka Kapeluszy

Filcowych i Słomkowych

WACŁAWA SZULCA

— WSPÓŁPRACOWNIKA —

A. Bernardin S-rów Fanfani et Stagi w Paryżu.

Warszawa,

ul. Chmielna 15. Telef. 307-76.



Przyjmuje się również przeróbki.





Drażki Amerykańskie Automatyczne

S. EHRLICH.

LWÓW, ul. KAZIMIERZOWSKA Nr. 4.

Export ameryk. dzwonków automatycznych od 100
do 300 cm. dług. oraz różne gat. drelichu do storów.

235

HURTOWNIA

towarów tekstylnych

M. Szlessner i L. Spindler

LWÓW,

Rzeźnicka 6 róg Stanisława.

236

Bałtycki

Dom Tekstylny

Sp. z ogr. odpow.

LWÓW, ul. Gęsia 2.

237

„KRISTALINA”

krem gelie do rąk.

Mydła toaletowe, puder, Krem perłowy,
pasta do zębów e. t. c.

Jan Jhnatowicz—Lwów

WSZĘDZIE DO NABYCIA.

238

Józef SCHLEIFER

HURTOWY SKŁAD SKÓR

LWÓW, plac Krakowski Nr. 2.

POLECA

największy wybór skór krajowych i zagranicznych.

239

Warszawskie Laboratorium Chemiczne

Tow. Akc.

Poleca Sz. Publiczności

— **niezrównane** —

„Mydło Familijne“

NAJLEPSZE MYDŁO DO CODZIENNEGO UŻYTKU.

Do nabycia we wszystkich perfumerjach i składach aptecznych w Polsce.

164

Spółka Akc. **POŁĄCZONYCH KRAJOWYCH
HODOWLI NASION SELEKCYJNYCH** Spółka Akc.

„GRANUM“

W WARSZAWIE,

ulica Hoża 50 m. 1. Telefony: 112-19 i 112-23.

Obejmuje na obszarze całej Polski i Kresów następujące czynności:

1) Prowadzi selekcję buraków cukrowych, pastewnych, zbóż, traw oraz innych roślin okopowych, oleistych i warzywnych na własnych trzech stacjach hodowlanych: a) w Łyszkowicach, pod Krakowem, b) w Szczeglinie, ziemi Kieleckiej, c) w Willanowie, ziemi Warszawskiej pod naukowem kierownictwem Edmunda Załęskiego, Prof. Uniwersytetu Jagiell. 2) dostarcza elity i pierwsze odsiewy na reprodukcję w gospodarstwach większych i drobnych. 3) dostarcza dla fabryk cukru selekcyjne nasiona buraków cukrowych. 4) eksportuje nasiona produkcji krajowej na rynki zagraniczne.

Ekspozytury: w Poznaniu, ulica Marcinkowskiego 20, telefon 52-21, w Krakowie, Mikołajska 2, tel. 14-05, we Lwowie, Kopernika 20, telef. 88.

Dobrowe i pewne nasiona warzywne, rolne, pastewne, traw i zbóż.

Hurtowo i detalicznie poleca z własnych składów

Centralny Oddział Handlowy

w WARSZAWIE, Pl. Napoleona Nr. 6. Telefony: 301-74 i 137-62.

145

**Wytwórnia Konfekcji
Damskiej i Dziecięcej**

M. POLER i S-ka

Warszawa, ul. Żabia Nr. 7, tel. 292-39.

254

Maksym Szyffer

Fabryka WYROBÓW WEŁNIANYCH

Łódź, ul. Wólczańska 127.

Sprzedaż: ulica Piotrkowska № 187.

340

Fabryka Garbarska

Ignacy Kopelewicz

Warszawa, Wolność 1, tel. 195-77 i 248-96.

WYRABIA: skóry podeszwiane i chromowe, blanki
i skóry surowcowe dla rymarzy marki „Derma“.

258

Polska Centrala Handlu Niemi **NICI S. WEGENKO i S-ka**

Współwłaściciele „Grochowskiej Fabryki Nici”

WARSZAWA, ul. KRUCZA Nr. 24.

Telefony: Sklepu 137-17, Kantoru 266-14. Adr. telegr. „Eswegenko”.

POLECA WYŁĄCZNIE HURTOWO z PRAWEM WYWOZU:

Nici, Wełnę, Przędzę, Bawełnę, Jedwab, Kordonek, Bawełniczkę, Coton Perlé, Sznurów.

SPRZEDAŻ ARTYKUŁÓW z FIRM:

Grochowskiej Fabryki Nici L. V. M. F. A. C. B. The Central Agency Ltd.

D. M. C. Tow. Akc. Łódzkiej Fabryki Nici.

Wyłączni przedstawiciele Fabryki Nici H. LEROUX-ROGET Paris.

U W A G A : ŻĄDAĆ WYCZERPUJĄCYCH OFERT i CENNIKÓW. 93

SPÓŁKA AKCYJNA

„Polska Centrala Handlowa”

ZARZĄD: Warszawa, Krakowskie Przedmieście 38.

Telefony: 217-16, 124-38, 124-32, 509-30.

Oddziały:

WARSZAWA-PRAGA,

LUBLIN,

RADOM,

KIELCE,

PIOTRKÓW,

KALISZ,

SIEDLCE,

ŁOMŻA,

BIAŁA PODLASKA.

Tkaniny, Konfekcja, Bielizna, Obuwie.

270

DOM HANDLOWY

M. CH. POMPER

Warszawa, Nalewki 29. Telefony: 17-69 i 223-70.

Główny Skład rękawiczek, pończoch, chustek, trykotaży, tiulu, koronek, wstążek i towarów galanteryjnych krajowych i zagranicznych.

276

CERATA,
Sztuczna skóra,
KALOSZE
i wyroby gumowe.

Centrala ceratowa
w WARSZAWIE,
Nalewki 12. Tel. 410-01.

Agencja kinematograficzna

„CCRSO“

WYPOŻYCZALNIA FILMÓW

WARSZAWA, ulica Wierzbowa Nr. 7.

Filje: Kraków, Długa 59.

Lwów, Gmach Skarbkowski.

Własne teatry:

WARSZAWA: „Corso“, Wierzbowa 7,

„Nirwana“, Mokotowska 73;

KRAKÓW: Kino „Wanda“, Gertrudy 5;

LWÓW: Kino „Lew“, Gmach Skarbkowski.

„Kino „Warszawa“, Plac Fredry,

„Kino „Wanda“, ul. 3 Maja;

ŁÓDŹ: „Grand Kino“, Piotrkowska 72;

SOSNOWIEC: „Zacisze“, Dęblińska 4;

KALISZ: „Stylowy“, Ciasna 21;

STANISŁAWÓW: „Uranja“, Sapieżyńska.

162

Polska Spółka Kinematograficzna

„Lechfilma“

Sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, Czysta 1.

Adres telegraficzny LECHFILMA, Warszawa.

Telefon 242-53.

**Poleca pierwszorzędne obrazy
światowych wytwórni.**

260

Rok założenia 1870.

BANK

Kwilecki, Potocki i S-ka

Tow. Akcyjne.

Centrala w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego Nr. 11.

ODDZIAŁY: w Warszawie, Gdańsku, Toruniu, Inowrocławiu,
Ostrowiu i Katowicach.

Oddział Warszawski Krakowskie Przedmieście Nr. 9.
Telefony: 304-54, 304-56, 81-80, 81-78.

BANK kupuje i sprzedaje wszelkie ziemiopłody rolne
i ich przetwory w partjach wagonowych.

BANK załatwia wszelkie czynności bankowe i dewi-
zowe, przyjmuje wkłady i kupuje i sprzedaje
waluty.

278

BANK MAŁOPOLSKI S. A.

Kapitał akcyjny Mp. 200.200.000.—

Adres telegr. „EMPOLBANK“.

Zakład Centralny w Krakowie, Rynek główny Nr. 25
(dom własny).

ODDZIAŁY: w Warszawie, ul. Marszałkowska 154,
w Łodzi, ul. Moniuszki 4,
w Zakopanem, ul. Krupówki 38,
w Bielsku, ul. Kolejowa 8,
w Tarnowie, ul. Krakowska 8,
w Rzeszowie, ul. Jagiellońska 3,
we Lwowie, ul. 3 Maja 10,
w Stanisławowie, ul. Sapieżyńska 10,
w Jasle, ul. 3 Maja 10.

Wykonywa wszelkie tranzakcje, wchodzące w zakres
działalności bankierskiej, oraz zakłada i finansuje różne
przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe.

247

Związek Producentów Drzewa

Warszawa, ul. Bracka 11.

Telefony: Dyrekcja 23-03.—Wydział Sprzedaży i Zakupów 276-65.

Adres Telegraficzny: „Z e t p e d e — Warszawa”.

Przedstawicielstwo w Gdańsku:

Gdańsk, Brotbänkengasse 36,

Tow. Handl. „Technolas”.

Składy i Agentura w Kutnie:

Syndyk. Rolniczy Warszawski

— Oddział w Kutnie. —

Złatwia wszelkie Tranzakcje,
w zakres Artykułów Drzewnych wchodzące.

143

„Ropa” Przemysł Drzewny

Spółka Zarejestrowana z Odpowiedzialnością Ograniczoną
w Krakowie.

Biuro: Kraków, ulica Florjańska 3, II p. Telefon Nr. 3002.

Adres telegraficzny: „Ropdrzew”.

„Ropa” Manufacture Du Bois

Société Anonyme a Responsabilité Limitée a Cracovie.

„Ropa” Wood Manufactures Ltd. Cracov.

„Ropa” Holzindustrie Gesellschaft m. b. H. in Krakau.

Własne wytwórnie materiałów drzewnych, eksploatacja i zakupno drzewostanów, sprzedaż i zakupno materiałów drzewnych.

— Import i Eksport. —

243

Stanisław Dymmek i S-wie

Warszawa

Wytwórnia Mebli

ULICA ŻYTANIA Nr. 29a.

Składnica

Urządzeń Mieszkaniowych

ulica Królewska Nr. 9.

EGZYSTUJE OD 1897 ROKU.

266

**Pierwsza Krajowa Fabryka
Tubek Metalowych**

STANIOLA

Spółka Akcyjna

== poleca ==

TUBY METALOWE

różnych rozmiarów do celów kosmetycznych,
farmaceutycznych, spożywczych i technicznych.

WARSZAWA — SIELCE.

Biuro: WARSZAWA, Leszno 15. Tel. 155-15 i 74-60.

Adres telegraficzny: „STANIOLA WARSZAWA“.

ZACHODNIE TOWARZYSTWO
SPÓŁKA DLA HANDLU i PRZEMYSŁU AKCYJNA

CENTRALA w WARSZAWIE, ulica MARSZAŁKOWSKA Nr. 148.

Adres telegraficzny Centrali i Oddziałów: „Western“ Oddziału Leśnego: „Sinteris“.
Zarząd Marszałkowska 148. tel. 102-16, 102-17, 251-26, 102-25, 185-74. Oddział Techniczny
Tel. 290-91, Senatorska 10. Składy Towarowe Tel. 409-47. Oddział Włókienniczy. Bracka 6.
tel. 501-50. Marszałkowska 148. Oddział Leśny Tel. 232-41. Oddział w Łodzi ul. Moniuszki 4.
tel. 3-71. Oddział w Gdańsku, Hundegasse 12, tel. 56-81, 59-52.

Łój, kalafonja, oleje jadalne i techniczne, krochmal, Masło kokosowe
i margaryna marki „SVEA“.

OPONY, KISZKI, GUMY PEŁNE, POMPY NOŻNE DO SAMOCHODÓW

Zjednoczonych Fabryk Angielskich

„GEORGE SPENCER MOULTON C-o Ltd. WOOD-MILNE LIMITED“.

Pasy: TRANSMISYJNE SKÓRZANE KRAJOWE.
BALATA ANGIELSKIE,
Z SIERŚCI WIELBLĄDZIEJ.

Metale i spławy firmy angielskiej

„THE EYRE SMELTING C-o LTD“.

Manufaktura wełniana z Łodzi, Zgierza, Pabianic i Bielska.

Oddział Leśny, Agencja Generalna COMPAGNIE INTEROCEANIQUE
pour le COMMERCE du BOIS, S. A. Paris Rue Pillet Will.

GWOŹDZIE, ĆWIEKI, SUROWCE i WALCÓWKA.

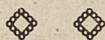
M Y D Ł O

Towarzystwa Powązkowskiej Fabryki Mydła, Spółka Akc.
marki „Dwie Praczki“.

73

Dom Handlowy
A. GOLDBERG

WARSZAWA,
ul. Fredry Nr. 10.



ŁÓDŹ,
Sienkiewicza Nr. 22.

277

Dom Handlowy
Gabryel Rolland

Warszawa, ulica Dzika Nr. 5. Telefon Nr. 22-52.

Skład naczyń emaljowanych.

257

Zespół techniczno - wytwórczy

Spółka
z ogr.
poręka

„MECHANIK POLSKI”

Spółka
z ogr.
poręka

Warszawa

Tel. 3422 **Kraków** Tel. 3421

Białystok

Biurowe Centralne: Św. Gertrudy 2.

WSPÓŁPRACA WYBITNYCH FACHOWCÓW! ORZECZENIA I PORADY WCHODZĄCE
W ZAKRES MASZYNOWNICTWA PRZEZ RZĄD. UPRAWNIEN. INŻYNIERA CYWIL.

I. Dział instalacyjny: Projektuje i urządzi: Wodociągi miejskie i gospodarcze, kanalizacje, łazienki, natryski, pralnie mechaniczne, susznie, ogrzewania wszelkiego rodzaju, instalacje gazowe, urządzenia laboratoryjne, ujęcie źródeł słodkich i mineralnych. **II. Dział mechaniczny:** Projektuje i urządzi: Fabryki drutu, gwoździ, siatek, drutu kołczastego, śrub i nakrętek wełny drzewnej, gorzelnie, młeczarnie, tartaki, cegielnie, kamieniołomy, warsztaty mechaniczne i stolarskie, wszelkie urządzenia kopalniane. **III. Dział handlowy dostarcza:** Wszelkie materiały instalacyjne jak: Armatury wodne, parowe i gazowe, rury, fajanse, rury kamionkowe i t. p.

WYŁĄCZNE ZASTĘPSWA NA CAŁĄ POLSKĘ.

Dostarcza z pierwszorzędných fabryk zagranicznych:

Specjalność: Maszyny formierskie do popędu elektrycznego. Wszelkie urządzenia do odlewni żelaza i metali. Młynki do tarcia farb „Cyklop“, pompy wielotłokowe „Triplex“, używane w piarniach, garbarniach, fabrykach chemicznych, farbiarniach, fabrykach konserw, cukrowniach, gorzelniach, browarach, kopalniach itd.

OFERTY BEZPŁATNIE! Na żądanie wysyłamy inżyniera specjalistę na miejsce.

Dostawa szybka i po cenach oryginalnych fabrycznych.

245

WIEDENSKI BANK ZWIĄZKOWY

— EKSPOZYTURA W TARNOWIE —

Telefon Nr. 114

KONTO P. K. O. w WARSZAWIE 141211

KONTO P. K. P. w TARNOWIE 2128

ZAKŁAD CENTRALNY w WIEDNIU.

Kapitał Akc. i Fundusze rezerwowe n. a. K. 10,000,000,000.

Filje w Polsce: Biała, Cieszyn, Drohobycz, Kraków, Lwów, Przemyśl, Stanisławów, Tarnów.

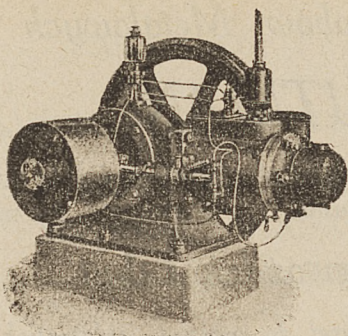
Filje w Austrii, na Węgrzech, w Jugosławii, Rumunji i Włoszech.

Instytucja asocjowana: W Czechosłowacji Powszechny Czeski Bank Związkowy w Pradze i Filje.

Posiada korespond. we wszystkich większych m. w Kraju i zagranicą.

Załatwia wszelkie transakcje bankowe.

246



FABRYKA **MOTORÓW** **i TRANSMISJI**

T. WINDYGA

w WARSZAWIE, ul. Waliców 16, tel. 105-18.

192

D-r W. P. KŁOBUKOWSKI

Inżynier-chemik.

FABRYKA MASZYN i URZĄDZEŃ
OGRZEWNICZYCH i ZDROWOTNYCH

Spółka Akcyjna.

WARSZAWA, Aleja Jerozolimska 67.

88

1875 r.

„GUDRONIT“ W. CISZEWSKI

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 17. Tel. 11-45.

Adres. tel.: „GUDRONIT“.

WYROBY WŁASNEJ FABRYKI: Gudronit izolacyjny Nr. 1 na ściany, fundamenty it.p. Gudronit do niszczenia grzyba drzewnego w budowlach. Karbolineum, Papa dachowa i izolacyjna, Lepnik, Lak papowy, Wentylatory.

WYKONYWANIE ROBÓT: Roboty budowlane, Zabezpieczenie budowli od wilgoci, Niszczenie grzyba drzewnego w budowlach, Krycie dachów wszelkich systemów, Wentylacja.

275

*Współwłaściciel Pierwszej Górno-Śląskiej
Fabryki Wag i Wyrobów Metalowych*

JÓZEF GUTMAN

*WARSZAWA,
ul. TWARDA Nr. 13*

*Telef. Nr. 196-04
Depesze: Jugustal*

*KATOWICE,
(WŁASNY DOM).*

Żelazo, blacha, stal, gwoździe i drut.

Narzędzia rzemieślnicze, oraz części do maszyn rolniczych.

Główne przedstawicielstwo fabryki

Bracia Busatis, Lennep.

*Rachunki bieżące: w Banku Handlowym w Warszawie,
w Banku Zachodnim w Warszawie.*

Rachunek czekowy w P. K. O. Nr. 2662.

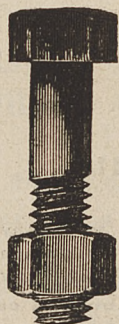
108

F. Kornfeld

Warszawa,

12 Plac Grzybowski 12

Telefony: Nr. 173-80 i 508-31.

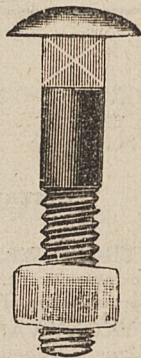


*Hurtowy Skład Towarów Żelaznych
dla potrzeb Fabrycznych*

— Specjalność: —

*Śruby, mutry, nity i szajby
czarne i toczone*

i Narzędzia warsztatowe.



190

FISZEL SZPIRA

WARSZAWA, TWARDA 36. Telef. 211-72.

Kupno i sprzedaż szmelcu kutego i lanego.

Belki budowlane, szyny normalnotorowe i kolejkowe.

SKŁAD ulica WRONIA Nr. 33 (TELEFON 301-94).

373

DOM HANDLOWY

M. Glücksberg

Warszawa, Graniczna Nr. 7, w podwórzu na prawo.

Telefony: Nr.Nr. 105-48, 237-36.

GŁÓWNY SKŁAD

Odlewów Żelaznych i Emaljowanych.

Buksy, płyty i ruszty kuchenne, drzwiczki hermetyczne, rury
ifa sony: zlewowe, wodociągowe, gazowe, zlewy, miski kloze-
towe żelazne i fajansowe, kotły i garnki emaljowane i surowe.

Współwłaściciel fabryki „Metalurgia“ w Częstochowie.

UWAGA: Przyjmuje wszelkie odlewy pg. modelu.

189

M. Mazurski

w BIAŁYMSTOKU,
ul. Kupiecka 3. Telefon 236.

Oddział ul. Lipowa 14.

SKŁAD ŻELAZA,
ODLEWY ŻELAZNE
oraz narzędzia rolnicze.

343

SKŁADY ŻELAZA
i ŻELAZNYCH WYROBÓW
GOLDE CAREF i S-wie

Białystok, ul. Lipowa Nr. 13.
Telefon Nr. 355.

Oddział ul. Surajska Nr. 9.
Egzystuje od roku 1890

NAJTAŃSZE ŹRÓDŁO.

CENY KONKURENCYJNE.

Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

M. L. Weinberg

CZĘSTOCHOWA,

Jasnogórska 15. Telefon 2-49.

FABRYKA

Mokrych i suchych elementów,

Baterji do Lampek Kieszonkowych

Marka fabryczna „Sphinx”

oraz PAPIEROŚNIC.

399

Fabryka Wiader
CYNKOWANYCH

Paweł Belke

Częstochowa,

ulica Piłsudskiego Nr. 5.

417

Sz. Zelwer i Syn

Częstochowa,

ulica Olsztyńska Nr. 1.

Eksport szmat, lnu, metali

i starego żelaza.

412

Przedsiębiorstwo Opałowe

„SPÓJNIA”

A. Palusiński

CZĘSTOCHOWA

KANTOR i SKŁADY:

ulica Kościuszki Nr. 43, telefon Nr. 230

Adres telegr.: „Spójnia” Częstochowa.

SPECJALNOŚĆ:

Materiały Opałowe i Ziemniopłody

408

DOM HANDLOWY

I. Szwarcbaum

Warszawa, ulica Twarda Nr. 5.

Telefony: Nr. 32-89 i 252-17.

Rachunek w P. K. O. Nr. 4.431.

Główny Skład Wyrobów Żelaznych.

SPECJALNOŚĆ:

Kosy, Sierpy etc. etc.

175

Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn E. DOJLIDZKI

BIAŁYSTOK.

Telefon Nr. 230.

WYRABIA: Wszelkiego rodzaju odlewy surowe i toczone.
Osie i Buksy wozowe. Płyty, szypury i drzwiczki
kuchenne. Kieraty i inne narzędzia rolnicze.

SKŁAD FABRYCZNY Kupiecka 1. ——— **Telefon 177.**

342

SKŁAD WYROBÓW ŻELAZNYCH L. HERSZBEIN

Warszawa, Plac Grzybowski Nr. 7.

Telefon 109-90.

477

Pierwsza w Kraju FABRYKA ANTAB do MEBLI I. ALTMAN

CZĘSTOCHOWA, ulica Krótka Nr. 35.

Adres dla depech: „ANTABY“.

Wyrób antab mosiężnych i galwanizowanych różnych wzorów i od-
cieni: mosiężno-polerowane, mosiężno-matowe, oksydowane oraz zawias
francuskich do okien i drzwi.

507

BER SERKO **Warszawa, ul. Twarda Nr. 7.**

Tel. 249-95 i 269-52.

HURTOWY SKŁAD

**Gwoździ, drutu, blachy i wyrobów żelaznych
oraz ODLEWÓW**

Filje: POZNAŃ, WILNO.

360

Zakłady Elektrotechniczne Sztabiński i Syn

Częstochowa
II Aleja 42, tel. 60.



N. Radomsk
ul. Żelazna 5.

Biuro instalacyjne. — Składy. — Warsztaty reperacyjne.
Dostawy wszelkich artykułów elektrotechnicznych do
prądów silnych i słabych.

390

FABRYKA MASZYN Braci Hoffmann ŁÓDŹ

ul. Kilińskiego 154.



337

Inż. Feliks Dawidowicz

CZĘSTOCHOWA, 2-ga Aleja Nr. 31. ☎ ☎ Tel. Nr. 54.

Dostawa wszelkich maszyn i motorów.
Urządzenie fabryk oraz instalacji elektrycznych.

○ ○ ○ **Artykuły techniczne.** ○ ○ ○

Rachunki bieżące: Bank Handlowy w Warszawie, Oddział w Częstochowie,
Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, Oddział w Częstochowie.

504



BIURO
Techniczno-Handlowe
„ENERGJA”

Spółka z ogr. odp.

Jeneralne przedstawicielstwo na Polskę i Litwę.

Tow. Akc. Austriacko-Amerykańskich Fabryk WYROBÓW Gumowych i Azbestow. **„Semperit”**

oraz Jeneralne przedstawicielstwo motorów „Diesl'a
Akc. Tow. Budowy Maszyn i Wagonów w Gratzu.

WARSZAWA, LESZNO 13, tel. 64-51, 240-07.

Filje: Łódź, Dzielna 44, tel 14-33. Wilno, Mostowa 27.

Wyroby Gumowe i Azbestowe.

Gumy masywne samochodowe i powozowe, węże ssące i tłoczące, węże kolejowe i do pary, węże parciane i parciano-gumowane, płyty gum. i azbest, „Klingerit” „Silberit”, Pakunki bawełniane, azbestowe i konopne, kłapy gumowe, sznury gumowe, krążki gumowe i azbestowe, metal i płótno gumowane, opony samochodowe i rowerowe, skład konsygnacyjny Klingera, szkła wodowskazowe, armatury Klingera.

Dostawa do biur technicznych, kolei i fabryk.

SPRZEDAŻ HURTOWA.

CENY FABRYCZNE.

161

WYTWÓRNIA

Technicznych Wyrobów Gumowych

CZESŁAW CHMIELEWSKI,

inż. E. HAJNE i S-ka

Spółka przemysłowa z ogr. odp.

Warszawa, ulica Żytnia Nr. 20.

Telefon 406-07. Adres telegraficzny „Wardowr”—Warszawa.

Polecają: Kłapy gumowe wszystkich rozmiarów i gatunków do wody, pary i kwasów, płyty kauczukowe do reperacji kieszek i opon samochodowych, płyta pieczętarska, wszelkie uszczelnienia fasonowe, artykuły techniczne z gumy miękkiej i twardej, płyty uszczelniające p. n. „Lechit” na najwyższe ciśnienia, węże gumowe wszelkich rozmiarów i gatunków.

CENY NISKIE.

WYRÓB WŁASNY.

WYKONANIE TERMINOWE.

26

ZAKŁADY ELEKTROTECHNICZNE

„LUKREC“ Spółka
Akcyjna.

W a r s z a w a,

Sienkiewicza Nr. 1. o o Telefony: 64-35 i 281-20.

Oddział: Królewska 41, tel. 81-06. Fabryka: Ceglana 9, tel. 137-84.

Kable. — Przewodniki. — Sznury. — Aparaty do tablic rozdzielczych.

Materiały instalacyjne. — Motory.

284

Towarzystwo Akcyjne

Fabryki wyrobów metalowych posrebrzanych i pozłacanych

R. PLEWKIEWICZ i S-ka

Warszawa, ul. Czerniakowska 180-182.

■ ■ ■ Telefon Nr. 502-80. ■ ■ ■

336

Sznury i przewodniki elektryczne

w pełnej gumie wulkanizowanej własnego wyrobu

p o l e c a

Towarzystwo
Przemysłowe

„KABEL“ Spółka
Akcyjna.

Warszawa, ul. Sienkiewicza Nr. 1. Telefon 64-35 i 28-20.

Adres dla depech: Warkabel-Warszawa.

283

Polska Spółka Inżynierów dla przemysłu i budowy

„WEKTOR“

Spółka
z ograniczoną
odpowiedzialnością

Zarząd: Warszawa, ul. Piękna Nr. 44. ▼ Telefon 282-02.

Adres telegraficzny: „WEKTORPOL“, Warszawa.

Oddziały: Brześć nad Bugiem, Grodno, Kraków, Lwów i Pińsk.

Projektowanie i wykonanie wszelkich robót w zakres

_____ budownictwa wchodzących. _____

333

LEOPOLD DEMBIŃSKI

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE ROBÓT NAD-
i PODZIEMNYCH, BUDOWA DRÓG BETON,
ŻELAZO-BETON

oraz WSZELKIE ROBOTY INŻYNIERSKIE

CZĘSTOCHOWA

KATOWICE G. Śl.

ul. Wieluńska 8. Tel. 3-49.

ul. Holteia 26. Tel. 12-53.

402

Kawenczyńskie Zakłady Cegielniane
TOW. AKC.

KAZIMIERZA GRANZOWA

założone w r. 1866.

woj. Warszawskie, gmina Wawer

WYRABIAJĄ:

CEGLĘ WSZELKIEGO RODZAJU DACHÓWKĘ ŻŁOBIONĄ I KAR-
PIÓWKĘ, RURY KAMIONKOWE, KANALIZACYJNE, ORAZ WSZELKIE
INNE WYROBY, WCHODZĄCE W ZAKRES CERAMIKI BUDOWLANEJ.
ZA WYDOSKONALENIE WYROBÓW OTRZYMANO
24 ODZNACZENIA NA WYSTAWACH WSZECHŚWIA-
TOWYCH, W TEM 12 MEDALI ZŁOTYCH.

ZAPOTRZEBOWANIA NA DOSTAWY PRZYJMUJE:

K. G.

Marka fabr.

ZARZĄD W WARSZAWIE

Kredytowa 16, m. 18. Telefon 31-30.

K. G.

Marka fabr.

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE

BUCHENHAJN i BURZYŃSKI

CZĘSTOCHOWA, ulica STASZICA Nr. 5.

Telefon 470.

Budowa domów mieszkalnych i fabryk.

— Żelazobeton —

Roboty podziemne wszelkiego rodzaju.

PROJEKTY i KOSZTORYSY.

401

FABRYCZNE SKŁADY
AMERYKAŃSKICH URZĄDZEŃ
BIUROWYCH

„Jerry”

SPÓŁKA z OGR. ODP.

CENTRALA:

Kraków, Florjańska 28, I p. Telef. 14-16.

FILJA: Lwów, Sykstuska 2.

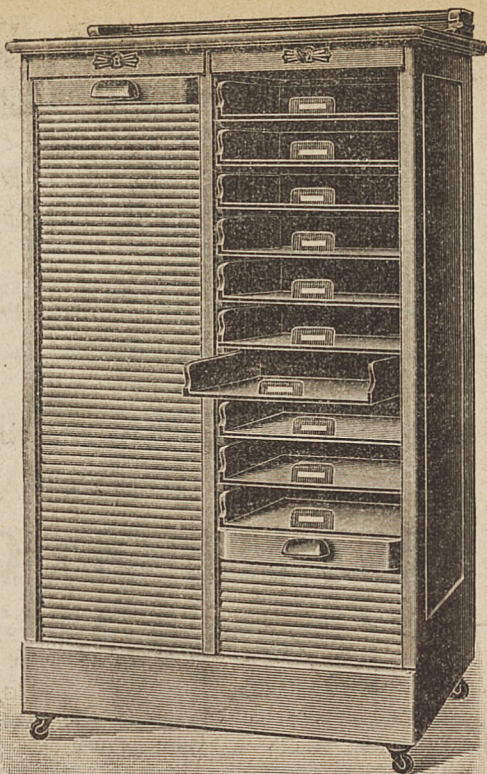
○ ○ ○

Rachunek bieżący w Polskim Banku
 Przemysłowym w Warszawie.

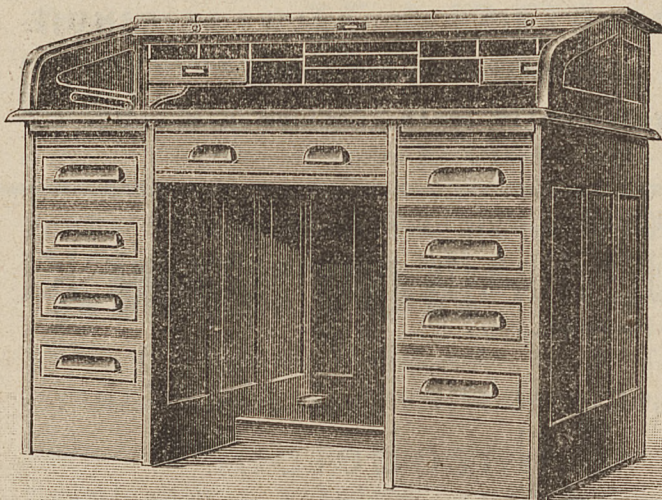
Konto czekowe P.K.O. Warszawa 149-171.

○ ○ ○

Telegramy: Jerry Kraków Florjańska.
 Jerry Lwów Sykstuska.



Urządza kompletne biura bankowe, handlowe, fabryczne, urzędy itp.
 ○ ○ ○ ○ od najwytworniejszych do najskromniejszych. ○ ○ ○ ○



Posiada na skła-
 dzie stylowe gabi-
 nety męskie,
 gustowne garnitury
 klubowe w najlep-
 szem wykonaniu.

○

Maszyny
 pisarskie.

○

Chodniki biurowe,
 kosze na papier itd.

○

Fabryczny skład mebli

W. Purzycki

WARSZAWA, Plac Trzech Krzyży 11.

334

FELIKS WIERCIŃSKI

WARSZAWA

firma istnieje od 1879 r.

HANDEL i PRZEMYSŁ LEŚNY

Biuro Żórawia 24, telefony: | Zarząd 1-45
| Ogólny 18-25.

Składy: { hurtowo-detaliczne Okopowa 35, tel. 19-56
{ hurtowe (z bocznica kol.) Wolska 95, tel. 19-86.

10

HIRSZ KAHN

— i —

DAWID BEJSKIND

PRZEMYSŁ LEŚNY.

BIAŁYSTOK, Kupiecka 1.

Adres telegraficzny: KAHN, Kupiecka 1, tel. 292.

344

MAGAZYN MEBLI

Ludwik Orthwein

Warszawa, Mazowiecka 2, tel. 34-59.

326

DOMINIK Hr. POTOCKI

Export drzewa

Warszawa,

Al. Jerozolimska 23, V p. (windy).

Kupno i sprzedaż drzewa kopalnianego
i opałowego, oraz materiałów tartych.

356

Największy Chrześcijański Magazyn
i własna wytwórnia mebli

EDWARDA KINDERMANA

Częstochowa, ul. Kościuszki 26, tel. 341.

Poleca po cenach niższych różne meble: kredensy, stoły, krzesła, szafy,
bielizniarki, łóżka, szafeczki, otomany, garnitury salonowe, wózki dziecięce,
łóżeczka dla lalek i t. d.

387

Towarzystwo Akcyjne
**Warszawskiej Fabryki
Mebli Stylowych
„Z. SZCZERBIŃSKI i S-ka”
WARSZAWA,**

Zarząd T-wa i Magazyn: plac Małachowskiego Nr. 2,
telefony: 12-86, 4262.

Fabryka i Składy: ulica Dzielna Nr. 64/72, tel. 21-09.

Meble stylowe w kompletach. Pokrycia
meblowe własnej fabrykacji i zagraniczne.

Dywany. Firanki e. t. c.

267

**Akc. Tow. Fabryki Mebli Giętych
„WOJCIECHÓW”**

w KAMIŃSKU, województwo Łódzkie.

ZARZĄD w Warszawie, ul. Mazowiecka 7.

Telefony: 501-41, 87-11.

PRODUKUJE

krzesła z drzewa giętego, garnitury me-
blowe, fotele biurowe, taborety, stoly i t. p.
oraz wyroby z klejonych fornierów (dycht).

== SPRZEDAŻ HURTOWA I DETALICZNA. ==

POLSKA BUDOWLANA SPÓŁKA AKCYJNA

Warszawa, ul. Nowy Świat Nr. 38.

Telefony: { Zarząd: 303-12 i 170-60; Dział techniczny 280-80.
Dział Handlowy 408-54; Stolarsnia parowa 66-83;
Skład materiałów 143-44.

**Roboty architektoniczno-budowlane. Konstrukcje żel-
betonowe. Budowa gmachów, domów mieszkalnych,
fabryk, koszar, kolei, kolejek i t. p.**

STOLARNIA PAROWA, Warszawa, Nizka 65, dom własny.

**SKŁAD MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH,
Warszawa-Praga, Objazdowa, obok cynkowni Warszawskiej.**

Przedstawicielstwo Cementowni RUDNIKI.

**Przedstawicielstwo Fabryki maszyn systemu AMBI
do wyrobu kamieni betonowych i dachówek.**

367

Spółka Techniczno-Budowlana



INŻYNIER



Teofil Szopa

i Kazimierz Zimmerman

Wilno, ul. Gen. Żeligowskiego 1 m. 16.

Telefon 546.



430

Hurtownia Drzewa

„WISŁA”

Towarzystwo Akcyjne

GŁÓWNE BIURO:

Gdańsk, Rennerstiftsgasse 11.

Telefony: 176, 392, 438, 33-76. Adr. telegr. „Hadewa”.

• ○ ○ ○

Import i Eksport Drzewa.

○ ○ ○

ODDZIAŁY i TARTAKI:

*w Bydgoszczy, Kapuściskach pod Bydgoszczą,
Toruniu — Port Drzewa, Inowrocławiu,
Nowejwsiwielkiej i Warszawie, ul. Hoża 23.*

I. REZNIKOWICZ i Syn

w Grodnie

(dawniej I. Reznikowicz i Leon Reznikowicz)

firma egz. od r. 1896.

KANTOR i SKŁADY ul. Dominikańska Nr. 4-6 dom własny
telefon 136.

Dodatkowy do mieszkania tel. 157. Prywatne mieszkanie tel. 46.

SPRZEDAŻ DETALICZNA.

Jedyna sprzedaż farb anilinowych firmy „Friedr Bayer i Co“

—Lewerkusen, firmy „Agfa—Berlin“ i innych zagran. firm.

Skład farb malarskich, oliwy i artykułów chemicznych

Fabryka i garbarnia skór
w SKIDLU.

ZAKŁAD GARBARSKI

I. MARGOLISA W-wa i S-wie

w BIAŁYMSTOKU ul. Sobieskiego 16.

Telefon Nr. 347.

Adres telegraficzny: „SILOGRAM“, Białystok.

Specjalność: WYROBY CHROMOWE.

352

Br. M. i T. KRUGMAN

BIAŁYSTOK,

ulica Sienkiewicza Nr. 3.

TELEFON Nr. 351.

345

C.S.Litwin

BIAŁYSTOK,
Kilińskiego 13, telefon 381.

Fabryka Garbarska

Skór końskich,
cielęcych i bydłych.

354

Garbarnia

Bracia CHWAJNIK

RÓŻANY,
ziemi Grodzieńskiej.

Kantor i skład w Białymstoku,
ul. Sienkiewicza 28a, tel. 339.

353

Dostawa Mięsa

M. GLIK

Białystok,
Mazowiecka 27, telefon Nr. 95.
DOSTAWA MIĘSA
DLA WOJSKA.

346

E. Brawerman

Białystok,

ulica Kupiecka 42, tel. 287.

HANDEL SKÓR,
WŁOSÓW i SZCZECINY.

350

FABRYKA GARBARSKA

„WENUS“

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Radom — Młodzianków.

378

„CHROM“

Spółka z ogr. odpowiedzialz.

Radom — Młodzianów.

Wyrabia skóry cielęce kolowe i czarne, faldry i bukaty
chromowe,

377

Dom Handlowy H. B. RAABE

**ZARZĄD W WARSZAWIE,
Dzika 5, tel. 278-25.**

FABRYKI GARBARSKIE
w Warszawie, ulica Wolność 9,
oraz Łomiankach pod Warszawą.

Fabryka sztyftów drewnianych, kopyt
i obcasów w Białej Podlaskiej.

483

GARBARNIA RYWKIN i SALMAN W WILNIE

Skóry wyprawne
Podeszwy
Glanki
Chromy
Wścilki

420

Towarzystwo Garbarni

„DERMA”

WILNO, ul. Tartaki Nr. 2

(Spółka założona w 1912 r.)

**Wyrób skór podeszwianych,
chromów, juchtu i hamburskich towarów.**

423

FABRYKA SKÓR

Ch. Bekker

BIAŁYSTOK.

ZWIĄZEK

Garbarzy Fabrykantów

w BIAŁYMSTOKU

ul. Kilińskiego 11-a m. 13, tel. 352.

355

Tow. Handlowo-Przemysłowe

„WIKS”

Sp. z ogr. odpow.

WARSZAWA, ulica FRANCISZKAŃSKA Nr. 20.

Skóry krajowe i zagraniczne.

474

DOM HANDLOWY

W. ROTSZTEJN

Warszawa, Franciszkańska 27, telefon 224-88 506-84.

Adres telegraficzny: „Rotchrom”.

SKŁAD SKÓR ZAGRANICZ. i KRAJOWYCH, MIĘKKICH i TWARDYCH.

Przedstawicielstwa Garbarń Warszawskich i Radomskich.

472

**SKŁAD SKÓR,
PASÓW TRANSMISYJNYCH,**

Przyborów Młynarskich
i Gazy Szwajcarskiej oraz Artykułów
Technicznych

M. Goldberg i Ch. A. Ankier

Warszawa, ulica Graniczna 13,
Telefon Nr. 510-17.

Filja: Plac Grzybowski 10, Telef. 237-95

489

ZAKŁAD

Rymarsko -Galanteryjny

A. Piechocki

Częstochowa, II Aleja Nr. 31.

Poleca z własnej pracowni:
kufry, walizy oraz skórzaną
galanterję.

418

Fabryka Garbarska

„Jedność”

WARSZAWA, ulica WOLNOŚĆ 6. Telefon 189-39.

Skóry chromowe, bukaty i gemzowe.

374

Eksport Drzewny

Sz. B. Liwszyc

Warszawa,

Marszałkowska 97^A₅, tel. 92-29.

Gdańsk,

St. Stwinkel 1^{II}, tel. 66-38.

476

Adolf Gordon

Tartaki parowe, młyn walcowy i zakłady mechaniczne wyrobów stolarsko-budowlanych.

WILNO (Łukiszki), ul. Tartaki 10.

Adres telegraficzny „ADOLF GORDON“. Tel. Nr. 233.

NAGRODY:

Medal srebrny T-wa Hippičnego w Wilnie na wystawie 1899 r.
Medal duży srebrny T-wa Rolniczego w Wilnie na wystawie 1902 r.
Medal srebrny T-wa Rolniczego w Wilnie na wystawie 1902 r.
Dyplom Honorowy T-wa Hippičnego w Wilnie na wystawie 1899 r.

NAGRODY:

Firma wykonywa wszelkie obstalunki. Specjalność: deski heblowane, szpuntowane, ferklejdunki i fusgezymysy rozmaitych wymiarów.

Firma istnieje od roku 1888.

425

Spółka Akcyjna Przemysłowo-Leśna

„LAS”

w Warszawie, telefon 255-16.

Adres telegraficzny Las—Warszawa.

495

S. HERENSOTH

w Warszawie,

ul. Hoża 41 m. 16, tel. 1-46.

Przemysł Drzewny.

464

**Sprzedaż drzewa
opałowego i budowlanego**

JAKÓB ORLEANSKI

Warszawa, Karmelicka nr. 1, tel. 35-03.

Skład: Dzika nr. 62, tel. 153-17.

335

STEFAN KORZON

inżynier

Eksploatacja terenów leśnych
i przedsiębiorstwo przemysłowo-handlowe

WARSZAWA,

ul. Marszałkowska Nr. 6, tel. 149-69.

WILNO, Mickiewicza 28.

GAŃSK ZOPPOT, Seestrasse 6.

100

Spółka Leśna

„Las Kresowy“

WILNO, Adama Mickiewicza 8. Tel. 115.

Przeprowadza wszelkie operacje leśne, a mianowicie:

1. Eksploatacja lasów.
2. Kupno i sprzedaż obiektów leśnych.
3. Kupno i sprzedaż wszelkich materiałów leśnych.
4. Taksacja obiektów leśnych i urządzenie gospodarstw leśnych.
5. Pomiaru terenów leśnych oraz załatwianie wszelkich formalności u Władz Odnośnych, wynikających z eksploatacji.
6. Prowadzenie robót budowlanych i parcelacyjnych.

Kalwaryjski

Tartak Parowy

Wilno, Pióramont 5. Telefon 516.

Kupno różnego gotowego lasu do eksportu.

Firma wykonywa wszelkie obstalunki.

SPECJALNOŚĆ:

deski heblowane, szpuntowane i eksportowe.

448

Tartaki Parowe

— i Eksploatacja Leśna —

I. Rozenowicz i S. Głowiński

Warszawa,

Piękna Nr. 66a. Telefon 189-29.

51

„Zrzeszenie Pracy”

Spółdz. oficerów rez. i zdemob. W. P.
w Wilnie

Biuro Zarządu: Wilno, ulica Mostowa 9, telefon 674.

Konto czekowe P.K.O. Nr. 80189. Adres telegraf. „ZRZESZENIE” Wilno.

DZIAŁY:

HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY, BUDO-
WLANY, ROLNICZO-LEŚNY, INFORMA-
CYJNO-REKLAMOWY, PRASOWY, PO-
ŚREDNICTWA PRASY, TRANSPORTOWY.

435

Swój do swego po swoje!

Swój do swego po swoje!

DOM HANDLOWY G. Piotrowski i S^{-KA}

WILNO, ul. Żeligowskiego 5.

EGZYSTUJE OD ROKU 1904.

Wyłączne przedstawicielstwa pierwszorzęd. firm krajowych i zagraniczn.

dostarcza wszelkie materiały i artykuły budowlane:

Ceramiczne: cegła budowl. i ogniotrw., wapno, cement, gips, dachówki, kafle, szkło okienne i dachowe, rury kamionkowe kanalizac., płytki podłogowe i ściennie, przedmioty sanitarne fajansowe, tynki sztuczne kolorowe, cegła szklana etc.

Metalowe: gwoździe, drut, blacha dachowa czarna i ocynkowana, blacha cynkowa i miedziana, wszelkie żelazo budowlane, okucia pokojowe i kuchenne, rury wodociągowe i kanalizacyjne, przedmioty sanitarne żelazne emaljowane etc.

Drzewne: klepki podłogowe, gonty, okna, drzwi, papa dachowa, smoła, wszelkie roboty stolarskie.

Adres telegraficzny: PIOTROWSKI.

Oferty szczegółowe na żądanie.

Oferty szczegółowe na żądanie.

453

Towarzystwo Fabryki Portland Cementu

„WYSOKA”

Spółka Akcyjna

Zarząd w Warszawie, ul. Mazowiecka 7.

Telefony 5-78, 12-87, 87-62, 87-85.

Roczna produkcja
200.000.000 kilogr.

Adres telegraficzny:
„Wysoka”, Warszawa.

Fabryka przy st. Łazy Warsz. Dyr. kol.
poczta Łazy, starostwo Będzińskie, wojew. Kieleckie.

362

ARTYKUŁY
do budowy wodociągów i kanalizacji
p o l e c a

**Dom Techniczno-Handlowy
A. Wajdenfeld**

ul. Jasna 20, telefon 218-94.

497

T-wo. Handlowo-Przemysłowe
F. Tymieniecki i S-ka

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,

Warszawa, Warecka 9.

496

Warszawskie T-wo Budowlane

Sp. z ogr. odp.

BUDOWLE, ROBOTY ZIEMNE, WODNE I PALOWE.
ŻELAZOBETON.

Warszawa, Aleja Jerozolimska 18. — Telefon 221-81.

Adr. telegr.: „WARTOBU“.

490

LEON PŁOSKI i S-ka

SKŁAD MASZYN

I NARZĘDZI ROLNICZYCH,

NAWOZY SZTUCZNE, NASIONA.

KIELCE, UL. KOLEJOWA 57.

ODDZIAŁY:

w JĘDRZEJOWIE i w SĘDZISZOWIE.

511

Koncesjonowane

Biuro Komisowo-Handlowe

St. E. Kruszyński

Kielce, ul. Kolejowa Nr. 36.

Kupno—sprzedaż lasów majątków ziemskich w całej Polsce.

510

W. Kalinowski & F. Czarnowski

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

Sp. z ogr. odp.

Centrala: KIELCE, ulica KOLEJOWA Nr. 50.

Telefon Nr. 129. — Adres telegraficzny: „CZARKA“.

ODDZIAŁ W JĘDRZEJOWIE || ODDZIAŁ W CHMIELNIKU

własne składy z bocznica kolejową.

Tel. Nr. 16.

własne składy z bocznica kolejki wąskotorowej

Reprezentacje: { Warszawa, Żórawia 20 m. 20, tel. 244-66.
Sosnowiec.

P R O W A D Z I:

Dział materiałów budowlanych: cegła, cement, wapno, dachówka cementowa, cementowo asbestowa, i gliniana palona: karpówka, fałcówka i marsylka oraz papa i gont.

Dział drzewny: Eksploatacja poręb leśnych.

Dział materiałów opałowych: węgiel, drzewo, nafta i benzyna.

Poleca po cenach konkurencyjnych wagonowo i detalicznie.

Własna wytwórnia wyrobów betonowych w Kielcach, Jędrzejowie i Chmielniku.

Eksploatacja kamieniołomów kwarcytowych „BUKÓWKA“.

„Agromotor“

SPÓŁKA

BUDOWA i HANDEL
MASZYNAMI ROLNICZEMI

AKCYJNA

Warszawa, Długa Nr. 9. Telef. 37-50 i 172-17.

WYROBY WŁASNE z FABRYKI PIOTRKOWSKIEJ:

Młoty sprężynowe transmisyjne. Prasy frykcyjne „Buldozery“. Nożyce do żelaza i blachy. Wiertarki. Kowadła. Pługi traktorowe. Sieczkarnie. Kieraty. Wialnie i młocarnie. Odlewy żelazne i półstalowe. Lemiesze do pługów amerykańskich. Młotki i babki do kos

REPREZENTACJE:

- a) Szydłowiecka Fabryka Bryczek: 1) bryczki, 2) powozy;
- b) Allis Chalmers Mfg. Co. Milwaukee Awe Stan. Zjedn. Am. — traktory;
- c) Massey Harris Co. Ltd. Toronto Canada, 1) żniwiarki, 2) wiązalki.

DOSTAWY:

Traktory rolnicze. Maszyny do budowy dróg. Blacha, gwoździe, drut i inne wyroby żelazne. Wapno, cement.

160

Skład Maszyn i Narzędzi Rolniczych

WYR. FABR. TOW. AKC.

„Ostrówek“

WILNO, ulica ZAWALNA Nr. 51 (VIS a VIS HALLI).

Maneże, młocarnie, wialnie, sieczkarnie, pługi, brony sprężynowe, kultywatory.

455

„ISNOSKOFF & C^o”

Tow. Akc.

„Isnosskoff i S-ka”

ROK ZAŁOŻENIA 1861

Częstochowa, ul. Kościuszki 5, tel. 46.

Własne fabryki:

Odlewnia Żelaza, Emaljernia i Warszt. Mechan. w Częstochowie.
Odlewnia Żelaza i Emaljernia „Nowy Bzin” w Skarżysku.

Produkcyjne:

Obrabiarki do metali i drzewa, bormaszynki
— — ręczne, prasy, kuźnie polowe etc. — —

Narzędzia rolnicze: sieczkarnie, kieraty i wialnie.
Odlewy surowe i obrobione z modeli własnych
— i nadesłanych, wagi do 20000 kg. —

Naczynia żelazne lane, surowe i emaljowane,
żelazka do prasowania: berlińskie, kominkowe,
szwajcarskie, krakowskie niklowane i polerowane,
piecyki okrągłe i kuchenki, blachy, ruszta etc.

— — Odlewy budowlane i sanitarne. — —

„GUSZLI“

Spółka z ogr. odpowiedzialz.

dla handlu surowcami hutniczymi

Telefony
59 i 27.

w BĘDZINIE

Telefony
59 i 27.

Ekspozytura w Warszawie, Sosnowa 8, tel. 182-25.

Poleca do natychmiastowej dostawy:

— — — Z działu surowców: — — —

Surowiec odlewniczy, martenowski, bloki martenowskie, rygle żelazne i stalowe, koks karwiński i górnośląski oraz węgiel kowalski karwiński.

— — — Z działu nowego żelaza: — — —

Wszelkie gatunki nowego żelaza handlowego
— bezpośrednio z hut po cenach hutniczych.—

Zakupuje wag. wszelkie ilości szmelcu po cenach dziennych.

480

Tow. Akc. „IWA“

Warszawa, Niecała 2,

telefon Nr. 102-13,

adr. telegr. „Iwawi“—Warszawa

jest generalnym przedstawicielem na Polskę:

Pasów wielbłądzich i bawełnianych

— — fabryki Herold, Westerhausen. — —

Pasów skórzanych i batalowych

— fabryki Puck & Co, Altona nad Elbą. — —

— — **Ofiaruje w dziale technicznym:** — —

Lokomotywy, lokomobile, wagonetki, gatry,

piły gatrowe, beczki żelazne ocynkowane

z dwóch stron i inne artykuły techniczne.

— — **Ofiaruje w dziale chemicznym:** — —

Artykuły dla przemysłu, kwasy mineralne,

— preparaty chemiczne i tym podobne. —

KUPUJE: Lycopodium, Sporysz, jagody czarne suszone.³⁷⁵

H. WAJNSZTOK

WARSZAWA,

ul. Dzika Nr. 3, tel. 186-45.

Hurtowe składy artykułów
elektrotechnicznych.

Własna WYTWÓRNA
sznurów oraz przewodników
słabego i silnego prądu.

485

ZAKŁADY ŻELAZNE I STALOWE

„SKARŻYSKO M. FELDMAN”

w Skarżysku (ziemi Radomskiej).

Telefon międzymiast. Nr. 8.

Walcownia Żelaza i Stali „STELPIA”

st. Końskie (ziemi Radomskiej).

Składy w Warszawie, ul. Twarda 3, tel. 250-33.

Adres dla depeasz: Skarżysko „Stalownia”.

” ” ” Warszawa „Feldska”.

481

L. WAJNSZTOK

WARSZAWA,

GRANICZNA 16.

TELEFON 405-91.

Hurtowe składy artykułów elektrotechnicznych.

Własna WYTWÓRNIA sznurów oraz przewodników
słabego i silnego prądu.

484

WILEŃSKIE Towarzystwo Handlowo-Zastawowe

SPÓŁKA AKCYJNA

Wilno, zaułek św. Michała Nr. 1.

DZIAŁ ZASTAWOWY

Pożyczki pod zastaw wyrobów złotych, srebrnych i drogich kamieni.

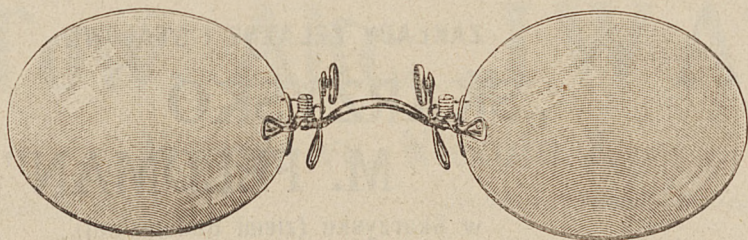
DZIAŁ KOMISOWY

Sprzedaż powierzonych towarów i przedmiotów okazjnych drogą zwykłą.

SALA LICYTACYJNA

Sprzedaż powierzonych towarów i przedmiotów okaz. drogą licytacji publicznej

445



Pierwsza w Kraju firma

„OPTYFOT“

Wilno, ulica Wielka Nr. 96.

Największy wybór optycznych
i fotograficznych towarów.

Sporządzanie okularów i pince-nez
według recept lekarzy okulistów.

432

Zakłady Elektrotechniczne
Wacław Brygiewicz,
Michał Zucker i S-ka
w Warszawie.

Zarząd, Biuro Instalacyjne i Składy:

Marszałkowska 119, tel. 37-40 i 274-84.

Warsztaty, Mazowiecka 11, tel. 9-98 dawny.

DZIAŁ INSTALACYJNY:

Budowa elektrowni, instalacje w zakładach przemysłowych, rolnych i wszelkie inne instalacje prądów silnych.

DZIAŁ DOSTAW:

Dynamomaszyny, Elektromotory, Transformatory, Przewodniki elektryczne, oraz wszelki materiał instalacyjny.

— — — Składy znacznie zaopatrzone. — — —

DZIAŁ WYTWÓRCZY:

Przebudowa i naprawa maszyn elektrycznych i transformatorów. Wytwórnia wszelkich oporników i rozruszników, kolektorów, przyrządów komulacyjnych, pierścieni ślizgowych, trzymadeł do szczotek i t. d.

— — —

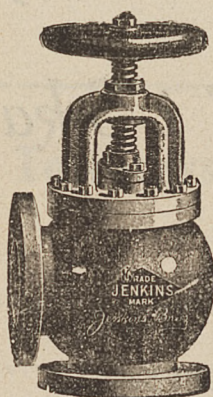
FIRMA ISTNIEJE OD 1911 R.

*Nagrodzona została na 1-ej Wystawie Techn. w Warszawie 1913 r.
wielkim medalem srebrnym.*

ADOLF RICHTER

WARSZAWA, ul. Rymarska 10.

Telef. 10-81, 86-80.



Skład i dostawa: **Armatury** do pary i wody, **Manometrów**, **In-żektorów**, Pomp, **Pasów** transmisyjnych, Wyrobów szmergłowych, **azbestowych** i technicznych **gumowych**, Klingeritu, Mooritu. Narzędzi ślusarskich, węży metalowych i t. p.

470

BIURO ELEKTROTECHNICZNE

J. Adamczyk i S. Sznajder

w KIELCACH, Kolejowa 51.

Wykonuje wszelkie roboty w zakresie elektrotechniki wchodzące.

SPECJALNOŚĆ: Budowa Elektrowni,
Stacji telefonicznych,
Sygnalizacji wszelkiego rodzaju.
Elektryfikacja majątków ziemskich.

Skład zaopatrzony w materiały elektrotechniczne wszelkiego rodzaju.

513

Skład Wszelkich Przyborów Elektrotechnicznych
„KOŁOKOŁ“

Ł. WAJMAN

WILNO, ul. Wileńska 21. Telefon 655.

Motory, Wentylatory, Żyrandole elektryczne, Aparaty telefoniczne, Przewodniki, Wyłączniki, Żarówki oszczędność.
„Osram“ i t. p.

441

L. WARWASIŃSKI, J. WOJAKOWSKI i S-ka

Fabryka maszyn i odlewnia żelaza

w Nowo-Radomsku. (Województwo Łódzkie) tel. 25

Turbiny wodne systemu „FRANCIS'A o wysokim współczynnikiem pożytecznego działania, mało wrażliwe na zmienny przepływ wody, silnej budowy z pokrywą, spoczywającą na jednolitych z dolną obsadą ramionach, zabezpieczających przesunięcie się pokrywy. Łożysko samosmarujące się na pracę poosiową i poprzeczną. Wiertarnie kolumnowe szybkoobrotowe najnowszego modelu. Ryflarki najnowszej konstrukcji, o podwójnej zmianie biegu, o dwóch nożach pracujących z góry, ułatwiających obsługującemu śledzenie za pracą noży. Łoża pryzmowe samo smarujące się. — Ruch powrotny (jałowy) odbywa się 7 razy szybciej, co znacznie przyspiesza pracę.

499

Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn „Metalurgja“

Sp. z ogr. odp.

LUBLIN, ul. PRZEMYSŁOWA Nr. 22.

Centrala w Warszawie, ul. Tłomackie 3, telefon 111-76.

Adres telegraficzny Centrali: „Metalhut“.

Pierwsza fabryka w Polsce
poświęcona przemysłowi Hutniczo-Szklanemu.

Specjalność: FORMY do wyrobu prasowanego i dmuchanego szkła (z specjalnie przygotowanego odlewu utwardzonego). PRASY wielu konstrukcji. MASZYNY obcinające cylindry, szklanki i t. p.

W zakresie innych specjalności: ODLEWY surowe i obrabiane podług nadesłanych modeli lub rysunków. WYKONANIE precyzyjne, ściśle terminowe. CENY konkurencyjne. ZLECENIA przyjmuje tylko Centrala w Warszawie, Tłomackie 3, tel. 111-76.

466

Hotel Europejski

w WARSZAWIE

Śródmieście,

urządzony z komfortem nowo-
czesnym. Wszelkie wygody.
Wanny i telefony w pokojach.

268

SKŁAD MASZYN, NARZĘDZI ROLNICZYCH
i WYROBÓW ŻELAZNYCH

A. SZWYF i N. PAULAŃSKI

WILNO, ulica Zawalna 37,

P O L E C A:

Maneże, Młocarnie, Wialnie, Sieczkarnie, brony, pługi,
Młyny i różne wyroby żelazne.

447

DOM
ESPEDYCYJNO-KOMISOWY
„REKORD“

Łódź,
ulica Piotrkowska Nr. 37.

339

Firma istnieje od roku 1906.

Fabryka czekolady,
cukrów, irysów i marmelady
owocowej

„COLUMBUS“
WARSZAWA,

ul. Grzybowska 20. Tel. 180-64

Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędno-
ści w Warszawie nr. 85. Konto w Banku dla
Handlu i Przemysłu w Warszawie.

125

Dom Bankowy **F. WINISKI**

W W I L N I E,
ul. Wielka Nr. 67. Telefon Nr. 336.

- 1) Kupno i sprzedaż waluty i ‰ papierów.
- 2) Przekazy, akredytywy i inkaso na wszystkie miasta.
- 3) Dyskonto weksli i listów zastawnych.
- 4) Przyjmuje wkłady terminowe.

442

Dom Bankowy **JÓZEF KOWALEWSKI**

Bank Dewizowy
ŁÓDŹ, ulica Piortkowska Nr. 46. Telefon Nr. 3-68.
Załatwia wszelkie operacje bankowe.

297

Magazyn Mebli **A. B. AJZENBERG**

Kielce, Kolejowa 41, dom własny.

515

TOWARZYSTWO Ekspedycyjno-Transportowe „RAPID“

Spółka z ogr. odp.

ŁÓDŹ, ulica Zachodnia Nr. 63.

ODDZIAŁY:

Warszawa, ul. Długa 27. Tel. 280-61, 215-21.

Gdańsk, Hundegasse 50. Tel. 743.

Berlin, W. 50, Potsdammerstr. 35.

Stentsch — Żbąszyn — Krzyż.

Gardeja — Grudziądz.

Niem. Sława — Rakowice.

Tczew, Szczakowa.

Częstochowa, ul. Kościuszki 17.

Lubliniec, Śląskie Herby.

Równe, Zdołbunowo.

Adres telegraficzny „TRANSRAPID“.

Clenie, transportowanie, magazynowanie i ubezpieczenie towarów.

486

DOM Ekspedycyjno-Transportowy R. WOJEWÓDZKI i S-ka

egzyst. od roku 1895.

WILNO,

BIURO: ulica Wielka 76. Telefon Nr. 333.

SKŁADY: Wielka 76, Warszawski zauł. 9-11 dom własny.

Firma posiada własny tabor transportowy.

Załatwia wszelkie operacje transportowe.

450

MIEDZYNARODOWE
BIURO SPEDYCYJNE

Józ. J. LEINKAUF

KRAKÓW,

ul. Św. GERTRUDY Nr. 4, telef. 416.

Adres telegraf.: „Leinkauf, spedytor“.



NAJTANŹSZA i najszybsza ekspedycja wozami
zbiorowymi z Austrii, Czechosłowacji i Niemiec.

○ ○ ○ ○

FILJE we wszystkich większych miastach
kraju i zagranicą.

○ ○ ○ ○

244

SPÓŁKA DLA HANDLU

Zagranicznego i Krajowego

„EKSPORT”

Oddziały i Agentury:

Warszawa,

ulica Bracka Nr. 23, m. 55.

Łódź, Gdańsk, Stołpce,

Olechnowice, Dokszyce, Ziabki.

Import — Eksport.

Specjalny dział ekspedycji
towarów do Rosji i Ukrainy.

Clenie, asekuracja, magazynowanie,
oraz wykonywanie zleceń handlowych
w kraju i zagranicą.

Adres telegraficzny we wszystkich miejscowościach „Społeks”

CENTRALA: WILNO, JAGIELLOŃSKA 2-a.

443

Towarzystwo Kinematograficzne

„KOŁOS“

Warszawa, Al. Jerozolimska Nr. 31.

Telefon 255-31.

Adres telegraficzny: „KOŁOSFILM“.

*Kupno i sprzedaż amerykańskich i włoskich
filmów, reprezentacja zagranicznych firm.*

458

Biuro Kinematograficzne

„Collegia“

wypożyczalnia filmów

WARSZAWA,

Aleja Jerozolimska Nr. 18.

Telefon Nr. 185-12.

467

Polska Spółka Akcyjna

POLFILMA

Centrala, Moniuszki 11, tel. 45-54.

Wytwórnia filmów, Wolska 42,
telef. 17-83.

Wypożyczalnia, Sienkiewicza 12,
telef. 98-83.

46

T-wo Kinematograficzne „GLORIA“

Sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, ulica Marszałkowska 119, tel. 93-70.

R-ki przekazowe: P. K. O. w Warszawie Nr. 1971,
Bank Spółek Zarobkowych.
Warsz. Oddz. Banku Handl. w Łodzi.

FILJA dla MAŁOPOLSKI „PARIGLOR“

LWÓW, ulica Kopernika, 12, telefon Nr. 692.

Przedstawicielstwo na b. zabór pruski p. f.

St. MARTYNOWSKI

POZNAŃ, Al. Marcinkowskiego 22 róg pl. Wolności pok. 120.

5 462

Fabryka Wyrobów Celluloidowych

„KOMETA”

właściciel S. Szmulewicz.

w CZĘSTOCHOWIE, Aleja II Nr. 30.

Egzystuje od r. 1895.

Wykonywa: pierwszorządne zabawki dziecinne celluloidowe i metalowe w wielkim wyborze. Wciąż nowości!

503

FABRYKA
Wyrobów Celluloidowych
Berkowicz,
Szpitz i Kinclicher.
CZĘSTOCHOWA,
ulica Lubliniecka, Nr. 17.

502

FABRYKA
WYROBÓW CELLULOIDOWYCH
J. ROZENBERG
CZĘSTOCHOWA, Krótka 10,
poleca:
grzebień, bieliznę gumową na płótnie,
oraz zabawki dziecinne (lalki).

506

Lecznica zębów

Lekarza-d-ty Michała Grejnieca

CZĘSTOCHOWA, I Aleja Nr. 10 (dziesiąty).

Przyjęcie chorych **codziennie** od 9—1 i od 3—7 wieczorem.

505

Fabrique „OJA”

PARFUMERIE

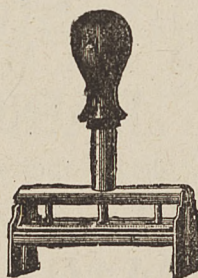
Société Anonyme Française-Polonaise

Paris

Częstochowa.

Pologne.

413



Stemple
kauczukowe
i metalowe.
Monogramy,
numerytory,
datowniki

wykonuje

L. KOFMAN, Białystok,
Lipowa 13,
poleca wszelkie materiały piśmienne.

349

SALON SZTUKI

i Antykwarnia

• ABE GUTNAJER

Warszawa, ul. Mazowiecka 16.

Telefon Nr. 286-32.

279

SPÓŁKA AKCYJNA Polska Składnica Pomocy Szkolnych

WARSZAWA,

Centrala: Nowy Świat 33, tel. 28-73.

Księgarnia: Marszałkowska 143, t. 40-64.

POLECA:

Meble szkolne, pomoce naukowe i higieniczno-lekarskie, książki, materiały piśmienne, buchalteryjne, rysunkowe i wogóle wszystko wchodzące w zakres potrzeb **szkolnych i kancelaryjnych** Z DOSTAWĄ DO WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCI NA PROWINCJI.

80

Jakób Pilger

CZĘSTOCHOWA, II ALEJA Nr. 22.

„KSIĘGARNIA“

skład papieru i materiałów piśmiennych, oraz wielki wybór materiałów technicznych.

— Ceny bardzo przystępne. —

406

HURTOWY SKŁAD PAPIERU oraz BIBUŁKI

do kwiatów i papierosów
firmy: „SOLALI“

Adolf Sojka

CZĘSTOCHOWA, Aleja 30.

Telefon Nr. 451.

407

Teatr PARYSKI

CZĘSTOCHOWA

II ALEJA Nr. 19.

WYSTAWIA PIERWSZORZĘDNE
OBRAZY WYTWÓRNI KRAJOWYCH
I ZAGRANICZNYCH, URZĄDZONY
WEDŁUG NAJNOWSZYCH WYMA-
GAŃ TECHNIKI I BEZPIECZEŃSTWA

403

Teatr „ODEON“

CZĘSTOCHOWA.

Najwytwórnieszy kino-teatr
Częstochowy.

Zawsze najwybitniejsze progra-
my złożone z ostatnich nowości.
Szczegóły w afiszach i pismach
miejscowych.

416

Kino-Teatr

„NOWY“

Częstochowa,

wyświetla najwybitniejsze
obrazy.

W czasie pauzy KONCERT.

404

Przetwórnia Chemiczna DRZEWA.

SPÓŁKA AKCYJNA.

Kalafonja.

Terpentyna.

Smola drzewna.

Węgiel drzewny.

Żywica browarna.

379

Skład Materiałów Chemicznych i Farb

B. NEUFELD

Warszawa, Franciszkańska 21. Telefony 87-57 i 286-97.

Adres telegraf.: „BENWA“ Warszawa.

Rachunek Czekowy P. K. O. Nr. 2487.

328



„ERDAL“

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE.

Biuro sprzedaży na okręg Warszawski

Twarda Nr. 11, telef. 138-46.

Poleca pastę do obuwia, wosk szewcki oraz zaprawę do podłóg.

381



Zjednoczony --- --- Handel i Przemysł

Sp. z ogr. odp.

Warszawa,
Senatorska 30, telef. 14-21 i 62-27.

Poleca: Benzynę, naftę, oleje maszynowe rafinowane (od Nr. 1 do 7), olej samochodowy, oleje cylindrowe, olej gazowy, smar do wozów, smar Tovott'a, wase-

linę techniczną i gudron w ładunkach wagonowych wprost z rafinerji, oraz w beczках z własnych składów w Warszawie.

Koks i Węgiel Górnośląski i Dąbrowiecki
w ładunkach tylko wagonowych.



Apteczny Dom Handlowy

Warszawa,
Leszno 3 (dom własny).

Telefony: 235-57, 85-05, 67-23,
7-94 i 298-95.

Adres telegraficzny:
„Ege Warszawa“.



EDWARD GOBIEC

Hurtowa
sprzedaż
materiałów
aptecznych,
produktów
chemicznych,
artykułów technicznych
i kosmetycznych.

327

Malipan i Openheim

Warszawa, ul. Królewska № 35.

Agentura Laboratorium Szczepionek Pasteura w Paryżu.

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE!!

„Fosfalinę D-ra Monikowskiego”

Idealną mączkę odżywczą dla dzieci i osób starszych

Fabryki Przetworów Odżywczych

SPÓŁKA z OGR. ODP. w CZĘSTOCHOWIE.

Fosfalinę D-ra MONIKOWSKIEGO stosuje się w wypadkach ogólnego wyczerpania lub złego odżywiania, a u dzieci prócz powyższego, w wypadkach t. z. angielskiej choroby.

Fosfalina D-ra MONIKOWSKIEGO najzupełniej odpowiada składem swym mączce francuskiej znanej od wielu lat w naszym kraju.

Rok założenia 1882.

Polska fabryka czekolady i kakao
„BRANKA“

LWÓW, ulica Szeptyckich Nr. 26. — Telefon Nr. 647

poleca swe niedoścignionej jakości wyroby:

CZEKOLADY, KAKAO, CUKRY DESEROWE,

KARMELKI, LANDRYNKI, KEKSY, PIECZYWA.

Największa fabryka w Kraju!

Największy wybór!

PRZEDSTAWICIELSTWA WE WSZYSTKICH DZIELNICACH POLSKI.

241

Egzystuje od r. 1886.

Hurtowo-Detaliczna Sprzedaż Śledzi i różnych Konserw

A. MERZER

W WARSZAWIE,

ul. Żmłowa Nr. 2, róg Ptasiej. Telef. 305-30, 203-49.

181

SKŁAD OWOCÓW

świeżych i suszonych

oraz towarów kolonialnych

Gustaw ORFINGER

WARSZAWA,

Żelazna Blama 6. Tel. 236-98.

188

Jedna z najstarszych w kraju w r. 1836 założona

FABRYKA

likierów, rumu i wódek polskich

MIODOSYTNIĄ

Salo GOLDFRUCHT

Królewsko rumuński dostawca nadworny

LWÓW—Zniesienie,

poleca swoje znane z dobroci wykwintne
likieri, nalewki owocowe, aromatyczne
rumy, czyste wódki polskie i t. d.

Odnaczenia licznych wystaw Krajowych
i zagranicznych.

242

SKŁAD WIN,

TOWARÓW KOLONIALNYCH

i DELIKATESÓW

M. SZYBOWSKI

CZĘSTOCHOWA,

I Aleja Nr. 14.

410

CUKIERNIA

St. Wawrzyniaka

CZĘSTOCHOWA, II Aleja Nr. 43,

poleca ciasta torty i cukry.

409

NAJWIĘKSZY w CZĘSTOCHOWIE

**Skład cukrów, czekolady,
bombonierek.**

Wybór olbrzymi. Towar pierwszorzędných firm

Br. KOWALIK

II ALEJA Nr. 41.

398

DOM ROLNICZO-HANDLOWY

Józef Zabłocki

(DAWNIEJ BOROŃ & ZABŁOCKI)

Częstochowa.

Biuro: II-ga Aleja Nr. 23. Telefon Nr. 215.

Składy: Nowy Rynek 1 (w podwórzu) i ul. Krakowska 13.

DOSTARCZAM:

Zboże, Paszę treściwą, Na-
wozy sztuczne, Narzędzia rol-
nicze, Węgiel i inne. —

Dostawa w ładunkach wago-
nowych i sprzedaż detaliczna
— z własnych składów. —

393

Zakłady Przemysłowe

BRACI IŁOWIECKICH

Spółka Akcyjna

Warszawa, ul. Lipowa № 7-a, tel. 84-54.

CZEKOLADY, CUKRY, KOMPOTY,
KONSERWY z jarzyn, HERBATNIKI, WAFLE, PIERNIKI.

363

FABRYKA

Cukrów i Czekolady

P. DEBSKI

w CZĘSTOCHOWIE,

ul. Piłsudskiego 17, tel. 89.

389

Handel produktów mącznych

i ZBOŻOWYCH

B-cia GOLNIK

CZĘSTOCHOWA,

ul. Kościuszki 37, tel. 4-82.

414

FABRYKA CUKRÓW,
KARMELKÓW i CZEKOLADY

CZESŁAW TWAROWSKI i S-ka

WARSZAWA,

TELEFON Nr. 72-75.

CHŁODNA 36.

361

DOM IMPORTOWY

B-cia WIELICZKIER i S-ka

Poleca Najlepszą Herbatę Ceylońską
Nr. 76-a i Nr. 76

w opakowaniu 200 g. 100 g. 50 g. 25 g. 10 g.

SKŁAD i BIURO

w Warszawie przy ulicy Hożej Nr. 49,
telefon Nr. 509-29.

76^a

76³⁵⁷

MAGAZYN

PORCELANY, FAJANSU i SZKŁA

B. Kabus i A. Dąbrowski

Częstochowa, II Aleja 42,

POLECA w wielkim wyborze
SERWISY: stołowe, kawiane, owocowe,
umywalniane do wódki, do octu i oliwy.
Łyżki, noże i widelce. Łóżka żelazne
z siatkami i dziecinne. Naczynia ku-
chenne. Plenery. Jardiniery.

Wszelki wybór galanterji na upominki.
CENY NIZKIE.

397

Cukiernia

A. BŁASZCZYŃSKI

CZĘSTOCHOWA,

ulica Panny Marji Nr. 13,

telefon 276.

388



CZEKOLADA
KAKAO

459

KRESOWE Towarzystwo Rybne

SPÓŁKA AKCYJNA

Wilno, Jagiellońska 3 m. 2, telefon 685.

Oddział: Warszawa, Warecka 11 m. 16.

Prowadzi eksploatację jezior dzikich, zakłada rybnią gospodarkę w stawach sztucznych, poleca zawodowych rybaków, prowadzi sprzedaż ryb śniętych i żywych **hurtowo i detalicznie**, przyjmuje sprzedaż ryb na komis.

Posiada własny handel w Wilnie, ulica Za-walna, Rynek Drzewny, War-szawa, (Hala Mirowska). Posia-da odpowiednie baseny na prze-chowywanie ryb żywych.

Biuro czynne:

od godz. 9 rano do 3 pp.

454

Fabryka

WAFELI, JRYŚÓW

i Karmelków

Sebastjana Rudnickiego

W

WILNIE,

ulica Dominikańska 13.

428

— Spółka Akcyjna —

Hurtownia Kielecka

— *Kielce*, —

ulica Wesola Nr. 24. — Telefon Nr. 109.

Adres telegraficzny: „Hurtkiel“.

o o o

HURTOWA SPRZEDAŻ WÓDEK, WIN i LIKIERÓW
RÓŻNYCH FABRYK, ORAZ ARTYKUŁÓW SPO-
ŻYWCZO-KOLONIALNYCH, ETC.

512

DOM HANDLOWY

B-cia I. i M. WINCBERG

HURTOWA SPRZEDAŻ WIN, MIODÓW
ORAZ RÓŻNYCH POZNAŃSKICH WÓDEK.

Warszawa, Elektoralna 5, telef: 240-11, 283-82 i 222-18.

478

Żądajcie we wszystkich sklepach

HURTOWYCH i DETALICZNYCH
w CAŁEJ RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ



NAJLEPSZEJ
HERBATY „INDIANA”

Warszawa Kantor, Marszałkowska 118
(dom własny), telef. 65-41.
Skład fabryczny Nalewki 13, telefon 222-23:

282

— Spółka Akcyjna —

„PAC”

Wilno, ul. Biskupia Nr. 12.

HURTOWNIA ARTYKUŁÓW PIERWSZEJ
POTRZEBY i PAROWA FABRYKA
CZEKOLADY.

429

Dom Handlowy

Piotr Baracewicz

— Wilno, —

ulica Mickiewicza Nr. 19.

Telefon Nr. 5-13.

Adres telegraficzny: „Baracewicz”—Wilno.

— Warszawa, —

ulica Sosnowa Nr. 12, m. Nr. 10.

Borysów, dom własny Nr. 26.

Mińsk, dom własny.

Rachunki bieżące:

WARSZAWA,
Bank Towarzystw Spółdziel-
czych Jasna 1, Nr. 5714.

POZNAŃ,
Bank Związku Spółek Zarobko-
wych Oddział, Plac Wolności
Nr. R-ku B. 6. 10120.

WILNO,
Bank Towarzystw Spółdzielczych,
Adama Mickiewicza 19,
Nr. R-ku 380.

Wagonowe dostawy artykułów żywnościowych, skó-
rzanych i rolniczych. Specjalność mąka
i cukier. Pierwszorządnie nawiązane stosunki z Rosją,
○○○○○ przez Import i Eksport wszelkich towarów. ○○○○○

436

*Zjednoczone
Browary Warszawskie*

— pod firmą —

Haberbusch i Schiele

Spółka Akcyjna

Warszawa,

Adres telegraficzny „Haberbusch i Schiele”,

polecają

Piwa: Jasne, Ciemne, Eksportowe.

Porter,

Lemoniady.

Wysyłka na prowincję własnymi wagonami.

CUKIERNIA
„ZIEMIAŃSKA“

Mazowiecka 12,
Kredytowa 9,
w WARSZAWIE.

FABRYKA SZKŁA ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ „PRĘDOCINEK“

M. GIERYCZ SUKCESOROWIE

R a d o m,

WYRABIA:

WSZELKIEGO RODZAJU BUTELKI,

SZKŁA LAMPOWE W KOLORZE PÓŁBIAŁYM.



382

HOTEL
„POLONIA“

DAWNIEJ

„ANGIELSKI“

w CZĘSTOCHOWIE (naprzeciw
Dworca),

396

Kantor wymiany

J. Weksler

CZĘSTOCHOWA, Aleja 6.

Telefon 155.

411

Hurtownia obuwia i kaloszy

DOMU HANDLOWEGO

G. ZAJCZYK

Warszawa, Przejazd 13. Tel. 17-24.


498

Wytworne cukry, czekolada i karmelki

Jan Fruziński

Tow. Akc.

W A R S Z A W A,

ulica Polna 34.  Telefon Nr. 23-17.

644

Hurtowy skład win i spirytualji

Rokicki i Kowalski

Lublin, Krakowskie Przedm. 36.

Adres dla depesz: „Winport“. Telef. 340.

559

Żądajcie wszędzie

PIWO

CZERWONO - DWORSKIEGO

— BROWARU —

Kantor WILNO,

ulica Wielka 46. Telefon 744.

452

WYTWÓRNIA

cukrów, czekolady i wafli

Markowski i Jaśkiewicz

Częstochowa,

Nowy Rynek Nr. 2.

500

Ludwik H. Helman

w Częstochowie, II Aleja 28.

Telefon Nr. 99 i 444.

Skład przetworów chemiczn.,
farb i olejów.

Reprezentacja i skład firmy:
Farbenfabriken
vorm. FRIEDR. BAYER & Co.,
Leverkusen.

394

SKŁAD

SUKNA i KORTÓW

F. T r u b o w i c z

ŁÓDŹ, ulica Ogrodowa Nr. 3.

307

B-cia Winter i S-ka

w Łodzi, ul. Traugutta 8.

Skład towarów manufakturnych.

306

Fabryka Wyrobów Jedwabnych

Klinge i Schulz

w Łodzi, ulica Piotrkowska 106. Telefon 639.

MATERJAŁY: na suknie, na podszewki damskie i męskie,
na gorsety i kołdry.!

292

FABRYKA

wyrobów wełnianych i półwełnianych

B-ci MAKOWER

w Ł O D Z I.

SKŁAD ul. Karola 4. FABRYKA ul. gen. Dąbrowskiego 15.

305

PRZEMYSŁ BAWELNIANY
B-cia CHABAŃSCY, WINDMAN i S-ka
w Łodzi.

ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE: Św. Jerzego 14,-16. Tel. 609.

CENTRALA: Zielona 6. Tel. 608.

Adr. tel.: „BRACHABAŃSCY, ŁÓDŹ“.

287

FABRYKA CHUSTEK
i WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH
Jakób Jakubowicz
ŁÓDŹ, ul. Krótka № 4
wejście przez podwórze.

288

Skład Sukna i Kortów
K. MILGROM
ŁÓDŹ, ul. Ogrodowa 1 dom własny.
Firma egzystuje od roku 1883.

296

FABRYKA
Wyroków Wełnianych
IGNACY LIFSZYC
ŁÓDŹ, 6-go Sierpnia Nr. 2.

290

Skład Manufaktury
Lewenton, Szyehwarg i Fuehs
w ŁODZI, ul. 6-go Sierpnia 2.

308

Szejnman, Kowarski
i Chmilnicki
Skład przędzy i maszyn.
WARSZAWA,
Nalewki 32. = Telefon 230-38.

341

FABRYKA
wyrobów wełnianych i półwełnianych
G. B. DRABKIN
ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 61, telefon 661.

338

—== TOWARZYSTWO AKCYJNE ==—

PABJANICKICH FABRYK WYROBÓW BAWELNIANYCH

„KRUSCHE i ENDER”

PABJANICE, WOJEW. ŁÓDZKIE.

TKANINY BIELIŻNIANE, PŁÓTNA KOLOROWE,
ZEFIRY (FLANELE), TKANINY NA UBRANIA
MĘSKIE i SUKNIE DAMSKIE, TKANINY DRU-
KOWANE, KOŁDRY, OBRUSY i SERWETY.

Biura sprzedaży u Sp. Akc. „Pabjamo”

- w WARSZAWIE, NALEWKI 28,
- w ŁODZI, PIOTRKOWSKA 143,
- w WILNIE, WIELKA 66,
- w GDAŃSKU, BREITEGASSE 16,
- w RYDZE, u p. R. LOBECK, HERRENSTRASSE 2.



ROK ZAŁOŻENIA 1892

LEON MESSING

Warszawa, ul. Marszałkowska 142.

Materjały Wełniane i Bawełniane.

DZIAŁ MĘSKI i DAMSKI.

===== **JEDWABIE.** =====

493

DOM HANDLOWY

Sieradzki, Kronenberg i James

Skład Sukna i Kortów

w Warszawie, ul. Gęsia 14, telef. 261-19.

ODDZIAŁY: w Łodzi, ulica Piotrkowska Nr. 20.

471

MAGAZYN TOWARÓW
jedwabnych, wełnianych i bawełnianych

R. KRAKINOWSKI i S. FRONT

Warszawa, Nalewki 29 (rog Gęsiej). Telef. 271-17.

Uwaga: Przy składzie hurtowym sprzedaż detaliczna
po cenach hurtowych.

261

Skład sukna i kortów
Salomona HERSZKOWICZA.

WIELKI WYBÓR

◀◀ Damskich i Męskich TOWARÓW ▶▶

KRAJOWYCH i ZAGRANICZNYCH.

ŁÓDŹ, Piotrkowska Nr. 70, z frontu. Telefon 12-05.

295

DOM KONFEKCYJNY

ubiorów damskich, męskich i dzieciennych

oraz WIELKI WYBÓR FUTER

M. FASZCZAK

CZĘSTOCHOWA, II-ga Aleja Nr. 16. Telefon Nr. 4-35.

501

SPRZEDAŻ
MANUFAKTURY, BAWELNY
i WYROBÓW JUTOWYCH
A. FRENKENBERG

CZĘSTOCHOWA,
Spadek Nr. 13. Telefon 449.

508

D. Sachnowicz

Kielce, ul. Kolejowa 28.

○ MAGAZYN UBIORÓW MĘSKICH ○
Wykonywa roboty cywilne jak również
wojskowe, z materiałów własnych jak
też powierzonych, oraz futra i roboty
kuśnierskie.

CENY KONKURENCYJNE.

514

S. L. MASS,
Częstochowa.

HURTOWA SPRZEDAŻ
TOWARÓW GALANTERYJNYCH,
STRUN i t. p.

Egzystuje od 1880 r. Telef. 330.

408

M. GOLDSTEJN

CZĘSTOCHOWA,
II-ga Aleja 16. Telef. 3-72,

POLECA na bieżący sezon:
DUŻY WYBÓR FUTER,
OKRYĆ DAMSKICH,
UBIORÓW MĘSKICH
i DZIECINNYCH.

415

Sz. Ch. Rygier

WARSZAWA, S-to Jerska 21. Telef. 189-21.

Hurtowa sprzedaż tiulu, koronek, gazy młynarskiej oraz
hurtownia ceraty i skóry sztucznej, p o l e c a wszelkie
gatunki ceraty, sztuczną skórę, linoleum i inn.

329

BIAŁOSTOCKA
FABRYKA TRYKOTAŻY



W. Grudski i J. Orlinski

poleca wszelkie wyroby trykotowe zimowe i letnie:
koszule i kalesony męskie i damskie,
halki dzieciinne i kamizelki, oraz

TRYKOTIN i WSZELKIE WYROBY **JEDWABNE.**

BIAŁYSTOK,

ul. Kilińskiego 8. Tel. 150. Adres telegr.: „Trykofab“.

583

Spółka

„PABJAMO”

Akcyjna

dla Handlu Towarami Włókienniczemi

WARSZAWA,

Nalewki Nr. 28. Telefony: Ogólny 71-79, Gabinetu 501-06.

Adres telegraficzny „Mopabja”.

Centrala w Łodzi

ul. Piotrkowska 143, tel. 10-08.

ODDZIAŁY:

w Łodzi, ul. Piotrkowska 61, tel. 625.

w Wilnie, ul. Wielka Nr. 66.

w Gdańsku, Breitgasse Nr. 16.

Adres telegraficzny „PAMO”.

SKŁAD KOMISOWY

Towarzystwa Akcyjnego

Pabjanickich Fabryk

Wyrobów Bawełnianych

„Krusche i Ender”

w Pabjanicach.

469

Sz. Porecki i G. Gawieński

Firma egzystuje od roku 1888.

BIĄŁYSTOK, ul. Warszawska Nr. 59 i Wasilków.

TELEFONY:

Biuro i Składy Nr 185.

Fabryki Nr. 186.

Apretury—Wasilków.

KOMPLETNA FABRYKA SUKNA I KOŁDER.

————— DZIAŁY: —————

Przedzalnia, Tkalnia, Apretura i Farbiarnia.

570

Fabryka Sukna i Kołder

O. Trilling i Syn

Firma egzystuje od roku 1863.

BIĄŁYSTOK,

ulica Lipowa Nr. 24. Telefon Nr. 157.

569

Związek Białostockiego Wielkiego Przemysłu

w BIAŁYMSTOKU,

ulica Kupiecka Nr. 49, telefon Nr. 156,

obejmuje następujące firmy:

T-wo Fabryki „Antoniuk”
Fabryka Sukna i Kołder.

T-wo Białostockiej Manufaktury
p. f. Eugenjusz Becker i S-ka
Fabryka jedwabnych pluszy,
welwetów i aksamitów.

S. H. Cytron Fabryka sukna.

C. Nowik i Synowie
Fabryka Sukna i Kapeluszy.

D-r chemji M. Perelsztejn
Zakład chemiczny.

I. Pines Fabryka Sukna.

Sz. Porecki i G. Gawieński
Fabryka Sukna.

D. Szatja Fabryka Sukna.

Oswald Trilling i Syn
Fabryka Kołder i Sukna.

Towarzystwo „Unitas”
Wyrób sukna i kołder.

572

FABRYKA TASIEM, TASIEMEK GUMOWYCH, SZELEK I PODWIĄZEK

Towarzystwo Akcyjne

Gumowo-Taśmowej Manufaktury

JAEGER & ZIEGLER

WARSZAWA

KANTOR I SKŁADY RYMARSKA 10.

Telef.: 10-19 i 308-18.

Adres telegr.: **JAEGERZIEGLER.**

FABRYKA GROCHOWSKA 73.

Telef.: 10-18 i 311-92.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 2868.

488

**Skład Skór Podeszwianych
i Pasów Transmisyjnych**

J. POLUS

WARSZAWA,

ul. Franciszkańska 21, tel. 194-57,

mieszkanie ul. Sapieżyńska Nr. 10a.

Towarzystwo Akcyjne Zakładów
**PRZĘDZALNI BAWĘŁNY,
TKALNI, BIELARNI
i DRUKARNI**
„ZAWIERCIE”

Główny skład sprzedaży
w ŁODZI, ul. Zielona 8.

TELEFONU Nr. 78.

543

Włókiennicza Spółka Akcyjna
N. EITNIGON i S-ka
FABRYKA WYROBÓW
Wełnianych i Bawełnianych
w ŁODZI,
ul. Sienkiewicza 84.

TELEFONU Nr. 96.

542

PRZEMYSŁ WEŁNIANY D. PRUSAK

ŁÓDŹ, ul. Zielona 13.

531

B-cia DWORM N i A. ORKIN

Wyłączna sprzedaż wyrobów
wełnianych

Karola Eiserta

Spółka Akcyjna

w Łodzi, Piotrkowska 60 tel. 13-42

524

**FABRYKA CHUSTEK
i WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH**

**M. Tepler,
Brutman i S-ka**

ŁÓDŹ,

Piotrkowska 49, tel. 12-21.

527

Skład sukna i towarów bławatnych S. JANOWSKIEGO

W GRODNIE, ul. Dominikańska 5, tel. 49.

WIELKI WYBÓR TOWARÓW WOJSKOWYCH.

Wyłączna sprzedaż towarów Towarzystwa Akcyjnego
WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURY BAWELNIANEJ dawniej HEINZEL i KUNITZER

601

BELGIJSKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE

pod firmą:

„Rosyjskie Towarzystwo Akcyjne przemysłowo - handlowe
dawnych przedsiębiorstw

EMILA HAEBLERA

Zarząd w Brukseli. Centralne biuro dla Polski: Łódź, ulica Pusta 9.

Telefony 447 i 448. Adres telegraficzny: „Haeblerem Łódź“.

Fabryki: Przędzalnia bawełny i niciarnia w Łodzi: Wyrób przędzy Nr 4 do 44, pojedynczej, kilkoscrotowej i nici, w paczkach, na cewkach krzyżowych i szpulkach. Przędza z selfaktorów, wątek i osnowa na cewkach, szpulkach i paczkach.

Huta szkła „KARA“ w Piotrkowie: Wyrób szkła okiennego, balonów butelek i cylindrów.

Huta szkła „HORTENSIJA“ w Piotrkowie: Wyrób szkła detego, prasowego, szlifowanego, dla oświetlania, malowanego, aptekarskiego oraz kryształów.

Adres telegraf. dla centrali sprzedaży w Piotrkowie: „Haebler Piotrków“.

533

FABRYKA WYROBÓW
WEŁNIANYCH
**KAHAN, SZPIGIEL
i FRYDMAN**

ŁÓDŹ,
Skład, Piotrkowska 80, tel. 8-52.
Fabryka, Łąkowa 1.

536

A. i K. EMDE

Farbiarnia

ŁÓDŹ, Zielona 18.

529

Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych

F. Wilhelma SCHWEIKERTA

w ŁÓDZI.

Fabryka istnieje od roku 1865.

Adres Zarządu i Biura sprzedaży: ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 147.

Adres fabryki: ŁÓDŹ, ul. Wólczańska 215.

Adres telegraficzny: „Schweikerto“.

SPECJALNOŚĆ: Towary wełniane na ubrania i palta męskie i damskie oraz chustki.

534

SKŁAD TOWARÓW
MANUFAKTURNYCH
M. Judelewicz

ŁÓDŹ,
ul. Piotrkowska Nr. 48.
Telef. 10-78 i 10-72.

519

FABRYKA
sukna i kortów
„Karol Bartke“

Spółka Akcyjna.
w Tomaszowie.

549

Zadajcie bezpłatnie!

Prześlijcie nam kartę pocztową ze swym adresem, a wzmian otrzymacie zupełnie bezpłatnie ilustrowany katalog wszelkiego rodzaju wykwinnych wyrobów sukiennych i manufaktury, niezbędnych w każdym domu. W ten sposób zapoznacie się szczegółowo z najlepszymi wyrobami pierwszorzędných fabryk i tow. akcyjnych i przekonacie się, jaka olbrzymia różnica jest między naszymi cenami fabrycznymi, a cenami w Waszej miejscowości. Towary wysyłamy natychmiast za zaliczeniem.

Adresujcie:

DOM TOWAROWY Bernsztejn i S-ka BIAŁYSTOK,
składy fabryczne.

605

Najwyższe odznaczenia
na wystawach krajowych i wszechświatowych.

TO-WO AKCYJNE WYROBÓW PÓŁWEŁNIANYCH

R. KINDLERA

w Pabjanicach pod Łodzią.

Tkálnia, Przędzalnia wełny, Przędzalnia bawełny,
Czesálnia wełny, Farbiarnia i Wykończálnia.

FABRYKA WYRABIA:

materiały wełniane, półwełniane i bawełniane na ubiory
damskie, męskie, bluzki, halki, materiały podszewkowe i t. p.

S K Ł A D Y:

w ŁODZI, Piotrkowska 48, — w POZNANIU, Wroniecka 1,
w WARSZAWIE, Gęsia 7, — we LWOWIE, Sykstuska 19.

FABRYKA ISTNIEJE OD R. 1854.

541

R. Biederman

Ł Ó D Ź.

Przemysł wyrobów bawełnianych

Przędzalnia, t k a l n i a, farbiarnia,
wykończálnia, oraz wyroby wełniane.

538

FABRYKA wyrobów bawełnianych Gustaw Preiss

PABJANICE,
Moniuszki 64.

Telefon № 3.

520

FABRYCZNY SKŁAD

wyrobów

sukiennych i bawełnianych

B-cia Karpowscy i J. Bielajew.

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska Nr. 37

(w podwórzu)

Telefon Nr. 11-68.

Sprzedaż hurtowa i DETALICZNA

PO CENACH FABRYCZNYCH.

ZAKŁAD UBIORÓW WOJSKOWYCH,
CYWILNYCH I DAMSKICH

A. TURJAŃSKI

GRODNO, ulica Hoowera Nr. 1.

SKŁAD FUTER

i PRACOWNIA

WYROBÓW FUTRZANYCH.

Obstalunki wykonywują się z własnych
lub powierzonych materiałów.

Firma egzystuje od roku 1897.

538

„TRIMEX“

Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu

spółka z ogr. odpow.

TRansit-IMport-EXport

Warszawa, ul. Długa Nr. 31.

Działy: Artykuły techniczne, Drzewne, Jajczarski. Przetwory
i produkty rolne. Dostawy do większych Zrzeszeń,
Instytucji i Kooperatyw.

516

— Dom Towarowy —

Emil Szmechel

Lódź, Piotrkowska 98 (róg Przejazd),
telefon Nr. 721,

poleca: konfekcję damską, męską,
dziecinna, obuwie, towary
różne tutejsze i zagraniczne.

Nagrodzony Złotym Medalem.	H U R T i D E T A L	Egzystuje od 1892 roku.
-------------------------------	------------------------	----------------------------

321

M. Chirug

Grodno, ul. Dominikańska 29.

Pracownia krawiecka

przyjmuje obstalunki ubiorów
męskich z materiałów własnych
i pp. klientów, oraz posiada
wielki wybór płaszczy nieprze-
makal. i futer reglanych.

Zamówienia wykon. sumiennie i punktualnie.

Ignacy Polańczyk

Ł Ó D Ź,

ul. Piotrkowska 71, telef. 4-63.

Wykwintne krawiectwo

męskie na miarę.

525

S. B R A W E R

Grodno, ulica Pocztowa № 18.

ZAKŁAD KRAWIECKI

Przyjmuje obstalunki ubiorów męskich, z materiałów własnych
i pp. Klientów, robotę wykonuję sumiennie i punktualnie.

595

Fabryka Obuwia Mechanicznego

„SŁOŃ”

dawniej „BRACIA KIPPER”

Spółka akcyjna.

Kapitał zakładowy mk. 300,000,000.

Firma egzyst. od r. 1869.

Warszawa,

ulica Wronia dom Nr. 71.

Telefony: { zarządu 509-79, 254-32,
 { biura 17-63.

Adres telegraficzny: „SŁOŃ”, Warszawa.

Hurtownia w Krakowie, ul. Dunajewskiego 3.



**SKŁAD SKÓR
ZYGMUNTA ZEMBOWICZA
i ANTONIEGO ZDANOWICZA**

WARSZAWA, ul. Długa 11. Telefon 213-02.

FILJA: ul. Nowowiejska 26, róg placu Zbawiciela.

Skóry podeszwiane w całości i krajane, chromy, gemzy, juchty, cholewy, przyszw. Skóry rymarskie. Hurtowo i detalicznie.

625

**Skład skór
„HELIA“**

Warszawa, Franciszkańska 35. Telef. 249-01.

Sprzedaż różnych skór zagranicznych i krajowych: **Gemzy, Chromy, Zamsze**, oraz **Lakiery** marki „Sterling“ stale na składzie we wszystkich kolorach i gatunkach.

626

**Skład skór podeszwianych
St. KOHN**
Warszawa, Franciszkańska 22, w podwórzu.
Telef. 159-71 i 246-38.

Adres telegr.: „Kohn, Franciszkańska 22“.

634

SPRZEDAŻ SKÓR:
krajowe, chromy, giemzy, juchty, blanki
Z. L. Szulszleper S-wie
WARSZAWA,
ul. Franciszkańska Nr. 24. Telef. 275-08.

636

SKŁAD SKÓR
miękkich i podeszwianych
krajowych i zagranicznych

p. f. **M. FRAGMAN**

w WARSZAWIE,

ul. Franciszkańska 20, tel. 72-46 i 238-05.

632

Sprzedaż skór zagranicznych i krajowych

S. BRONER

WARSZAWA,

ul. Franciszkańska 26, tel. 197-29 i 242-43.

629

DOM HANDLOWY
JOACHIM SZPORN

Hurtowy skład skór zagranicznych i krajowych
asortowanych we wszystkich najprzedniejszych kolorach.

WARSZAWA,

ul. Ś-to Jerska 24, tel. 56-96.

623

SKŁAD SKÓR
B-cia RAKOWER

WARSZAWA,

ul. Franciszkańska 20-24, tel. Nr. 160-64.

FIRMA ISTNIEJE OD ROKU 1900.

631

Sprzedaż Skór Podeszwowych
J. OLIWENSTEJN,
I. LONDON, W. NACHMAN
Warszawa, ul. Franciszkańska 20.
TELEFON Nr. 122-34.

620

Sprzedaż Skór
krajowych i zagranicznych
J. A. FURMAŃSKI
Warszawa, Franciszkańska 35 m. 2.
TELEFON Nr. 283-80.

618

WIGDOR ROZENKRANC
Skład miękkich skór
WARSAWA, Franciszkańska 20, telefon 210-46.
Oddział twardych skór
WARSAWA, Franciszkańska 27 wprost bramy.

622

Dom Handlowo-Komisowy
B. Rosenfeld i B. Zaks
Warszawa, Franciszkańska 26
poleca: skóry miękkie i twarde
krajowe i zagraniczne.

627

SPÓŁKA SKÓRNICZA „SZEKELIN”

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.


WARSZAWA, ul. Franciszkańska 12. Telef. 279-12.

Kupno i sprzedaż hurtowa odpadków skór oraz różnych skór twardych i miękk.

621

DOM HANDLOWY A. FLATOWICZ

WARSZAWA, ul. Franciszkańska Nr. 23.

Skóry podeszwiane, blanki rymarskie i galanteryjne,
krupony pasowe i t. p.  Zakup i sprzedaż hurtowo.

630

Skład skór
B. GEFEN

Warszawa,
ulica Franciszkańska Nr. 31.
Tel. 167-01.

637

Sprzedaż skór
podeszwianych
Jakób Rajzman

Warszawa,
ulica Franciszkańska Nr. 22.
Telefon 212-56.

639

Garbarnia białoskórnicza
oraz sprzedaż różnych skór chromowych, giemzowych i baranich
J. B. KAKOWER

WARSZAWA,
Fabryka: Dzielna 29. Skład: Franciszkańska 37, tel. 59-75.
Firma egzystuje od roku 1894.

617

**Pierwsza Białostocka
SPÓŁKA GARBARSKA**
**KAPŁAN, LIPMAN
i GINZBURG**

w Białymstoku,
ul. Żelazna 5.

580

GARBARNIA
M. Bubryk i S^{ka}
w Sokółce.

578

**ELEKTRYCZNA i PAROWA
GARBARNIA**
JAKÓB MAREJN

Białystok, Żelazna 19.

WYROBY:
**Chrom cielęcy, Juchtowy i
Bukatowy.**

581

Fabryka garbarska
**W. Mazykiewicz
i Grochowski**

w WARSZAWIE,
ul. Spokojna Nr. 5.

706

Skład skór
**GLEICHMAN
i PIŃCEWSKI**

Warszawa,
Franciszkańska 22. Tel. 226-14.

553

**Skład różnych skór
zagranicznych i krajowych**
M. London

Warszawa,
Franciszkańska 22. Tel. 131-60.

638

Garbarnia
„Fortuna“

BIAŁYSTOK,
ul. Rabińska Nr. 15.

579

Skład skór
M. Kotler i S^{ka}
WARSZAWA,
Franciszkańska Nr. 20.
Telefon 67-09.

557

GARBARNIA PAROWA SZTEJN i SZTURMAN

w Sokółce.

SKŁAD w BIAŁYMSTOKU

Rynek Kościuszki 15. ——— Telefon 289.

577

Fabryka Garbarska F. BUCHMAN i S-ka

Warszawa, Gęsia 97. Tel. 259-33.

Wyrób chromów, juchtów, zamszów,
blanków i giemz.

648

DOM HANDLOWY J. M. Rechtszafen

Telefon 130-13.

WARSZAWA

Długa 9.

Adr. telegr. „Rechtszafen“.

HURTOWY SKŁAD SKÓR ZAGRANICZNYCH.

Firma istnieje od 1892 roku.

624

Sprzedaż różnych skór

H. FELDMAN

Warszawa, Franciszkańska 27.

Telefony: 290-37, prywatny 256-54.

552

SPRZEDAŻ SKÓR MIĘKKICH

S. PEREC

WARSZAWA,

Franciszkańska 37, tel. 506-48.

Na składzie zawsze lakiery STER-
LINGA i giemy GRISONA.

555

Pruszkowska fabryka

ULTRAMARYNY

Sommer i Nower

PRUSZKÓW W.-W.

Wyrób ultramaryny
w najlepszych gatunkach.

677

PABJANICKIE

T-wo Akcyjne

przemysłu
chemicznego.

526

Skład farb anilinowych oraz
gipsu, cementu, różnej kredy,
przyborów malarskich i artyk.
— — — mydlarskich — — —

Bracia Olsza

BIAŁYSTOK,
ul. Lipowa 2 (w podwórzu).

606

Józef Kremer

GRODNO,

pl. Batorego 15, tel. 243
z dodatkiem do mieszkania.

Artykuły garbarskie, farby, prze-
twory chemiczne i oleje.

Z. GLEZER

BIAŁYSTOK, Nadrzeczna 8.
FABRYKA GARBARSKA.

575

Produkcja włókiennicza
Józef Dawidowicz
w Łodzi.

530

Fabryka Mydła i Świec MAJDE i S-ka

WARSZAWA, ul. Okopowa 15, telefon 11-33,
poleca wyroby swoje w najlepszych gatunkach.
UWAGA. Stowarzyszeniom, Kooperatywom i Instytucjom
Rządowym udziela się specjalny rabat.

647

„KARPATY“

Spółka z ogr. odp.

**dla sprzedaży produktów olejów mineralnych
we LWOWIE.**

Zastępstwo w Lublinie, ulica Królewska 4, tel. 71.

Sprzedaje ze składu w Lublinie zawsze po cenach konkurencyjnych:

Naftę rafinowaną białą, benzynę, wazelinę apteczną i techniczną, oleje maszynowe i cylindrowe, olej gazowy do pędzenia motorów lekkich i ciężkich, parafinę i świece, smar Towottea, smar do wozów i wszelkie inne produkty naftowe. Na nadchodzące święta świece choinkowe.

Wszystkie powyższe artykuły mogą być dostarczone także w ładunkach cysternowych i wagonowych po cenach fabrycznych.

560

FABRYKA CHEMICZNA

D-ra chem. **M. Perelsztejna**, zał. w 1890 r.

BIAŁYSTOK, ul. Ogrodowa Nr. 9. — Telefon 361.

**Przetwory chemiczne dla potrzeb przemysłu włóknistego
i garbarskiego i inne.**

Oddział WÓD MINERALNYCH

p. f. „**Dr. M. Perelsztejn & Co**“

POLECA:

Sztuczne wody mineralne lecznicze na wodzie destylowanej.

Sprzedaż we wszystkich aptekach i składach aptecznych.

Wodę sodową i selcerską na wodzie gotowanej i filtrowanej.

Wody owocowe na syropach cukrowych naturalnych
(bez sacharyny).

===== DO NABYCIA WSZĘDZIE. =====

584

FABRYKA ZAPALEK
„MARJOS”

GRODNO, Jerozolimska 17.

WŁAŚCICIELE:

J. Margolis i N. Joselewicz

Telefony Nr. 204, 120 i 260.

Składy w Warszawie, Białymstoku i Baranowiczach.

592

H. Winograd i Al. Lewartowicz

Hurtowy skład materiałów aptecznych i chemicznych,

Warszawa, Orla 13, tel. 192-07.

Konto czekowe P. K. O. w Warszawie Nr. 529.

Adres dla depech: „Wile“, Warszawa.

482

Kantor ekspedycyjny przewozowy

B_{-cia} Stuczyńscy

Suwałki, ul. Jatkowa 10.

599

Fabryka waty hygroskopijnej

ALBA Spółka
Akcyjna

wyrabia watę **hygroskopijną** w wysokim gatunku
i wysyła na żądanie próby gratis wraz z cenami.

— — Wysyłkę towaru uskutecznia się też pocztą. — —

Warszawa ————— Sielce.

Biuro: Warszawa, Leszno 15. — Telefon 155-15 i 74-60.

Adres telegraficzny „Watalba — Warszawa”.

558

Warszawska Fabryka Fornierów

H. L. Mussman i Syn

Warszawa, ul. Srebrna 10, tel. 30-13.

Konto Czekowe P. K. O. 981.

Adres telegraficzny: „Fornierownia”.

Filja: Bydgoszcz, Dworcowa 57, tel. 320.

**Poleca fornieri i dykty z Krajowych
i egzotycznych drzew.**

253



I. RONIN



— Spółka Leśna —

Warszawa, Złota 14, telef. 192-47.

641

Tartak Parowy

B-cia Arkin i Frueht

GRODNO,

ulica Podolna № 24, telefon 111.

Duży wybór rozmaitego gatunku okrągłego, pilowanego
i heblowanego materiału budowlanego.

Adres dla depesz: „Grodno, Arkinam Tartak“.



591

WYNAŁAZCY
WIEDENSKICH MEBLI GIĘTYCH
Z DRZEWA BUKOWEGO

i ZAŁOŻYCIELE TEJ GAŁĘZI PRZEMYSŁU

Bracia THONET

Fabryka w Noworadomsku.

Jedyny skład fabryczny w **Warszawie** i reprezentacja
na całą Polskę **Marszałkowska 141**. Telef. 20-29.

Całkowite urządzenia hoteli, klubów, zakładów gastro-
nomicznych i apartamentów prywatnych. Pokoje stołowe,
sypialnie, salony, gabinety etc. zawsze gotowe na składzie.

366

Przemysł Leśny

G. JOGLI

GRODNO, Bankowa Nr. 7.

TELEFON Nr. 3.

KUPNO LASÓW.

Poleca wszelkie artykuły leśne.

586

A. Dworecki

Przedsiębiorstwo Komis. - leśne

Grodno, ul. Podolna 5, tel. 205.

585

SZ. GERSZUNY

Grodno, ul. Policyjna 6, tel. 250.

Tartak i heblarnia parowa

Lewa-Nadbrzeżna, tel. 130.

573

PRZEMYSŁ LEŚNY

Jakób Najman

Białystok, Fabryczna 10, tel. 333.

574

Tartak parowy i stolarnie

Towarzystwa „LAS”

Właściciele: | A. J. KALECKI, S. SZYFMANOWICZ,
| SZ. FRUCH i J. DERECZYŃSKI

w GRODNIE (Forsztadt) ul. Młynarska 4, tel. 150, 236, 237.

602

DOM EKSPEDYCYJNO-TRANSPORTOWY

WARSZAWA,
ulica Senatorska 32. „
Telef. 119-59, 209-45.



ADRES TELEGRAFICZNY:
dla filji w Gdańsku i Łodzi:
„GOLPOLSIER”,
dla pozostałych filji i Centrali:
„EXTRANS”.

R-K PRZEKAZ. w P.K.K.P. Nr. 5652, w P.K.O. Nr. 1503.

Składy: w Warszawie, Żelazna 59, telefon 224-38
i Smocza 19, tel. 502-56, w Łodzi i Krakowie.

F I L J E:

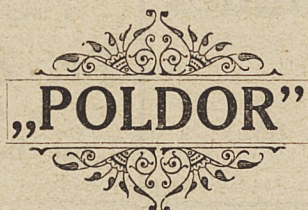
Bomst, Gdańsk (Vorstädt. Graben 44b. Tel. 5248, 6012, 182),
Łódź, (Ewangelicka 16), Stentsch, Zbąszyn, Zuellichau
(Schwiebuserstrasse 7. Tel. 237).

Korespondenci i zastępcy we wszystkich większych miastach
w kraju i zagranicą oraz we wszystkich ważniejszych punktach
pogranicznych.

563

Spółka Akcyjna

PRZEMYSŁU i HANDLU



WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 43.

Telefony: Biuro 218-21, Zarząd 193-42. Adr. dla depech „Dorpol”.

Eksploatacja własnych lasów

i eksport materiałów leśnych.

TARTAK i SKŁADY w GDAŃSKU.

608

BANK DLA HANDLU i PRZEMYSŁU w Warszawie

ODDZIAŁ w ŁODZI, ul. Piotrkowska 90,

załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

Instytucja Centralna i 6 oddziałów miejskich w Warszawie.

ODDZIAŁY ZAGRANICZNE:

PARYŻ, ANTWERPJA, BRUKSELA, ROTERDAM,
oraz 7 Agentur płatniczych we Francji.

Oddziały i Agentury w Polsce:

Baranowicze, Biała Podlaska, Bielsk Podlaski, Białystok, Brześć n/Bugiem,
Chełm, Drohobycz, Dubno, Garwolin, Grajewo, Grodno, Kielce, Końskie,
Korzec, Kowel, Krzemieniec, Kraków, Lida, Lubartów, Lublin, Lwów, Łódź,
Łomża, Łuck, Łuków, Łuniniec, Międzyrzec, Nałęczów, Ojców, Olkusz,
Ostróg, Parczew, Pińsk, Płock, Pułtusk, Podwoleczyska, Radom, Radzyń
Podl., Równe, Sarny, Siedlce, Skarżysko, Siemiatycze, Słonim, Sokołów,
Stanisławów, Stołpce, Suwałki, Węgrów, Wilno, Włodawa, Włodzimierz Woł.,
Wołkowysk, Zamość, Zdobunów.

547

**Kantor wymiany
Henryk Brandes**

ŁÓDŹ,
Piotrkowska 88.

522

**ZAKŁAD ARTYSTYCZNO-
FOTOGRAFICZNY**

wykonuje grupy—portrety
w najrozmaitszych rozmiarach

Fr. ZGÓRECKI
w CZĘSTOCHOWIE,
ul. Panny Marji Nr. 29.

392

CH. KAUFMAN

SUWAŁKI,
ul. 1-go Maja Nr. 5.

**MASARNIA
KOSZERNA.**

596

PÓŁNOCNE

**T-wo TRANSPORTOWE
i EKSPEDYCYJNE**

Sp. Akc.

Warszawa, ul. Widok 6,
Oddział miejski—Przejazd 5.

Posiada oddziały w Rzeczypospolitej Polskiej i za-granicą.

556

Polski Bank Komunalny

założony przez Samorządy Rzeczypospolitej Polskiej

WARSZAWA, ul. Królewska Nr. 23.

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

Przyjmuje wkłady od wszystkich osób i instytucji rządowych, komunalnych i prywatnych na oprocentowane, rachunki bieżące, oraz terminowe lokaty.

Pośredniczy w umieszczaniu gotówki na korzystnych warunkach w przedsiębiorstwach Samorządowych.

Załatwia w drodze komisowej wszelkie towarowe i handlowe zlecenia Samorządów.

Wystawia przekazy i przyjmuje polecenia wypłat.

Inkasuje weksle, rachunki, przekazy i t. p.

Kupuje i sprzedaje papiery procentowe i waluty zagraniczne.

Udziela samorządom i ich instytucjom długoterminowych pożyczek w obligacjach i krótkoterminowych w gotówce.

Załatwia wszelkie rozrachunki wzajemne między Samorządami i instytucjami komunalnymi mającymi w Banku rachunki bieżące (czekowe).

Udziela wszelkich wyjaśnień i porad w sprawach kredytu komunalnego.

BANK SPRZEDAJE I PRZYJMUJE ZAPISY NA

6⁰/₀ Obligacje własne I emisji.

Obligacje dopuszczone są do obrotu na Giełdzie Warszawskiej.

Obligacje są wypuszczone na okaziciela w odcinkach po 1.000, 5.000, 10.000, 25.000, 50.000 i 100.000 marek polskich.

Kupony płatne 1 maja i 1 listopada.

Obligacje Banku przyjmowane są jako kaucje przy rządowych zamówieniach i dostawach, oraz na zabezpieczenie wpływu akcyzy i cel podług wartości, jaką ustanowi Minister Skarbu.

W obligacjach Banku mogą być lokowane kapitały Związków Samorządowych, Kas Oszczędności państwowych i komunalnych, kapitały instytucji społecznych i kulturalnych, sumy małoletnich i wogóle te kapitały, które według przepisów prawa muszą być lokowane w papierach procentowych państwowych lub gwarantowanych przez Państwo (§ 12 Statutu).

Obligacje są zabezpieczone majątkiem i dochodami Samorządów oraz majątkiem i kapitałami Banku.

Nabycie obligacji stanowi lokatę dobrą i pewną, przyczynia się do rozbudowy gospodarczej Samorządów, a przeto i do polepszenia warunków bytu ludności Państwa.

WARSZAWSKIE
BIURO KINEMATOGRAFICZNE

„Feniks”

Warszawa, ul. Złota Nr. 40, tel. 130-29.

KUPNO, SPRZEDAŻ i WYNAJEM
FILM KINEMATOGRAFICZNYCH.

645

„Terrafilm”

Sp. z ogr. odp.

Filja:
KRAKÓW
Florjańska 44, tel. 2001

WARSZAWA,
Nowowiejska 20
tel. 221-54.

650

Polsko-amerykańskie wydawnictwo filmowe

„ORIENTFILM“

K. S. Rymowicz w Warszawie

przyjmuje oraz szybko wykonywa obstarunki wytworzenia wszelkiego rodzaju propagandowo-agitacyjnych obrazów filmowych i zawsze posiada zapasy surowca filmowego jak to: taśmy pozytywu i negatywu oraz posiada do wypożyczania i sprzedaży obrazy filmowe historyczne własnego wydawnictwa p. t. „Tragedja Rosji i jej trzy epoki“ i „Krwawy terror“ czyli „Raj bolszewicki w Rosji“, a w krótkim czasie wyda i wypuści na rynek filmowy wielki, o wszechświatowej sensacji film historyczny pod tytułem „Los rosyjskiego cara Mikołaja II i jego rodziny“, Wstrząsający aktualny dramat historyczny, osnuty na tle prawdziwych wypadków z czasów z ostatniej wielkiej rewolucji rosyjskiej, który zostaje wytworzony według układu powieści i scenariusza, ułożonego przez naocznego świadka i znawcy stosunków dawnej i obecnej Rosji p. K. S. Rymowicza.

Film będzie wydany przez Polsko-Amerykańskie Wydawnictwo Filmowe „ORIENTFILM“ w Polsce.

Adres: WARSZAWA, Al. Jerozolimska 4. P. A. W. F.

„ORIENTFILM“.

Telefony: 511-11, 69-30 i 147-51.

Adr. tel. Rymowiczfilm-Warszawa.

487

IMPORT FILMOWY

„CONTINENTAL“

Warszawa, Al. Jerozolimska 41. Telef. 44-31 i 253-43.

Adres telegraficzny: „Contfilm“.

Jeneralne Przedstawicielstwo na Polskę: „Goldryn Pictures“, New-York.

Własna reprezentacja na Małopolskę: Biuro Kin „Faun“, Lwów, Ossolińskich 11.

Prowadzi na szeroką skalę wynajem, sprzedaż i zakup pierwszorzędnych obrazów filmowych.

463

TOW. „**STARFILM**” TOW.

—== Przedsiębiorstwo —==

Wynajmu Filmów Kinematograficznych

WARSZAWA,

Marszałkowska № 125, telefon № 58-31.

Adres telegraficzny: „Efkazet Warszawa”.

Konto czekowe: P. K. O. № 4484.

Przedstawiciel na Małopolskę

D-r H. FARGIEL, Kraków, ul. Dunajewskiego Nr. 6.

457

LEKARZ **Henryk Lejzerowicz** DENTYSTA

Lecznica Chirurgiczno-Dentystyczna

pod kierunkiem lekarza specjalisty

ORAZ LABORATORJUM ZĘBÓW SZTUCZNYCH

CZĘSTOCHOWA,

ulica Kilińskiego 3, (wejście ze strony Kasy Skarbowej).

Przyjęcia od godz. 9-ej rano do 7 wieczór.

Biednym wszelka porada i pomoc bezpłatnie od 9—11 rano. ⁶⁶¹

„ARGUS” Kino-Aparaty

Pathé, Ernemana, Ica, motorki, węgle do lamp, przybory kinematograficzne wszelkie, aparaty szkolne, pokojowe, odczytowe, agregaty do oświetlania willi pałaców, dworów etc., akumulatory małe, przewijaczki poziome

ze stołami, obiektywy wszelkich wymiarów, ekrany srebrne, tablice rozdzielcze, klej oryginalny Baycoll, pozytyw-negatyw-Agfa, oporniki, transformatory, przetwornice, aparaty do zdjęć profesjonalne i amatorskie, porady fachowe bezpłatnie.

„ARGUS” — Sienkiewicza 14, Wacław Malczewski. ⁶⁵³

T-wo Kinematograficzne „BIOGRAF POLSKI”

WARSZAWA,
Leszno 98, tel. 59-26,

podaje do wiadomości, że:

BIOGRAF POLSKI, posiadając ateljer urządzone wlg. ostatnich wymagań sztuki kinematograficznej, przyjmuje zamówienia na zdjęcia kinematograficzne dla celów pedagogicznych, naukowych, propagandy i reklamy. Deleguje operatorów do zdjęć aktualnych.

BIOGRAF POLSKI wykonywa obrazy kinematograficzne podług dostarczonych scenariuszy, przyjmuje również do opracowania tematy dla zdjęć kinematograficznych.

BIOGRAF POLSKI wynajmuje ateljer wraz z kompletnem urządzeniem za opłatą dzienną. W sezonie ubiegłym w wytwórni T-wa Biograf Polski został wykonany cały szereg obrazów kinematograficznych, między innymi wielki obraz na tle wypadków z roku 1863 według powieści Stefana Żeromskiego „Wierna rzeka”.

BIOGRAF POLSKI przyjmuje obrazy zagraniczne do opracowania i ostatecznego wykończenia dla eksploatacji tychże w kraju. Biuro Eksploatacji T-wa BIOGRAF POLSKI posiada na składzie przeszło 200 obrazów zagranicznych i krajowych treści różnorodnej, które sprzedaje lub wypożycza do demonstrowania w kinematografach.

BIOGRAF POLSKI przyjmuje do wykonania we własnem laboratorium wszelkie roboty laboratoryjne z zakresu kinematografji, jak kopje obrazów, robienie napisów, fotografii, perforowanie taśm i t. p.

BIOGRAF POLSKI przyjmuje zamówienia na kompletne urządzenia kinematografów.

Materiały budowlane i wyroby betonowe

N. Klempner, Grodno

Adres pocztowy: ul. Horodniczańska 3, tel 141.

SKŁAD ul. Mieszczańska 1 (w podwórzu), telef. 52.

Najtańsze źródło zakupu!

Najtańsze źródło zakupu!

WAPNO, CEMENT, WĘGIEL i CEGŁA.

KRĘGI DO STUDZIEN wszelkich rozmiarów.

Dachówka azbestowo-cementowa „Wiek“

ma wszechświatową sławę jako najlepszy i najtrwalszy materiał do krycia dachów i ma ogromne powodzenie.

Wielka taniość.

Wielka trwałość.

**Wielka łatwość transportu,
krycia i naprawy.**

Wielka lekkość.

Absolutna nieprzepuszczalność.

Ogniotrwałość.

**Duża wytrzymałość na
ciśnienie i elastyczność.**

Ładny wygląd.

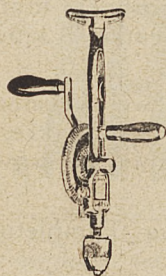
594

ZAKŁADY CEGIELNIANE I WYTWÓRNIA DACHÓWEK.

L. Arkin

GRODNO, ul. Wileńska 27, tel. 230.

593



WARSZAWSKIE
TOWARZYSTWO

Tel. 143-58

SIENNA 45.

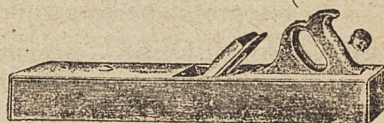
Tel. 507-30.

Hurtowa sprzedaż żelaza, stali i blachy.

Narzędzia do

obrabiania

metali.



— Węgiel górnośląski i dąbrowiecki. —

565

FABRYKA
Portland — Cementu
„RUDNIKI“

Spółka Akcyjna.

Biuro Zarządu
WARSZAWA, Nowy Świat 38.

Tel. 170-60.

Adres miejscowy:

poczta Rudniki — Będziny.

Stacja Dr. Żel. Dyr. Warszawskiej „Rudniki“,
ziemi Piotrkowskiej.

Założone
w r. 1866.

Tow. Akc. Zakładów Przemysłowo - Budowlanych

Założone
w r. 1866.

Fr. Martens i Ad. Daab

w WARSZAWIE,
ul. Wiejska 9, telef. 65-94 (Zarząd).

1. **Wydział Budowlany:** wykonywa wszelkiego rodzaju budowle w przedsiębiorstwie jeneralnem.
Tel. 56-84.
2. **Wydział Robót Inżynierskich:** projektuje i wykonywa wszelkiego rodzaju budowle inżynierskie: zakłady fabryczne i przemysłowe, drogi bite i żelazne, mosty i wiadukty, jazy, kanały, porty i t. p.
Tel. 224-03.
Specjalność: **Ustroje Żelbetowe.**
3. **Fabryka, Czerniakowska 171,** wykonywa roboty stolarskie, budowlane, okna, drzwi, boazerje, posadzki. Kompletnie urządzenia wewnętrzne domów handlowych, przemysłowych, biur i t. p.
Tel. 203-5.

460

Sp. Akc.

ZAKŁADY MECHANICZNE i ODLEWNIA ROHN, ZIELIŃSKI i S-ka

TELEFON Nr. 588. WARSZAWA, JEROZOLIMSKA 105.

POMPY:

Parowe
Transmisyjne
Odśrodkowe
Żerdzinowe
Pneumatyczne
Specjalne dla cukrowni

OBRABIARKI:

Tokarki
Strugarki poprzeczne
Strugarki podłużne
Imadła

Dla centralnego ogrzewania:

Radjatory
Rury żebrowe
Fasony

649

DOM HANDLOWY

H. Błaszowski

Warszawa, Tłomackie 9.

MASZYNY DO SZYCIA.

SPECJALNOŚĆ FIRMY:			
MASZYNY DO SZYCIA	MASZ. PORCZYST.	ROWERY	GRAMOFONY
1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.

564

Zakłady Mechaniczne „FREZ”

TURBINY — POMPY — ARMATURA — ODWAŻNIKI

ODLEWY METALOWE

REMONT: motorów spalinowych, parowych,
elektrycznych, obrabiarek do metalu
i drzewa, maszyn i narzędzi rolniczych,
m a s z y n garbarskich, drukarskich,
tytoniowych i przemysłu włóknistego.



WILNO,
Kalwaryjska 5.

Adres telegr.
„WILNO - FREZ”



KONTA CZEKOWE:

Wil. Pryw. B. Handl.
Nr. 949.

Wil. B. Roln. Przem.
Nr. 479.

Bank Tow. Spółdz.
Nr. 750.



STEMPLE

kauczukowe i metalowe, datowniki, numerytory, wycinanie napisów blaszanych oraz wszelkie roboty grawerskie wykonuje

H. LITWAK

w BIAŁYMSTOKU, ul. Kilińskiego Nr. 15.

PODUSZKI i TUSZ DO STEMPLI.

Dostawca dla urzędów, banków, Kolei,
biur handlow. i t. d.



603

FABRYKA MASZYN

B-cia STEINBERG i S-ka

WARSZAWA, WRONIA № 80

Telefon № 13-27. — Adres telegr. STEINBERGSKA.

Pierwsza w Kraju fabryka

MASZYN GARBARSKICH

PRASY: Ekscentryczne, balansowe. Maszyny do ciągnięcia drutu.
GWOŹDZIARKI. PĘDNIĘ.

652

SKŁAD MASZYN DO SZYCIA i ROWERÓW
i ZAKŁAD MECHANICZNY

I. Sud i Sz. Rynkiewicz

BIAŁYSTOK, ul. Lipowa Nr 1, tel. Nr. 2.

Poleca wszelkie części do wyżej wspomnianych
maszyn oraz rowerów.

607

DOM HANDLOWY
R. WERTHEIM

WARSZAWA.

Towary kolonjalne

Surowce do wyrobu czekolady.

Hurtowa sprzedaż wyrobów fabryki

G. G. LARDELLI.

Rok założenia 1870.

646

SAMUEL KWATER

BIAŁYSTOK, tel. skł. i mieszk. 250.

GŁÓWNY SKŁAD

najrozmaitszych artykułów żelaznych, elektrotechnicznych, technicznych i wodociagowych.
ulica Lipowa 24, 40.

Przyjmuje dostawy dla urzędów.

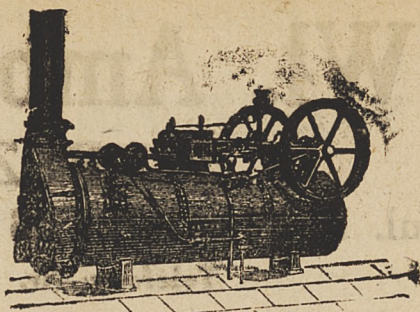
Egzystuje od r. 1890.

351

Zakłady mechaniczne i Kotlarskie

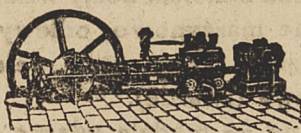
„TRUD” A. Goldberg

BIAŁYSTOK
ul. Warszawska 28
Tel. 346.



Wykonywa wszelkie roboty techniczno-budowlane i reperacyjne.

Dorabia różne części do maszyn, lokomobili, kotłów parowych, motorów naftowych i ropowych.



Kompletne urządzenia fabryk sukiennych, młynów, tartaków i t. p.

Montaż i rozbiórka maszyn.

Biura kupna i sprzedaży różnych maszyn i silników.

Firma egzystuje od 1902 r.

582

Herman Szaja

Częstochowa. Spadek 6 tel. 453.

Fabryka wyrobów metalowych: palniki do lamp naftowych, karbowki do karbowania włosów, okulary i szkła optyczne.

663

Fabryka Luster

Wyroby różnych szkła szlifowanych i sztaby do ram.

Grylak i Imich

Częstochowa,

ul. Krakowska 15. Telefon Nr. 466.

RACHUNEK PRZEKAZOWY:

Bank Handlowy w Warszawie oddział w Częstochowie.

665

Carl Fraudenberg G. m. b. H.

Weinheim (Baden)

JENERALNE ZASTĘPSTWO:

S. i K. Fromhold

Warszawa, Zielna 46, tel. 87-52.

695

Odlewnia żelaza
Wł. Ambrożewicz
WARSZAWA,

ul. Kolejowa Nr. 56 (róg Karolkowej).

Telefony: Nr. 13-99, 74-99.

- a) **transmisje:** koła pasowe, maszynowo formowane, wymiarów od najmniejszych do największych — części transmisyjne: łożyska Sellersa, koźły wiszące — modele własne.
- b) **tryby,** formowane maszynowo, odlewy maszynowe.
- c) **cylindry** — specjalna kompozycja żelaza.
- d) **odlewy hartusowe** (twarde).
- e) **odlewy budowlane** — modele własne.

Prócz tego fabryka przyjmuje wszelkie zamówienia w zakres odlewnictwa wchodzące z modeli nadesłanych, własnych, jakoteż pg. rysunków.

708

FABRYKA STALI
„HUTA POLDI“

poleca:

stal szybkosprawną, narzędziową i konstrukcyjną do budowy samochodów, samolotów i maszyn, we wszelkich wymiarach i rodzajach.

WARSZAWA, ul. Warecka Nr. 15.

TELEFONY: 46-41 i 177-06.

700

Warszawska Spółka Akcyjna

Budowy Parowozów

Warszawa,

ulica Kolejowa Nr. 57, telefony: Nr. Nr. 77-77, 131-61.

ISTNIEJE OD ROKU 1920.

Kapitał Akcyjny 500,000,000 marek.

Dywidenda

za r. 1920/21 wynosiła 12⁰/₀, za r. 1921/22 — 25⁰/₀.

701

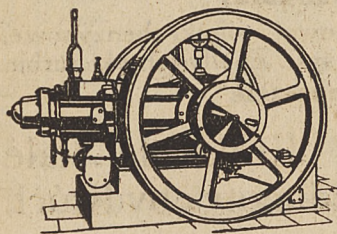
Towarzystwo

Fabryki Motorów

„PERKUN“

Spółka Akcyjna

w Warszawie, Praga, Grochowska 46, telefon 84-40.



Wyrabia Motory Spalinowe

stałe o mocy od 7 do 60 k. m.,
przevoźne od 7 do 30 k. m. i prze-
nośne 6 k. m., zastępujące kieraty.

Motory „Perkun“ uzyskały w Pa-
ryżu w roku 1921 pierwszą na-
grode na konkursie motorów spa-
linowych typu „Semi-Diesel“.

696

GANZ

Zakłady elektryczne i mechaniczne w POLSCE

SPÓŁKA AKCYJNA.

Zarząd i Dyrekcja w Warszawie

ulica Aleje Jerozolimskie Nr. 65. Telef. 30-50 i 30-90.

Adres telegraficzny „Elga-Warszawa“.

Oddziały w Krakowie i Poznaniu.

Przedstawicielstwa: w Łodzi, Kaliszu, Radomiu,
Częstochowie, Włocławku, Bydgoszczy, Białymstoku.

Uskutecznia dostawy:

A. Z DZIAŁU ELEKTRYCZNEGO: Centrale elektryczne,
turbogeneratory, transformatory, motory,
dynamomaszyny, liczniki, aparaty wyso-
kiego napięcia, tramwaje.

B. Z DZIAŁU MECHANICZNEGO: motory patentu Diesla,
— **Leobersdorfskiej Fabryki Maszyn Sp. Akc.** —

turbiny wodne syst. Francisa, postawy
walcowe dla młynów oraz wałki do nich
oryginalne firmy

„**Ganz & Comp.** — **Danubius**“,

pompy odśrodkowe, silniki benzynowe,
turbiny parowe syst. Zoelly-fabryki turbin

„**L. Lang** w **Budapeszcie**“.

Składy w Warszawie i Krakowie stale
obficie zaopatrzone w przedmioty obydwóch
działów.

729

Polskie Towarzystwo
dla Przemysłu i Handlu Międzynarodowego
„INTERPOL”

SPÓŁKA AKCYJNA.

Dział Drzewny.

Dział Płodów Rolnych.

Dział Kolonjalny.

WARSZAWA, ul. Boduena Nr. 4.

730

TAŚMY SZELKOWE.

TAŚMY PODWIĄZKOWE.

Mechaniczna Fabryka
TASIEM GUMOWYCH
EDWARD PASCHE i S-ka

w PRUSZKOWIE

poleca taśmy szelkowe i podwiązkowe.

Adres w WARSZAWIE, ul. Hoża Nr. 66. Telefon 50-55. 676

PARIS **KALOSZE** MANHEIM

w wielkim wyborze

oraz

FARBY ANILINOWE

do nabycia w składach

B. KREDA I S-ka

SKŁADY: Warszawa, ul. Franciszkańska 17, telef. 158-26,
Nowowiniarska 13, telef. 249-18; 505-37.

685

Towarzystwo Akcyjne ELEKTROWNI ZGIERSKIEJ

Zgierz, Towarowa 4.

Adres dla depesz: „Elektrownia—Zgierz“.

568

BIURO ELEKTROTECHNICZNE H. TRUSKOŁASKI

Częstochowa. Telef. 458.

Wykonywa wszelkie instalacje elektryczne.

Posiada wszelkie materiały na składzie.

667

Biuro Techniczno - Handlowe E. BEHSLER i S-ka

Warszawa, Tłomackie 3. Telef. 140-41.

Poleca ze składu:

Artykuły techniczne: Azbest, Klingerit, Moorit, pakunki uszczelniające do dławnic. Węże gumowe, Węże parczane, Pasy skórzané, Balata z szerści wielbłądziej, konopne impregnowane,—Armatura wodna i parowa, Monometry i wakumetry, Rury gazowe, parowe, Rury żebrowe, Łączniki gazowe kuto-lane, Pompy skrzydłowe, rotacyjne i Worthingtona. Narzędzia rzemieślnicze, Uchwyty do tokarni i wiertaki. Oleje, smary i t. p.

683

Przedsiębiorstwo robót wiertniczych J. S. FILUS i Syn

Częstochowa, ul. Dzika 31.

Specjalność: **STUDNIE ARTEZYJSKIE**, poszukiwanie minerałów ziemnych i wszelkie inne roboty swidrowe.

Firma egzystuje od 1896 r.

509

Rury kamionkowe, posadzkę terrakotową, glazurę ścienną,
cegłę budowlaną i szamotową, dachówkę marsylską
i karpówkę, wapno, cement, kafle polewane i niepole-
wane, papę, kredę oraz wszelkie artykuły budowlane

poleca ze składu i wagonowo

Biuro techniczno - handlowe **„Aleksander Walman Suke.“**

Spółka z ográn. odpow.

Warszawa, Jerozolimska Nr. 20.

Adres telegr: „Aval, Warszawa“. Telef. dyr. 29-97, Biura 4-37.

Oddział w Krakowie, Sławkowska 23.

Roboty terrakotowe oraz układanie glazury ściennej
wykonuje pod kierunkiem specjalistów.

728

Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Bawełnianych

Ludwika Geyera

W Ł O D Z I.

Fabryka założona w 1829 roku.

Wyrobia tkaniny na ubrania, farbowane, drukowane
i kolorowo tkane, także chustki ciepłe i kołdry bawełniane.

— — **Specjalność płótno introligatorskie.** — —

„KONTINENTAL“

OPONY: samochodowe, motocyklowe, rowe-
rowe, gumy powozowe, jak również
wszelkie techniczne wyroby gumowe

po cenach fabrycznych

POLECA hurtowo i detalicznie

JAN OTFFINOWSKI i S-ka

WARSZAWA,

Nowy-Świat 65 (róg Świętokrzyskiej).

Telefon 50-39.

654

TOWARZYSTWO

AUTO

SKŁAD

WARSZAWA, Al. Jerozolimskie 32.

— — — LWÓW, Zyblikiewicza 3.

„BERLIET“

Samochody osobowe, ciężarowe, kolejki podjazdowe.

„MATHIS“ samochody osobowe, **LATARNIE:** Zeiss, Goerz, Bleriot.
MAGNETO i ŚWIECE: Bosch, S. E. V., Bleriot. Akcesoria **„W. JACOB“**.
Pakunki miedz.-azbest., Paul Lechler-Stuttgart. Karburatory **„Zenith“** i
„Pallas“. Liczniki **„Original Bruhn“**. Łożyska kulkowe: **„F. H.“**. **OPONY—**
MASYWY wszechświatowych marek **„Bergougnan“**, — **„Continental“**,
„Dunlop“, **„Michelin“**.

CENTRALA w WARSZAWIE:

Al. Jerozolimskie 32. Telefony: 258-03 i 265-07. Adr. tel. „AUTOSKŁAD“. 671

ZAKŁAD ROENTGENOWSKI

D-ra ARNOLDA BRAMA

Prześwietlania i naświetlania.

Częstochowa,

ul. Kościuszki, tel. 4-50.

664

Dom Handlowo-Komisowy

„Haisz“

WILNO, Trocka 11, tel. 436.

Przedstawicielstwo Kaloszy

Hutchinson Paris-Mannheim

na Wileńszczyznę

Upoważniona przez Urzędy Ziemskie

Pierwsza Wileńska Spółka Parcelacyjna

DAWNIEJ BIURO TAKSACYJNO-MIERNICZE

WILNO, Ostrobramska 7, telef. 545.

Adres telegraficzny: Wilpar.

Parcelacja większych posiadłości ziemskich.

Wszelkiego rodzaju roboty miernicze.

Komasacja. Likwidacja serwitutów.

— PARCELACJA KOMISOWA. —

— POŚREDNICTWO w KUPNIE — SPRZEDAŻY. —

Duży wybór działek i ośrodków.

Badanie torfów dla celów eksploatacyjnych.

Roboty niwelacyjne. Meljoracja gruntów.

Terminowe wykonanie wszelkiego rodzaju robót kreślarskich.

451

Dom Handlowo- Przemysłowo-Budowlany

Wilno,

ulica Mickiewicza 22 m. 38.

456

TOWARZYSTWO DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

Spółka z ogr. odp.

Warszawa, Galeria Luxemburga. Telefony: 247-54,
221-44, 215-62.

Adres telegraficzny: EMROT WARSZAWA.

Budowa gorzelni, Rektyfikacji, Krochmalni, Potasowni, Syropiarni, Suszarni i t. d.

Stale na składzie w dużym wyborze:

- a) W DZIALE PRZEMYSŁU ROLNEGO: aparaty gorzelnicze i rektyfikacyjne MIEDZIANE i żelazne łane; kotły i maszyny parowe, pompy; młynki do mielenia zboża dla gospodarstw rolnych.
- b) W DZIALE ZBIORNIKÓW i BECZEK: zbiorniki żelazne dla przemysłu naftowego i spirytusowego od kilku do kilkudziesięciu wagonów pojemności; beczki żelazne czarne i ocynkowane, nowe i używane.
- c) W DZIALE MOTORÓW: motory Christoph'a na ropę, naftę, benzynę, benzol, spirytus etc. w sile 3—65 K. M.

561

Upoważniona przez Główny Urząd Ziemiański Spółka Parcelacyjno-Osadnicza

p. n. „SPAROS“

Spółka z ogr. odpow.

Centrala: w Warszawie, ul. Składowa 2. Tel. 77-25.

Agentura: w Grodnie, ul. Polowa 3. Tel. 2-20.

Przyjmuje do parcelacji i posiada obecnie na sprzedaż w drodze parcelacyjnej kilkadziesiąt tysięcy morgów dobrej ziemi z majątków własnych i powierzonych do parcelacji komisowej. Parcele obejmują oprócz ziemi ornej, także łąki i lasy, częściowo budulcowo. Położone są w województwach wschodnich i Kongresówce. Dojazdy i warunki miejscowe korzystne. Ceny gruntu bardzo niskie. Bliższych wiadomości udziela BIURO SPOŁKI p. n. „SPAROS“ w WARSZAWIE, jak również AGENTURA w GRODNIE ustnie między godziną 9-ą rano a 3-cią po południu, albo listownie odwrotną pocztą.

712

Suski i Lenkiewicz,

S-ka Kom.

WARSZAWA,

Kapucyńska 17. — Tel. III-86.

Jeneralne zastępstwo na Polskę:

fabryki **Adolf Schwartz & Co. Berlin**, wyrabiającej znane ze swej dobroci, Pasy skórzane z szerści wielbłądziej, bawełniane i Balatoid. Wszelkie rodzaje szczeliw, płyty szczeliwne „Meteorit“, Azbest. Węże parciane i gumowe. Opony i pełne gumy samochodowe „Czajka-Meteor“, etc.

fabryki **Deutsche Maschinen Fabrik, — Duisburg „Demag“**. Dźwigi elektryczne dla wszelkich napięć od 500 do 5000 kg. — Krany, Kompresory etc.

fabryki **Dreyer, Rosenkranz & Droop Hannover**. Armatury kotłowe. Wodomiarzy, indykatory etc.

Silniki elektryczne. Lampki elektryczne marki „Tungsram“, stale na składzie.

Maszyny i narzędzia rolnicze do niezwłocznej dostawy ze składów w Warszawie.

Oryginalne amerykańskie oleje cylindrowe „Valvoline“ na wysoko przegrzaną parę.

DOM
Ekspedycyjno-Handlowy
KAROL WIEN

CZĘSTOCHOWA,
ul. Panny Marji № 37. Tel. № 373.

Adres telegraficzny: „Wienka“.

ODDZIAŁY:

Rosenberg O/S (Oleśno), pod firmą K. Wien & Co,
Lubliniec Górny Śląsk, Warszawa Przejazd 9, Łódź,
Gdańsk, Stentsch, Zbąszyń, Krzyż i Wronki.

Rachunek Przekazowy: w Banku Handlowym w Warszawie, Oddz.
w Częstochowie, w Ziemskim Banku Kredytowym we Lwowie, Oddział
w Częstochowie.

Ekspedycja krajowa i zagraniczna. Clenie, Inkaso,
Magazynowanie towarów, Komis, Asekuracja.

660

ZAKŁAD STOLARSKI
STANISŁAW KOBENDZA

w Częstochowie, ul. Żelazna № 5.

Przyjmuje wszelkie zamówienia wchodzące w zakres
stolarstwa, według, najnowszego stylu.

— ROBOTA SOLIDNA, ceny umiarkowane. —

662

K. CUKIER i Syn

Warszawa, ul. Ogrodowa 3.

TELEFONY: 290-83 i 258-45.

Przemysł leśny
i własne tartaki parowe.

Egzystuje od 1886 r.

703

Kooperatywom, Stowarzyszeniom i Związkom Spożywczym

Polecamy: pierniki, cukierki, wszelkie towa-
ry kolonialne, mączne i kaszane.

Artykuły mydlarskie i perfumeryjne. Nici zagraniczne. Posiadamy również stale na składzie oleje maszynowe, transformatorowe, kompressorowe, turbinowe, motorowe, automobilowe, smary wozowe, tłuszcz towoctwa, benzynę, parafinę, świece i asfalt. Spirytus denaturowany od 30 lit.

Węgiel dostarczamy w ładunkach całowagonowych.

Dom Handlowy Przem. Techniczny

L. Bartnik i K. Jaskólski

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 69,

(obok kąpieli Fajansa) tel. 298- 88.

995

Dom Handlowo-Ajenturowy

Telefon Nr. 57. **Gsias Wien** Adr. tel. „Lavip“.

W CZĘSTOCHOWIE,

ZAŁOŻONY w 1895 ROKU.

Poleca: Celluloid surowy, Farby anilinowe, Bieliznę utrwaloną „GLORJA“ i t. p.

659

Polska Chrześcijańska
Fabryka Mydła
Wł. Chętkowkiego

w Częstochowie,
II Aleja 39 (dom własny).
Egzystuje od 1886 roku.

999

Fabryka Mydła
Albin i Kurjański

WARSZAWA,
ulica Gęsia Nr. 99.
Telefony: Kantoru 280-38,
Fabryki 187-59.

669

Najlepiej kupuje, Kto kupuje wprost ze źródła
Takim właśnie źródłem jest chrześcijańska hurtownia

POLSKI DOM „POLDOM” **Handlowo - Agenturowy**

SPÓŁKA AKCYJNA

Łódź, ul. Piotrkowska 92. — Filja, ul. Piotrkowska 144.

Oddział w Stołpcach.

„POLDOM” dostarcza bez kosztownego pośrednictwa, wszelkie wyroby
łódzkiego przemysłu włókienniczego po cenach ściśle rynkowych.

„POLDOM” posiada na składzie materiały wełniane, półwełniane, męskie,
damskie pościelowe i kostjumowe, trykoty, rękawiczki, pończochy,
skarpetki i t. d.

„POLDOM” pozwala każdemu obejrzeć towar bez przymusu kupna.

„POLDOM” pośredniczy w zakupach wszelkich towarów pierwszorzędnych
firm i przyjmuje wszelkie zastępstwa,

„POLDOM” jest najlepszym źródłem kupna dla kooperatyw
i sklepów prowincjonalnych.

Na sezon zimowy składy Polskiego Domu Handlowo-Agenturowego są zaopatrzone w najnowsze towary w wielkim wyborze, które
można nabywać zarówno hurtownie i detalicznie po cenach rynkowych.

523

Compagnie generale des Industries

**Textiles societe Anonime
des Etablissements**

Allart Rousseau

ŁÓDŹ, ul. Kałna 19.

326

Biuro sprzedaży wyrobów jutowych
FABRYK
„STRADOM”, „WARTA”
i „la CZENSTOCHOVIENNE”
Warszawa, Moniuszki 2, tel. 204-91.

Adres telegraficzny: „TWIL”
polecą wszelkie wyroby jutowe w dowolnych ilościach;
WORKI: do cukru, zboża, soli, cementu i t. p.
SIENNIKI, WSYPY, PŁÓTNA: filtracyjne, tapicerskie,
do opakowań i t. p.

PRZĘDZĘ JUTOWĄ.

693

Biuro Inżynierskie
„CHEMOTECHNIKA”

Sp. z ogr. odp.

KRAKÓW, Rynek gł. Nr. 39. Linia A-B.

Urządzenia kompletne laboratoriów chemicznych:
NAUKOWYCH, MEDYCZNYCH, FABRYCZNYCH
I UZUPEŁNIENIA TYCHŻE.

Odczynniki chemiczne, czyste. Naczynia i przyrządy szklane
porcelanowe, kwarcowe i platynowe.

Mikroskopy Leitz. — Wagi analityczne.

Własna wydymalnia szkła laboratoryjnego.

Zastępstwa: E de Haen Seelze, fabryka chemiczna,
W. C. Heraeus Hanau i E. Hugershoff Lipsk i inne.

Obsługa fachowa. — Zamówienia i wysyłki wykonuje się
natychmiast.

248

Dom Bankowy
Hieromin Schiff

Bank Dewizowy.

Łódź, ulica Piotrkowska Nr. 78.

313

Przemysł Chemiczny

Spółka **w Polsce** Akcyjna

Łódź—Zgierz.

544

HERMAN WNUK

Krawiec Męski w CZĘSTOCHOWIE,
II Aleja 24. Telef. 216.

Dyplomowany w Akademii Wileńskiej w r. 1909. Nagrodzony dużym złotym medalem na wystawie w Rzymie w r. 1911.

Posiada na składzie:

Materiały krajowe i zagraniczne oraz futra.

666

Hurtowy
i Detaliczny Skład
Sukna i Kortów
Krajowych i Zagranicznych

S. MUNTZ

Warszawa,
Franciszkańska 22, telef. 141-76.

CENY STAŁE.

694

Skład Skór

M. Rolider

WARSZAWA,
Franciszkańska 27, tel. 69-57.

681

Tow. Akc. Sukiennej Manufaktury
Leonbardt, Woelker i Girbardt

ŁÓDŹ, ul. Leonhardta 1. Telefon 306.

Fabryka sukna, pralnia, czesalnia wełny i zesankowa przędzalnia.

Istnieje od 1878 roku.

Wyrób czysto - wełnianych materiałów.

Wielki złoty medal na wystawie w Paryżu w 1900 r.

REPREZENTANCI:

Warszawa: Juliusz Reiter, Senatorska 8, Poznań: Ryszard
Krieger, Pocztowa 5, Kraków: Leon Schwarz, Sławkowska 12,

Lwów: Restel i Królewski, Kościuszki 4.

315

IMPORT — EXPORT

Sprzedaż Jedwabi Lyonskich, oraz wyłączne Przedsta-
wicielstwo Wszechświatowej Gazy Młynarskiej, marki

L'UNION GAZES a BLUTER

Dom Handlowy

S. BRALASKY

Warszawa, ul. Długa, 21. Telefon 253-30.

CENTRALA:

Paris, 39 rue de Trewise
Telephone Central 72-67.

A. B. C. th & 5 th Editions

Codes / Liebers

Bentley's

Western Union Telegraphic

Adres Telegraficzny:

Bralasky—Warszawa
Bralasky—Paris

Rachunki bieżące:

Warszawski Bank Zjednoczony

Bank Międzynarodowy I Oddz.

Miejski

Bank Kupiecki Łódzki

468

Dom Handlowy
J. Blimbaum i S-ka

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Franciszkańska 18.

tel. 410-26 i 296-04.

Skład skór podeszwianych i miękkich, zagr. i Krajowych.

633

Skład skór podeszwianych oraz lakierów, giemz
i chromów Krajowych i zagranicznych

Konstantego Kosteckiego

Warszawa, ul. Ś-to Jańska Nr. 4, telef. Nr. 146-97.

Rachunek bieżący P. K. O. Nr. 1022.

691

W. IMROTH

sp. z ogr. odp.

w Warszawie, 5-to Jańska 6, tel. 410-18.

SKÓRY podeszwiane, juchty, chromy, lakiery, giemzy, zamsze.
CHOLEWY i PRZYSZWY chromowe, juchtowe i szpigłowe.
SKÓRY rymarskie, introligatorskie i tapicerskie.

690

SKŁAD SKÓR
krajowych i zagranicznych
A. BIRENCWEIG

WARSZAWA,

ul. Miodowa 7 (w podwórzu 2-gie piętro). Telefon 184-35.

689

FABRYKA GARBARSKA

Wilhelma Weigle

w Warszawie,
ulica Nizka Nr. 61.

609

Dom Handlowy

HENRYK FRIEDBERG

WARSZAWA, Wierzbowa 5.

Hurtowa sprzedaż skór obuwianych

Gemy czarne i kolorowe marki „GRISON“ Paris

Box-calfy kolorowe i czarne marki „JOSEPH RIBES

Wylączna sprzedaż zamszy i reniferów marki „HELIA“

**Hurtowa sprzedaż skór galanteryjnych
fabryki FLOQUET Paryż**

powyższe towary posiadamy na składzie zawsze
we wszystkich gatunkach, numerach i kolorach.

Adres telegr.: PROMPTUS WARSZAWA. — Telefony: 07-32 i 39-93.

682

Sprzedaż Skór Podeszwianych,

Sz. Rojzman

ul. Franciszkańska 24.

684

Firma egzystuje od roku 1895.

SKŁAD

RÓŻNYCH SKÓR

H. L. HENDEL

WARSZAWA

Ś-to Jańska 17. Telefon 66-67.

637

DOM HANDLOWY

E. Wexler i J. Oldak

Warszawa, Śliska 4. Adr. tel. „Wexold”. Telef. 145-14

Hurtowa Sprzedaż Skór Zagranicznych.

688

SKŁAD SKÓR

Krajowych i Zagranicznych w najlepszych gatunkach

J. Moszkowski

Warszawa, Franciszkańska 33. Telefon 401-63.

686

Skład Skór

I. TULCZYN

WARSZAWA, Franciszkańska 28. Telefon 257-72.

679

Skład Skór

Jakób Lichtensztein

Warszawa, Franciszkańska 24. Tel. 192-95.

680

Skład Skór Krajowych i Zagranicznych

Flato i Rajndorf

Warszawa, Wołowa 15, tel. 508-25.

675

Skład Skór surowych i wyprawianych

M. PINCZEWSKI

Warszawa, Franciszkańska 30, tel. 294-82

673

Dom Handlowy
M. ZWEIBAUM

WARSZAWA, ul. Bielańska 18, telefon 302-90.

Zastępstwo firm Amerykańskich.

Chevieux i Lakiery

marki „STERLING“.

672

Dom Handlowy
Z. M. SZYDŁOWSKI

w CZĘSTOCHOWIE, ul. Panny Marji Nr. 48, tel. 49.

Sprzedaż skór krajowych i zagranicznych wyłączna

sprzedaż skór baranich Częstochowskich.

658

Składy Skór

p. f.

„JAKÓB BOĆKO”

wł. B-cia Boćko, Złotogóra i Zylberberg

WARSZAWA, ul. Franciszkańska 31, ul. Nalewki 27.

TELEFON 165-23.

635

Skład skór „BOKJUS”

Krajowych i Zagranicznych

oraz artykułów skórzanych

Fabryki Częstochowskiej

PELTZERA

WARSZAWA, Franciszkańska 12, tel. 218-08.

674

ROK ZAŁOŻENIA 1902.

GARBARNIA
J. Konarzewski

Warszawa, Szczeńliwicka 60.

Telefon 49-42.

Specjalność:

wyroby chromowe we wszelkich kolorach.

692

Polska Spółka Akcyjna dla zbytu
CHEMIKALJI

przedtem; **J. MICHAEL i S-ka** Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Elektoralna 8. Telef. 44-16, 206-25.

Adres telegraficzny: „POLYCHEMIA“.

Polecają **CHEMIKALJI** wszelkiego
rodzaju ze składu po cenach najniższych.

772

DOM HANDLOWO-TECHNICZNY

Avenarius i S-ka

Właściciele:

B. AVENARIUS, Wł. HACKIEWICZ, St. SKOCZYŃSKI.

Wylączne przedstawicielstwo. — Tow. Akc. dawniej
ZAKŁADY SKODY w PILZNIE.

— Żelazo. Blachy. Artykuły techniczne. —
WARSZAWA, ulica SENATORSKA Nr. 17.

719

TARTAK PAROWY

"L'ARBRE"

Białystok, ul. Sienkiewicza 105.

735

C. Horowicz i Ska.

Skład Skór

Warszawa, Franciszkańska 24

619

Fabryka sukna i skład surowców

Lew, Łoś i Grochowski

BIAŁYSTOK,

Kantor i Skład ulica Sienkiewicza 36, telefon 369.

Fabryka przy ulicy Młynowej 17.

734

NAJNOWSZE ŚWIATŁO

MLECZNE SZKŁO OCHRONIA OCZY

PHILIPS



SPRZEDAJĄ:

Polsko-Holenderska

Fabryka

Lamppek Elektrycznych

PHILIPS, Sp. Akc.

Warszawa, Żelazna 56.

Jeneralni Przedstawiciele

Bracia BORKOWSEY

Warszawa, Jerozolimska 6.

Skrzynka pocztowa 78

oraz wszystkie firmy elektrotechniczne.

731

MIERCZYŃSKI ŻARNOWIECKI i WOYNO

Dom Handlowy Techniczno - Rolniczy

sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, Piękna 8. Telefon 95-40. Skrót telegr. „Mierzar“.

Rach. bieżący: **Bank Handlowy w Warszawie**
Oddział Miejski Marszałkowska 50.

Konto czekowe i pocztowe Nr. 3012.

DOSTARCZA:

Kompletne urządzenia przemysłowe i oddzielne ich
maszyny.

Tartaki: gatry, cyrkularki, heblarki, piły wahadłowe,
taśmowe i t. p.

Maszyny zapędowe: lokomobile, maszyny parowe,
kotły, motory i turbiny.

Maszyny rolnicze: traktory, pługi, młocarnie i t. p.

Maszyny do obróbki metali.

Młyny.

„ŻELAZO-BETON“

Spółka z ogranicz. odpow.

Warszawa, ul. Żórawia 11.

Telefony: Dyrekcji 60-24, Biura 40-24 i 7-67.

Oddział w Wilnie ul. Wileńska 23.



Budowa domów, gmachów publicznych,
zakładów przemysłowych.

Konstrukcje żelazo-betonowe i betonowe.

Mosty, wiadukty, wieże ciśnień.

Zarząd Spółki:

INŻYNIEROWIE:

Wł. Kryński, W. Malinowski, W. Polkowski.

— Inżynierowie —

M. Bizoń i F. Ziemia

Dom Handlowo-Przemysłowy

Spółka z ogr. odp.

— Oddział Warszawski —

ulica Wspólna 60, m. 2. Tel. 151-48

Oddział w Sosnowcu: ulica Kółkająca 9, I p. Telef. 38

Dostarczamy wszelkie maszyny, stal, żelazo, blachę i gumę.

Projektujemy całkowite urządzenia mechaniczne i elektryczne.

Na składzie posiadamy lokomotywy wąskotorowe, szyny i inne akcesoria kolejowe.

Dom Handlowy
Białoborski i Boye

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Miodowa 16, telefon 121-42.

Adres telegr. „Białobor—Warszawa“.

HURTOWY

Handel Ziemiopłodami, Mąką i Cukrem.

KUPNO i SPRZEDAŻ.

Korzystne warunki sprzedaży. Żądajcie ofert.

Reprezentacja dla Małopolski we Lwowie,

ul. Wagilewicza 5/II, tel. 837.

Adres telegr. „BEKA—LWÓW“.

Biuro Kinematograficzne
„ALLIANCE”

Warszawa, ul. Sienkiewicza 12, m. 27.

Telef. 190-31 i 98-83. Adres telegraf.: „Alliafilm” Warszawa.

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO
NA KONGRESÓWKĘ i KRESY.

Firmy „Polonjafilm” w Krakowie.

702

Towarzystwo Kinematograficzne

„Phos”



w Warszawie, Ordynacka 11 m. 3.

Telef. 215-99. Adres telegr.: „PHOS” Warszawa.

Rachunek bieżący w Banku Handlowym w Warszawie.

Rachunek czekowy w P. K. O. Nr. 5.402 i Polski Bank Rolniczy.

643

Towarzystwo Akcyjne
Fabryki Obić Papierowych i Papierów Kolorowych
„J. FRANASZEK, Warszawa”

Fabryka istnieje od roku 1829.

OBICIA PAPIEROWE

Sprzedaż hurtowa: Wolska Nr. 41, tel. 1-81.

Magazyn detaliczny: Krak.-Przedm. 15, tel. 1-72.

PAPIERY KOLOROWE

ze składu i na zamówienie dla drukarni, litografii,
introligatorni, fabryk pudełek i do opakowań.

BIBUŁKA KREPOWANA
SERWETY BIBUŁKOWE.

Księgarnia E. WENDE i S-ka

(Tow. Wydawnicze „IGNIS” S. A.)

Warszawa, Kraków. Przedm. 9.

Oddziały w Toruniu i Siedlcach.

POLECAJA:

Bogato zaopatrzony dział książek beletrystycznych, naukowych oraz lekarskich i przyrodniczych we wszystkich językach.

Przyjmuje prenumeratę na „Polską Gazetę Lekarską”, oraz wychodzące w Berlinie w języku rosyjskim pamiętniki „Ważebnoe Obozrenie”, „Przeгляд, chemiczno-farmakologiczny” oraz książki lekarskie w języku rosyjskim.

Zamówienia, oraz wszelkie informacje uskuteczniamy odwrotną pocztą, oraz wysyłamy katalogi.

Książnica Polska

TOW. NAUCZ. SZKOŁ SR. I WYŻ.

Warszawa Nowa Swat. 39.

Poleca na sezon Gwiazdkowy:

- Dykowski B.** Jak urządzać gniazda i opiekować się ptakami. Zwierzęta lądowe i morskie w różnych częściach świata. Z 216 ryc.
- Falski Marjan.** Elementarz powiniennoby dla dzieci. Kolorowy. Pierwsza czytanka dla dzieci.
- German Juliusz.** Jak Pan Bóg Niemca pokarał.
- O dobrej wroźce i polskiem dziecku śmiałem
- O Janku co walczył we Lwowie
- O kocie królewiczu
- O księżniczce z za morza
- O Pawelku, który się dziwił
- Homolac Karol.** Bajka o Kosturku, Azie i Burku
- Kusy
- Wigilia Wojtusia
- Jezierski Edmund.** Bohater Woli Józef Sowiński
- Ojczyzna
- Serce Polskie
- Kisielewska J.** Dzieje Polski z ilustrac.
- Koharski S. O.** uczniu jedniemu (wydawnictwo N. N. Osiw.)
- Lord H. Robert.** Polska, Tłum. Kasprow.
- Machiavell Mikołaj.** Książę, Tłum. Dr. Hapke
- Mickiewicz Adam.** Pan Tadeusz, z ilustr. Andriollego
- Qrobkiewicz.** Z dziejów walk i cierpień na kresach
- Książka jutra** czyli tajemnica ge-
- Husza drukarni**
- Pajzderski Nikodem.** Poznań
- Plasecki Eug. dr.** Zabawy i gry ruchowe dla dzieci i młodzieży
- Plasecki-Schreiber.** Harce młodzieży Pol-
- Platon, Witulski, Eutyfron i Ohrona.** Sokratesa-Kroton
- Hippias**
- Hippias mniejszy—Hippias wię-**
- Hippias**
- Romer Eugeniusz dr.** Geograficzno-statystyczny Atlas Polski w teczce
- Śleczkowska Mieczysława.** Wśród dziejów i zawieruchy
- Z Orłat, Orły**
- Szarota Jan.** Współczesna poezja francuska 1880—1914 r
- Wagda Władysław dr.** Pod katem po-

Adres telegraficzny: Książnica, Warszawa

Telefon 22-65 Księgarnia

115-47 Ekspedycja hurtowa

147-62 Zarząd.

Książnica Polska poleca następujące wydawnictwa

S-ki Akk. kartograficzne

- Romer.** Atlasy geograficzne, Mapy: Polski, Europy, Azji, Afryki, Ameryki, Australii, Planisfoby fizyczne
- Romer-Szumanski.** Mapa Polski hypsom. 1:250,000
- T. Ziobliński.** Mapa Turystyczna Podkarpacia, Spisza i Orawy
- Mapa Jaworzyny i Tatr Spiskich
- Mapa „Polskie Kresy Południowe na Spiszu”
- S. Lencewicz.** Mapa hypsom. Gór Świętokrzyskich
- Mapa Zniszczenia wojennego w bu-**
- dowlach na Ziemiach Polskich**
- Mapa Nowej Unji Polskiej z Litwą**
- Plan m. Poznania**
- Plan m. Lwowa**
- Mapy specjalne z obszaru Polski**
- Mapy Generalne z obszaru Polski**

Księgarnie i Składy Nut
GEBETHNERA i WOLFFA
w Warszawie

Krakow. Przedm. 12. Sienkiewicza 9

z filjami:

w Krakowie, Łodzi, Lublinie, Poznaniu, Wilnie, Zakopanem.

polecają:

nowości beletrystyczne nakładów własnych i obcych we wszystkich językach; dzieła naukowe z wszelkich gałęzi wiedzy; wydawnictwa gwiazdkowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych; bogaty dział podręczników szkolnych; nowości muzyczne na sezon karnawałowy; dzienniki i czasopisma krajowe i zagraniczne etc. etc.

733

Zniszczona w 1914 roku przez Niemców wytwórnia ołówków



Tow. **Fabryk Ołówków**
Akc.
St. Majewski i S-ka

została odbudowana i wznowiła swoją działalność.

Prosimy **ŻAŁAĆ WSZĘDZIE** wytwornych ołówków w drzewie cedrowym „India“ kopjowych i rysunkowych, kopjowych „Demon“ i „Borutak“, rysunkowych „Perkun“, czerwono-niebieskich kantorowych i pocztowych, oraz notesowych, stolarskich i innych, a to ze względu, że w czasie 8-letniej nieczynności fabryki, wyroby niemieckie nanowo załaly polski rynek i chętnie, mimo droższych cen, przez niektórych niesprzyjających krajowemu wyrobowi sprzedawców, są narzucane nabywcom.

676

WACŁAW RAGO

Hurtowy Skład

Win i Trunków zagranicznych

Przysięgły Dostawca Win Kościelnych.

WARSZAWA,

ul. Krakowskie Przedmieście 54

Gmach Seminarjum Metropolitalnego.

Telefon Nr. 24-12.

714

WOLF GRUDSKI

BIAŁYSTOK, ul. Sienkiewicza 28, tel. 104.

Hurtowy i detaliczny skład win,
wódki i likierów

poleca wyroby Winkelhausena, Baczewskiego
i innych firm.

669

Skład Win i Delikatesów

W. MÜLLER

OBECNIE

J. HERBST

WARSZAWA, Wierzbowa 10 róg Pl. Teatralnego.

Pierwszorzędna Restauracja.

651

WACŁAW RAGO
G. G. Lardelli

Win i Tętnów zasrapiacznych
FABRYKA

Przysięgł Dostawę Win Kosieliach
Wyrobow Cukiernicznych

Warszawa, ulica Polna 26-30,

Gma 25-23 Sklep Nowy-Swiat 23-25

Telefon N. 24-12.

61

WOLF GRUDSKI

BIAŁYSTOK, ul. Siebkiewicza 28, tel. 104.

Włowy i dalszczny skład
Sołowejczyka
poleca wroby Wintheissena, Baczewskiego
i innych firm.

Młyn Walcowy i Biekarnie

W. MÜLLER

w Suwałkach przy ul. Jatkowej 11.

J. HERBST

WARSAWA, Wierzbowa 10 i 12, Tel. 24-12.

Pierwszorzędną Restaurację.

597

ZWIĄZEK

Żądajcie wszędzie

Masło Roślinne

„ALIMA“

WYRABIANE PRZEZ FABRYKĘ

MASŁA ROŚLINNEGO „ALIMA“

Warszawa-Praga.

Adres telegr. dla Centrali i Oddziałów: „PRORYBY“

„SUROWIEC“
Towarzystwo Handlowe

Izaak Szerman

ul. Kościuszki 104. Telefon 25.

Adres telegraficzny: Szerman—Suwałki.

EKSPORT ZAGRANICĘ:

RAKÓW, GRZYBÓW, JAGÓD RÓŻNYCH
WOCÓŁE PRODUKTÓW LEŚNYCH.

Rekomenduje
swoje wyroby.

Sprzedaż śledzie najrozmaitszych gatunków z pierwaszej kłki, po cenach najniższych.

ZWIĄZEK Producentów Ryb

Hurtowa i detaliczna sprzedaż ryb stawowych, jeziorowych
oraz morskich wędzonych i solonych

Dostawy dla gospodarstw rybnych:

- a) ryby zarodowe, zarybek, kroczi, tarlaki
- b) materiały techniczne: sieci, łubin, wapno, buty i t.p.

Centrala: Warszawa, Rybaki 18 (dom własny).

Telefony: Nr. 98-70 i 68-37.

Oddziały prowincjonalne:

Białystok, ul. Kilińskiego 8.

Lublin, ul. Dolna Trzeciego Maja 13, tel. Nr. 54.

Łódź, ul. Kilińskiego 50, tel. 142, Magazyn — ul. Wileńska 7,
tel. 14—96.

Adres telegr. dla Centrali i Oddziałów: „PRORYBY“.

518

Sprzedaż żywych i świeżych ryb.
różnych gatunków i różnej wielkości

Z. Grodzieński i Ch. Ary

BIAŁYSTOK

Rybny Rynek plac Nr. 10.
mieszk. Rynek Kościuszki 25,
Telef. Nr. 329.

576

Towarzystwo Handlowe

„SUROWIEC“

Sp. z ogr. odpow.

w Białymstoku, Fabryczna 2.
Telef. 293.

736

Ch. Bronerwein

Grodno. Policyjna 3, tel 154.

SÓL i ŚLEDZIE

Sprowadza śledzie najrozmaitszych gatunków z pierwszej reki, po cenach najniższych.

A. SAPIRO

Fabr. czekolady i cukierków
ul. 3 Maja w Suwałkach.

**Rekomenduje
swoje wyroby.**

680

Jan Bereziński

Zakłady Stolarskie

Warszawa.

SKŁAD MEBLI

ulica Królewska Nr. 6. Telefon Nr. 51-52.

*Filje: ulica Miodowa Nr. 7, telefon 89-41,
Plac Saski Nr. 1, telefon 115-49.*

265

Palcie tylko PAPIEROSY

„Zephyr” i „Caprice”

fabryki wyrobów tytoniowych

„SYRENA”

== w Warszawie. ==

102

Fabryka Wyrobów Tytoniowych

B-ci Polakiewicz

egz. od 1861 r.

Bonifraterska 11/13, tel. 552, 554, 297-26.

P O L E C A

Papierosy: Amatorskie. Frou - Frou,
Wersal, Bis, Caruso, Mascotte.

Tytonie: Bagdad, Basmo, Stambul.

103

Wileński Prywatny

ZAŁOŻONY
w 1873 r.

BANK HANDLOWY

Kapitał akcyjny mk. 202.500.000

„ rezerwowy

„ 179.446.206

„ zapasowy

Telefony: Komitet Wykonawczy № 316

Dyrektor Naczelny „ 408

Szef Biura „ 316

Wydział Giełdowy „ 316

Ogólny „ 445

Instytucja Centralna w Wilnie.

ODDZIAŁY:

I Miejski w Wilnie, ul. Wielka 54. Telef. 737.

Lida. ul. Suwalska 66. Tel. 12.

Wilejka Pow., Pohulańska 1.

Bank załatwia wszelkie operacje w zakres
bankowości wchodzące.

433

Z A R Z Ä D

Centralnego Towarzystwa Handlowego

„TRADECENTR“

Sp. z ogr. odp.

W A R S Z A W A

zawiadamia, że oddział spirytualji dostarcza wagonowo i na
skrzynki rozmaite **wódki i likiery Wielkopolskie i inne**,
oraz posiada stale na składzie duży wybór najlepszych wódek
i likierów w swojej

Hurtowni Win, Wódek i Likierów
przy ul. Nalewki 7.

Adres dla depeusz: „Tradecentr—Warszawa“.

Tel. 97-36, 98-00, 197-19.

IMPORT.

EKSPORT.

Towar wprost ze źródła.

CENY NISKIE.

47

Towarzystwo
Przemysłowo-Leśne
i EKSPORTU DRZEWA

„W O O D”

Jan Kowalski i S-ka

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Warecka 9, tel.: 33-56, 33-64.

66

Biuro Eksportu Drzewa
Adolf Paradistal i S-ka

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ulica Żórawia Nr. 6

telefon 269-43. Adres telegr. „Biurodrzew”.

EKSPORT DRZEWA
i Eksploatacja Lasów.

20

„TECHNIK”

T-wo dla Handlu i Przemysłu

S-ka z ogr. odp.

DZIAŁ EKSPORTU DRZEWNEGO.

GDAŃSK,

IV Damm Nr. 7.

Telef. 712, 5317.

Adr. telegr. „TECHNIK“.

Oddział w WARSZAWIE,

ul. Marszałkowska 19.

Telef. 153-06.

Adr. tel. „TEDRZEW“.

Eksploatacja własnych obszarów leśnych.

Szlipry, tymbry, kłocze belgijskie, klepka beczkowa, płyty
klejone, słupy telegraficzne, kopalniaki etc.

WŁASNE TARTAKI.

17

NAUM CUKIER

WARSZAWA,

ul. Leszno 66, tel. 154-21.

Adres telegraficzny: „Naumcukier“.

PRZEMYSŁ LEŚNY

własne tartaki parowe.

105

N. HELLER

Zakłady Przemysłowo - Leśne

Warszawa, Marszałkowska 60.

Istnieje od 1872 r.

Adres telegr.: „ENHELLWA WARSZAWA“. Telefony: 218-25 i 218 28.

**Tartaki Parowe, Zakłady
Stolarskie i Heblarskie**
w Solcu nad Wisłą
(Wielkopolska)

Adres telegr.
„HELLER SOLEC BYDGOSKI“.
Tel. Solec przez Bydgoszcz Nr. 5.

Tartak Parowy
Koryciny-Rudka
Pocztą BRAŃSK
ziemia
GRODZIENSKA.

Zakłady Przemysłowe Drzewne i Metalurgiczne

„HORACY“

Spółka Akcyjna

Wierzbnik, ziemi Radomskiej

Zarząd w Warszawie,

Marszałkowska 60.

Telefon 218-25 i 218-28.



Komitet Obrony Kresów Wschodnich

Wilno, Ostrobramska 19, tel. 147.

Najtańsze źródło zakupu!

POLECA: kooperatywom, instytucjom społeczno-handlowym i sklepom miejskim i prowincjonalnym sprzedaż wszelkich artykułów spożywczych. HURTOWO Ostrobramska 19. DETALICZNIE w sklepach swoich przy ulicach: Adama Mickiewicza Nr. 20, Uniwersytecka Nr. 1, Ostrobramska 19, Antokolska Nr. 45.

Składy kolejowe przy ul. Targowej rampa Nr. 9. 449

„Polska Nafta“

Spółka Akcyjna w WARSZAWIE.

Kapitał zakładowy Mkp. 250.000.000.

Centrala w **Warszawie**, ul. Chmielna 10.

Telefony: Dyrekcja: 266-96, 266-92, 69-31. Sekretariat 151-23
Wydz. Sprzedaży 151-58. Buchalterja 221-61. Ogólny 221-61.

ODDZIAŁY: Lwów, ulica 3-go Maja 19.
Borysław, ulica Pańska

Tereny naftowe i kopalnie ropy w Borysławiu, Mraźnicy i Tustanowicach oraz w Małopolsce zachodniej kop. „Ropienka” (65 szybów czynnych płytkich) i w Małopolsce wschodniej.

Udziały naftowe brutto i netto. —

Dwie rafinerje nafty i olejów mineralnych: w Drohobyczu i Kołomyji oraz fabryka świec.

Handel produktami naftowymi wewnętrznym i zagranicznym.

Składy produktów naftowych z odpowiednimi zbiornikami i instalacją:

W Warszawie, przy stacji towarowej Warszawa-Gdańska, tel. 309-26 w Łodzi, ul. Wierzbowa 52 (przy stacji Łódź Fabryczna), w Sosnowcu, ul. Nalciana 3 (przy st. Sosnowiec Rad.), w Tomaszowie Mazowieckim, przy stacji kolejowej, we Lwowie przy stacji kolej. Podzamcze, w Wołkowysku.

Własne warsztaty mechaniczne w Borysławiu.

24

Apteczny Dom Handlowy

M. Goldberg i A. Selecki

Warszawa, Senatorska 6.

Telefony: 69-64, 37-79 i 275-48.

Główny Skład wyrobów Chemiczno-
Farmaceutycznego Laboratorium
„Ap. Kowalski”.

69

SPÓŁKA AKCYJNA

„Dźwignia”

Wilno, telefon 506, ul. Wielka 37.

Przedstawicielstwa Towarzystwa Akcyjnego Zakładów
Górnico-Hutniczych „STAPORKOW”

Zakładów Elekrotechnicznych „LUKREC”

Zakładów Wapiennych **J. Hempel w Chęcinach**

Spółki Interesentów Przetworów Ziemniaczanych w Poznaniu

Fabryki wyrobów cementowo-azbestowych Jan Jack i S-ka w Zawierciu

Specjalna dachówka azbestowo-cementowa „JACK-WICK”

HURTOWA sprzedaż artykułów budowlanych, kanalizacyjnych, wodociągowych i elekrotechnicznych.

HURTOWA i DETALICZNA sprzedaż węgla i koksu.

HURTOWA sprzedaż CUKRU, mąki kartoflanej i syropu kartoflanego.

44

Dom Handlowy

Mozes Apstein

Warszawa, Senatorska Nr. 10, telefony: 405-86 i 199-96.

Hurtowa sprzedaż rur gazowych i kotłowych, żelaza, blachy oraz artykułów żelaznych i technicznych.

167

Przewody Elektryczne

KABLE — DŹWIGNIKI

Bracia Stefan i Piotr Bergman

Inżynierowie

WARSZAWA,

Żurawia Nr. 33 (dom własny), telefon 272-74.

70

Two Przemysłowo-Handlowe

„ARDORA“

Inż. M. Arnd, L. Dobrowolski, C. Rakowski i S-ka

Spółka Firmowo-Komandytowa.

Zarząd: Warszawa, Bracka 16. Telef. 103-80, 282-06, 278-03.

Oddziały: Poznań—Składowa 4. Telef. 33 i 42.

Równe—Zamek ks. Lubomirskich.

Generalne przedstawicielstwa: Fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, lokomobil, wagonów i parowozów, odlewnia żelaza i stali H. CEGIELSKI, Tow. Akc w Poznaniu.

Fabryki lokomobil parowych przemysłowych Henryk LANZ w Mannheimie.

DOSTARCZAMY: lokomobile parowe od 5 do 1000 koni mechanicznych, silniki wybuchowe, traktory, lokomotywki, parowe garnitury młocarniane, wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze dla większej i małej własności, instalacje i urządzenia gorzelni, krochmalni, syropialni.

Adres telegraficzny: „WARSZAWA—ARDOBRAK“.

Rachunek przekazowy; Bank Zjednoczonych Ziem Polskich, Warszawa, Królewska 6, Bank Związku Spółek Zarobkowych Warszawa, Jasna 1. Poczta Kasa Oszczędności Konto Nr. 38—55.

60

KRAJOWE

Towarzystwo Meljoracyjne

SP. AKC.

Warszawa,

ul. Kopernika 30, gmach Centralnego T-wa Rolniczego.

Telefon Nr. 58-04.

WYKONYWA

Roboty meljoracyjne

i BUDOWLANE.

68

BIURO TECHNICZNE „PROMIEN”

Częstochowa II Aleja № 30.

POLECA ZE SWEGO SKŁADU:

Artykuły techniczne i elektrotechniczne, Motory elektryczne, instalacje światła i motorów. Koła pasowe drewniane (fabrykat własny).

386

Dom Handlowo-Przemysłowy L. GOTFRYD

WILNO, Hetmańska Nr. 4. Telefon 525.

ODDZIAŁ w WARSZAWIE

Hotel S A V O Y Telefon 193-51.

HURTOWY ZAKUP i SPRZEDAŻ włókna lnianego
i siemienia dla krajowych fabryk i eksport zagranicą.

438

SUCHEDNIOWSKA FABRYKA ODLEWÓW

Spółka Akcyjna

SUCHEDNIÓW

Adres telegr. Suchedniów „Starke“.

Fabryki: Odlewnia żelaza i warsztaty mechaniczne w Suchedniowie, ziemi Kieleckiej; Odlewnia żelaza i Stalownia w Kielcach. W Kielcach buduje się fabrykę naczyń blaszanych tłoczonych, emaljowanych.

Składy własne: w Warszawie, ul. Graniczna 12, tel. 57-21; w Krakowie, Plac Dominikański 4, telefon 24-19; w Łodzi, Aleje Kościuszki 39, tel. 15-94.

Poleca wyroby własne: Dział kanalizacyjny: RURY i FASONY kanalizacyjne, wodociągowe i zlewowe, emalję sanitarną, podstawy do pieców, rezerwuarki. GARNKI emaljowane i surowe, piecyki, kuchenki, płyty kuchenne, buksy do wozów; osie toczne do wozów, drzwiczki do pieców. Odważniki. Odlewy ze stali martenowskiej. Kowadła i imadła stalowe.

Dział maszyn rolniczych: Młocarnie, Maneże, sieczkarnie i wialnie. Odlewy i wszelkie części do maszyn rolniczych tak w stanie surowym jak i obrobionym. Odlewy lano-kute i części lano-kute do żniwiarek.

TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE

„UNJA”

SPÓŁKA AKCYJNA

ZARZĄD: WILNO, ul. Jagiełłońska 3. Telefon Nr. 685.

Telegramy: „WILUNIA—WILNO”.

Hurtownia soli, artykułów spożywczych, ziemiopłodów i siana.

Wylączne przedstawicielstwo na ziemię Wileńską Spółki
Akcyjnej Handlu Ziemiopłodami.

Reprezentacja i przedstawicielstwo gorzelni i rektyfikacji
pierwszorzędnych firm krajowych.

444

Parowa Fabryka Konserwów
T-wa „BALTYK”
w Wilnie, ul. Nowogrodzka 8.

POLECA:

szproty, Kilki, skumbryj, rolmopsy
i inne konserwy w najlepszych gatunkach.

437

E. W. I. G.

Pierwsze Warszawskie Towarzystwo Importowe

Spółka z ogranicz. odpow.

Poleca najlepszą, najtańszą herbatę
cejlońską i chińską.

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH HURTOWYCH
I DETALICZNYCH SKŁADACH TOWARÓW
KOLONJALNYCH.

**FABRYKA I SKŁAD,
Warszawa, Leszno 10.**

Telefony: 306-26 i 58-87.

23

W dziedzinie przetwarzania tłuszczów
największym przedsiębiorstwem w Polsce jest:

„SATURNIA”

SP. AKC.

WARSZAWA.

Dostarcza wagonowo i detalicznie następujące wytwory:

Najlepszy jadalny tłuszcz roślinny „Ceres”,

Margaryna „Solo” i margaryna „Rita”,

Mydło wysokiego gat. „Jeleń” z napisem „Schicht”,

Mydło „Saturnia” marki „Pasterka”,

Mydło „Merkur” marki „Gwiazda”,

Proszek do prania „Pochwała Gospodyń”.

370

LACTA i MILKA

najlepsze i najtańsze fińskie
wirówki do mleka.

Świeżo na konkursie w Smilten na Łotwie na 22 najlepsze szwedzkie, niemieckie i fińskie — fińska **LACTA** okazała się najlepszą i została odznaczona za mocną budowę i najlepsze odtłuszczenie.

Wirówki te reprezentuje:

Związek Spółdzielni

Mleczarskich i Jajczarskich

(dawniej W. Towarzystwo Mleczarskie).

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 6.

Sprzedaż detaliczna w Oddziałach i Ajenturach Związku:

Poznań, Piotra Wawrzyniaka 14.

Łódź, Kościelna 29.

Lublin, Namiestnikowska 13.

Sompolno,

Lipno,

Rypin,

Sierpc,

Płońsk.

Sokołów,

Siedlce,

Żelechów,

Garwolin,

Chmielnik 358
i Pińczów.

CENTRALA

Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych

w Wilnie, ulica Adama Mickiewicza Nr. 25, telefon 256.

FILJE: w Oszmianie, przy ul. Żuprańskiej i Głębokiem,
Rynek Kościuszki Nr. 8.

DO CENTRALI STOWARZYSZEŃ

Rolniczo-Handlowych w Wilnie należą:

**56 Spółdzielni Rolniczo-Handlowych ziemi Wileńskiej,
Wileńskie Towarzystwo Rolnicze, Związek Rolników
i Związek Kółek Rolniczych ziemi Wileńskiej.**

Prowadzi następujące działy:

1) Maszyny i narzędzia rolnicze, 2) Nasiona zbóż, pas-
towe i warzywne, 3) Materiały budowlane: szkło, cement,
papa dachowa i inne, 4) Nawozy sztuczne, 5) Artykuły pierw-
szej potrzeby: sól, nafta, świece, mydło i inne, 6) Materiały
włókiennicze, ubranie, obuwie i inne.

434

TOWARZYSTWO KOMANDYTOWE

Adolf Hindrichs & Zandel

EXPORT Fabrykacja, Handel Hurtowy IMPORT
Wyrobów Żelaznych, Stalowych i Metalowych.

Centrala: Gdańsk, Böttchergasse 24/27.

Filje: Elberfeld, Barmerstrasse 98. Warszawa, Śniadeckich 6.

RACHUNKI BANKOWE:

Gdańsk, Danziger Bank für Handel & Gewerbe. Elberfeld,
Bank für Handel & Industrie. Pocztove conto czekowe.
Cöln, 46152, Warszawa, Bank Kupiecki Łódzki, Bank Zachodni.

Adres dla depesz:

Gdańsk, Eisenhindrichs. Elberfeld, Eisenhindrichs. Warszawa, Zetka.

TELEFONY:

Gdańsk, 5161-5163. Elberfeld, 792. Warszawa, 295-82.

83

WSZYSCY, KTÓRZY
MIŁUJĄ.



DLA WSZYSTKICH, KTÓRZY
CIERPIĄ.

CZERWONY KRZYŻ

ORGAN URZĘDOWY

Polskiego Czerwonego Krzyża.

NUMER GWIAZDKOWY

Z

KALENDARZEM

NA **1923** R.

Redaktor: **Henryk Nowodworski.**

Nakład Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża
Warszawa, ul. Zielna 17.

Wykonano w Polskich Zakładach Graficznych **Jerzy Strowski i S-ka**
w Białymstoku, ul. Warszawska 83.

Część Administracyjna pod kierunkiem Polskiego Biura Wydawniczego
„Kresy“ **W. Guzowski** w Białymstoku, ul. Warszawska 33. Tel. 291.

KALENDARZ

na 1923 rok.

TOW. FIRM. KOM.

Huty Szklanej Robotniczej

„P R A C A“

w WOŁOMINIE pod Warszawą.

== S K Ł A D ==

w WARSZAWIE, ul. ELEKTORALNA Nr. 14.

Telefon Nr 244-17.

TOW. HANDLU ŻELAZEM

Materiałami Techniczno-Budowlanymi „KRUSZEC”

SPÓŁKA AKCYJNA.

WARSZAWA, ul. Czackiego 12, tel. 175-20, 175, 50-42.

Adres skrócony dla depesz: „KRUSZEC” WARSZAWA.

1) Dział żelaza obejmuje dostawę wszelkich materiałów żelaznych.

2) Dział mat. budowlanych belki, szyny, papę dachową, cement, cegłę, gips, smołę, eternit i t. d.

3) Dział leśny kupuje i eksploatuje lasy na swój, bądź na rachunek właściciela.

259

31 Styczeń 31

Słońca

Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	P	Obrz. Pańskie. N. Rok	7 51 16 16
2	W	Makarego	7 51 16 17
3	S	Daniela m., Genowefy	7 51 16 18
4	C	Tytusa b., Rygoberta	7 51 16 19
5	P	† Wig. Telesfora	7 51 16 20
6	S	Objaw. P. Trzech Króli.	7 50 16 21
7	N	Lucjana i Juljana m.	7 50 16 22
8	P	Seweryna op.	7 50 16 23
9	W	Marcjanny p. m.	7 49 16 24
10	S	Agatona p., Wilhelma	7 49 16 26
11	C	Honoraty p., Hygina p.	7 49 16 27
12	P	† Arkadiusza i Modesta	7 48 16 28
13	S	Weroniki i Glaffiry p.	7 48 16 30
14	N	Hilarego b. w. d. k.	7 47 16 31
15	P	Pawła 1-go Pustelnika	7 46 16 33
16	W	Marcelego p. m.	7 45 16 34
17	S	Antoniego op.	7 45 16 36
18	C	Katedry św. Piotra	7 44 16 37
19	P	† Henryka b. w., Marty	7 43 16 38
20	S	Fabjana i Sebastjana	7 43 16 40
21	N	Im. Jezus. Agnieszki p. m.	7 42 16 41
22	P	Wincentego i Anastaz.	7 41 16 43
23	W	Rajmunda w.	7 40 16 45
24	S	Tymoteusza b. m.	7 39 16 46
25	C	Nawrócenie św. Pawła	7 38 16 48
26	P	† Polikarpa b. m., Paulina	7 37 16 49
27	S	Jana Złotoustego	7 36 16 51
28	N	Karola W. ces.	7 34 16 53
29	P	Franciszka Salezego	7 33 16 54
30	W	Martyna p., Sabiny	7 32 16 56
31	S	Piotra Nolasko w.	7 31 16 57

Święta ewangelickie: 1—Nowy Rok; 6—Epifanja.

Święta żydowskie: 1—13 Tebeth 5683. 18—1 Szebat Rosz-Chodesz.

Polski Akcyjny Bank Komercyjny

SPÓŁKA AKCYJNA.

Adres telegraficzny: „KOMBANK”.

Bank Dewizowy

SIEDZIBA GŁÓWNA w ŁODZI, Piotrkowska 57. Telef. 376, (Dyrekcji) 12-67, 14-85.

SKRYTKI BANKOWE (Safes).

Oddziały: Białystok, Częstochowa, Kalisz, Radom, Suwałki, Warszawa N. Świat 30.

303

Długość dnia: od godz.
8 min. 25, do 9 min 26.
Dnia przybywa o 1 godz.
1 minuta.

Słońce wchodzi w znak
wodnika dn. 21 o godz
2 min. 35 rano. Oddale-
nie się słońca od ziemi
dnia 3 o godzinie 0 rano.

Księżyc zbliża się do zie-
mi dnia 8 o godz. 13 po-
południu, oddala się dnia
23 o godzinie 14 popo-
łudniu.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 2—5 pochmurno i
zimno, od 6—10 naprze-
mian śnieg i deszcz, od
12—25 mrozy i śniegi.
Burze i pogoda naprze-
mian—potem silny mróz
do końca.

Nów księżyc dnia 17 •
godz. 2.11.

Pierwsza kw. dnia 25 o
godz. 3.39.

Pełnia dnia 3 o g. 2.13,

Ostatnia kw. dnia 10 o
godz. 24.35.



NOTATKI.

DOM BANKOWY
A. FEDEROWICZ i Bracia SZTYKGOLD
Warszawa, Fredry 4. Telef.: 96-81, 96-82, 96-83, 96-84 i 132-27.
Adres telegr.: „ADKON”.
Zrzeszony z Domem Bankowym KONRAD SZTYKGOLD w Gdańsku.
Załatwia wszelkie czynności w zakresie bankowości wchodzące.

113

BANK ZACHODNI

INSTYTUCJA CENTRALNA W WARSZAWIE

ul. Fredry Nr. 6.

I ODDZIAŁ MIEJSKI ul. Marszał-
kowska 98.

II ODDZIAŁ MIEJSKI Nowy-Świat 51.

III ODDZIAŁ MIEJSKI Nalewki 25.

ODDDZIAŁ W ŁODZI ul. Piotrkowska 52.

ODDDZIAŁ W RADOMIU ul. Lubel-
ska 31.

ODDDZIAŁ W POZNANIU ul. Gwarna 18.

ODDDZIAŁ W KATOWICACH ulica
Grundmana 14.

Adres telegr. „WAWELBANK”.

Rach. w P. K. O. Nr. 1051.

118

Fabryka tytuniowa „Union“ Kołodziejskiego i Filipowskiego

SPÓŁKA AKCYJNA

w Warszawie, Ludna 3.

122

28 L u t y 28

Słońca
Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	C	† Wig. Ignacego	7 30 16 59
2	P	Oczyszczenie N. M. P.	7 29 17 1
3	S	Błażeja b. m.	7 28 17 3
4	N	Andrzeja i Ansgarego	7 26 17 4
5	P	Agaty p. m.	7 25 17 6
6	W	Doroty p. m., Tytusa	7 23 17 7
7	Ś	Romualda op.	7 21 17 8
8	C	Jana z Matty	7 20 17 10
9	P	† Apolonji	7 18 17 11
10	S	Scholastyki p.	7 17 17 13
11	N	Eufrozyny p.	7 16 17 15
12	P	Eulalii p. m.	7 15 17 17
13	W	Jana i Dobrosława	7 13 17 18
14	Ś	† Popielec. Walentego k.	7 11 17 20
15	C	Faustyna i Jowity	7 9 17 21
16	P	† Juljanny	7 8 17 23
17	S	Sylwina b., Patrycjusza	7 6 17 25
18	N	Szymona b. m.	7 4 17 26
19	P	Konrada m., Mansweta	7 2 17 28
20	W	Leona i Eucharjusza	7 0 17 29
21	Ś	Małgorzaty z Kort	6 59 17 31
22	C	Katedry św. Piotra	6 57 17 33
23	P	† Piotra Damjana b. d.	6 55 17 34
24	S	Macieja Apost.	6 53 17 36
25	N	Martynjana p.	6 51 17 37
26	P	Aleksandra, Zygryda	6 49 17 38
27	W	Leandra b.	6 48 17 40
28	Ś	Romana op.	6 46 17 42

† Oznacza wigilię i posty.

Święta ewangelickie: 14—Popielec.

Święta żydowskie: 1—15 Szebat. 16—30 Szebat Rosz - Chodesz.
17—1 Adar R. Ch. 23—7 Adar Rocznicą Mojżesza.

TOMASZOWSKA

FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU

w Tomaszowie Mazowieckim.

Zarząd: WARSZAWA, Mazowiecka 7.

Wyrabia przędze sztucznego jedwabiu.

32

Długość dnia: od godz. 9
minut 29, do godziny 10
min. 56. Dnia przybywa
o 1 godz. 27 min.

Słońce wchodzi w znak
ryby dnia 19 o godz. 17
min. 0 popołudniu.

Księżyc zbliża się do zie-
mi dnia 4 o godzinie 8
przed południem, oddala
się dnia 20 o godzinie 9
przed południem.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

1-go dżdżysto, 2-go śnieg
z deszczem, ślizgawica,
6—10 mroźna pogoda,
11-go śnieg, 12—22 ciągle
zmiany, od 25 mroźno i
ponuro aż do końca.

Nów księżyca dnia 15 o
godz. 18.47.

Pierwsza kw. dnia 23 o
godz. 23.46.

Pełnia dnia 1 o g. 15.33.

Ostatnia kwadra dnia 8
o godz. 8.6.



NOTATKI.

Biurowo Techniczno-Budowlane
**ROGACZEWSKI,
SĘCZKOWSKI,
SZULAKIEWICZ**
AL. JERUZOLIMSKA Nr. 101 (dom własny). Telefon 168-82.

19

J. K A C

WARSZAWA, SIENNA Nr 72.

Telefon 199-56.

PRZEMYSŁ LEŚNY.

331

TOWARZYSTWO AKCYJNE

Wyróbów Wełnianych i Bawełnianych M. SILBERSTEJNA

w ŁODZI, ulica Piotrkowska 40.

Tkanina wełnianych, półwełnianych i bawełnianych wyrobów.

PRZEDZALNIA BAWELNY.

385

31 Marzec 31

Słońca

Wsch. g. m.	Zach. g. m.
----------------	----------------

1	C	Albina b. w.	6 44 17 43
2	P	† Heleny Cesarzowej	6 42 17 44
3	S	Kunegundy Cesarzowej	6 40 17 46
4	N	Kazimierza Królewicza	6 38 17 47
5	P	Teofila b., Euzebjusza	6 36 17 49
6	W	Wiktora i Wiktoryna	6 34 17 51
7	Ś	Tomasza z Akwinu	6 32 17 52
8	C	Błog. Wincentego Kadł.	6 30 17 54
9	P	† Franciszki Rzymian.	6 28 17 56
10	S	40 Męczenników	6 26 17 57
11	N	Konstantyna W.	6 24 17 59
12	P	Grzegorza W. Papieża	6 22 18 0
13	W	Krystyny p. m.	6 20 18 2
14	Ś	Matyldy kr., Leona	6 18 18 3
15	C	Klemensa Dworzaka	6 16 18 5
16	P	† Abrahama Pustelnika.	6 13 18 6
17	S	Patrycj. b., Giertrudy w.	6 11 18 8
18	N	Gabryela Archaniola	6 9 18 9
19	P	Józefa Oblub. N. P. M.	6 7 18 11
20	W	Sebastjana m., Eufemji	6 5 18 12
21	Ś	Benedykta opata	6 3 18 14
22	C	Oktawjusza m., Katarzyny	6 1 18 15
23	P	† Pelagji m.	5 59 18 17
24	S	Marka m.	5 57 18 18
25	N	Zwiastowanie N. M. P.	5 55 18 20
26	P	Ludgera b.	5 53 18 21
27	W	Jana Damazego	5 51 18 23
28	Ś	Jana Kapistrana	5 49 18 24
29	C	† Wielki. Cyryla m.	5 47 18 25
30	P	† Wielki. Jana Klimaka	5 45 18 26
31	S	† Wielka. Balbiny p.	5 43 18 28

Święta ewangelickie: 25—Niedziela Palmowa. 30—Wielki Piątek.

Święta żydowskie: 1—13 Adar Post Estery. 2—14 Adar Pury. 3—15 Adar Szuszan Pury. 18—1 Nisan Rosz-Chodesz. 31—14 Nisan Początek Wielkanocy.

Fabryka wyrobów wełnianych

KAROLA EISERTA

SPÓŁKA AKCYJNA

W ŁODZI, ulica PIOTRKOWSKA 135.

Firma istnieje od 1864 roku.

Tow. akc. WIDZEWSKIEJ manufaktury

ŁÓDŹ.

Przędzalnia, Tkalnia, Bielnik, Farbiarnia, Drukarnia, Aprętura, Gazownia i Elektrownia.

WYRABIA BAWELNIANE TOWARY AŻ DO NAJLEPSZYCH GATUNKÓW.

Białe towary: na koszule, obrusy, serwety, ręczniki, chustki do nosa, damasty, przescieradła, Piques, batysty, satynki, Victoria-lawn etaminy i t. d.; drukowane towary: Chemise, Oxford i t. d., kolorowe towary na męskie i dziecięce ubrania.

Skład główny: Łódź, ul. Cegielniana 20, telef. 59.

Adres dla tel.: Skład Kunitzera Łódź. Firma istnieje od r. 1874. Zatrudnia obecnie około 7000 rob.

324

NOTATKI.

Długość dnia: od godz. 10 minut 59, do godziny 12 min. 45. Dnia przybywa o 1 godz. 46 min.

Słońce wchodzi w znak barana dnia 21 o godz. 16 minut 29 popołudniu, z nastaniem wiosny.

Księżyc zbliża się do ziemi dnia 4 o godzinie 12 w południe, oddala się dnia 19 o godzinie 21 wieczór.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 1—10-go mroźno,
11—13 pogoda, ciepło,
potem zawierucha, śnieg
z deszczem aż do 25. Od
26 do końca śnieg.

Nów księżyca dnia 17 o
godz. 12.31.

Pierwsza kwadra dnia 25
o godz. 16.21.

Pełnia dnia 3 o godz. 3.3.

Ostatnia kwadra dnia 9
o godz. 18.11.



Dom Ekspedycyjny i składy towarowe „M. M. KALECKI i S-ka“, Łódź
dawniej M. M. KALECKI

ul. 6-go Sierpnia Nr. 2. Tel. 3-10. Centrala Kilińskiego Nr. 80.

ODDZIAŁY: Warszawa, Gęsia 16. Tel. 262-41. Kraków, Sebastjana 3. Poznań, Kozia 21. Tel. 51-19.
Bydgoszcz, ul. Hermana Frankiego 4. Tel. 19-43. Lwów, Kazimierzowska 17. Tel. 645. Rzeszów,
Kościuszki 7. Tel. 82. Tarnów, Biała-Bielsko, Rynek 3. Tel. 5-89.

REPREZENTACJE: WILNO—BIAŁYSTOK—LUBLIN—PIŃSK—RÓWNO i w innych miejscowościach
Rzeczypospolitej.

GDĄŃSK—M. KALECKI & Co. Pfefferstadt 77.

Ekspedycja—Inkasso—Magazynowanie—Ubezpieczenie transportów—Finansowanie etc.

Szybkie załatwienie transportów pod nadzorem specjalnych konwojentów. Obszerne, suche i dobrze
oświetlone składy, umożliwiając nam przechowywanie wielkich transportów towarów i surowców.

316

DOM BANKOWY

A. FEDEROWICZ i Bracia SZTYKGOLD

Warszawa, Fredry 4. Tel. 96-81, 96-82, 96-83, 96-84 i 132-27.

Adres telegr. „ADKON”.

Zrzeszony z Domem Bankowym Konrad Styk gold w Gdańsku.

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

113

30 Kwiecień 30			Słońca	
			Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1	N	Zmartwychwstanie P.	5 41	18 29
2	P	Wielki. Fran. z Pauli w.	5 39	18 31
3	W	Ryszarda b., Pankracego.	5 37	18 32
4	Ś	Izydora b.	5 35	18 34
5	C	Wincentego Ferreusza	5 33	18 35
6	P	† Sykstusa b. m.	5 31	18 37
7	S	Rufina m., Epifanjusza	5 29	18 38
8	N	Przew. Jana m., Dyonizego	5 27	18 40
9	P	Marji Kleofasowej	5 24	18 41
10	W	Ezechjela m. w.	5 22	18 43
11	Ś	Leona Wielkiego papieża	5 20	18 44
12	C	Zenona m., Wiktora	5 18	18 46
13	P	† Hermenegildy m.	5 16	18 47
14	S	Justyna m., Walerjana	5 14	18 49
15	N	Anastazji m.	5 12	18 50
16	P	Marceljana	5 11	18 52
17	W	Aniceta papieża, Roberta	5 9	18 53
18	Ś	Apolonjusza m., Bogumiły	5 7	18 54
19	C	Tymona m.	5 5	18 55
20	P	† Sulpicjusza, Ludwiny	5 3	18 57
21	S	Anzelma b.	5 1	18 58
22	N	Sotera i Kaja	4 59	18 59
23	P	Wojciecha b. m.	4 57	19 1
24	W	Fidelisa m., Jerzego	4 55	19 3
25	Ś	Marka Ewangelisty	4 53	19 4
26	C	Kleta i Marcelego mm.	4 52	19 6
27	P	† Zyty p., Teofila i Tert.	4 50	19 7
28	S	Pawła od krzyża	4 48	19 8
29	N	Piotra m., Roberta	4 46	10 10
30	P	Katarzyny Seneńskiej	4 44	19 11

Święta ewangelickie: 1—Wielkanoc. 2—Poniedziałek Wielkanocny.

Święta żydowskie: 1—15 Nisan Pierwszy Dzień Wielkanocy. 2—16 Nisan Drugi Dzień Wielkanocy. Od 3—17 Nisan do 6—20 Nisan Wolne święta Wielkanocy. 7—21 Nisan Siódmy dzień Wielkanocy. 8—22 Nisan Ósmy Dzień Wielkanocy. 16—30 Nisan Rosz-Chodesz. 17—1 Ijjar Rosz-Chodesz.

DOM HANDLOWY PRZEMYSŁOWO-LEŚNY B. KRYGIER

WARSZAWA, ulica HORTENSJA Nr. 6.

Adres dla listów: SKRZYŃKA POCZTOWA 65. Adres dla depesz: BEKRYGIER--WARSZAWA. Telefony: 105-49, 94-61, 176-18, 105-23.

ODDZIAŁY: Gdańsk, Jakobstor 5/6, telef. 13-18; Wilno, Gdańska (daw. Portowa) 6.

Adres dla depesz: BERKRYGIER.

Własne składy w Porcie Gdańskim.

Zastępstwa: w Brukseli, Amsterdamie, Berlinie, Londynie.

Eksploatacja lasów własnych.

◀ Eksport wszelkich materiałów drzewnych.

TARTAKI WŁASNE. Zakup wszelkich materiałów drzewnych i obiektów leśnych.

Długość dnia od godziny
12 min. 48 do godz. 14
minut 27. Dnia przybywa
o 1 godz. min. 39.

Słońce wchodzi w znak
byka dnia 20 o godz. 4
min. 6 rano.

Księżyc zbliża się do zie-
mi dnia 1 o godzinie 22
wieczór i dnia 30 o godz.
9 przed połudn., oddala
się dnia 16-go o godzinie
0 rano.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 1—9 pogoda, odtąd
zaczynają się deszcze i
wylewy wiosenne rzek.
Dni pogodnych zaledwie
parę, około 25-go. Może
się jednak zdarzyć inaczej.

Nów księżyc dnia 16 o
godz. 6.8.

Pierwsza kwadra dnia 24
o godzinie 5.

Pełnia d. 1 o godz. 12.50.

Ostatnia kwadra dnia 8
o godz. 52.



NOTATKI.

SKŁAD SUKNA i KORTÓW
J. GERSZENOWICZ
w ŁODZI, ulica PIOTRKOWSKA 68.
Wielki wybór damskich i męskich towarów, krajowych i zagranicznych.
CENY PRZYSTĘPNE.

384

KRYSTJAN WUTKE

właściciel A. WUTKE

ŁÓDŹ, ulica PIOTRKOWSKA Nr. 157.



SKŁAD SUKNA i ZAKŁAD KRAWIECKI.

319

CZEKOLADA DESEROWA WEDŁA

NIEZRÓWNANA W SMAKU,

ŻA D A Ć W S Z E D Z I E.

31 M a j 31

Słońca

Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	W	Filipa i Jakóba Apost.	4 43 19 12
2	Ś	Zygmunta kr. m.	4 41 19 13
3	C	Ogłosz. Konst. 3-go Maja	4 39 19 14
4	P	† Florjana	4 38 19 16
5	S	Piusa V Papieża, Moniki	4 36 19 17
6	N	Jana Apostoła i Ewangel.	4 34 19 18
7	P	† Dz. krz. Flawji Domic.	4 33 19 20
8	W	† Dz. krz. Stanisława b.	4 31 19 21
9	Ś	† Dz. krz. Izydora oracza	4 30 19 23
10	C	Wniebowstap. Pańskie	4 28 19 24
11	P	† Fabjusza m., Mamerta	4 27 19 26
12	S	Pankracego	4 25 19 27
13	N	Serwacego b.	4 24 19 29
14	P	Bonifacego m.	4 23 19 30
15	W	Zofji Wd.	4 21 19 31
16	Ś	Andrzeja b., Jana Nepom.	4 20 19 32
17	C	Paschalisa w.	4 19 19 34
18	P	† Feliksa kapucyna	4 17 19 35
19	S	† Wig. Piotra Celestyna	4 16 19 36
20	N	Zesłanie Ducha Św.	4 15 19 38
21	P	Świąteczny. Wiktoryna	4 14 19 39
22	W	Julji m.	4 13 19 40
23	Ś	Dezyderego b. m.	4 12 19 41
24	C	Joanny z Afry	4 11 19 43
25	P	† Grzegorza VII Papieża	4 10 19 44
26	S	Filipa Ner.	4 9 19 45
27	N	Bedy w. d. k.	4 8 19 46
28	P	Augustyna	4 7 19 47
29	W	Marji Magdaleny	4 6 19 48
30	Ś	Feliksa 1-go Papieża	4 6 19 49
31	C	Boże Ciało	4 5 19 50

65

Święta ewangelickie: 10—Wniebowstąpienie Pańskie.

Święta żydowskie: 1—15 Ijjar. 4—18 Ijjar Lagbeomer. 16—1 Siwan Rosz-Chodesz.
21—6 Siwan Zielone święta. 22—7 Siwan Drugi dzień Zielonych świąt.

BANK HANDLOWY w ŁODZI,

ZAŁOŻONY W ROKU 1872.

Instytucja Centralna w Łodzi (Al. T. Kościuszki 15).

ODDZIAŁY: w Warszawie, Lublinie,
Radomiu i Kielcach.

AGENTURY: w Chełmie, Zamościu
Ostrowcu.

Magazyny tranzytowe w Lublinie.

Wynajem kasetek (safes) w skarbcu opancerzonym w Łodzi, Lublinie i Radomiu.

Adres telegraficzny „ŁÓDZBANK“.

317

Długość dnia: od godz.
14 minut 29 do godz. 15
minut 45. Dnia przybywa
o 1 godz. 16 min.

Słońce wchodzi w znak
bliźniąt dnia 22 o godz.
3 minut 46 rano.

Księżyc oddala się od
ziemi dnia 13 o godzinie
6 rano, zbliża się dnia 28
o godz. 17 popoł.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Cały maj ciepły, chwila-
mi parny, ulewy wio-
sennie z burzami i grzmo-
tami. Dopiero od 23 po-
nuro, dżdżysto i niepewno.
Nie wychodzić z domu
bez parasola!

Nów księżyca dnia 15 o
godz. 22.18.

Pierwsza kwadra dnia 23
o godzinie 14.5.

Pełnia dnia 30 o g. 5.58.

Ostatnia kwadra dnia 7
o godz. 5.58.



NOTATKI.

FABRYKA PAROWA
CUKRÓW, CZEKOLADY I PRZETWORÓW OWOCOWYCH
JAKOR Łgzystująca od roku 1887 **URSUS**
poleca swe wyroby
WARSZAWA, Ogrodowa 59. Telefony: 122-45, 15-69 (zarząd).

99

KAROL HOFFRICHTER
Ł Ó D Ź.

Manufaktura Bawełniana.

Zał. w 1840 roku.

DOM HANDLOWO- EKSPEDYCYJNY Z. PRESBURGER i S-ka

w ŁODZI, ul. Zielona Nr. 5. Telefon 9-65.

Oddziały własne: WARSZAWA, ul. Gęsia 12, tel. 124-85. KRAKÓW, ul. Gertrudy 14.
RÓWNE, ul. Zamkowa obok synagogi. Ekspozytury: Katowice, Poznań, Gdańsk, Lwów.

Korespondenci we wszystkich większych miastach Europy.

Clenie, ekspedycja, asekuracja, magazynowanie i zaliczkowanie transportów.

312

30 Czerwiec 30

Słońca
Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	P	† Jakóba Strzemie	4 5 19 51
2	S	Erazma m., Blandyny	4 4 19 52
3	N	Klotyldy królowej	4 3 19 53
4	P	Franciszka	4 3 19 54
5	W	Bonifacego	4 2 19 55
6	Ś	Norberta	4 2 19 56
7	C	Pawła m., Roberta	4 1 19 56
8	P	† Serca Jezusowego	4 1 19 57
9	S	Pryma i Felicjana	4 0 19 58
10	N	Bogumiła arcyb. gn.	4 0 19 59
11	P	Barnaby	4 0 20 0
12	W	Jana w., Onufrego	4 0 20 0
13	Ś	Antoniego Padewskiego	4 0 20 1
14	C	Bazylego	3 59 20 1
15	P	† Wita i Modesta	3 59 20 2
16	S	Bennona b. w.	3 59 20 2
17	N	Manuela m., Innocentego	3 59 20 3
18	P	Marka i Marcelego	3 59 20 3
19	W	Gerwazego i Protazego	3 59 20 3
20	Ś	Sylwerjusza m.	3 59 20 4
21	C	Alojzego Gonzagi	3 59 20 4
22	P	† Paulina z Noll	3 59 20 4
23	S	Zenona	3 59 20 4
24	N	Narodzenie Jana Chrzciciela	3 59 20 4
25	P	Doroty p., Prospera	3 59 20 4
26	W	Jana i Pawła	4 0 20 4
27	Ś	Władysława kr. węg.	4 0 20 4
28	C	† Wigilja. Leona II pap.	4 1 20 4
29	P	ŚŚ. Piotra i Pawła	4 1 20 4
30	S	Wspom. św. Pawła Ap.	4 2 20 4

Święta ewangelickie: 20—Zielone świątki. 21—Poniedziałek Zielonych świątek.
29—Piotra i Pawła.

Święta żydowskie: 1—17 Siwan. 14—30 Siwan Rosz-Chodesz. 15—1 Thamus
Rosz-Chodesz.

FABRYKA i HURTOWNIA
WYROBÓW WŁÓKNISTYCH

I. LEWIT i A. BRZEZIŃSKI

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 62, telefon 7-38.

Długość dnia: od godziny
15 minut 46 do godziny
16 minut 2.

Dnia przybywa do 21 o
19 minut, potem do końca
miesiąca ubywa o 3 min.

Słońce wchodzi w znak
raka dnia 22 o godz. 12
min. 3 w południe, z na-
staniem lata.

Księżyc oddala się od zie-
mi dnia 9 o godzinie 19
wieczór, zbliża się dnia 20
o godz. 14 popołudniu.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Z początku wiatr i zim-
no, aż do 6. Potem po-
goda do 21. Od 23 do 30
deszcze, wylewy,

Nów księżyc dnia 14 o
godz. 12.22.

Pierwsza kwadra dnia 21
o godz. 20.20.

Pełnia d. 28 o g. 22.44.

Ostatnia kwadra dnia 6
o godz. 8.59.



NOTATKI.



256

DOM TRANSPORTOWO-
EKSPEDYCYJNY

S. JELIN i I. RUDOMIN

Centrala: ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 62. Tel. 2-07.

ODDZIAŁY:

WARSZAWA, Przejazd 5, tel. 183-68.
POZNAŃ, St. Rynek 38/39, tel. 22-99.
BYDGOSZCZ, Długa 66, tel. 11-18.
LWÓW, Plac Marjacki 10, tel. 3-81.
BIAŁYSTOK, Nowy Świat 7, tel. 3-60.
RÓWNE, Szosowa 91.

WILNO.

GDĄŃSK, Grosse Gerbärgasse 11/12,
telefon 33-38.

GALAC, Strada Domneasca 30.

WIEDEN.

294

Spółka Akcyjna

WYROBÓW BAWELNIANYCH

S. Rosenblatta w Łodzi.

300

31 Lipiec 31

Słońca

Wsch.	Zach.
g. m.	g. m.

1	N	Teobalda Pustelnika	4 2 20	4
2	P	Nawiedzenie N. M. P.	4 3 20	4
3	W	Ireneusza m., Anatolja.	4 4 20	4
4	Ś	Teodora m., Józefa K.	4 4 20	3
5	C	Karoliny i Filomeny	4 5 20	3
6	P	† Dominiki i Izajasza	4 6 20	3
7	S	Cyryla i Metodego	4 6 20	2
8	N	Elżbiety kr. wd.	4 7 20	2
9	P	Zenona m., Weroniki p.	4 8 20	1
10	W	Witalisa. 7-miu braci m.	4 9 20	0
11	Ś	Pelagji p. m., Piusa I	4 10 20	0
12	C	Jana Gwalberta	4 11 19	59
13	P	† Anaklet m., Małgorzaty	4 12 19	58
14	S	Bonawentury b. w.	4 13 19	58
15	N	Henryka biskupa	4 14 19	57
16	P	N. M. P. Szkaplerznej	4 15 19	56
17	W	Aleksego wyznawcy	4 16 19	56
18	Ś	Szymona z Lipnicy	4 17 19	55
19	C	Wincentego á Paulo w.	4 18 19	54
20	P	† Czesława Odrowąza w.	4 19 19	53
21	S	Praksedy p., Wiktora	4 21 19	52
22	N	Marji Magdaleny Pokutn.	4 22 19	51
23	P	Apolinarego m., Teofila	4 23 19	50
24	W	Kinga królowa polska	4 24 19	49
25	Ś	Jakóba Apostoła	4 25 19	48
26	C	Anny Matki N. P. M.	4 27 19	47
27	P	† Natalji. Pantaleona	4 28 19	45
28	S	Innocentego i Wiktora	4 29 19	44
29	N	Marty panny	4 30 19	42
30	P	Rulina m., Julitty	4 31 19	41
31	W	Ignacego Loyoli wyznaw.	4 32 19	40

Święta żydowskie: 1—17 Thamus Post. Zdobycie świątyni. 14—1 Ab Rosz-Chodesz. 22—9 Ab Post. Zburzenie świątyni.

FABRYKA WYROBÓW BAWELNIANYCH

W. Stolarowa w Łodzi

(przędzalnia, tkalnia, wykończalnia i farbiarnia)

Firma egzystuje od roku 1888.

299

Długość dnia: od godziny
16 minut 2 do godziny 15
minut 8.
Dnia ubywa o 54 minuty.

Słońce wchodzi w znak
lwa dnia 23 o godzinie 23
min 1 w nocy.

Początek upałów.

Oddalenie się słońca od
ziemi dnia 6 o godzinie
1 rano.

Księżyc oddala się od zie-
mi dnia 7 o godzinie 13
popołudniu, zbliża się d.
22 o godz. 3 rano.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendacza:

Od 1—9 chłodno, 9—11
gorąco, 12 i 13 deszcz,
potem posucha, raz tylko
burza przerywana.

Nów księżyca dnia 14 o
godzinie 24.22.

Pierwsza kwadra dnia 21
o godz. 1.11.

Pełnia d. 27 o g. 22.12.

Ostatnia kwadra dnia 6
o godz. 1.36.



NOTATKI.

Zarząd: Łódź, ul. Piotrkowska 139.  Zakłady: Łódź, ul. Łąkowa 23/25.

SPÓŁKA AKCYJNA.

Zakłady przemysłu bawełnianego
Juliusza Kindermanna

309

AKCYJNE T-wo PRZEMYSŁOWE

„MARCUS KOHN“ w Łodzi

Przędzalnia, czesalnia, farbiarnie przędzy czesankowej i włóczki.

Fabryka: Łąkowa 5, tel. 16-05. Centrala: Piotrk. 61, tel. 7-61.

311

DOM HANDLOWO- EKSPEDYCYJNY LEWIN, BÜCHER i S-ka

Adr. tel.: „Lewicher“.

ŁÓDŹ, Piotrkowska 56.

Telefon 53.

SKŁADY: Piotrkowska 56 i Sienkiewicza 24.

Clenie, Ekspedycja, Inkasso, Magazynowanie i Ubezpieczenie transportów.

ODDZIAŁY: Warszawa, Poznań, Bydgoszcz, Kraków, Łwów, Częstochowa Polsko-Pruskie Herby, Tomaszów Maz., Białystok, Gdańsk, Ryga, Wiedeń, Galac, Jassy, Czernowice, Siatyń-załucze, Wilno.

285

31 Sierpień 31

Słońca
Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	Ś	Piotra w Okowach	4 33 19 38
2	C	<i>N. M. P. Anielskiej</i>	4 35 19 37
3	P	† Znal. rek. św. Szczep.	4 36 19 36
4	S	Dominika w.	4 37 19 34
5	N	<i>N. M. P. Śnieżnej</i>	4 39 19 33
6	P	<i>Przemienienie Pańskie</i>	4 40 19 31
7	W	Kajetana w.	4 41 19 29
8	Ś	Cyrjaka m. i Larga m.	4 43 19 28
9	C	Romana m. i Rustyka m.	4 44 19 27
10	P	† Wawrzyńca m.	4 46 19 26
11	S	Zuzanny m. i Dygny	4 47 19 24
12	N	Klary p. i Hillarji	4 49 19 22
13	P	Hipolita m.	4 51 19 20
14	W	† <i>Wigilja</i> . Euzebjusza	4 52 19 18
15	Ś	<i>Wniebowzięcie N. M. P.</i>	4 53 19 17
16	C	Rocha w., Joachima	4 54 19 15
17	P	† Jacka Odrowąza	4 55 19 13
18	S	Agapita m., Firmina	4 57 19 11
19	N	Juljusza m., Marjana	4 58 19 9
20	P	Bernarda, Samuela	4 59 19 7
21	W	Joanny Fremiot, Joachima	5 1 19 6
22	Ś	Tymoteusza m.	5 2 19 4
23	C	Filipa Benicjusza	5 4 19 2
24	P	† Bartłomieja Apostoła	5 5 19 0
25	S	Ludwika kr. węg.	5 7 18 58
26	N	<i>N. M. P. Częstochowskiej</i>	5 8 18 56
27	P	Przenies. rel. ś. Kazimierza	5 9 18 55
28	W	Augustyna b. w. d. k.	5 11 18 52
29	Ś	Ścięcie gł. św. Jana Chr.	5 12 18 50
30	C	Róży Limańskiej	5 14 18 48
31	P	† Rajmunda w. Paulina	5 15 18 46

Święta żydowskie: 1—19 Ab. 12—30 Ab Rosz-Chodesz. 13—1 Elul Rosz-Chodesz.

Manufaktura wełniana FRANCISZEK KINDERMAN

Biura i skład: ŁÓDŹ, ul. Andrzeja 12.

Zakłady fabryczne: ŁÓDŹ, ul. Łąkowa 1.

310

Długość dnia: od godz. 15
minut 5, do godziny 13
min. 31.
Dnia ubywa o 1 godzinę
34 min.

Słońce wchodzi w znak
panny dnia 24 o godz. 5
min. 52 rano.
Koniec upałów.

Księżyc oddala się od zie-
mi dnia 4 o godzinie 7
rano, zbliża się dnia 16
o godz. 11 przed połudn.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 2—5 słońca, potem
zmienna pogoda aż do 13.
Od 14—17 deszcz z
grzmotami, potem pogoda;
7 i 28 lekkie przymrozki,
potem pogoda.

Nów księżyca dnia 12 o
godz. 10.56.

Pierwsza kw. dnia 19 o
godz. 5.46.

Pełnia dnia 26 o g. 10.9.

Ostatnia kwadra dnia 4
o godz. 19.2.



NOTATKI.

TOWARZYSTWO
Schlosserowskiej Przędzalni bawełny i Tkalni
w OZORKOWIE ziemi Łęczyckiej.
Wyroby bawełniane białe i korolorówki: Krośniaki, Shirtingi, Madapolamy, Barchany, Przescieradła,
Bielizna stołowa, Ręczniki, Chustki do nosa, Towary bluzowe i fartuchowe, Zefiry.
SPECJALNOŚĆ: Tkaniny filtracyjne.
Pocztą, telegraf, telefon: **Ozorków**. Adres tel.: **Schlosserowie**.
Składy: ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 151, POZNAN, ul. Wroniecka 1, LWOŹ, ul. Sykstuska 19.
286

TOWARZYSTWO AKCYJNE

Société Fermière de la Czenstochovienne

Kapitał zakładowy 10 milionów franków.

Przędzalnia, Tkalnia i Farbiarnia bawełny oraz Wykończalnia, Przędzalnia i
Tkalnia Juty w Częstochowie.

ZARZĄD: 38, RUE DES LONGUES-HAIES ROUBAIX (Francja).

Adres telegraficzny: **FERMIER--ROUBAIX**.

ODDZIAŁ w ŁODZI, ul. Piotrkowska 152. Telefonu Nr. 3-21.

Adres telegraficzny: **Fermier--Łódź**.

SPÓŁKA AKCYJNA

TOMASZOWSKIEJ PRZĘDZALNI

WĘLNY CZESANKOWEJ

ŁÓDŹ, Traugutta 4.

291

30 Wrzesień 30

Słońca

Wsch. g. m.	Zach. g. m.
----------------	----------------

1	S	Bł. Bronisławy	5 16 18 44
2	N	Stefana kr. węg.	5 18 18 42
3	P	Izabella p., Szymona	5 19 18 40
4	W	Rozalji p.	5 20 18 38
5	Ś	Wawrzyńca Just. b.	5 21 18 36
6	C	Zacharjasza pr.	5 23 18 34
7	P	† Wigilja. Reginy	5 24 18 32
8	S	Narodzenie N. M. P.	5 25 18 30
9	N	Gorgonjusza	5 27 18 28
10	P	Mikołaja z Tolentu	5 28 18 25
11	W	Prota i Jacka	5 29 18 23
12	Ś	Gwidona w.	5 30 18 21
13	C	Eugenji p., Filipa m.	5 32 18 19
14	P	† Podwyższ. Krzyża św.	5 33 18 17
15	S	Nikodema męczennika	5 34 18 15
16	N	Euzebj, Kornela i Cypr.	5 36 18 13
17	P	Stygm. św. Franciszka	5 37 18 11
18	W	Ireny	5 39 18 9
19	S	Januarego m.	5 40 18 7
20	C	Eustachjusza m.	5 41 18 5
21	P	† Mateusza Apostoła	5 43 18 3
22	S	Tomasza z Willan b.	5 44 18 1
23	N	Tekli panny męczennicz.	5 46 17 59
24	P	Dalmacego	5 47 17 56
25	W	Bł. Ładysława z Gieln.	5 49 17 54
26	Ś	Cyprjana i Justyna	5 50 17 52
27	C	Kosmy i Damjana mm.	5 51 17 50
28	P	† Wacława kr. czesk.	5 53 17 48
29	S	Michała Archaniola	5 54 17 46
30	N	Hieronima w.	5 56 17 44

Święta żydowskie: 1—20 Elul. 2—21 Selichot. 10—początek Nowego Roku. 11—1 Tiszri Nowy Rok 5684. 12—Tiszri Drugie święto Nowego Roku 5684. 13—3 Tiszri Post Gedalja. 19—9 Tiszri Pocz. św. pojednanie. 20—10 Tiszri święto pojednania. 24—14 Tiszri Początek święta Kuczek. 25—15 Tiszri Pierwsze święto Kuczek. 26—16 Tiszri Drugie święto Kuczek. Od 27 do 30 września 17 do 20 Tiszri Wolne święto Kuczek.

FABRYKA FILCÓW
LANDAU i WEILE

ŁÓDŹ, Kałna № 6.

ODDZIAŁ W WARSZAWIE Nalewki Nr. 2 a.

301

Długość dnia: od godz. 13
minut 28, do godziny 11
min. 48.

Dnia ubywa o 1 godzinę
40 min.

Słońce wchodzi w znak
wagi dnia 24 o godz. 3
min. 4 rano.

Początek jesieni.

Księżyc oddala się od zie-
mi dnia 1 o godzinie 2
rano i dnia 28 o godz. 18
wieczór, zbliża się dnia
12 o godz. 23 w nocy.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 1—5-go pogoda,
od 6—12-go nieprzyjemna
szaruga jesienna, prze-
platana deszczem, ranki
chłodne, potem ładna po-
goda aż do końca. 22 i
23 deszcz.

Nów księżyca dnia 10 o
godz. 20.32.

Pierwsza kwadra dnia 17
o godz. 11.44.

Pełnia d. 25 o godz. 24.45.

Ostatnia kwadra dnia 3
o godz. 12.27.



NOTATKI.

TOWARZYSTWO AKCYJNE
WYROBÓW bawełnianych „WOLA”
w WARSZAWIE, ulica Bema 70.
ODDZIAŁ w ŁODZI, ul. Piotrkowska 125.
Telefon 8-42 i 21-92.

302

TOWARZYSTWO AKCYJNE

**Zgierskiej MANUFAKTURY BAWELNIANEJ
W ZGIERZU.**

— PRZEDZALNIA BAWELNY. —

Adres dla listów: **Łódź, Piotrkowska 177.** ● Adres telegr.: **Mafischer, Łódź.**

Telefon № 4-83.

304

Warszawska Centrala

ZAKUPU JAJ

WARSZAWA, Królewska 49.

475

31 Październik 31

Słońca
Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1 P	Remigiusza	5 57 17 42
2 W	Aniołów Stróżów	5 59 17 40
3 S	Jana z Dukli, Kandyda	6 0 17 38
4 C	Franciszka z Assyżu	6 2 17 36
5 P	† Placyda m.	6 3 17 34
6 S	Brunona wyznawcy.	6 4 17 32
7 N	<i>N. M. P. Różańcowej</i>	6 5 17 30
8 P	Pelagji, Brygidy wd.	6 7 17 28
9 W	Dyonizego b. m.	6 8 17 26
10 S	Franciszka Borgjusza	6 10 17 24
11 C	Placydy i Zenajdy	6 11 17 22
12 P	† Maksymiljana biskupa.	6 13 17 20
13 S	Edwarda króla.	6 14 17 18
14 N	Kaliksta I Pap. Ewar.	6 16 17 16
15 P	Jadwigi kr., Teresy p.	6 17 17 14
16 W	Martynjana i Saturj.	6 19 17 12
17 S	Wiktora męczennika	6 20 17 10
18 C	Łukasza Ewangelisty	6 22 17 8
19 P	† Piotra z Alkantary	6 23 17 6
20 S	Jana Kantego	6 25 17 4
21 N	Urşzuli p. m.	6 27 17 2
22 P	Marji Salomei, Korduli	6 28 17 1
23 W	Seweryna i Romana	6 29 16 59
24 S	Rafała Archaniola	6 31 16 57
25 C	Kryspina i Kryspinjany	6 32 16 55
26 P	† Ewarysta p. m.	6 34 16 55
27 S	Sabiny p. m.	6 35 16 52
28 N	Szymona Tadeusza Ap.	6 37 16 50
29 P	Narcyza b., Euzebj	6 38 16 47
30 W	Zenobjusza, Germana	6 40 16 46
31 S	† Wigilja. Symfronjusza	6 42 16 44

Święta ewangelickie: 31—Pamiętka Reformacji.

Święta żydowskie: 1—21 Tiszri św. Palmowe. 2—22 Tiszri Koniec święta Kuczek. 3—23 Tiszri Radość z prawa. 10—30 Tiszri Rosz-Chodesz. 11—1 Mar-cheszwan Rosz-Chodesz.

BRONISŁAW REJCHMAN

Fabryka Aparatów i Elementów „TYTAN“

WARSZAWA, Tamka 14. Telef. 10-64. Teleg.: „ELEKTRO“.

Założona w roku 1884.

Ogniwa i baterje galwaniczne. Latarki elektryczne.

(Jedyna fabryka w Polsce).

491

Długość dnia od godziny
11 min. 45 do godz. 10
minut 2.

Dnia ubywa o 1 g. 43 m.

Słońce wychodzi w znak
niedźwiadka dnia 24 o
godz. 11 minut 51 przed
południem.

Księżyc zbliża się do zie-
mi dnia 11 o godzinie 5
rano, oddala się dnia 26
o godz. 4 rano.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 1—8 pogoda, po-
czątek Babiego lata, od 9
do 13 pochmurno, szron.
Od 15—24 pogoda, po-
ranki zimne, od 25-go do
końca przykra szaruga.
Brać kalosze.

Nów księżyc dnia 10 o
godz. 5.45.

Pierwsza kwadra dnia 16
o godz. 8.33.

Pełnia d. 24 o godz. 18.6.

Ostatnia kwadra dnia 2
o godz. 59.



NOTATKI.

Akc. Tow. Fabryk Suka H. LANDSBERG
w Tomaszowie Mazowieckim.
Wyrób towarów wełnianych, ubraniowych i palotowych w najlepszych gatunkach.

ROK ZAŁOŻENIA 1857.

550

R. i S. TURNER

Fabryka tasiem, sznurowadeł i przędzy
— glancowanej. —

Tkálnia mechaniczna wyrobów bawełnianych.

521

MOSZCZENICKA Teodor ENDER MANUFAKTURA

Moszczenica ^{ziemi} Piotrkowskiej. GŁÓWNY SKŁAD W ŁÓDZI, ul. Moniuszki № 1.

PRZĘDZALNIA i TKALNIA BAWĘŁNY.

FABRYKA WYROBÓW WYPRÓBOWANEJ DOBROCI i TRWAŁOŚCI.

TKANINY NA UBRANIA MĘZKIE i DAMSKIE.

TOWARY BIELIŹNIANE. OO PŁÓTNA KOLOROWE. OO RÓŻNE BARCHANY.

539

30 Listopad 30

Słońca
Wsch. Zach.
g. m. g. m.

1	C	Wszystkich Świętych	6 43 16 42
2	P	† Dzień Zaduszny	6 45 16 41
3	S	Huberta b., Cezarjusza	6 46 16 39
4	N	Karola Boromeusza b.	6 48 16 37
5	P	Zacharjusza i Elżbiety	6 49 16 36
6	W	Leonarda w.	6 51 16 35
7	S	Nikandra m., Kacyny	6 53 16 34
8	C	Bohdana pap., Godfryda	6 54 16 32
9	P	† Teodora m.	6 56 16 31
10	S	Andrzeja z Awellinu	6 57 16 29
11	N	Stanisława Kostki	6 59 16 28
12	P	5-ciu pusteln. Kazimiersk.	7 1 16 27
13	W	Dydaka, Zebiny	7 3 16 25
14	S	Jakunda, Józefata Kun.	7 4 16 24
15	C	Gertrudy p., Leopolda	7 5 16 23
16	P	† Edmunda b. w.	7 7 16 22
17	S	Salomei p., Grzegorza	7 9 16 11
18	N	Romana m., Odoną p.	7 10 16 20
19	P	Elżbiety wd.	7 12 16 19
20	W	Feliksa Walezjusza	7 13 16 18
21	S	Ofiarowanie N. M. P.	7 15 16 17
22	C	Cecylii p. m.	7 16 16 16
23	P	† Klemensa I papieża	7 18 16 15
24	S	Jana od krzyża	7 19 16 14
25	N	Katarzyny p., Erazma	7 21 16 13
26	P	Konrada, Piotra p. w.	7 22 16 12
27	W	Walerjana b., Józefata	7 23 16 11
28	S	Florentego m., Mansw.	7 24 16 10
29	C	Saturnina, Filomona	7 25 16 9
30	P	† Andrzeja Apostoła	7 27 16 9

Święta żydowskie: 1—22 Marcheszw. 9—Rosz-Chodesz.

FARBIARNIA i WYKOŃCZALNIA
„DOBRZYŃKA“
Pabjanice, Zamkowa 2.

551

Spółka Akcyjna

PRZEMYSŁU BAWĘKNIANEGO

B. FREIDENBERG

w ŁODZI, ul. Piotrkowska № 1.

535

NOTATKI.

Długość dnia: od godz.
9 min. 59, do godziny 8
min 42..
Dnia ubywa o 1 godzinę,
17 minut.

Słońce wchodzi w znak
strzelca dn. 23 o godz
8 m. 54 przed południem.

Księżyc przybliża się do
ziemi dn. 8 o godz. 16 po-
południu, oddala się dnia
24 o godzinie 4 rano.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendara:

Od 2 do 7 pogoda.
9—10 śnieg, „święty Mar-
cin błoniem zjedzie siwym
koniem“, potem do 20 po-
goda, od 22 śnieg z desz-
czem, 28 silny mróz.

Nów księżyca dnia 8 o
godz. 15.7.

Pierwsza kw. dnia 15 o
godz. 9.21.

Pełnia dnia 23 o g. 12.38.

Ostatnia kw. dnia 1 o
godz. 20.29.



Fabryka koronek i wstążek
„EMIL EISERT i SCHWEIKERT“
Sp. Akc. w Łodzi.

528

HERMAN FAUST i S-ka

Sp. z ogr. odp. Egz. od 1880 r.

Mechaniczna fabryka wyrobów wełnianych i bawełnianych.

FABRYKA w PABJANICACH.

SKŁAD w ŁODZI, ul. Piotrkowska Nr. 51. Telef. 735.

532

31 Grudzień 31			Słońca	
			Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1	S	Eligjusza b., Natalji m.	7 28	16 8
2	N	1 Adwent. Bibjanny p. m.	7 30	16 8
3	P	Franciszka Ksawerego	7 31	16 8
4	W	Barbary p. m., Piotra	7 33	16 8
5	Ś	Saby op., Niceta	7 34	16 7
6	C	Mikołaja biskupa, Leonji	7 35	16 7
7	P	† Wigilja. Ambrozego	7 36	16 7
8	S	Niepokal. Pocz. N. M. P.	7 37	16 7
9	N	2 Adw. Leok. i Walerj.	7 38	16 7
10	P	N. M. P. Loretańskiej	7 39	16 6
11	W	Damazego papieża	7 40	16 6
12	Ś	Aleksandra męczennika	7 41	16 6
13	C	Łucji p. m., Otylji	7 42	16 6
14	P	† Dyoskora, Herona	7 43	16 6
15	S	Walerjana b., Euzebjusza	7 44	16 6
16	N	3 Adwent. Albina m.	7 45	16 7
17	P	Łazarza b.	7 45	16 7
18	W	Gracjana b.	7 46	16 7
19	Ś	Darjusza i Nemejusza	7 47	16 8
20	C	Teofila i Zenona	7 47	16 8
21	P	† Tomasza Apostoła	7 48	16 8
22	S	Honorata męczennika	7 49	16 9
23	N	4 Adwent. Wiktorji p.	7 49	16 9
24	P	† Wigilja. Adama i Ewy	7 50	16 10
25	W	Narodzenie Chr. Pana	7 50	16 10
26	S	Szczepana i Męczennika	7 50	16 11
27	C	Jana Ewang. Apostoła	7 50	16 12
28	P	† Młodzianków mm.	7 51	16 13
29	S	Tomasza b.	7 51	16 13
30	N	Eugenjusza b. w.	7 51	16 14
31	P	Sylwestra papieża	7 51	16 15

Święta ewangelickie: 25—Narodzenie Chrystusa. 26—Szczepana męczennika.

Święta żydowskie: 1—23 Kislew. 2—24 Kislew Chanuka. 8—30 Kislew Rosz-Chodesz. 9—1 Tebet Rosz-Chodesz. 10—2 Tebet Ostatni dzień Chanuka. 18—10 Tebet Post. Oblężenie Jerozolimy.

TOWARZYSTWO AKCYJNE
MANUFAKTURY BAWELNIANEJ
LORENZ i KRUSCHE
w Zgierzu.

WYRÓB: przędza bawełniana i tkaniny bawełniane.

546

Długość dnia: od godziny
8 minut 40 do godziny
8 minut 24.
Dnia ubywa do 21 o 20
minut, potem do końca
miesiąca o 4 min.

Słońce wchodzi w znak
koziorożca dnia 22 o godz.
21 min. 54 wieczór.
Początek zimy.

Księżyc przybliży się do
ziemi dnia 7 o godz. 4
rano, oddala się dnia 19
o godz. 12 w południe.

PRZEPOWIEDNIE POGODY

według 100-letniego
kalendarza:

Od 1 do 9 mroźna po-
goda, potem deszcz, śnieg,
mgła; od 11 do 17 pogoda,
19—23 śnieg, potem po-
goda. W święta mroźno
ale wesoło pogodnie. Do
końca śnieg i mróz—re-
perować kozuchy.

Nów księżyc dnia 8 o
godz. 1.20.

Pierwsza kwadra dnia 15
o godz. 2.17.

Pełnia d. 23 o g. 7.13.

Ostatnia kwadra dnia 31
o godz. 10.9.

NOTATKI.

Pabjanickie KONSORCJUM PRZEMYSKOWE
TKALNIA MECHANICZNA
i przedzalnia odpadkowo-wigonjowa
w Pabjanicach, ul. Marijańska 5. Tel. 100.

545

Dom Handlowy B. N. LITWIN

ŁÓDŹ, Piotrkowska 207, telef. 13-79.

Egzystuje od roku 1898.

Hurtowa sprzedaż towarów manufakturnych.

548

Dom Przemysłowo-Handlowy „W. Malinowski Inżynier“

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wilno, Wileńska 23. Telef. 3-10.

Adres telegraficzny: „WUMA“.



- 1) WYKONYWA INSTALACJE: centralnego ogrzewania, kanalizacyjne, wodociągowe, elektrycznego oświetlenia i przenoszenia siły.
- 2) SPRZEDAJE MATERJAŁY: cement, blachę, papę, rury lane i żelazne, rury kanalizacyjne kamionkowe, pasy skórzane, wielbłędzie, balata i inne, wszelkie części dla kanalizacji i wodociągów, instrumenty slusarskie i wszelkiego rodzaju artykuły techniczne, elektrotechniczne, jak to lampki, liczniki, telefony, armaturę i t. p.
- 3) DOSTARCZA MASZYNY: dla młynów, tartaków, olejarni i t. p.



